

คณะศิลปกรรมศาสตร์
Faculty of Fine and Applied Arts

วารสารศิลป์ปริทัศน์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Art Pritas Journal : Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 ปี พ.ศ.2568

(กรกฎาคม-ธันวาคม)

Vol.13 No.2 2025

(July-December)

E-ISSN 2651-1991

วารสารศิลปปริทัศน์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2568 Vol.13 No.2 2025
ISSN 2651-1991 (online)

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของมหาวิทยาลัย คือ การเผยแพร่ผลงานวิจัยที่ดำเนินการเสร็จสมบูรณ์แล้วสู่สาธารณะ โดยสามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น บทความวิจัยในวารสาร บทความวิชาการ บทความหนังสือพิมพ์ รวมถึงการนำเสนอผลงานในการประชุมวิชาการ ซึ่งการเผยแพร่ด้วยการตีพิมพ์บทความวิจัยในวารสารวิชาการที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ซึ่งจะยกระดับคุณภาพของบทความ วิจัยให้สูงขึ้น และสามารถนำผลงานมาใช้เป็นตัวชี้วัดในการประเมินคุณภาพมหาวิทยาลัยได้ ด้วยเหตุนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์จึงได้จัดทำวารสารวิชาการที่มีคุณภาพตามเกณฑ์การพิจารณารับรองคุณภาพมาตรฐานศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ขึ้น และเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอแต่งตั้งที่ปรึกษาวารสาร บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ และกองจัดการดำเนินการจัดทำวารสารศิลปปริทัศน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนสุนันทา ดังต่อไปนี้

ที่ปรึกษา

1. อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
2. รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
3. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

กองบรรณาธิการ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สมพล ดำรงเสถียร	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
2. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม วัฒนกิจ	มหาวิทยาลัยบูรพา
3. รองศาสตราจารย์ประภากร สุคนธมณี	มหาวิทยาลัยศิลปากร

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี พรธาราทังค์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพิ่มศักดิ์ สุวรรณทัต	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาณัฐ ศิริพิชญ์ตระกูล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกพงศ์ อินเื้อ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนาถ มะยูโซ๊ะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิษฐ์ พันธุ์เทียน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรรร ถวัลย์วงศ์ศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณิศา วศินารมณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุทธกร สริกขานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

หน้าที่

1. พิจารณากลั่นกรองประเมินบทความวิชาการ บทความวิจัย ที่ส่งเข้ามาขอตีพิมพ์ลงในวารสารศิลปปริทัศน์เพื่อให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีคุณภาพ และความเหมาะสมสู่การตีพิมพ์เผยแพร่
2. กำหนดกรอบแนวทางการจัดทำวารสารศิลปปริทัศน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
3. ดูแลการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายต่างๆ ให้เป็นไปตามระเบียบ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความ (ภายใน)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี โพธิเวชกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกพงศ์ อินเื้อ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิษฐ์ พันธุ์เทียน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา มณีวัฒนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณฐภรณ์ รัตนชัยวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา สุวรรณนิพนธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนาถ มะยูโซ๊ะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณิศา วศินารมณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนศักดิ์ ผดุงเศรษฐกิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผกามาศ จิรจารุภัทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เตชิต เนยพวง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิบูล ไวจิตรกรรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งเกียรติ สิริวงศ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิน ไพรวินรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิธ สาดสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

หน้าที่

1. พิจารณาประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของบทความวิชาการและบทความวิจัย
2. ให้ข้อเสนอแนะในการปรับแก้บทความวิชาการและบทความวิจัย
3. ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และสนับสนุนการดำเนินงานการจัดทำวารสารศิลปปริทัศน์

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ (ภายนอก)

1. ศาสตราจารย์ ดร.วีระชาติ เปรมานนท์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปัญญกริชต์	มหาวิทยาลัยมหิดล
3. ศาสตราจารย์ ดร.ณัชชา พันธุ์เจริญ	เกษียณอายุราชการ
4. ศาสตราจารย์ ดร.พัชชา อุทิสวรรณกุล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
6. ศาสตราจารย์ ดร.จิรวัดน์ พิระสันต์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
7. ศาสตราจารย์ ดร.ธงสรวง อีสรางกูร ณ อยุธยา	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
8. ศาสตราจารย์เอกชาติ จันทรอุไรรัตน์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
9. รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ	สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ	สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
11. รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ ชันธศิริ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
12. รองศาสตราจารย์ ดร.จารุพรรณ ทรัพย์ปรง	เกษียณอายุราชการ
13. รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สุดสังข์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
14. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม วัฒนกิจ	มหาวิทยาลัยบูรพา
15. รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
16. รองศาสตราจารย์ ดร.รจนา สุนทรานนท์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
17. รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เขียวมั่ง	มหาวิทยาลัยบูรพา
18. รองศาสตราจารย์ ดร.ตฤณ กิตติการอำพล	มหาวิทยาลัยบูรพา
19. รองศาสตราจารย์ ดร.สกนธ์ ภู่งามดี	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
20. รองศาสตราจารย์ ดร.ฤทธิรงค์ จีวากานนท์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
21. รองศาสตราจารย์ ดร.ตระกูลพันธ์ พืชเมธา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมณฑลลำนนา
22. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ ดอนประศรี	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง
23. รองศาสตราจารย์ฉันทนา เอี่ยมสกุล	เกษียณอายุราชการ
24. รองศาสตราจารย์เสาวภา ไพทยวัฒน์	เกษียณอายุราชการ
25. รองศาสตราจารย์วรารุณี โตอุรวงศ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
26. รองศาสตราจารย์โชติวัฒน์ ปุณโณปถัมภ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร

27. รองศาสตราจารย์ปิติวรรณ สมไทย
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.โสภณ ลาววรรณ
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ เกียรติสุนทร
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี บุญเสริม
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริดา มโนพิบูลย์
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐไท พรเจริญ
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกล อีระวรรณ
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี พรธาราพงศ์
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภดล ทิพย์รัตน์
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์
37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประหยัด ศุภจิตรา
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา สมไพบูลย์
39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรา โต๊ะบุรินทร์
40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธาสินี บุรีคำพันธ์
41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกียรติพงษ์ ศรีจันทิก
42. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพิ่มศักดิ์ สุวรรณทัต
43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาณัฐ ศิริพิชญ์ตระกูล
44. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กษม อม้นตกุล
45. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมตตา สุวรรณศรี
46. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขุมล นิธิภัทรอนันต์
47. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประณต มีสอน
48. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ ด้านประดิษฐ์
49. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รามสุร สีตลาอัน
50. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ เลี้ยงสมบูรณ์
51. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ เวชกามา
52. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชญ อัครพรหมณ์
53. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภรณ์ แสนอ้าย
54. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันท์ สัมอำ
55. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ สุธรรม
56. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยศ วนิชวัฒนาวดี
57. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร กงกะนันทน์
58. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฬาส ภูธนณฤภัทร
59. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สุริยุด
60. อาจารย์ ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุก
61. อาจารย์ ดร.รัชฎา บุญสอน

มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยทักษิณ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
เกษียณอายุราชการ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เกษียณอายุราชการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
รัตนโกสินทร์

62. อาจารย์ ดร.มียอง ขอ

มหาวิทยาลัยบูรพา

63. อาจารย์ ดร.ดวงฤทัย โพคะรัตน์ศิริ

มหาวิทยาลัยมหิดล

หน้าที่

1. พิจารณาประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของบทความวิชาการและบทความวิจัย
2. ให้ข้อเสนอแนะในการปรับแก้บทความวิชาการและบทความวิจัย
3. ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และสนับสนุนการดำเนินงานการจัดทำวารสารศิลปปริทัศน์

กองการจัดการ

1. นางสาวชญาภา แจ่มใส	หัวหน้าสำนักงานคณบดี
2. นางสาวพัทธนันท์ ฤกษ์ณะภาพ	หัวหน้าฝ่ายพัฒนางานวิจัยและบริการวิชาการ
3. นางสาวพิชญ์สินี มิตรทอง	เจ้าหน้าที่วิจัย
4. นางสาวกัญญาณี พ่วงเสื่อ	นักวิชาการศึกษา
5. นายฉัตร สุกรินทร์	นักวิชาการศึกษา
6. นางสาวศศนันท์ รัตนารณพิศิษฐ์	นักวิชาการศึกษา
7. นางสาววราภรณ์ ไชยพร	นักวิชาการคอมพิวเตอร์
8. นางสาวภัทราภรณ์ สดแสงจันทร์	นักประชาสัมพันธ์
9. นางสาวอรรณจิรา สงจันทร์	นักวิชาการเงินและบัญชี

หน้าที่

1. ประสานงานการปฏิบัติการงานอำนวยความสะดวก และสนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำวารสารศิลปปริทัศน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
2. ดำเนินการจัดทำวารสารวิชาการให้ถูกต้องตามหลักวิชาการและได้มาตรฐานตามศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI)
3. หน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม – มิถุนายน และ กรกฎาคม – ธันวาคม)

เจ้าของวารสาร

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สำนักงาน

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เลขที่ 1 ถนนอุททองนอก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ 0 2160 1389-94 ต่อ 119

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปปริทัศน์ ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2568 ของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความ จำนวน 12 บทความ ประกอบด้วย การศึกษาเรื่องการจัดแบ่งประเภทบุคลิกภาพวิสาทกิจรายย่อย โดยใช้แนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์, การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายจากนวัตกรรมสิ่งทอโลหะสำหรับกลุ่มบุคคลสาธารณะในกลุ่มประเทศยุโรป, นาฏกรรมย่านพาหุรัด: ชุมชนลิตเติ้ลอินเดีย, อัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านตำบลเตากว่น มณฑลหุบเปย์ เพื่อสร้างสรรค์ศิลปะเซรามิกร่วมสมัย, ลวดลายผ้าพิมพ์ เพื่อการออกแบบสินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์จากการศึกษางานศิลปกรรมและวิถีชุมชนท่าเตียน เกาะรัตนโกสินทร์, ประติมากรรมบำบัดด้วยเทคนิคเครื่องเคลือบดินเผา ผ่านสัญลักษณ์ของดอกไม้ที่โรยรา โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากหลักคำสอนทางพุทธศาสนาภูไทลักษณะร่วมกับแนวคิดความงามจากความไม่สมบูรณ์ (วาปี ซาปี), การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ด้วยแนวคิดวัฒนธรรมร่วมนครชัยบุรีรินทร์, ระฆัง: คุณลักษณะของควมมีชีวิตชีวาและจิตวิญญาณของเครื่องสำริดราชวงศ์ฉู่เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์, การออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งผนังจากสาหร่ายในนาุ้ง, การปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ, การประพันธ์ดนตรีร้องผสมผสานกับการใช้ศิลปะเสียงและดนตรีทดลอง เพื่อจำลองสถานที่และเหตุการณ์ที่ถ่ายทอดความเจ็บปวดจากเรื่องราวความรัก ที่ผู้คนได้พบเจอในช่วงต้นของทศวรรษที่ 2020s, การประยุกต์ใช้สัณฐานจากพืชถิ่น เพื่อสร้างคุณค่าทางศิลปกรรมและหัตถกรรมร่วมสมัย

สำหรับวารสารในปีที่ 14 ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ. 2569 กำลังเปิดรับผลงานเพื่อตีพิมพ์ จึงขอเชิญผู้สนใจนักวิจัย อาจารย์ และนักศึกษา ส่งผลงานในลักษณะของบทความวิชาการหรือบทความวิจัยมาตีพิมพ์ในวารสารนี้ โดยบทความจะได้รับการประเมินคุณภาพจากกองบรรณาธิการ และพิจารณาถ่วงถ่วง (Peer review) โดยผู้ทรงคุณวุฒิตามสาขาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบันจำนวน 3 ท่าน/บทความ บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนี้จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

ในนามของกองบรรณาธิการ ขอกราบขอบพระคุณท่านอธิการบดี ท่านรองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนา ท่านผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านผู้นำเสนอบทความ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนวารสารศิลปปริทัศน์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกพงศ์ อินแก้ว)

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

บรรณาธิการวารสารศิลปปริทัศน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์

สารบัญ

- 1 การศึกษาเรื่องการจัดแบ่งประเภทบุคลิกภาพวิสาหกิจรายย่อย โดยใช้แนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์
A study of The Classification of Personality Types for Micro Enterprises By using Myers-Briggs Type Indicator
ภัทระ สุขสิริกูร, อารยะ ศรีกัลยาณบุตร
- 14 การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายจากนวัตกรรมสิ่งทอโลหะ สำหรับกลุ่มบุคคลสาธารณะในกลุ่มประเทศยุโรป
Fashion from innovative metal textiles for public figures in Europe
พัทธา อุทิศวรรณกุล , วีรินทร์ สันติวรรัักษ์
- 32 นาฏกรรมย่านพาหุรัด: ชุมชนลิตเติ้ลอินเดีย
Performing Arts In Phahurat: The Little India Community
ณัฐวลัญช์ วังนิล, อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์
- 42 อัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านตำบลเตาแก้ว มณฑลหูเป่ย์ เพื่อสร้างสรรค์ศิลปะเซรามิกร่วมสมัย
Characteristics and Aesthetics of Folk Pottery in Guanyao Town, Hubei Province To Create Contemporary Ceramic Art
เวินเทา โจว, ภารดี พันธุมภัก, พงษ์เดช ไชยคุตร
- 55 ลวดลายผ้าพิมพ์ เพื่อการออกแบบสินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์จากการศึกษางานศิลปกรรมและวิถีชุมชนท่าเตียน เกาะรัตนโกสินทร์
Printed Textile Patterns for Fashion Lifestyle Product Design: A Study of Thai Art and Community Life in Tha Tian, Rattanakosin Island
สุวิธร์ สาดสังข์ , สุภาวดี จัยสุขะ , ชนกนาถ มะยูโซ๊ะ, ลีรัชชา ลำลีทอง, เตชิต เฉยพ่วง, เตือนตา พรหมตาวรงค์, มงคล อิงคุทานนท์
- 64 ประติมากรรมบำบัดด้วยเทคนิคเครื่องเคลือบดินเผา ผ่านสัญลักษณ์ของดอกไม้ที่โรยรา โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากหลักคำสอนทางพุทธศาสนา กฎไตรลักษณ์ร่วมกับแนวคิดความงามจากความไม่สมบูรณ์ (วาบิ ซาบิ)*
Ceramics Therapy Through The Experience of Wilting Flowers is Inspired by The Buddhist Doctrine of the Trinity Together with the Concept of beauty from Efficiency (wabi-sabi)
เมตตา สุวรรณศรี

สารบัญ

- 78 การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ด้วยแนวคิดวัฒนธรรมร่วมนครชัยบุรินทร์
Designing Ikat pattern based on ideas of common culture across
Nakornchaiburin
นวภรณ์ ศรีสรณกุลวงศ์, ภาณุวัฒน์ กาหลิบ
- 88 ระฆัง: คุณลักษณะของควมมีชีวิตชีวาและจิตวิญญาณของเครื่องสำริดราชวงศ์ฉู่เพื่อ
ออกแบบผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์
Bronze Chime Bells: The Vitality and Spirit of Bronze Chime Bells from the
State of Chu for the Design of Cultural and Creative Products
ทลิว จิ้ง, ภาณุ สรวัยสุวรรณ
- 110 การออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งผนังจากสาหร่ายในนากุ้ง
Design of decorative wall products from algae in shrimp farms
มงคล อิงคุทานนท์, สุชน ใบสมุทร
- 121 การปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ
Adaptations Of Environments And Furniture To Create An Age-Friendly
Residence For The Elderly
ไกรสิทธิ์ วิไลเลิศ, บุญเสริม วัฒนกิจ, นฤทธิ์ วัฒนภู, พูลพงศ์ สุขสว่าง, การุณย์
อินทวาส, อุทัย หวังพัชรพล
- 135 การประยุกต์ใช้สีธรรมชาติจากพืชถิ่น ในการสร้างคุณค่างานทัศนศิลป์และหัตถกรรม
สร้างสรรค์ร่วมสมัย
The Application of Natural Dyes from Local Plants in Creating Value for
Contemporary Visual Arts and Creative Crafts
สิรัชชา ลำลีทอง, ธนวัฒน์ พรหมสุข, จิรัชยา ฉวีอินทร์, สิทธิโชค นวมเจริญ,
ณัฐพล พิชัยรัตน์, ธนพรรณ บุญยรัตกลิน
- 148 การประพันธ์ดนตรีร้องผสมผสานกับการใช้ศิลปะเสียงและดนตรีทดลอง เพื่อจำลองสถานที่
และเหตุการณ์ ที่ถ่ายทอดความเจ็บปวดจากเรื่องราวความรัก ที่ผู้คนได้พบเจอในช่วงต้นของ
ทศวรรษที่ 2020s
Composition of a songs mixed with sound arts and experimental music that
Expressing the Emotional Pain of Love Experienced in the Early 2020s
กวินท์ ต้นไพฑูรย์ดิถี

การศึกษาเรื่องการจัดแบ่งประเภทบุคลิกภาพวิสาหกิจรายย่อย โดยใช้แนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์

A study of The Classification of Personality Types for Micro Enterprises

By using Myers-Briggs Type Indicator

ภัทระ สุขศิริกูร¹, อารยะ ศรีกัลยาณบุตร²

Bhuttara Suksirigoon, Araya Srikanlayanabuth

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาานฤมิตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Program in Creative Arts Faculty of Fine and Applied Arts Chulalongkorn University

(Received : Jun 5, 2024 Revised : Jul 8, 2024 Accepted : Jul 25, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งประเภทบุคลิกภาพต่างๆ ของวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) ของไทยโดยใช้แนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพ Myers-Briggs Type Indicator (MBTI) ซึ่งนิยมตาม (สสว. ฉบับที่ 3, 2563) วิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) หมายถึงธุรกิจขนาดเล็กที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกิน 5 คน และมีรายได้ต่อปีไม่เกิน 1.8 ล้านบาท ส่วน MBTI หมายถึงแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์ (Myers-Briggs Type Indicator) เป็นเครื่องมือประเมินบุคลิกภาพที่แบ่งคนออกเป็น 16 ประเภท ถูกพัฒนาโดย Katharine Cook Briggs และ Isabel Briggs Myers โดยอ้างอิงทฤษฎีของ Carl Jung เพื่อช่วยให้เข้าใจความแตกต่างของบุคลิกภาพและวิถีคิดของแต่ละคน การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยรวบรวมแนวคิดวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) และ แบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพ Myers-Briggs Type Indicator (MBTI) จากเอกสารต่างๆ (Documentary research) จากนั้นใช้เครื่องมือวิจัยที่ 1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรมนุษย์ 3 ท่าน เพื่อจัดกลุ่มบุคลิกภาพที่มีความเหมาะสมกับวิสาหกิจรายย่อย จากนั้นใช้เครื่องมือวิจัยที่ 2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิสาหกิจรายย่อย คัดเลือกกลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 5 ท่าน เพื่อหาคำตอบ เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการแบ่งประเภทบุคลิกภาพต่างๆ ของวิสาหกิจรายย่อย จากนั้นใช้เครื่องมือวิจัยที่ 3 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบกึ่งมีโครงสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเขียนคำโฆษณา (Copy writer) 3 ท่าน เพื่อตั้งชื่อและสร้างประเภทคำพรรณนาบุคลิกภาพของกลุ่มบุคลิกภาพที่มีความเหมาะสมกับวิสาหกิจรายย่อยเพื่อประโยชน์ในการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้อง จากผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามารถจัดแบ่งประเภทบุคลิกภาพต่างๆ ของวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) ไทย ได้ทั้งสิ้น 4 ประเภท ได้แก่ 1) แม่ค้ามือทอง 2) พ่อค้าหน้าหยก 3) พ่อค้าอินดี้ 4) แม่ค้าปากแจ๋ว และจากผลการวิจัยพบว่าวิสาหกิจรายย่อยแต่ละประเภทมีคำพรรณนาคุณสมบัติของบุคลิกภาพต่างๆ ของแต่ละประเภท เพื่อให้วิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) เชื่อมโยง ประยุกต์บุคลิกภาพให้เข้ากับตัวเองได้ ความสำคัญและประโยชน์ของงานวิจัยนี้มีดังต่อไปนี้ 1) เป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยเข้าใจบุคลิกภาพของตนเอง ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาธุรกิจให้สอดคล้องกับจุดแข็งของตน 2) หน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนวิสาหกิจรายย่อยสามารถออกแบบโครงการหรือนโยบายที่เหมาะสมกับแต่ละประเภทบุคลิกภาพ 3) สร้างความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับความหลากหลายของบุคลิกภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยในประเทศไทย โดยผลการวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจรายย่อยไทยให้เติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับศักยภาพและบุคลิกภาพของผู้ประกอบการแต่ละราย

คำสำคัญ: วิสาหกิจรายย่อย, แบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์, ประเภทบุคลิกภาพ

¹ ภัทระ สุขศิริกูร (ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาานฤมิตศิลป์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556; อีเมล: bhuttara.suk@gmail.com) นิสิตหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาานฤมิตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² รองศาสตราจารย์อารยะ ศรีกัลยาณบุตร ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อีเมล: araya.s@chula.ac.th

ABSTRACT

This research aims to categorize various personality types of Thai Micro Enterprises using the concept of the Myers-Briggs Type Indicator (MBTI) personality test. According to (OSMEP Issue 3, 2020), a Micro Enterprise is defined as a small business with no more than 5 employees and an annual revenue not exceeding 1.8 million baht. MBTI refers to the Myers-Briggs Type Indicator, a personality assessment tool that categorizes people into 16 types. It was developed by Katharine Cook Briggs and Isabel Briggs Myers, based on Carl Jung's theory, to help understand differences in personalities and thinking styles.

This study employs qualitative research methodology, gathering concepts of Micro Enterprise and Myers-Briggs Type Indicator (MBTI) from various documents (Documentary research). The first research tool used was a Focus Group, interviewing three human resource experts to group personality types suitable for Micro Enterprises. The second research tool was another Focus Group with five selected Micro Enterprise experts to analyze ways to categorize various personality types of Micro Enterprises. The third research tool was a semi-structured In-depth Interview with three copywriting experts to name and create descriptive personality types suitable for Micro Enterprises for communication purposes with stakeholders. The research findings revealed four personality types of Thai Micro Enterprises: 1) Top Sales Entrepreneur, 2) Charming Entrepreneur, 3) Indie Entrepreneur, and 4) Silver-tongued Entrepreneur. Each type has descriptive personality traits to help Micro Enterprises relate and apply these personalities to themselves. The significance and benefits of this research are as follows: 1) It provides guidance for Micro Enterprise entrepreneurs to understand their personalities, which will help develop businesses aligned with their strengths. 2) Government agencies supporting Micro Enterprises can design appropriate projects or policies for each personality type. 3) It creates new understanding about the diversity of Micro Enterprise entrepreneurs' personalities in Thailand. The research results can be applied to develop and promote Thai Micro Enterprises to grow efficiently, in line with the potential and personality of each entrepreneur.

Keywords: Micro Enterprise, Myers-Briggs Type Indicator, Personality Types

บทนำ

สิ่งที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในประเทศต้องยอมรับว่าคือวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) (สสว. ฉบับที่ 3, 2563) วิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) คือ กลุ่มที่มีรายได้ต่อปีไม่เกิน 1.8 ล้านบาท การจ้างงานไม่เกิน 5 คน (สสว. ฉบับที่ 3, 2563) ซึ่งมีจำนวนถึง 2,714,712 ราย นับเป็นวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 85.74 เป็นกิจการในรูปแบบธุรกิจส่วนบุคคล 2,253,132 ราย อยู่ในภาคการค้า คิดเป็นร้อยละ 44.58 เช่น การขายส่งและการขายปลีก รองลงมาอยู่ในภาคบริการ คิดเป็นร้อยละ 35.73 เช่น บริการอาหารและเครื่องดื่ม และภาคการผลิต คิดเป็นร้อยละ 19.69 เช่น การผลิตผลิตภัณฑ์อาหาร ส่วนกลุ่มที่เป็นนิติบุคคล พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในภาคบริการ คิดเป็นร้อยละ 56.33 เช่น ธุรกิจก่อสร้างอาคาร รองลงมาอยู่ในภาคการค้า คิดเป็นร้อยละ 31.99 เช่น การขายส่ง ยกเว้นยานยนต์และจักรยานยนต์ และภาคการผลิต คิดเป็นร้อยละ 11.68 เช่น ธุรกิจผลิตผลิตภัณฑ์อาหาร เมื่อพิจารณาด้านการส่งออกพบว่า กลุ่มวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) มีมูลค่าการส่งออกทั้งสิ้น 102,851.70 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.51 (สสว. ฉบับที่ 3, 2563) จะเห็นได้ว่ากลุ่ม วิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ แต่ยังมีจุดอ่อนที่ต้องพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้ประกอบการให้ทันเทคโนโลยี ผลิตภัณฑ์และบริการให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และที่สำคัญคือการปรับตัวเข้ากับการตลาดดิจิทัล จากอุตสาหกรรม เป็นสังคมสารสนเทศ มีการใช้อินเทอร์เน็ต เชื่อมโยงการทำงานต่าง ในยุค New Normal การมุ่งเน้นการพัฒนาให้ธุรกิจ (SMEs) มีความสามารถในการปรับตัวอย่างเป็นพลวัตได้อย่างเหมาะสมตามขนาดและศักยภาพของธุรกิจ และมองประเด็น Business Life Cycle ของ (SMEs) ธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ (รศ.ดร.วีระพงศ์ มาลัย, 2564) การพัฒนาเทคโนโลยีที่รวดเร็วในทุกวันนี้ทำให้บุคลิกภาพสำคัญ โดยบุคลิกภาพมีผลต่อพฤติกรรมออนไลน์ของผู้คน (Johnson, M., & Pettit, J, 2020) บุคลิกภาพจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น โดยทักษะการนำเสนอตัวตนที่ดีช่วยให้ผู้คนสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยให้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น และช่วยให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อสารได้สำเร็จ (Jones H, 2020) การแบ่งประเภทบุคลิกภาพจึงสำคัญ แต่อย่างไรก็ดีในการระบุประเภทบุคลิกภาพ วิสาหกิจรายย่อยก็ยังไม่มีการแบ่งประเภทบุคลิกภาพ จากนิยามใหม่ วิสาหกิจรายย่อย (Micro

Enterprise) คือ กลุ่มที่มีรายได้ต่อปีไม่เกิน 1.8 ล้านบาท การจ้างงานไม่เกิน 5 คน (สสว. ฉบับที่ 3, 2563) อยู่ในภาคการค้า รองลงมาอยู่ในภาคบริการ และภาคการผลิต นั้นเป็นการแบ่งในภาคต่างๆ เท่านั้น

ผู้วิจัยมีสมมติฐานว่า แนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์ (Myers-Briggs Type Indicator) สามารถแบ่งประเภทบุคลิกภาพของวิสาหกิจรายย่อยได้ เนื่องจากแนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์ (Myers-Briggs Type Indicator) สามารถทำให้เข้าใจตนเอง หากผู้ประกอบการสามารถเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อน และเอกลักษณ์ของบุคลิกภาพของตนเองจะสามารถวางแผนธุรกิจ และวางแผนรับนโยบายสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

แนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์ (Myers-Briggs Type Indicator) มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้คนเข้าใจตัวเอง ผู้อื่น และความสัมพันธ์ โดยเป็นการนำทฤษฎีบุคลิกภาพของคาร์ล จุง (Carl G. Jung Theory, 1939) Jung ได้แบ่งองค์ประกอบนี้เป็น 2 ประเภท คือ Extraversion หรือการมุ่งความสนใจไปยังโลกภายนอก (Outer World) และ Introversion หรือการมุ่งความสนใจเข้าสู่โลกภายใน (Inner World) คุณลักษณะทั้ง 2 นี้จะอยู่ในบุคคลทุกคน เพียงแต่ลักษณะไหนจะเด่นกว่า ถ้าส่วนไหนเด่นอีกส่วนก็จะไม่เด่น และส่วนนี้จึงเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกัน (Teerawakin, 1997) แนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์ (Myers-Briggs Type Indicator) ถูกใช้ในบริบทต่างๆ ช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ และนำไปสู่การพัฒนาตนเอง การทำงานร่วมกัน และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น 1) การพัฒนาตนเอง ช่วยให้บุคคลเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อน และแนวโน้มพฤติกรรมของตนเอง นำไปสู่การพัฒนาทักษะและการปรับปรุงการสื่อสารกับผู้อื่น 2) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ใช้ในการคัดเลือกบุคลากรให้เหมาะสมกับตำแหน่งงาน วางแผนการพัฒนาบุคลากรตามลักษณะบุคลิกภาพ 3) การสร้างทีม การจัดทีมที่มีความสมดุลของบุคลิกภาพต่างๆ ปรับปรุงการทำงานร่วมกันโดยเข้าใจจุดแข็งของแต่ละบุคคล 4) การให้คำปรึกษาด้านอาชีพ แนะนำสายอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนสายงาน 5) การศึกษา ใช้ปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน ช่วยนักเรียนเข้าใจวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง 6) การบริหารองค์กร ใช้พัฒนากลยุทธ์การสื่อสารภายในองค์กร ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้เอื้อต่อการทำงานของบุคลิกภาพต่างๆ 7) การตลาดและการขาย ใช้ออกแบบกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละประเภท ปรับเทคนิคการขายให้เข้ากับบุคลิกภาพของลูกค้า 8) การแก้ไขปัญหาขัดแย้ง ใช้เป็นเครื่องมือเข้าใจสาเหตุของความขัดแย้งที่อาจเกิดจากความแตกต่างของบุคลิกภาพ และพัฒนาวิธีการแก้ไขปัญหานั้นที่เหมาะสมกับแต่ละบุคลิกภาพ 9) การพัฒนาภาวะผู้นำ ช่วยผู้นำเข้าใจรูปแบบการเป็นผู้นำของตนเอง ใช้พัฒนาทักษะการนำที่เหมาะสมกับทีมที่มีบุคลิกภาพหลากหลาย 10) การวิจัยทางจิตวิทยา ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับพฤติกรรมต่างๆ 11) การให้คำปรึกษาด้านความสัมพันธ์ ช่วยคู่สมรสหรือคู่ความสัมพันธ์เข้าใจความแตกต่างของกันและกันพัฒนาวิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างบุคคล Myers, I. B., & Myers, P. B. (1995). Gifts differing: Understanding personality type. Davies-Black Publishing)

แนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพ Myers-Briggs Type Indicator (MBTI) เป็นเครื่องมือประเมินบุคลิกภาพที่ได้รับความนิยม โดยแบ่งลักษณะเด่นของบุคคลออกเป็น 4 คู่ตรงกันข้าม ดังนี้

โลกภายใน (I)	vs.	โลกภายนอก (E)
การรับรู้ (S)	vs.	การรับรู้ด้วยสัญชาตญาณ (N)
การตัดสินใจ (T)	vs.	การตัดสินใจด้วยความรู้สึก (F)
การใช้ชีวิต (J)	vs.	การใช้ชีวิตแบบยืดหยุ่น (P)

ผลลัพธ์ของ MBTI จะแสดงเป็นรหัส 4 ตัวอักษร เช่น ISTJ, ENFP ซึ่งสามารถนำไปช่วยให้เข้าใจตัวเอง ผู้อื่นและความสัมพันธ์ได้ดียิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยมีสมมติฐานว่าแนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์ (Myers-Briggs Type Indicator) สามารถจำแนกบุคลิกภาพของวิสาหกิจรายย่อยได้ ซึ่งจะมีประโยชน์ ช่วยให้เข้าใจตนเอง พัฒนาธุรกิจ ออกแบบกลยุทธ์ และสามารถรับนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐได้

ปัญหาของการวิจัย

วิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) ของไทยสามารถแบ่งบุคลิกภาพออกได้เป็นกี่ประเภทโดยใช้แนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์ (Myers-Briggs Type Indicator)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อแบ่งประเภทบุคลิกภาพต่าง ๆ ของวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) ของไทยโดยใช้แนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์ (Myers-Briggs Type Indicator)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน และได้รับการอนุมัติขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและเครื่องมือในการทำการวิจัย (COA No. 193/66 โครงการวิจัยที่ 660143) จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นที่เรียบร้อย ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีกระบวนการดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิด้วยการวิจัยเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1.1 ศึกษารูปแบบธุรกิจของวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) ของไทย

1.1.2 ศึกษาแนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพ Myers-Briggs Type Indicator (MBTI)

2. ขอบเขตด้านประชากร แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

2.1 เครื่องมือวิจัยชุดที่ 1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ข้อมูลเกี่ยวกับแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพ Myers-Briggs Type Indicator สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีประสบการณ์ในสายงานดังกล่าวไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ เชี่ยวชาญวิสาหกิจรายย่อยมีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับด้านวิสาหกิจรายย่อย มีความเชี่ยวชาญพิเศษ หรืออาจารย์ที่มีประสบการณ์ด้านวิสาหกิจรายย่อยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี

2.2 เครื่องมือวิจัยชุดที่ 2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิสาหกิจรายย่อย เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวิสาหกิจรายย่อย อยู่ในช่วงอายุ ระหว่าง 25-45 ปี ดำเนินกิจการประเภทวิสาหกิจรายย่อย อย่างน้อย 5 ปี คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 ท่าน เพื่อหาคำตอบ เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการแบ่งประเภทบุคลิกภาพต่างๆ ของวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise)

2.3 เครื่องมือวิจัยที่ 3 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบกึ่งมีโครงสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเขียนคำโฆษณา (Copy writer) ซึ่งมีประสบการณ์ในสายงานดังกล่าวไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ เชี่ยวชาญด้านเขียนคำโฆษณา (Copy writer) เพื่อสร้างสรรค์ประเภทพรรณนาบุคลิกภาพต่าง ๆ ของวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise)

ผลการงานวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งประเภทบุคลิกภาพต่างๆ ของวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) ของไทยโดยใช้แนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์ (Myers-Briggs Type Indicator)

โดยมี กระบวนการในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติม และกระบวนการวิจัยสร้างสรรค์ในแต่ละระยะ โดย สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อระบุบุคลิกภาพของวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) โดยใช้แนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพ Myers-Briggs Type Indicator (MBTI) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดประเภทบุคลิกภาพต่างๆ ของวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) การสนทนากลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านวิสาหกิจรายย่อย

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดประเภทบุคลิกภาพต่าง ๆ ของวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) ประเภทพรรณนาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเขียนคำโฆษณา (Copy writer) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านเขียนคำโฆษณา (Copy writer)

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprises)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprises) ปรากฏในเอกสารวิชาการและนโยบายส่งเสริมของภาครัฐโดยมีรายละเอียดดังนี้ นิยามที่ใช้กำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม บริษัทการเงินระหว่างประเทศ International Finance Corporation. (n.d.). ได้รวบรวมนิยาม ที่ใช้กำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่ในต่างประเทศ กำหนดลักษณะของวิสาหกิจจากจำนวนการจ้างงาน มูลค่าทรัพย์สินของกิจการ และผลประกอบการประจำปี IFC. (2019). ในส่วนของจำนวนการจ้างงานในต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่กำหนดจำนวนการจ้างงานโดยประมาณดังนี้ วิสาหกิจรายย่อย ไม่เกิน 10 คน วิสาหกิจขนาดย่อม 51 ถึง 100 คน วิสาหกิจขนาดกลาง 101 ถึง 250 คน และวิสาหกิจขนาดใหญ่ มากกว่า 250 คน ทั้งนี้จำนวนการจ้างงานอาจมีความแตกต่างกันตามประเภทกิจการ สำหรับประเทศไทยได้มีการให้นิยามกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2562 ที่ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 137 ตอนที่ 1ก เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2563 ซึ่งกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ดังนี้ วิสาหกิจขนาดย่อม ได้แก่ กิจการที่มีลักษณะ ดังนี้ (1) กิจการผลิตสินค้าที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกินห้าสิบคน หรือมีรายได้ต่อปีไม่เกินหนึ่งร้อยล้านบาท (2) กิจการให้บริการ กิจการค้าส่ง หรือกิจการค้าปลีก ที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกินสามสิบคนหรือมีรายได้ต่อปีไม่เกินห้าสิบล้านบาท, วิสาหกิจขนาดกลาง ได้แก่ กิจการที่มีลักษณะ ดังนี้ (1) กิจการผลิตสินค้าที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่าห้าสิบคนแต่ไม่เกินสองร้อยคน หรือมีรายได้ต่อปี เกินกว่าหนึ่งร้อยล้านบาทแต่ไม่เกินห้าร้อยล้านบาท (2) กิจการให้บริการ กิจการค้าส่ง หรือกิจการค้าปลีก ที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่าสามสิบคน แต่ไม่เกินหนึ่งร้อยคน หรือมีรายได้ต่อปีเกินกว่าห้าสิบล้านบาทแต่ไม่เกินสามร้อยล้านบาท, ราชกิจจานุเบกษาได้ประกาศกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2562 ส่งผลให้การกำหนดคุณลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือนิยาม SME ของประเทศเปลี่ยนแปลงนับตั้งแต่ปี 2563 เป็นต้นไป

ประเภทกิจการ	วิสาหกิจขนาดย่อม				วิสาหกิจขนาดกลาง	
	วิสาหกิจรายย่อย		วิสาหกิจรายย่อย		วิสาหกิจขนาดกลาง	
	รายได้ต่อปี (ล้านบาท)	การจ้างงาน(คน)	รายได้ต่อปี (ล้านบาท)	การจ้างงาน(คน)	รายได้ต่อปี(ล้านบาท)	การจ้างงาน(คน)
การผลิต	ไม่เกิน 1.8	ไม่เกิน 5	ไม่เกิน 100	ไม่เกิน 50	เกิน 100-500	เกิน 50-200
บริการ/ค้าส่ง/ หรือค้าปลีก	ไม่เกิน 1.8	ไม่เกิน 5	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 30	เกิน 50-300	เกิน 30-100

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์ (Myers-Briggs Type Indicator)

2.1 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดหมวดหมู่แนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์ (Myers-Briggs Type Indicator) (Myers et al., 1985) ซึ่งเป็นตัวแปรหลัก ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาด้วยการวิจัยเอกสาร โดยรวบรวมข้อมูลจากวรรณกรรม และเอกสารงานวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์ (Myers-Briggs Type Indicator) เพื่อสรุปหลักการออกมาเป็นบุคลิกภาพของวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) แล้วจึงทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ด้วยสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยในแต่ละประเด็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 ใน 3 ท่าน รับรองความเหมาะสม รวมถึงให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากนั้นจึงนำข้อสรุปที่ได้ไปใช้ในการสร้างประเภทคำพรรณนาคุณสมบัติของวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 Myers-Briggs Type Indicator (MBTI) และบุคลิกภาพ ภาษาไทย (แบบทดสอบบุคลิกภาพ คำอธิบายประเภทบุคลิกภาพ ความสัมพันธ์ และคำแนะนำด้านอาชีพฟรี! | 16Personalities, n.d.)

The Myers Briggs Types	ประเภทจะแสดงด้วยรหัสตัวอักษร (TH)
ISTJ - The Inspector	นักคำนวณ / สมองดีและทำงานจริง ปรับตัวตามสถานการณ์ มักจะซื่อสัตย์ มีระเบียบ และเป็นแบบแผน
ISTP - The Crafter	ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะ / มีความเป็นอิสระสูง สนุกกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้การเรียนรู้โดยตรง
ISFJ - The Protector	ผู้ตั้งรับ, ผู้พิทักษ์ / อบอุ่นและทุ่มเท พร้อมเสมอที่จะปกป้องคนที่พวกเขาคaring
ISFP - The Artist	นักผจญภัย / เข้ากับคนง่ายและยืดหยุ่น พวกเขาจะสนุกสนานทั้งทีและมีศิลปะในหัวใจ
INFJ - The Advocate	ผู้แนะนำ, ผู้ให้การสนับสนุน / สร้างสรรค์และวิเคราะห์ พวกเขาถือเป็นหนึ่งในประเภทที่หายากที่สุดของ Myers-Briggs
INFP - The Mediator	ผู้ไกล่เกลี่ย, นักอุดมคติ / (perfectionism) ค่านิยมสูง พวกเขามุ่งมั่นที่จะทำให้โลกนี้น่าอยู่ขึ้น
INTJ - The Architect	นักออกแบบ / มีเหตุผลสูง พวกเขาทั้งสร้างสรรค์และวิเคราะห์ได้ดี
INTP - The Thinker	นักตรรกะ / เงียบและเก็บตัว พวกเขาขึ้นชื่อว่ามีโลกภายในพื้นที่ของตัวเองที่ดีกว่าโลกภายนอกที่วุ่นวาย
ESTP - The Persuader	ผู้ประกอบการ / สนุกสนานและเร้าใจ พวกเขาสนุกกับการใช้เวลาอยู่กับผู้อื่นและจดจ่ออยู่กับปัจจุบันและปัจจุบัน
ESTJ - The Director	ผู้บริหาร, ผู้อำนวยการ / กล้าแสดงออกและยึดมั่นในกฎ พวกเขามีหลักการสูงและมีแนวโน้มที่จะรับผิดชอบ
ESFP - The Performer	ผู้มอบความบันเทิง / เข้ากับคนง่ายและเป็นธรรมชาติ พวกเขาสนุกที่ได้อยู่บนเวทีกลาง
ESFJ - The Caregiver	ผู้ให้คำปรึกษา / ใจดีและเป็นกันเอง พวกเขามักจะเชื่อในสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิตเกี่ยวกับคนอื่น
ENFP - The Champion	นักแรงบันดาลใจ / มีเสน่ห์และมีพลัง พวกเขาสนุกกับสถานการณ์ที่พวกเขาสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานได้
ENFJ - The Giver	ตัวเอก / ผู้รักดีและอ่อนไหว พวกเขาเป็นที่รู้จักในด้านความเข้าใจและใจกว้าง
ENTP - The Debater	นักโต้เถียง / มีความคิดสร้างสรรค์สูง พวกเขาชอบถูกท้าทายด้วยไอเดียต่าง ๆ และมีแนวโน้มที่จะเริ่มโครงการต่าง ๆ มากมาย (แต่อาจประสบปัญหาในการทำให้เสร็จ)

ENTJ - The Commander	ผู้บริหาร, ผู้บัญชาการ / เปิดเผยและมั่นใจ พวกเขาเก่งในการวางแผนและจัดโครงการ
----------------------	--

2.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) จัดกลุ่มบุคลิกภาพที่มีความใกล้เคียงกันจากการวิเคราะห์ของผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยนำข้อมูล แนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์ (Myers-Briggs Type Indicator) และบุคลิกภาพ ทั้ง 16 บุคลิกภาพ วิเคราะห์และจัดกลุ่มร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรมนุษย์ ในขั้นแรกจาก 16 บุคลิกภาพ บุคลิกภาพที่มีความใกล้เคียงจะมี 8 กลุ่ม ในขั้นที่ 1 มาจัดวิเคราะห์และรวมกลุ่มบุคลิกภาพที่มีความใกล้เคียงกันอีกครั้ง พร้อมตั้งชื่อหมวดหมู่ ได้บุคลิกภาพที่มีความใกล้เคียงจะมี 4 กลุ่มดังนี้

ตารางที่ 3 การจัดหมวดหมู่ขั้นที่ 2 ของกลุ่มบุคลิกภาพที่มีความใกล้เคียงกันจากการวิเคราะห์ของผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

กลุ่ม	ชื่อ / บุคลิกภาพ
1. กลุ่มนักวิเคราะห์	INTJ - The Architect: มีเหตุผลสูง พวกเขาทั้งสร้างสรรค์และวิเคราะห์ได้ดี
	INTP - The Thinker: เจียบและเก็บตัว พวกเขาขึ้นชื่อว่ามีโลกภายในพื้นที่ของตัวเองที่ดีกว่าโลกภายนอกที่วุ่นวาย
	ENTJ - The Commander ผู้บัญชาการ: เปิดเผยและมั่นใจ พวกเขาเก่งในการวางแผนและจัดโครงการ
	ENTP - The Debater: มีความคิดสร้างสรรค์สูง พวกเขาชอบถูกห้อมล้อมด้วยไอเดียต่าง ๆ และมีแนวโน้มที่จะเริ่มโครงการต่างๆ มากมาย (แต่อาจประสบปัญหาในการทำใหสำเร็จ)
2. กลุ่มนักการทูต	INFJ - The Advocate ผู้ให้การสนับสนุน: สร้างสรรค์และวิเคราะห์ พวกเขาถือเป็นหนึ่งในประเภทที่ทำหายากที่สุดของ Myers-Briggs
	INFP - The Mediator: นักอุดมคติ(perfectionism)และค่านิยมสูง พวกเขามุ่งมั่นที่จะทำให้โลกนี้น่าอยู่ขึ้น
	ENFJ - The Giver: ผู้รักดีและอ่อนไหว พวกเขาเป็นที่รู้จักในด้านความเข้าใจและใจกว้าง
	ENFP - The Champion: มีเสน่ห์และมีพลัง พวกเขาสนุกกับสถานการณ์ที่พวกเขาสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานได้
	ISTJ - The Inspector: สงวนตัวและทำงานจริง ปรับตัวตามสถานการณ์ มักจะซื่อสัตย์ มีระเบียบ และเป็นแบบแผน
	ISFJ - The Protector ผู้พิทักษ์: อ่อนน้อมและทุ่มเท พร้อมเสมอที่จะปกป้องคนที่พวกเขาห่วงใย

3.กลุ่มผู้เฝ้ายาม	ESTJ - The Director ผู้อำนวยความสะดวก: กล้าแสดงออกและยึดมั่นในกฎ พวกเขามีหลักการสูงและมีแนวโน้มที่จะรับผิดชอบ
	ESFJ - The Caregiver: ใจดีและเป็นกันเอง พวกเขามักจะเชื่อในสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิตเกี่ยวกับคนอื่น
4.กลุ่มนักสำรวจ	ISTP - The Crafter: มีความเป็นอิสระสูง สนุกกับประสบการณ์ใหม่ที่ทำให้การเรียนรู้โดยตรง
	ISFP - The Artist: เข้ากับคนง่ายและยืดหยุ่น พวกเขามักจะสงวนท่าทีและมีศิลปะในหัวใจ
	ESTP - The Persuader: สนุกสนานและเร้าใจ พวกเขาสนุกกับการใช้เวลาอยู่กับผู้อื่นและจดจ่ออยู่กับปัจจุบันและปัจจุบัน
	ESFP - The Performer: เข้ากับคนง่ายและเป็นธรรมชาติ พวกเขาสนุกที่ได้อยู่บนเวทีกลาง

สรุป ข้อมูล Myers-Briggs Type Indicator (MBTI) และบุคลิกภาพ ทั้ง 16 บุคลิกภาพ จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรมนุษย์ จะสามารถจัดกลุ่มที่มีบุคลิกภาพใกล้เคียงกันมากได้ 4 กลุ่ม

2.3 เพื่อให้วิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) เชื่อมโยงประยุกต์บุคลิกภาพให้เข้ากับตัวเองได้ จึงจัดทำประเภทคำพรรณนาคุณสมบัติของประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์ (Myers-Briggs Type Indicator) ประเภทคำพรรณนาโดยผู้วิจัยและตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญด้านเขียนคำโฆษณา (Copy writer) จำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีประสบการณ์ในสายงานดังกล่าวไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ เชี่ยวชาญเขียนคำโฆษณา (Copy writer) เพื่อสร้างสรรค์ประเภทพรรณนาบุคลิกภาพต่าง ๆ ของวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ชื่อประเภทให้สอดคล้องและเป็นที่ยอมรับสำหรับวิสาหกิจรายย่อย แบ่งได้ 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) แม่ค้ามือทอง 2) พ่อค้าหน้าหยก 3) พ่อค้าอินดี้ 4) แม่ค้าปากแจ๋ว ทั้งนี้ ชื่อเหล่านี้ มาจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยของผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านเขียนคำโฆษณา (Copy writer) โดยนำลักษณะเด่นของแต่ละกลุ่มมาตั้งชื่อให้จดจำง่ายและสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นการผสมผสานแนวคิดไมเออร์ส-บริกส์กับบริบทของวิสาหกิจรายย่อยไทย

โดยมีความหมายและรายละเอียดคำพรรณนาของประเภทบุคลิกภาพแต่ละประเภทดังนี้

1. แม่ค้ามือทอง สื่อถึงผู้ประกอบการที่มีทักษะและความสามารถสูงในการทำธุรกิจมี "ฝีมือ" ดีเยี่ยม สามารถสร้างผลกำไรได้ดี โดยมีรายละเอียดคำพรรณนา ดังนี้

1.1 จินตนาการสูง, มีกลยุทธ์, มีแผนการสำหรับทุกอย่าง มีจินตนาการ (งานที่เพื่อฝัน แพนตาซี) มีกลยุทธ์ (งานที่มีชั้นเชิง สื่อสารทัศนคติ) มีระบบแบบแผน (งานที่มีระเบียบ มีขั้นตอนชัดเจน)

1.2 มีความกระหายความรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด, คิดค้นนวัตกรรม (งานที่ไม่เคยมีมาก่อนแตกต่างไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง) มีความกระหาย (งานที่แสดงให้เห็นความมุ่งมั่น มีเป้าหมาย) ใฝ่รู้ใฝ่เรียน (งานที่ทันสมัย มีเทคนิคใหม่ ๆ)

1.3 เป็นผู้นำเด็ดเดี่ยว, ผู้บัญชาการ กล้าหาญ, มีจินตนาการ, มักหาทางออกหรือสร้างทางออกขึ้นมาได้เสมอ มีความกล้าหาญ (งานที่แปลกใหม่ กล้าคิดกล้าทำ) มีความเป็นผู้นำ (งานที่แสดงความเด็ดเดี่ยว จุดสูงสุด) มีทักษะการ แก้ปัญหา (งานที่พลิกแพลง ปรับตัว)

1.4 ช่างสงสัยที่ไม่สามารถห้ามใจไม่ให้อำนาจทำลายสมอง มีความฉลาด (ได้วาที) ฉลาด, เป็นนักคิด, (งานที่สื่อองค์ความรู้ ทรงภูมิ น่าเชื่อถือ) มีความช่างคิด (งานที่ละเอียดลออ พิถีพิถัน) มีความช่างสงสัย (งานที่สื่อถึงความช่างสังเกต ชวนให้ติดตาม)

2. พ่อค้าหน้าหยก สื่อถึงผู้ประกอบการที่มีบุคลิกภาพเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส มีทักษะในการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า โดยมีรายละเอียดคำพรรณนา ดังนี้

2.1 สร้างแรงบันดาลใจ (ผู้แนะนำ) เป็นคนเจิบๆ, ดุ๊กดิ๊ก, ยึดมั่นในอุดมการณ์อย่างไม่เหน็ดเหนื่อย มีความเจิบสงบ (งานที่ดูเรียบง่าย ไม่ตะโกน) มีความลึกซึ้ง (งานที่ดูพิศวง น่าค้นหา) มีแรงบันดาลใจ (งานที่กระตุ้นความคิด สร้างแรงบันดาลใจ)

2.2 มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือเพื่อสร้างสิ่งดีๆ ให้กับสังคม (ผู้ใกล้ชิด) นักวิ ใจดี, เห็นใจผู้อื่น, มีการพรรณนา (งานที่แนวความคิดหลายขั้นตอน) มีแนวคิดเชิงบวก (งานที่สบายตา สีสันดีไม่ฉูดฉาด) มีความสดใส (งานที่เน้นเชิงบวก การสร้างรอยยิ้ม)

2.3 มีเสน่ห์ (ตัวเอก), เป็นผู้นำที่มักสร้างแรงบันดาลใจ, สามารถจับใจผู้ฟังได้เสมอ มีเสน่ห์ (งานที่โดดเด่นไม่ซ้ำใคร ไม่สวยแต่น่าดึงดูด) มีความเป็นต้นแบบ (งานสร้างแรงบันดาลใจผ่านตัวตน เป็นแบบอย่าง) มีความเล่าเรื่อง (งานที่เล่าเรื่องน่าจับใจ โดยใช้คำพูด)

2.4 มีความกระตือรือร้น (รณรงค์), มีความคิดสร้างสรรค์, มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี, เป็นคนที่สามารถหาเหตุผลให้ยืมได้เสมอ มีความคึกคะนอง (งานที่ดูตลก ตื่นเต้น) มีความสร้างสรรค์ (งานที่ดูสร้างสรรค์อย่างลึกซึ้ง) มีความเข้าถึงง่าย (งานที่ดูเป็นมิตร เรียบง่าย อ่อนโยน)

3. พ่อคำอินดี สื่อถึงผู้ประกอบการที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ชอบทำอะไรแปลกใหม่ ไม่เหมือนใคร มีความคิดสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดคำพรรณนา ดังนี้

3.1 อยู่กับความเป็นจริง (คำนวณ), ชอบเสาะหาข้อเท็จจริง, ไม่ยอมให้มีข้อสงสัยเหลืออยู่ มีความสมจริง (งานที่ดูสมจริง ไม่แฟนตาซี) งานที่มีข้อเท็จจริงรองรับ (งานที่น่าค้นหา น่าสนใจ) งานที่มีที่มาที่ไป (งานที่มีเหตุผลรองรับ)

3.2 มีความละเอียดอ่อน (ตั้งใจ), เป็นผู้ปกป้องที่ดี, พร้อมที่จะปกป้องคนที่รักเสมอ มีความละเอียดอ่อน (งานที่ละเอียด ประณีต) มีการป้องกัน (งานที่ดูดีดัด หลากหลายองค์ประกอบ) มีความเสียสละ (งานที่มีกรอบ องค์กรประกอบล้อมรอบจุดเด่น)

3.3 เป็นผู้บริหารที่ดี (บริหาร), มีความโดดเด่นเรื่องการบริหารเรื่องต่างๆ หรือ บุคลากร บริหารดี (งานที่เป็นระเบียบ) มีความโดดเด่น (งานสร้างจุดเด่น) งานที่ใช้การสื่อสารระหว่างผู้คน (งานที่ใช้ตัวอักษรเป็นองค์ประกอบ)

3.4 ความเป็นห่วงเป็นใยมากเป็นพิเศษ (ให้คำปรึกษา), มีมนุษยสัมพันธ์, เป็นที่รักของผู้คน มักกระตือรือร้นเสนอความช่วยเหลือผู้อื่น ความเป็นห่วงเป็นใย (งานที่ดูอบอุ่น) มีมนุษยสัมพันธ์, (งานที่สื่อสารได้เป็นอย่างดี) งานที่ดูอบอุ่นจริงใจ เป็นที่รักของผู้คน (งานที่ดูนุ่มนวลอบอุ่น)

4. แม่คำปากแจ๋ว สื่อถึงผู้ประกอบการที่มีทักษะการสื่อสารดีเยี่ยม พูดเก่ง สามารถโน้มน้าวลูกค้าได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ โดยมีรายละเอียดคำพรรณนา ดังนี้

4.1 กล้าหาญและเมตตาคือคุณลักษณะพื้นฐานความเป็นจริง เก่งกาจในการใช้เครื่องมือทุกชนิด มีความกล้าหาญ (เชี่ยวชาญด้านศิลปะ) (งานที่แปลกใหม่ กล้าคิดกล้าทำ) นักทดลองมีระบบแบบแผน (งานที่มีระเบียบ มีขั้นตอนชัดเจน) มีกลยุทธ์ (งานที่มีชั้นเชิง ใช้เครื่องมือหลากหลายสื่อสาร)

4.2 มีความยืดหยุ่นสูง และเป็นศิลปินทรงเสน่ห์ มักพร้อมสำรวจและทดลองสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีแบบแผนและแผนสำรอง (ผจญภัย) (งานที่มีระเบียบ มีขั้นตอนในการรับมือปัญหา) ศิลปินมีจินตนาการสูง (งานที่ชวนฝัน แฟนตาซี) มีความคิดสร้างสรรค์ (งานที่ดูสร้างสรรค์เชิงทดลอง)

4.3 ฉลาด กระฉับกระเฉง และเข้าใจผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีความสุขกับการใช้ชีวิตแบบสุดโต่ง มีความฉลาด (เจ้าของกิจการ) (งานที่สื่อถึงองค์ความรู้ ทรงภูมิ น่าเชื่อถือ) มีความกระฉับกระเฉง (งานที่แปลกใหม่ แนวคิดใหม่) มีความช่างสังเกต (งานที่ละเอียดอ่อน พิถีพิถัน)

4.4 ใช้สัญชาตญาณ กระฉับกระเฉง และ กระตือรือร้น ไม่มีความเบื่อหน่ายเกิดขึ้นในชีวิต มีความกระฉับกระเฉง (มอบความบันเทิง) (งานที่แปลกใหม่ แนวคิดใหม่) มีความกระตือรือร้น (งานที่ดูตลก ตื่นเต้น ร้อนแรง) มีความสร้างสรรค์ไม่น่าเบื่อ (งานที่ดูสร้างสรรค์อย่างลึกซึ้ง)

ตารางที่ 4 สรุป คำพรรณนาคุณสมบัติของ Myers-Briggs Type Indicator (MBTI) Types เพื่อให้ วิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) เชื่อมโยง ประยุกต์บุคลิกภาพให้เข้ากับตัวเองได้

ประเภท คำ พรรณนา คุณสมบัติ	1.1 จินตนาการสูง, เป็นนักคิดกล ยุทธ์, มีแผนการสำหรับทุกอย่าง			1.2 คิดค้นนวัตกรรม, มีความกระหาย ความรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด			1.3 เป็นผู้นำเด็ดเดี่ยว, ผู้บัญชาการ กล้า หาญ, มีจินตนาการ, มักหาทางออกหรือ สร้างทางออกขึ้นมาได้เสมอ มีความกล้า หาญ			1.4 ข่างสงสัยที่ไม่สามารถห้ามใจไม่ให้ รับคำท้าทายเสมอ มีความฉลาด (ได้วุฒิ)		
แม่คำมือ ทอง	มี จินตนาการ (งานที่เพ้อ ฝัน แฟน ตาซี)	มีกลยุทธ์ (งานที่มี ชั้นเชิง สื่อสาร ทัศนคติ)	มีระบบ แบบแผน (งานที่มี ระเบียบ มี ขั้นตอน ชัดเจน)	นักคิดค้น นวัตกรรม (งานที่ไม่เคย มีมาก่อน แตกต่างไป จากเดิม อย่างสิ้นเชิง)	มีความ กระหาย (งานที่แสดง ให้เห็นความ มุ่งมั่น มี เป้าหมาย)	ใฝ่รู้ใฝ่เรียน (งานที่ ทันสมัย มี เทคนิค ใหม่ๆ)	มีความ กล้าหาญ (งานที่ แปลกใหม่ กล้าคิด กล้าทำ)	มีความเป็น ผู้นำ (งานที่ แสดงความ เด็ดเดี่ยว จุดสูงสุด)	มีทักษะการ แก้ปัญหา (งานที่พลิก แพลง ปรับตัว)	มีความฉลาด (งานที่สื่อองค์ ความรู้ ทรง ภูมิ นำเชื่อถือ)	มีความช่าง คิด (งานที่ ละเอียดละออ พิถีพิถัน)	มีความ ช่างสงสัย (งานที่สื่อ ถึงความ ช่างสังเกต ชวนให้คิด ตาม)
MBTI / ประเภท คำ พรรณนา คุณสมบัติ ของ	2.1 สร้างแรงบันดาลใจ (ผู้แนะนำ) เป็นคนเจียจ, คล่องตัว, ยึดมั่นใน อุดมการณ์อย่างไม่เหน็ดเหนื่อย			2.2 มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือเพื่อ สร้างสิ่งดีๆ ให้กับสังคม (ผู้ใกล้ชิด)			2.3 มีเสน่ห์ (ตัวเอก), เป็นผู้นำที่มักสร้าง แรงบันดาลใจ, สามารถจับใจผู้ฟังได้เสมอ			2.4 มีความกระตือรือร้น (รณรงค์), มี ความคิดสร้างสรรค์, มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี, เป็นคนที่สามารถหาเหตุผลให้ยึดได้เสมอ		
พ่อค้า หน้าหยก	มีความ เจียจสงบ (งานที่ดู เรียบง่าย ไม่ตะโกน)	มีความ คล่องตัว (งานที่ดู พิสดาร น่า ค้นหา)	มีแรง บันดาลใจ (งานที่ กระตุ้น ความคิด สร้างแรงบันดาลใจ)	มีการ พรรณนา (งานที่ แนวความคิด หลาย ขั้นตอน)	มีแนวคิดเชิง บวก (งานที่ สบายตา สี สดใสไม่ ดูฉูดฉาด)	มีความสดใ (งานที่เน้น เชิงบวก การ สร้างรอบ ยิ้ม)	มีเสน่ห์ (งานที่ โดดเด่นไม่ ซ้ำใคร ไม่ ส่ายแต่หน้า ดึงดูด)	มีความเป็น ต้นแบบ (งาน สร้างแรง บันดาลใจผ่าน ตัวตน ไอคอน)	มีความเล่า เรื่อง (งานที่ เล่าเรื่องน่า จับใจ โดยใช้ คำพูด)	มีความคิด คะนอง (งานที่ ดูตลก ตลก)	มีความ สร้างสรรค์ (งานที่ดู สร้างสรรค์ อย่างลึกซึ้ง)	มีความ เข้าถึงง่าย (งานที่ดู เป็นมิตร เรียบง่าย อ่อนโยน)
MBTI / ประเภท คำ พรรณนา คุณสมบัติ ของ	3.1 อยู่กับความเป็นจริง (คำนวณ), ชอบเสาะหาข้อเท็จจริง, ไม่ยอมให้มี ข้อสงสัยเหลืออยู่			3.2 มีความละเอียดอ่อน (ตั้งใจ), เป็นผู้ ปกป้องที่ดี, พร้อมทั้งจะปกป้องคนที่รักเสมอ			3.3 เป็นผู้บริหารที่ดี (บริหาร), มีความ โดดเด่นเรื่องการบริหารเรื่องต่างๆ หรือ บุคลากร			3.4 ความเป็นห่วงเป็นใยมากเป็นพิเศษ (ให้คำปรึกษา), มีมนุษยสัมพันธ์, เป็นที่รัก ของผู้คน มักกระตือรือร้นเสนอความ ช่วยเหลือผู้อื่น		
พ่อค้า อินดี้	มีความ จริงจัง (งานที่ดู จริงจัง ไม่ แฟนตาซี)	งานที่มี ข้อเท็จจริง รองรับ (งานที่น่า ค้นหา น่าสนใจ)	งานที่มี ที่มาที่ไป (งานที่มี เหตุผล รองรับ)	มีความ ละเอียดอ่อน (งานที่ ละเอียด ประณีต)	มีการป้องกัน (งานที่ดู อึด หลากหลาย องค์ประกอบ)	มีความ เสียสละ (งานที่มี กรอบ องค์ประกอบ ล้อมรอบ จุดเด่น)	บริหารดี (งานที่ เป็น ระเบียบ)	มีความโดดเด่น (งาน สร้างจุดเด่น)	งานที่ใช้การ สื่อสาร ระหว่างผู้คน (งานที่ใช้ ตัวอักษรเป็น องค์ประกอบ)	มีความมีความ เป็นห่วงเป็น ใย (งานที่ดู อบอุ่น)	มีมนุษย สัมพันธ์, (งาน ที่สื่อสารได้ อย่างเป็น อย่างดี)	งานที่ดู อบอุ่น จริงใจ เป็นที่รัก ของผู้คน (งานที่ดู นุ่มนวล อบอุ่น)
MBTI / ประเภท คำ พรรณนา	4.1 กล้าหาญและเป็นนักทดลองที่อยู่ บนพื้นฐานความเป็นจริง เก่งกาจใน การใช้เครื่องมือทุกชนิด มีความกล้า หาญ (เชี่ยวชาญด้านศิลปะ)			4.2 มีความยืดหยุ่นสูง และเป็นศิลปินทรง เสน่ห์ มักพร้อมสำรวจและทดลองสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ			4.3 ฉลาด กระฉับกระเฉง และเข้าใจผู้อื่น ได้เป็นอย่างดี มีความสุขกับการใช้ชีวิต แบบสุดโต่ง			4.4 ใช้สัญชาตญาณ กระฉับกระเฉง และ กระตือรือร้น ไม่มีความเบื่อหน่ายเกิดขึ้น ในชีวิต มีความกระฉับกระเฉง (มอบความ บันเทิง)		

คุณสมบัติ ของ												
แม่ค้า ปากแจ๋ว	มีความ กล้าหาญ (งานที่ แปลกใหม่ กล้าคิด กล้าทำ)	นักทดลอง มีระบบ แบบแผน (งานที่มี ระเบียบ มี ขั้นตอน ชัดเจน)	4.1.3 มีกล ยุทธ์ (งาน ที่มีชั้นเชิง ใช้ เครื่องมือ หลากหลาย สื่อสาร)	มีแบบแผน และแผน สำรอง (งาน ที่มีระเบียบ มีขั้นตอนใน การรับมือ ปัญหา)	ศิลปินมี จินตนาการ สูง (งานที่ เพื่อฝัน แฟน ตาซี)	มีความคิด สร้างสรรค์ (งานที่ดู สร้างสรรค์ เชิงทดลอง)	มีความ ฉลาด (งานที่สื่อ ถึงองค์ ความรู้ ทรงภูมิ น่าเชื่อถือ)	มีความ กระฉับกระเฉง (งานที่แปลก ใหม่ แนวคิด ใหม่)	ความช่าง สังเกต (งาน ที่ ละเอียดอ่อน พิถีพิถัน)	มีความ กระฉับกระเฉง (งานที่แปลก ใหม่ แนวคิด ใหม่)	มีความ กระตือรือร้น (งานที่ดูคึกคัก ตื่นเต้น ร้อนแรง)	มีความ สร้างสรรค์ ไม่น่าเบื่อ (งานที่ดู สร้างสรรค์ อย่าง ลึกซึ้ง)

โดยมีบุคลิกภาพ 4 กลุ่ม ได้แก่ แม่ค้ามือทอง, พ่อค้าหน้าหยก, พ่อค้าอินดี้, แม่ค้าปากแจ๋ว

คำตอบในส่วนนี้ จะเป็นคำตอบของวัตถุประสงค์ของงานวิจัยคือ เพื่อแบ่งประเภทบุคลิกภาพต่าง ๆ ของวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) ของไทย โดยใช้แนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพ Myers-Briggs Type Indicator (MBTI) ซึ่งสามารถแบ่งประเภทบุคลิกของไทยคือ 1) แม่ค้ามือทอง 2) พ่อค้าหน้าหยก 3) พ่อค้าอินดี้ 4) แม่ค้าปากแจ๋ว งานวิจัยนี้เสนอแนะมุมมองใหม่ในการเข้าใจและพัฒนาวิสาหกิจรายย่อยในประเทศไทย โดยการผสมผสานแนวคิดทางจิตวิทยากับการประกอบธุรกิจ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้ประกอบการและผู้ทำงานสนับสนุนวิสาหกิจรายย่อย

สรุปภาพรวมของงานวิจัย

วิธีการวิจัย : ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ, ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง, การสนทนากลุ่ม (Focus Group) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรมนุษย์ 3 ท่าน เพื่อจัดกลุ่มบุคลิกภาพที่มีความเหมาะสมกับวิสาหกิจรายย่อย จากนั้นใช้เครื่องมือวิจัยที่ 2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิสาหกิจรายย่อย คัดเลือกกลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 5 ท่าน เพื่อหาคำตอบ เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการแบ่งประเภทบุคลิกภาพต่างๆ ของวิสาหกิจรายย่อย จากนั้นใช้เครื่องมือวิจัยที่ 3 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบกึ่งมีโครงสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเขียนคำโฆษณา (Copy writer) 3 ท่าน เพื่อตั้งชื่อและสร้างประเภทคำพรรณนาบุคลิกภาพของกลุ่มบุคลิกภาพที่มีความเหมาะสมกับวิสาหกิจรายย่อยเพื่อประโยชน์ในการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย : สามารถจำแนกประเภทบุคลิกภาพของวิสาหกิจรายย่อยไทยได้ 4 ประเภท ดังนี้

1) แม่ค้ามือทอง

- สื่อถึงผู้ประกอบการที่มีทักษะและความสามารถสูงในการทำธุรกิจ มี "ฝีมือ" ดีเยี่ยม สามารถสร้างผลกำไรได้ดี
- มีความกระหายความรู้และนวัตกรรม
- เหมาะกับธุรกิจที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา

2) พ่อค้าหน้าหยก

- สื่อถึงผู้ประกอบการที่มีบุคลิกภาพเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส
- มีทักษะในการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าและมีเสน่ห์
- เหมาะกับธุรกิจที่ต้องสร้างความสัมพันธ์และโน้มน้าวใจลูกค้า

3) พ่อค้าอินดี้

- สื่อถึงผู้ประกอบการที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ชอบทำอะไรแปลกใหม่ ไม่เหมือนใคร มีความคิดสร้างสรรค์
- มีทักษะการบริหารจัดการที่ดี

- เหมาะกับธุรกิจที่ต้องการความน่าเชื่อถือและการดูแลลูกค้าอย่างใกล้ชิด

4) แม่คำปากแจ่ว

- สื่อถึงผู้ประกอบการที่มีทักษะการสื่อสารดีเยี่ยม พูดเก่ง สามารถโน้มน้าวลูกค้าได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์
- กระฉับกระเฉง และเข้าใจผู้อื่นได้ดี
- เหมาะกับธุรกิจที่ต้องการนวัตกรรมและการปรับตัวอย่างรวดเร็ว

การนำไปใช้

- ผลการวิจัยนี้สามารถช่วยให้วิสาหกิจรายย่อยเข้าใจบุคลิกภาพของตนเองได้ดีขึ้น
- สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาธุรกิจให้สอดคล้องกับจุดแข็งของแต่ละบุคลิกภาพ
- ช่วยในการวางแผนกลยุทธ์ทางธุรกิจและการสื่อสารกับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

การจำแนกนี้ให้ภาพรวมของผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยในประเทศไทย โดยแต่ละประเภทมีจุดแข็งและลักษณะเฉพาะที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาธุรกิจได้ ในการตั้งชื่อ 1) แม่คำมือทอง 2) พ่อคำหน้าหยก 3) พ่อคำอินดี้ 4) แม่คำปากแจ่ว ในกรณีที่ใช้เพศเป็นเกณฑ์สามารถสลับคำว่าพ่อหรือแม่ ได้ดังนี้ 1) พ่อคำมือทอง 2) แม่คำหน้าหยกหรือแม่คำหน้าหวาน 3) แม่คำอินดี้ 4) พ่อคำปากแจ่ว

อภิปรายผล

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) ของไทยโดยใช้ แนวคิดแบบทดสอบประเภทบุคลิกภาพของไมเออร์ส-บริกส์ (Myers-Briggs Type Indicator) สามารถทำให้ผู้ประกอบการเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางพัฒนาธุรกิจที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนเองได้ ช่วยให้ได้ตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความเสี่ยง เพิ่มโอกาสความสำเร็จ พัฒนาธุรกิจ สามารถออกแบบกลยุทธ์ทางการตลาด แผนการเงิน การจัดการ ที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพของตนเอง พัฒนาทักษะและความรู้ที่จำเป็นสำหรับบุคลิกภาพแต่ละประเภท สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า พนักงาน และพันธมิตรทางธุรกิจ วางแผนรับนโยบายสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ โดยผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยควบคู่กับการทดลองสร้างรายละเอียดคำพรรณนาของประเภทบุคลิกภาพออกมาเป็น 4 ประเภทคือ 1. แม่คำมือทอง 2. พ่อคำหน้าหยก 3. พ่อคำอินดี้ 4. แม่คำปากแจ่ว โดยผลของการวิจัยสามารถแบ่งบุคลิกภาพของวิสาหกิจรายย่อยของไทยออกเป็นประเภทได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไมเออร์และบริกซ์ Myers, I. B., & Myers, P. B. (1995). โดยมีรายละเอียดคำพรรณนาของประเภทบุคลิกภาพที่สามารถนำไปเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้กับวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการศึกษานี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ramanus, A., & Boonyoo, B. (2023). ที่กล่าวถึงอิทธิพลของตัวแปรกำกับสภาพแวดล้อมที่ปฏิสัมพันธ์ไปสู่ความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อย และงานวิจัยของ Theeraakanit, T. (2019). ที่แบ่งประเภทบุคลิกภาพตามแนวคิดของไมเออร์-บริกส์ (Myers-Briggs) ยกตัวอย่างอัตลักษณ์ Social Media ของวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) ประเภทเดียวกัน เช่น ประเภทธุรกิจคาเฟ่เหมือนกัน ถ้ามีบุคลิกภาพแตกต่างกัน Social Media ก็จะสื่อสารบุคลิกภาพแตกต่างกัน เช่น 1) แม่คำมือทองจะทำ Social Media ที่มีสีสันสะท้อนตามคำพรรณนา เป็น สีวรรณร้อนหรือสีโทนร้อน (Warm Tone) 2) พ่อคำหน้าหยกจะทำ Social Media ที่มีสีสันสะท้อนตามคำพรรณนาเป็นสีโทนเดียว (Monochromatic Colors) 3) พ่อคำอินดี้จะทำ Social Media ที่มีสีสันสะท้อนตามคำพรรณนาเป็นสีที่มีโทนใกล้เคียงกัน (Analogous Colors) 4) แม่คำปากแจ่วจะทำ Social Media ที่มีสีสันสะท้อนตามคำพรรณนา เป็นสีที่มีความหลากหลายแต่ยังคงความกลมกลืนกัน (Variety Colors) ดังนั้น จะเห็นได้ว่างานวิจัยนี้มีประโยชน์ในการช่วยให้วิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) สามารถสื่อสารบุคลิกภาพเฉพาะตัวซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) อื่นในธุรกิจเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

การนำบทความวิจัยนี้ไปใช้ต่อนักออกแบบสามารถนำผลการวิจัยการแบ่งประเภทบุคลิกภาพนำไปออกแบบเทมเพลต (Template) ซึ่งเป็นต้นแบบของงานออกแบบที่มีการจัดวางรูปแบบของข้อความบนหน้าเอกสารในเบื้องต้นไว้แล้ว วิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) สามารถนำไปใช้งานต่อไปได้ โดยเทมเพลต (Template) หมายถึง การออกแบบรูปแบบสำเร็จรูป ที่สามารถนำไปใช้งานซ้ำจุดประสงค์ของการออกแบบเทมเพลตมีดังนี้ ประหยัดเวลา ช่วยเหลือประหยัดเวลาในการออกแบบ ช่วยให้ประหยัดเงินในการ

ออกแบบ รักษาความสม่ำเสมอของการออกแบบใช้งานง่าย องค์ประกอบของการออกแบบเทมเพลต (Template) รูปแบบ เช่น ขนาด สี ตัวอักษร ฯลฯ, เนื้อหา เช่น ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ ฯลฯ, โครงสร้าง เช่น การจัดวางองค์ประกอบต่างๆ ฟังก์ชันการทำงาน เช่น การคลิก ลิงก์ การกรอกข้อมูล ฯลฯ และศึกษาวิธีการใช้งานเทมเพลต (Template) เพิ่มเติมจึงจะใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงกำหนดลักษณะวิชาที่กิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2562. (7 มกราคม 2563). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนที่ 1 ก หน้า 1-1.
- ธนินท์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาเพื่อความอยู่รอดและเติบโตของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตจังหวัดเพชรบุรี.
- วีรพงศ์ มัลลย์. (2564). *SME Connex*. (Volume 1). <https://www.sme.go.th>.
- Barwise, P. (2563). *Marketer's toolkit* [คัมภีร์นักการตลาด]. เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- Cattell, R. B. (1963). Theory of fluid and crystallized intelligence: A critical experiment. *Journal of Educational Psychology*, 54(1), 1–22. <https://doi.org/10.1037/h0046743>.
- Cherry, K. (2023). How the Myers-Briggs Type Indicator works. Verywell Mind. <https://www.verywellmind.com/the-myers-briggs-type-indicator-2795583>.
- Dade, F. M. (2020). *Shopper marketing and digital media: Simplifying your*. Star Wheel Books.
- Harahap, R. N., & Muslim, K. (2020). Peningkatan akurasi pada prediksi kepribadian MBTI pengguna Twitter menggunakan augmentasi data. *Journal Teknologi Informasi dan Ilmu Komputer*, 7(4), 815-824. <https://doi.org/10.25126/jtiik.2020743622>.
- Johnson, M. T., Johnson, E. A., Webber, L., & Nettle, D. (2020). Mitigating social and economic sources of trauma: The need for universal basic income during the coronavirus pandemic. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 12(S1), S191–S192. <https://doi.org/10.1037/tra0000739>.
- Kergroach, S. (2021). The digital transformation of SMEs. OECD. <https://www.oecd.org/publications/the-digital-transformation-of-smes-bdb9256a-en.htm>.
- Kramer, R. S. S., & Jones, A. L. (2020). Sequential effects in facial attractiveness judgments using cross-classified models: Investigating perceptual and response biases. *Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance*, 46(12), 1476–1489. <https://doi.org/10.1037/xhp0000869>.
- Makwana, K., & Dave, G. (2020). Confirmatory factor analysis of NERIS Type Explorer® scale – A tool for personality assessment. *International Journal of Management*, 11(9). <https://doi.org/10.34218/ijm.11.9.2020.025>.
- Myers, I. B., McCaulley, M. H., & Most, R. (1985). MBTI manual: A guide to the development and use of the Myers-Briggs Type Indicator. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA19325536>.
- Myers, S. (2016). Myers-Briggs typology and Jungian individuation. *Journal of Analytical Psychology*, 61(3), 289–308. <https://doi.org/10.1111/1468-5922.12233>.
- OECD. (2020). Financing SMEs and entrepreneurs 2020: An OECD scoreboard. https://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/financing-smes-and-entrepreneurs-2020_061fe03d-en.
- PsyTech. (n.d.). Online psychometric testing, personality and ability tests, employee assessment software, training and consultancy. <http://www.jungtype.com/>.
- Teerawakin, L. (2003). *Evolution of politics in Thailand* (9th ed.). Thammasat Press.
- World Bank. (2020). Doing Business 2020. <https://archive.doingbusiness.org/en/reports/global-reports/doing-business-2020>.

การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายจากนวัตกรรมสิ่งทอโลหะสำหรับกลุ่มบุคคลสาธารณะในกลุ่มประเทศยุโรป

Fashion from innovative metal textiles for public figures in Europe

พัชชา อุทิสวรรณกุล , วีรินทร์ สันติวรารักษ์

Patcha Utiswannakul and Weerin Santiworarak

ภาควิชาานฤมิตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Creative Arts, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University

(Received : Jul 9, 2024 Revised : Jul 20, 2024 Accepted : Jul 23, 2024)

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมเทคโนโลยีสิ่งทอโลหะจากทุนวัฒนธรรมสู่การแปรรูปผลิตภัณฑ์แฟชั่นสร้างสรรค์” โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก สำนักงานวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปี พ.ศ. 2566 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางในการออกแบบเครื่องแต่งกายให้เหมาะสมกับกลุ่มบุคคลสาธารณะในกลุ่มประเทศยุโรป และเพื่อศึกษารูปแบบและพัฒนานวัตกรรมสิ่งทอโลหะที่สามารถป้องกันสภาพแวดล้อมที่อันตรายได้

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยรูปแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสำรวจลักษณะกลุ่มเป้าหมายก่อนจะนำมาออกแบบสร้างสรรค์เพื่อกลุ่มเป้าหมาย และการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ การวิเคราะห์ด้วยสถิติและการเก็บข้อมูลในกระบวนการทดลองควบคู่กับกระบวนการทดลองและการคิดเชิงออกแบบทางหลักศิลปกรรมเพื่อสร้างนวัตกรรมสิ่งทอโลหะสำหรับกลุ่มบุคคลสาธารณะในกลุ่มประเทศยุโรป ซึ่งมีการแบ่งขั้นตอนกระบวนการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาข้อมูลและแนวคิดจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูล กระบวนการทดลอง การสรุปแนวทางการออกแบบ และการพัฒนาต้นแบบงานสร้างสรรค์ ซึ่งการวิจัยพบว่า การออกแบบเพื่อภาพลักษณ์ของกลุ่มเป้าหมายบุคคลสาธารณะในกลุ่มประเทศยุโรป มีความนิยมเครื่องแต่งกายในรูปแบบสง่างาม หรูหรา เน้นการส่งเสริมภาพลักษณ์และเน้นการใช้โทนสีที่ไม่ฉูดฉาด เน้นลักษณะการตัดเย็บประณีตและการเดรปปิ้งเพื่อให้เกิดมิติ สอดคล้องกับสิ่งทอโลหะที่ให้ลักษณะเงางามหรูหรา รวมทั้งมีคุณสมบัติในการป้องกันสภาพแวดล้อมที่แข็งแกร่งกว่าผ้าไหมทั่วไป โดยทั้งนี้ การวิจัยจะต้องพัฒนานวัตกรรมให้มีความสอดคล้องกับความต้องการและใช้แนวคิดการพัฒนาจากการข้ามศาสตร์ด้วยทดลอง การบูรณาการเครื่องมือการวิจัยเพื่อเก็บข้อมูล และการใช้ศาสตร์อื่นนอกเหนือจากศิลปกรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อให้ผลงานต้นแบบสร้างสรรค์เกิดประสิทธิภาพเหมาะสมและเป็นที่ต้องการในปัจจุบัน

คำสำคัญ: แฟชั่น, นวัตกรรม, สิ่งทอโลหะ, กลุ่มบุคคลสาธารณะ, ยุโรป

Abstract

This article is part of the research on “Innovation in Metal Textile Technology from Culture Towards Creative Fashion Products” with budget support from the National Research Council of Thailand (NRCT) for the year 2023, with the objective of finding guidelines for designing clothing that is appropriate for the target group of public figures in European countries. and to find ways to develop innovative metal textiles that can protect against environmental hazards.

This research is mixed-methods research. During qualitative research, it includes surveying the characteristics of the target group before creating creative designs for the target group. and quantitative research, including statistical analysis and data collection in experimental processes. Along with the process of experimentation and design thinking using artistic principles to create innovative metal textiles for the public in European countries. The research process is divided into five steps, including the study of data and concepts from related theories, data analysis, and the and the experimental process. Summary of design guidelines and development of creative prototypes, which research

found Designing for the image of the target group of public figures in European countries There is a popularity of elegant, luxurious clothing, emphasizing image promotion and the use of color tones that are not flashy. Emphasis is placed on the characteristics of exquisite tailoring and draping to create dimension. Conforms to metallic textiles, giving them a luxurious, shiny appearance. It also has stronger environmental protection properties than general silk. Research must develop innovations that are consistent with needs and use development concepts from cross-disciplinary experiments. Integrating research tools to collect data and the use of sciences other than fine arts are involved. To make creative prototypes effective, appropriate, and in demand today.

Keyword: Fashion, Innovation, Metal Weaving, Public Figures, Europe

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาด้านความมั่นคงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้อาชญากรรมข้ามชาติกำลังเป็นปัญหาสำคัญที่ทุกประเทศต่างให้ความสำคัญ เนื่องจากมีแนวโน้มความรุนแรงและความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นจากการพัฒนาเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสาร การคมนาคมที่สะดวกและรวดเร็ว อีกทั้งระบบเศรษฐกิจที่เปิดกว้างมากขึ้น (ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนา, 2554) ปัญหาอาชญากรรมจึงเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มความรุนแรงเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอาชญากรรมก่อการร้ายซึ่งเป็นภัยคุกคามและมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นที่สามารถสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การก่ออาชญากรรมลอบทำร้ายกับกลุ่มผู้มีความเสี่ยง ผู้นำ กลุ่มเศรษฐกิจ หรือกลุ่มผู้มีความเสี่ยงทางสังคม อันเนื่องมาจากความขัดแย้งหรืออุดมการณ์ที่แตกต่าง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2443-2522 มีบรรดาผู้นำของโลกที่ถูกลอบทำร้ายและเสียชีวิตมากถึง 24 คน (ณัฏฐตา พิชิตบัญชาการ, 2533) การลอบทำร้ายมักจะเกิดในชุมชนและส่งผลให้เกิดการเสียชีวิต ทำให้ผู้คนในปัจจุบันเกิดความตื่นตัวและระมัดระวังมากยิ่งขึ้น (รัฐพลี ภาคอรธ, 2563) ขณะที่กลุ่มผู้นำ ผู้มีความเสี่ยง หรือกลุ่มเศรษฐกิจเองจะมีการป้องกันตัวจากเหตุร้ายด้วยการรักษาความปลอดภัยด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การจ้างเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย การใช้อาวุธปืนที่มีระบบป้องกันและรักษาความปลอดภัย การพกอาวุธเพื่อป้องกันตัวอย่างถูกกฎหมาย หรือแม้กระทั่งการสวมใส่เครื่องแต่งกายเพื่อรักษาความปลอดภัย (ผู้จัดการออนไลน์, 2564) ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการป้องกันเหตุไม่คาดคิดที่อาจสร้างความเสียหายให้กับร่างกาย ทรัพย์สิน หรือแม้กระทั่งความมั่นคงของชาติได้ นอกจากนี้ ปัจจุบันยังมีเครื่องแต่งกายเพื่อป้องกันเหตุอันตรายอื่นๆ อันอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายกับร่างกายไม่ว่าจะเป็น สิ่งทอป้องกันความร้อนและเปลวไฟด้วยการทำให้เชื้อเพลิงติดไฟได้ยากขึ้นโดยการใส่การตกแต่งลงโปบนเส้นใย (สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ, ม.ป.ป.) หรือ เครื่องแต่งกายสำหรับกีฬาฟันดาบซึ่งเป็นเสื้อเกราะที่ทำจากผ้าฝ้ายแบบหนาหรือไนลอนเสริมเคพลาร์เพื่อความแข็งแรง อีกทั้งยังมีการบุหนาเพื่อให้อาการดูดซับแรงกระแทกจากปลายดาบและป้องกันอันตรายที่อาจเกิดจากดาบหักได้ (จรัสรัตน์ ประสาร, 2551) ดังนั้น การเลือกเครื่องแต่งกายที่เหมาะสมจากการเลือกวัสดุ รวมทั้งเทคนิคการผลิตอาจเป็นอีกวิธีการในการป้องกันอันตรายที่เกิดจากอาชญากรรม การลอบทำร้าย หรือความขัดแย้งซึ่งนำมาสู่ความเสียหายแก่ร่างกายได้

ในอดีตโลหะเคยเป็นวัสดุที่นำมาใช้ในการผลิตเป็นเสื้อเกราะป้องกันเนื่องจากมีความแข็งแรงและเหนียวมากพอจะสามารถป้องกันอันตรายจากอาวุธได้ (ภูมิไธ ศศิวรรณพงศ์, 2557) และในปัจจุบันการพัฒนาเข้ามามีบทบาททำให้เสื้อเกราะป้องกันมีรูปแบบที่ต่างออกไปแต่ทั้งนี้โลหะก็ยังเป็นวัสดุสำคัญในการผลิตเพื่อป้องกันเช่นเดิม นอกจากนี้ความทนทานแล้วโลหะยังมีคุณสมบัติในการขึ้นรูปได้อย่างหลากหลายและสามารถขึ้นรูปเป็นเส้นเพื่อนำมาทอร่วมกับวัสดุอื่นๆ เพื่อให้เกิดความแข็งแรงและรูปลักษณ์ที่แตกต่างออกไป (วีรินทร์ สันติวรวิทย์ และพัชรา อุทิศวรรณกุล, 2563) และโลหะยังเป็นวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ใหม่อย่างยั่งยืนเนื่องจากคุณสมบัติที่สามารถหลอมละลายและขึ้นรูปแบบใหม่เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์หมุนเวียน นอกจากนี้โลหะยังสามารถทอร่วมกับวัสดุอื่นให้เกิดเป็นนวัตกรรมสิ่งทอโลหะเพื่อตอบสนองแนวคิดการสวมใส่ให้เกิดความสบายและภาพลักษณ์ที่แตกต่างจากลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ ด้วยกระบวนการทอผ่านวิถีทุนวัฒนธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม (วีรินทร์ สันติวรวิทย์, 2562) กระบวนการทอโลหะจากทุนวัฒนธรรมจึงเป็นแนวคิดวัสดุสิ่งทอที่สอดคล้องกับแนวคิดยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติโดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่มีการใช้วัสดุอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม(สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2560) ขณะเดียวกัน เครื่องแต่งกายสำหรับป้องกันอันตรายมักมีรูปแบบที่ไม่เหมาะต่อการ

เคลื่อนไหว หรือมีขนาดใหญ่ รวมทั้งมีน้ำหนักมาก ซึ่งส่งผลให้ผู้สวมใส่ไม่สะดวกสบายโดยเฉพาะกับกลุ่มผู้นำหรือกลุ่มผู้มีชื่อเสียงที่ต้องการความคล่องตัว การแสดงภาพลักษณ์ และต้องการความปลอดภัยจากรอบด้านอีกด้วย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า กลุ่มเศรษฐกิจหรือกลุ่มคนที่มีเงินมักจะยอมทุ่มเทให้กับความปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นระบบรักษาความปลอดภัย การจ้างบอดี้การ์ด และการทุ่มเทให้กับความงามและความบันเทิงเพื่อสร้างภาพลักษณ์ตัวตนในสังคม (adminmg, 2564) ดังนั้น เครื่องแต่งกายจึงเป็นอีกเหตุผลที่ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์และหากยังช่วยรักษาความปลอดภัยได้ก็สามารถตอบสนองช่องว่างความต้องการในระดับสากลได้อีกด้วย

ขณะเดียวกัน กลุ่มบุคคลสาธารณะ (Public figures) ถือเป็นกลุ่มที่เป็นแบบอย่างให้กับพลเมืองทั่วโลก เนื่องจากภาพลักษณ์ที่สมบูรณ์แบบและเป็นสิ่งที่คาดหวังของคนทั่วไป ดังนั้น กลุ่มบุคคลสาธารณะอาจเป็นกลุ่มที่ถูกก่อเหตุอาชญากรรมได้ง่าย เนื่องจากเป็นที่ถูกจับตาของประชาชนทั่วไปซึ่งอาจมีผู้ประสงค์ร้ายและสร้างสถานการณ์เพื่อหวังประโยชน์ต่อกลุ่มคนเหล่านี้ (Biagioni, 2019) ขณะเดียวกัน อัตราการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในกลุ่มบุคคลสาธารณะมักมีความเสี่ยงสูงกว่าประชากรทั่วไปมาก เนื่องจากกลุ่มบุคคลสาธารณะตกเป็นเป้าหมายพิเศษสำหรับบุคคลที่หมกมุ่นหรือให้ความสนใจผ่านสื่อมวลชน ดังนั้นผู้บริโภคจำนวนมากจึงรู้สึกว่าการเข้าถึงความรู้สึกส่วนตัวและใกล้ชิดทางอารมณ์กับบุคคลเหล่านี้มากยิ่งขึ้น โดยบุคคลสาธารณะหมายถึงรวมถึงคนดังและบุคคลอื่น ๆ ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักซึ่งมักจะตกเป็นเหยื่อในการก่ออาชญากรรม ขณะเดียวกันบุคคลสาธารณะในประเทศตะวันตกมีแนวโน้มที่จะมีอาชญากรรมดังดูมากขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากพวกเขาแสดงชีวิตส่วนตัวมากกว่าแต่ก่อนและมีนิสัยที่เรียบง่ายและติดดินซึ่งทำให้ภาพลักษณ์มีความอ่อนแอมากกว่าดังนั้นจึงตกเป็นเป้าหมายของกลุ่มผู้ติดตามที่ขับเคี่ยวด้วยความรักมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้บุคคลสาธารณะถูกสะกดรอยตามและเกิดเหตุอาชญากรรมตามมา นอกจากนี้ยังมีสาเหตุอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่ส่งผลทำให้กลุ่มบุคคลสาธารณะตกเป็นเป้าหมายในการโจมตีจากสถานะแวดล้อมอื่นๆ ได้ (Sheridan, 2005)

ดังนั้น จากที่มาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นจึงได้ศึกษาและหาแนวทางการพัฒนาสินค้าเครื่องแต่งกายจากนวัตกรรมสิ่งทอโลหะให้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะกลุ่มบุคคลสาธารณะในกลุ่มประเทศยุโรปที่มีความเสี่ยงต่อเหตุอาชญากรรมมีไลฟ์สไตล์ในการดำรงชีวิตหรือการทำงานที่มีความเสี่ยงต่อความปลอดภัย ซึ่งต้องการเครื่องแต่งกายที่มีภาพลักษณ์ให้บุคลิกสง่างามและมีรูปแบบทันสมัยในระดับสากล เพื่อเป็นนวัตกรรมที่มีศักยภาพในการปกป้องร่างกายตามสถานะแวดล้อม อีกทั้งยังเป็นการสร้างแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสิ่งทอรูปแบบใหม่ให้เกิดความน่าสนใจ ส่งเสริมแผนนโยบายยุทธศาสตร์ของชาติด้านต่างๆ โดยใช้แนวคิดการวิจัยบูรณาการข้ามศาสตร์ด้านการออกแบบสร้างสรรค์ เทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ และสามารถพัฒนาไปในระดับสากลและเปิดตลาดด้านเศรษฐกิจเพื่อความยั่งยืนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางในการออกแบบเครื่องแต่งกายให้เหมาะสมกับกลุ่มบุคคลสาธารณะในกลุ่มประเทศยุโรป
2. เพื่อศึกษารูปแบบและพัฒนานวัตกรรมสิ่งทอโลหะที่สามารถป้องกันสภาพแวดล้อมที่อันตรายได้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุแนวทางรูปแบบสไตล์และการออกแบบให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และมีการหาแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมสิ่งทอโลหะให้เหมาะสม โดยการวิจัยในนี้มีขอบเขตการวิจัยประกอบด้วย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1.1 ข้อมูลและแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายบุคคลสาธารณะ (Public Figures) ในกลุ่มประเทศยุโรป
- 1.2 ข้อมูลและแนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมสิ่งทอโลหะและกระบวนการพัฒนาสิ่งทอ
- 1.3 ข้อมูลและแนวคิดด้านการออกแบบจากเทรนด์แนวโน้มกระแสนิยม (Trend)

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มบุคคลสาธารณะ (Public Figures)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มบุคคลสาธารณะ (Public Figures) ในกลุ่มประเทศยุโรป จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือ Paper Doll Data Set

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้มีแผนวิธีวิจัยและวิธีการดำเนินการวิจัยทั้งหมด 5 ขั้นตอนโดยในแต่ละขั้นตอนมีกระบวนการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ ทดลองและการผลิตต้นแบบผลงานสร้างสรรค์เพื่อนำมาซึ่งการพัฒนานวัตกรรม โดยมีรายละเอียดวิธีการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย		
ขั้นตอน	เพื่อหาแนวทางออกแบบเครื่องแต่งกาย ให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย บุคคลสาธารณะในกลุ่มประเทศยุโรป	เพื่อหาแนวทางการพัฒนาวิถักรรณ สิ่งทอให้สามารถป้องกันอันตราย จากสภาวะแวดล้อมได้
1	ศึกษาข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาวรรณกรรม การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม	
2	วิเคราะห์ข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	
3	กระบวนการทดลอง การทดลองการทอและการใช้วัสดุส่วนสิ่งทอเพื่อให้เกิดคุณสมบัติใหม่	
4	สรุปแนวทางการออกแบบ การสรุปรายละเอียดการออกแบบเพื่อพัฒนาด้านแบบสร้างสรรค์	
5	พัฒนาด้านแบบสร้างสรรค์ ออกแบบและผลิตต้นแบบผลงานสร้างสรรค์	

ภาพที่ 1 ระเบียบวิธีวิจัย

ที่มา: คณะผู้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เป็นขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากการศึกษาวรรณกรรม การเก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมายและผู้เชี่ยวชาญด้วยเครื่องมือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ เครื่องมือ Paper Doll Data Set รวมทั้งการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย โดยมีการเก็บข้อมูล ดังนี้

- 1) ข้อมูลและแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายบุคคลสาธารณะ (Public Figures) ในกลุ่มประเทศยุโรป
- 2) ข้อมูลและแนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมสิ่งทอโลหะและกระบวนการพัฒนาสิ่งทอ
- 3) ข้อมูลและแนวคิดด้านการออกแบบจากเทรนด์แนวโน้มกระแสนิยม (Trend)

จากการเก็บข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งด้านกลุ่มเป้าหมาย ด้านสิ่งทอ และด้านการออกแบบแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อนำไปใช้ในกระบวนการทดลองและการออกแบบในขั้นตอนต่อไป

2. วิเคราะห์ข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ข้อมูลและแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายบุคคลสาธารณะ (Public Figures) ในกลุ่มประเทศยุโรป บุคคลสาธารณะ (Public Figures) คือ บุคคลที่มีชื่อเสียงและอยู่ในความสนใจของสาธารณชนทั่วไป ซึ่งถือได้ว่าสละสิทธิ์ความเป็นส่วนตัวและต้องดำเนินชีวิตด้วยการถูกจับตามองของสื่อและประชาชนทั่วไป บุคคลสาธารณะสามารถประกอบอาชีพอะไรก็ได้ เช่น ดารา นักร้อง นักแสดง นักการเมือง ผู้นำ นักธุรกิจ นักกีฬา หรือแม้กระทั่งบุคคลทั่วไปซึ่งจะต้องอยู่ในความสนใจของสาธารณะ โดยบุคคล

สาธารณะมีอยู่ทั่วทุกมุมโลกและเป็นผู้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศได้ในหลากหลายแง่มุม การวิจัยนี้มีการจำแนกลักษณะของกลุ่มบุคคลสาธารณะ (Public figures) ตามลักษณะของกลุ่มประเทศต่างๆ โดยเลือกศึกษาจากกลุ่มบุคคลสาธารณะ (Public Figures) ในกลุ่มประเทศยุโรป หรือ European Public Figures: เป็นกลุ่มที่มีชื่อเสียงทางสังคม เป็นที่สนใจต่อสื่อสาธารณะ รวมทั้งกลุ่มราชวงศ์ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะการแต่งกายที่เน้นความเป็นทางการ ไม่เน้นสรีระร่างกายแต่จะเน้นความเป็นเทนิย และให้ความสำคัญกับการตัดเย็บที่ประณีต

2.1.2 ข้อมูลและแนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมสิ่งทอโลหะและกระบวนการพัฒนาสิ่งทอ โลหะเป็นวัสดุสินแร่ที่ได้จากการถลุง มีคุณสมบัติที่สามารถขึ้นรูปได้หลากหลาย มันวาว มีความคงทน ทนทานต่อสภาวะแวดล้อม ขณะเดียวกันก็สามารถนำกลับมาผ่านกระบวนการรีไซเคิลเพื่อใช้งานได้อย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันในอดีตโลหะยังมีการใช้งานสำหรับการป้องกันสภาวะแวดล้อมเพื่อลดอาการบาดเจ็บต่อร่างกายต่อเหตุอาชญากรรมหรือสงครามอีกด้วย โลหะมีการใช้งานหลากหลายประเภทรวมทั้งการใช้งานในวงการศิลปะและสิ่งทอ เนื่องจากคุณสมบัติการขึ้นรูปและทนทาน ทำให้มีการใช้งานอย่างหลากหลาย โดยโลหะที่ใช้กับร่างกายและไม่เป็นพิษที่สามารถดูดซึมเข้าสู่ผิวหนังได้ มักจะใช้โลหะประเภททองแดงและสแตนเลสเนื่องจากความเหนียวของวัสดุที่ขึ้นรูปได้หลากหลาย ทนต่อการผุกร่อน มีอายุการใช้งานได้อย่างยาวนาน มีความมันวาว มีความหนาแน่นสูง จนนำมาซึ่งการพัฒนาเป็นเส้นใยเพื่อใช้ในกระบวนการสิ่งทอได้นอกจากนี้โลหะมีการใช้งานในวงการศิลปะและเครื่องแต่งกายด้วยกระบวนการต่างๆ โดยยกตัวอย่างแบรนด์ที่ศึกษาประกอบด้วย Hook's by Prapakas, Age of Sirius, Dior ซึ่งแบรนด์เหล่านี้ล้วนแต่มีการนำโลหะมาใช้ในสิ่งทอเนื่องจากเป็นวัสดุที่มีความแปลกและแตกต่าง มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และสามารถสร้างสรรค์โครงสร้างได้อย่างหลากหลายอีกด้วย

นอกจากโลหะแล้ว การใช้วัสดุร่วมเพื่อการป้องกันที่มีประสิทธิภาพสูงก็จำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากวัสดุเสริมจะช่วยเพิ่มความแข็งแรงให้กับสิ่งทอมากยิ่งขึ้น โดยมีการใช้เส้นใยอะรามิด (Aramid fiber) ซึ่งเป็นเส้นใยที่มีสมรรถนะสูง มีความทนทานแข็งแรง และมีการใช้งานหลากหลายอุตสาหกรรมไม่ว่าจะเป็น ยานยนต์ เครื่องบิน ไฟฟ้า ขนส่งรวมถึงการป้องกันสภาวะแวดล้อมจากเหตุอาชญากรรม เพราะสามารถทนต่อแรงกระแทกและสามารถใช้งานได้อย่างยาวนาน แต่มักจะเสื่อมคุณภาพลงจากการถูกแสงแดด หรือน้ำ ซึ่งจะทำให้คุณสมบัติความทนทานลดลงได้ ดังนั้น เส้นใยอะรามิดจึงอาจเป็นอีกทางเลือกของเส้นใยที่ช่วยป้องกันสภาวะแวดล้อม เช่น ลดอาการบาดเจ็บต่อของมีคมได้ การผสมเส้นใยอะรามิดในสิ่งทอจึงเป็นการผสมผสานเพื่อให้สิ่งทอมีความแข็งแรงทนทาน มีประโยชน์ใช้สอยมากกว่าการสวมใส่เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ควบคู่กันไป

ขณะเดียวกันกระบวนการพัฒนาสิ่งทอที่เป็นอีกกระบวนการที่สำคัญสำหรับการพัฒนานวัตกรรมสิ่งทอให้มีประสิทธิภาพและคุณสมบัติตามที่ต้องการ โดยในการวิจัยนี้มีการผลิตสิ่งทอในรูปแบบด้วยเทคนิคการทอขัดซึ่งเป็นลวดลายขั้นพื้นฐานที่มีความแข็งแรงมากที่สุด และสามารถใช้เส้นใยวัสดุที่หลากหลายและแตกต่างกันได้

2.1.3 ข้อมูลและแนวคิดด้านการออกแบบจากเทรนด์แนวโน้มกระแสนิยม (Trend) นอกเหนือจากการพัฒนาสิ่งทอและการศึกษาความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย แนวคิดด้านการออกแบบก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผลิตภัณฑ์มีลักษณะตรงตามต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งการวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาแนวโน้มกระแสนิยมจากองค์กร WGSN ในฤดูกาล AW 24/25 โดยมีการสรุปแนวคิดแนวโน้มกระแสนิยมประกอบด้วย Expanded Imagination: เป็นการเล่าเรื่องราวของเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในปัจจุบันที่จะนำมาใช้ในการอำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์ รวมทั้งการหลีกเลี่ยงจากวิกฤตปัจจุบัน ทำให้ผู้คนสนใจในเรื่องเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น, Inter-Actions: เป็นเรื่องราวของกระแสสังคมที่ถูกพลิกกลับ เมื่อผู้คนเริ่มหมดความอดทนกับสถานการณ์ปัญหาในปัจจุบัน ทำให้เราเกิดความเห็นอกเห็นใจและเห็นคุณค่าความเป็นปัจเจกบุคคลมากยิ่งขึ้น โดยเป็นการพูดถึงการผสมผสานวัฒนธรรมที่แตกต่างกันให้เข้ากันได้ และเกิดการยอมรับในตัวตนต่างของคน, Future Terrains: แนวคิดนี้มุ่งไปที่การพัฒนาสังคม อุตสาหกรรม สิ่งแวดล้อมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้เพื่อโลกในวันข้างหน้า จะเน้นไปที่การพัฒนาคุณสมบัติของสิ่งทอ นวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน และเน้นไปที่การใช้วัสดุที่มีความแปลก แตกต่างและไม่เหมือนใคร การหมุนเวียนของวัสดุอย่างยั่งยืนก็เป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาแนวทางในการออกแบบเครื่องแต่งกายให้เหมาะสมกับกลุ่มบุคคลสาธารณะในกลุ่มประเทศยุโรป จะเป็นการหารูปแบบและสไตล์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยมีการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายกรณีศึกษา กลุ่มบุคคลสาธารณะในกลุ่มประเทศยุโรป (European Public Figures) จากเครื่องมือ Paper Doll Data Set โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกภาพในการวิเคราะห์ประกอบด้วย เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติมีความเป็นผู้นำทางสื่อสารสาธารณะ หรือ ผู้นำทางธุรกิจ การเมืองสังคม หรือมีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจต่างๆ เป็นผู้ที่เป็นที่รู้จักและเปิดเผยต่อสื่อสารสาธารณะในระดับชาติหรือนานาชาติ, เป็นผู้สร้างผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในวงกว้างทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ จากนั้นจึงวิเคราะห์องค์ประกอบในการออกแบบ

ภาพที่ 2 กลุ่มเป้าหมาย European Public Figures
 ที่มา: คณะผู้วิจัย

จากภาพได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาองค์ประกอบในการออกแบบ ประกอบไปด้วย โอกาสในการสวมใส่(Occasion), รูปแบบสไตล์(Style), สี(Colors), รายละเอียด(Detail), วัสดุ(Material) ซึ่งในแต่ละภาพสามารถผสมผสานสไตล์ สี รายละเอียด และวัสดุได้ โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คนด้วยแบบสำรวจแนวทางหรือสไตล์ของกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง กลุ่ม European Public Figures โดยมีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสำรวจ โดยเป็นการให้คะแนนภาพที่มีความตรงกันกับสไตล์ที่กำหนด โดยมีการระบุคะแนนจากน้อยไปมาก (0-5 คะแนน) แล้วจึงนำมาหาค่าเฉลี่ยร้อยละ เพื่อเปรียบเทียบสไตล์โดยรวมของกลุ่มเป้าหมาย โดยมีการสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบในการออกแบบจากลักษณะการแต่งกายของกลุ่มเป้าหมาย European Public Figures

Target Group	ค่าเฉลี่ย
1.Occasion โปรดเลือกคำตอบที่ตรงกับลักษณะของภาพ (เลือกตอบเพียง 1 ข้อ)	100%
Casual	15
Formal	50
Party	35

Target Group	ค่าเฉลี่ย
2.Style (กำหนดให้แต่ละข้อมีคะแนนจากน้อย-มาก ตั้งแต่ 0-5)	100%
Street Style	0
Preppy	13
Urban Modern	60.5
Quiet Luxury	19
Maximam Luxury	23
Minimal	20.5
Deconstruction	1.5
Feminine	77
Sexy	25.5
3.Colors (กำหนดให้แต่ละข้อมีคะแนนจากน้อย-มาก ตั้งแต่ 0-5)	100%
Monotone Colors	64
Vivid Colors	27.5
Earth Colors	6.5
Gray Tone	40
Warm Tone	40
Cool Tone	20
4.Detail (กำหนดให้แต่ละข้อมีคะแนนจากน้อย-มาก ตั้งแต่ 0-5)	100%
Plain	67.5
Printing	14
Patchwork	7.5
Draping	39.5
3D Decorate	14

Target Group	ค่าเฉลี่ย
5.Material (กำหนดให้แต่ละข้อมีคะแนนจากน้อย-มาก ตั้งแต่ 0-5)	100%
Matte	61.5
Glossy	42
Glitter	13
Transparency	0

ที่มา: คณะผู้วิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มบุคคลสาธารณะ กรณีศึกษา กลุ่ม European Public Figures จากการศึกษาด้วยเครื่องมือ Paper Doll Data Set พบว่ากลุ่มเป้าหมายมักจะให้ความสำคัญกับเครื่องแต่งกายในโอกาสทำงานและออกงาน (Formal 50%, Party 35%) ขณะเดียวกันกลุ่มเป้าหมายมีสไตล์ที่เน้นความเป็นเมืองสมัยใหม่แต่เน้นรูปร่างสรีระแบบผู้หญิงและมีความเป็นเทพนียาย (Feminine 70%, Urban Modern 60.5%) มักจะสวมใส่เครื่องแต่งกายที่เฉดสีโทนเดียวกัน ในโทนขาวเทาดำ และโทนสีอ่อน (Monotone colors 64%, Grey tone 40%, Warm tone 40%) นอกจากนี้มีการเลือกเครื่องแต่งกายที่เน้นการตัดเย็บที่ประณีตและการเดรปปิ้งผ้าเป็นหลัก (Plain 67.5%, Draping 39.5%) และมักจะเลือกการผสมผสานสิ่งทอแบบด้านและเงางามตามมา (Matte 61.5%, Glossy 42%) โดยสามารถสรุปองค์ประกอบในการออกแบบได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 องค์ประกอบในการออกแบบจากกลุ่มเป้าหมาย European Public Figures

Element Design	สรุปองค์ประกอบ
1. Concept/Style	Modern Feminine Formal
2. Silhouette	A-Line / H-Line
3. Colors	Monotone (Black-White, Warm Colors)
4. Detail	Draping
5. Material	Matte and Glossy

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ภาพที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย European Public Figures
ที่มา: คณะผู้วิจัย

ขณะเดียวกันจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า กลุ่ม European Public Figures เป็นกลุ่มที่มีความเป็นทางการอย่างเห็นได้ชัดโดยจะสามารถสังเกตได้จากลักษณะการแต่งกายจะมีความเรียบร้อยหรูหราและมีการใช้สีสันทันทีสดใส นอกจากนี้ลักษณะแพทเทิร์นและ cutting การตัดเย็บก็เน้นไปที่ความเรียบร้อยและดูดีแบบไร้ที่ติ รวมทั้งลักษณะโครงร่างเงาก็มีความเป็น Fairy Tail โดยมีสรีระเข้าตัวและมีความแบนในช่วงปลายซึ่งสามารถส่งเสริมภาพลักษณ์ของกลุ่มบุคคลสำคัญไม่ว่าจะเป็นกลุ่มราชวงศ์หรือผู้มีชื่อเสียงที่ต้องการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ เพื่อศึกษารูปแบบและพัฒนานวัตกรรมสิ่งทอโลหะที่สามารถป้องกันสภาพแวดล้อมที่อันตรายได้ ซึ่งในส่วนนี้ได้มีการวิเคราะห์หาชนิดของวัสดุให้เกิดคุณสมบัติที่หลากหลาย โดยจากการศึกษาข้อมูลทางวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการทดลอง ทำให้สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ทางวัสดุ และกระบวนการทดลองได้ ดังนี้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนานวัตกรรมสิ่งทอ

การวิเคราะห์การพัฒนานวัตกรรมสิ่งทอ	
วัสดุ (Material)	1. โลหะ: ทองแดง (0.10 มม.), ทองแดง (0.15 มม.), สแตนเลส (0.15 มม.) 2. วัสดุเสริมสิ่งทอ: เส้นใยอะรามิด (Aramid Fiber)
เทคนิค (Technique)	1. การทอ: ลายขัด (Plain Weave) 2. การตีเกลียวเส้นใยเพื่อขึ้นเป็นเส้นยืน 3. การสร้างลวดลายด้วยเทคนิคมัดหมี่

ที่มา: คณะผู้วิจัย

จากการศึกษาลักษณะของวัสดุได้แก่ เส้นใยโลหะและเส้นใยอะรามิด ลักษณะการทอร่วมกันด้วยการผสมเส้นใยจะทำให้ผ้ามีความแข็งแรงทนทานมากยิ่งขึ้นกว่าสิ่งทอทั่วไป นอกจากนี้การผสมผสานของวัสดุยังทำให้เกิดความเฉพาะของสิ่งทอด้านรูปแบบที่ทำให้เกิดความมันวาวแต่อ่อนนุ่ม ดังนั้นสิ่งทอนี้จึงอาจมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความงาม ภาพลักษณ์ภายนอกที่ช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพ รวมทั้งมีประโยชน์ใช้สอยในด้านการป้องกันจากการเสริมเส้นใยที่มีสมรรถภาพในด้านความแข็งแรงมากขึ้นอีกด้วย

3. กระบวนการทดลอง

เมื่อสามารถสรุปวัสดุที่ใช้สำหรับการพัฒนาแล้ว จึงมีการทดลองการขึ้นรูปสิ่งทอรูปแบบต่างๆ โดยมีกระบวนการทดลองทอ ดังนี้

ตารางที่ 4 การทดลองนวัตกรรมสิ่งทอด้วยเส้นใยทองแดงและเส้นใยอะรามิด

	รายละเอียดสิ่งทอ			ความหนา	รายละเอียด
1	เส้นยืน	ไหมน้อย (ดำ)		0.0 mm.	ผ้ามีความบางแต่ยังคงความกระด้าง สามารถตัดเย็บแนวขวางได้
	เส้นพุ่ง	ทองแดง (0.15)			
	สัดส่วน	100%			
2	เส้นยืน	ไหมน้อย (ดำ)		0.0 mm.	ผ้ามีความบาง ละเอียดเนียน สามารถตัดเย็บแนวขวางได้
	เส้นพุ่ง	ทองแดง (0.10)			
	สัดส่วน	100%			
3	เส้นยืน	ไหมน้อย (ดำ)		0.1 mm.	ผ้ามีความหนาขึ้นมา มีความกระด้าง สามารถตัดเย็บแนวขวางได้
	เส้นพุ่ง	ทองแดง (0.15) : Aramid			
	สัดส่วน	1:1			
4	เส้นยืน	ไหมน้อย (ดำ)		0.1 mm.	ผ้ามีความหนาขึ้นมา มีความกระด้าง สามารถตัดเย็บแนวขวางได้
	เส้นพุ่ง	ทองแดง (0.10) : Aramid			
	สัดส่วน	1:1			

รายละเอียดสิ่งทอ			ความหนา	รายละเอียด
5	เส้นยืน	ไหมน้อย (ดำ)	0.1 mm	ผ้ามีความหนาขึ้นมา มีความกระด้าง สามารถตัดเย็บแนวขวางได้
	เส้นพุ่ง	ทองแดง (0.15) : ทองแดง (0.10) : Aramid		
	สัดส่วน	1: 1 :1		

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ตารางที่ 5 การทดลองนวัตกรรมสิ่งทอเส้นใยเสตนเลสและเส้นยืนอะรามิด

รายละเอียดสิ่งทอ			ความหนา	รายละเอียด
1	เส้นยืน	Aramid (ดำ)	0.2 mm.	ผ้ามีความกระด้าง มีรายละเอียดการทอที่ไม่สม่ำเสมอ
	เส้นพุ่ง	Aramid (ดำ)		
	สัดส่วน	100%		
2	เส้นยืน	Aramid (ดำ)	0.3 mm.	ผ้ามีความหนากระด้าง มองเห็นรายละเอียดโลหะไม่ชัดเจน
	เส้นพุ่ง	สแตนเลส (0.15) : Aramid		
	สัดส่วน	1:1 (ตีเกลียวควบเส้น)		
3	เส้นยืน	Aramid (ดำ)	0.3 mm.	ผ้ามีความมันเงา แต่มีความกระด้างของเส้นใยสังเคราะห์
	เส้นพุ่ง	สแตนเลส (0.15)		
	สัดส่วน	100%		
4	เส้นยืน	Aramid (ดำ)	0.3 mm.	

5	เส้นพุ่ง	สแตนเลส (0.15) : Aramid		ผ้ามีความมันเงา แต่มีความกระด้าง ของเส้นใยสังเคราะห์
	สัดส่วน	1:1		
	เส้นยืน	Aramid (ดำ)		0.2 mm. ผ้ามีความมันเงา แต่มีความกระด้าง ของเส้นใยสังเคราะห์
	เส้นพุ่ง	สแตนเลส (0.15) : Aramid		
	สัดส่วน	2:1		

ที่มา: คณะผู้วิจัย

จากการทดลองทอจะเห็นได้ว่าสี ลักษณะ ความหนาของผ้ามีความแตกต่างกัน รวมทั้งลักษณะการตกกระทบของแสงทำให้เกิดพื้นผิวที่มันวาวก็มีความแตกต่างกันด้วย

4 สรุปแนวทางการออกแบบ

จากการศึกษา วิเคราะห์ และทดลอง ทำให้สามารถสรุปองค์ประกอบในการออกแบบเพื่อพัฒนาต้นแบบสร้างสรรค์ได้ ดังนี้

ตารางที่ 6 สรุปองค์ประกอบในการออกแบบ

Element Design	สรุปองค์ประกอบ
1. Concept	เครื่องแต่งกายป้องกันสภาวะแวดล้อมสำหรับกลุ่มเป้าหมาย European Public Figures ด้วยนวัตกรรมสิ่งทอโลหะ
2. Colors	Monotone, Warm Colors
3. Detail	1. Weaving Process: Plain weave, Ikat Dye 2. Design: Draping
4. Material	1. Weaving Process: Copper (0.10), Aramid Fiber(1500D), Thai Silk
5. Target Group	European Public Figures
6. Trend	Womenswear Forecast AW24/25: Future Terrains

ที่มา: คณะผู้วิจัย

5. พัฒนารูปแบบสร้างสรรค์

เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบในการออกแบบจากการศึกษาและวิเคราะห์จากเทรนด์แฟชั่น การสัมภาษณ์ การสำรวจ การทดลองทำให้สามารถสรุปองค์ประกอบในการสร้างสรรค์นวัตกรรมต้นแบบได้ โดยในส่วนนี้จะเป็นกระบวนการออกแบบผลงานสร้างสรรค์ซึ่งมีกระบวนการ ดังนี้

ภาพที่ 4 องค์ประกอบในการออกแบบจากแนวโน้มกระแสนิยมในฤดูกาล AW 24/25

ที่มา: คณะผู้วิจัย

สำหรับเครื่องแต่งกายในคอลเล็กชันนี้จะเลือกใช้แนวโน้มกระแสนิยมหรือเทรนด์จากองค์กร WGSN AW 24/25 ในแนวคิด Future Terrains ที่บอกเล่าเรื่องราวการใช้ชีวิตกรรมเทคโนโลยี และการให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนอนาคตด้วยวัสดุใหม่ที่แตกต่างแต่ยังอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง โดยเรื่องย่อยที่เลือกมาคือ New stealth wealth บอกเล่าถึงความงามที่มีเอกลักษณ์สมัยใหม่แต่แฝงไปด้วยกลิ่นอายความคลาสสิก การใช้เส้นสายที่เน้นความคมชัด แต่อ่อนไหว การใช้แพทเทิร์นที่เน้นความเป็นทางการ รวมทั้งมีการเลือกใช้เทรนด์เสริมในเรื่อง Ancient space ที่เล่าเรื่องการใช้วัสดุจากแร่ธาตุนอกอวกาศหรือสิ่งที่เกินจริงที่วันหนึ่งอาจจะสามารถมาบรรจบกันได้ ส่วนลักษณะของโทนสีจะมีความอมเทาเน้นไปที่อวกาศและโลกสมัยใหม่มากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 5 แรงบันดาลใจสำหรับสร้างสรรค์คอลเล็กชัน

ที่มา: คณะผู้วิจัย

สำหรับแรงบันดาลใจจะบอกเล่าถึงความคลาสสิกช่วงนีโอที่ถูกถ่ายทอดผ่านการจับตาดู ความลุ่มหลงรำรวยแต่แฝงไปด้วยกลิ่นอายของความเป็นสมัยใหม่ เน้นรูปทรงความพลิ้วไหวผนวกกับการตัดเย็บเครื่องแต่งกายที่มีโครงสร้างแบบทางการ การใช้สีที่มีความเป็นอวกาศผสมผสานกับการสะแสงของวัตถุที่เหนือจริง ดิบ และมีความลึกลับในตัวเอง

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบในการวิจัยและการวิเคราะห์องค์ประกอบจากแนวโน้มกระแสนิยม รวมทั้งรันเวย์เสริมอื่นๆ ทำให้สามารถสรุปแนวทางโครงสร้างเงาของเครื่องแต่งกายได้ โดยมีการแบ่งลักษณะของเครื่องแต่งกายให้มีหลากหลายรูปแบบเพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับกลุ่มลูกค้าในการใช้ผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะตัวได้ โดยมีการสรุปแนวทางลักษณะชิ้นส่วนของเครื่องแต่งกาย รวมทั้งมีกระบวนการออกแบบ ดังนี้

ภาพที่ 6 Applied Sketch

ที่มา: คณะผู้วิจัย

จากการศึกษาทำให้สามารถวิเคราะห์ลักษณะเครื่องแต่งกายเป็นรูปแบบการเน้นการผสมผสานการสวมใส่เพื่อให้สามารถสวมใส่ได้หลากหลายโอกาสมากยิ่งขึ้น โดยมีการออกแบบชิ้นส่วนต่างๆ ของเครื่องแต่งกายด้วยการคำนึงถึงการปกป้องร่างกาย นอกจากนี้ยังคำนึงถึงความต้องการและสไตล์ของกลุ่มเป้าหมายโดยลักษณะส่วนใหญ่จะเป็นการผสมผสานการจับเดรปตามแนวคิดของแรงบันดาลใจผสมผสานการตัดเย็บแบบทางการสมัยใหม่ให้เหมาะกับเทรนด์มากขึ้น จากนั้นจึงนำชิ้นส่วนของเครื่องแต่งกายเหล่านี้ไปพัฒนาออกแบบเป็นคอลเล็กชันต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากกระบวนการศึกษาข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการทดลองการทอร่วมกันของวัสดุเพื่อให้ได้คุณสมบัติความทนทานที่เพิ่มมากขึ้นกว่าสิ่งทอทั่วไป ทำให้สามารถสรุปแนวทางการออกแบบและพัฒนาต้นแบบ รวมทั้งการใช้แนวคิดความต้องการของกลุ่มเป้าหมายผสมผสานการวิเคราะห์แนวโน้มกระแสนิยมทำให้สามารถสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายเพื่อกลุ่มเป้าหมายได้ ทั้งนี้ ได้มีการสรุปการวิจัยไปด้วยการออกแบบสิ่งทอและเครื่องแต่งกายจากการวิเคราะห์ผล ดังนี้

ภาพที่ 7 การออกแบบสิ่งทอสำหรับคอลเล็กชั่น

ที่มา: คณะผู้วิจัย

สำหรับสิ่งทอในคอลเล็กชั่นนี้เป็นการผสมผสานรายละเอียดวัสดุของทองแดง อะรามิด และไหมมัดหมี่ซึ่งเป็นการใช้ทุนวัฒนธรรมภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์ โดยมีรูปแบบจากแนวคิดแรงบันดาลใจที่บอกเล่าเรื่องราวของความเป็นอนาคตสร้างสรรค์ใหม่ การใช้สีสันทันเน้นไปถึงนวัตกรรมผสมผสานให้มีความโดดเด่น แต่ยังคงความเป็นฤดูกาล AW ที่น่าสนใจ นอกจากนี้การผสมผสานวัสดุที่หลากหลายยังสร้างความร่วมสมัยและประโยชน์ใช้สอยที่มากขึ้นของสิ่งทอที่ทำให้เกิดความแข็งแรงทนทานมากกว่าสิ่งทอทั่วไป เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการประสิทธิภาพของเครื่องแต่งกายในการป้องกันสภาวะแวดล้อม

ภาพที่ 8 การพัฒนาคอลเล็กชั่น Future Neo

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ขณะเดียวกันการออกแบบคอลเล็กชั่น Future Neo จะเน้นการออกแบบในโอกาสทำงานและออกงาน รวมทั้งแต่ละชิ้นสามารถผสมผสานกันในการสวมใส่ร่วมกันได้ และมีการใช้ลวดลายของสิ่งทอที่แตกต่าง ทั้งการใช้ลายและแบบเรียบง่ายให้มีการผสมผสานและหลากหลาย สร้างแรงจูงใจที่และโอกาสการเลือกสำหรับกลุ่มเป้าหมาย โดยคอลเล็กชั่นนี้ เป็นต้นแบบในการพัฒนาเพื่อกลุ่มเป้าหมายโดยใช้นวัตกรรมสิ่งทอโลหะควบคู่ไปกับการหาสไตล์เพื่อสร้างสรรค์งานออกแบบและนวัตกรรมให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

อภิปรายผล

การศึกษาและวิเคราะห์งานนำมาซึ่งการสรุปผลการวิจัยนี้สามารถสร้างสรรค์และหาแนวทางในการพัฒนาหัตถกรรมใหม่และสร้างสรรค์ให้ตรงความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ และสามารถอภิปรายผลการศึกษาก่อนหน้านี้ได้ ดังนี้

1. การหาแนวทางการออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับกลุ่มเป้าหมายบุคคลสาธารณะ

การหาแนวทางการออกแบบเพื่อกลุ่มเป้าหมาย เป็นการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพผ่านเครื่องมือ Paper Doll Data Set แล้วจึงสำรวจหาสไตล์และแนวโน้มความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายบุคคลสาธารณะเป็นกลุ่มเป้าหมายที่อาจเข้าถึงตัวตนเพื่อขอข้อมูลส่วนตัวในด้านความชอบได้ยาก เนื่องจากเป็นกลุ่มที่บุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงตัวได้และมีหลากหลายบุคคลอยากเข้าถึงตัวตนของกลุ่มคนเหล่านี้เพื่อหวังประโยชน์ใดก็ตาม ดังนั้นการวิจัยนี้จึงใช้กระบวนการสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผลหาสไตล์แนวโน้มของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่ โดยการวิจัยนี้สามารถอภิปรายผลการดำเนินงานนำมาซึ่งแนวทางการเก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมายได้ซึ่งกระบวนการในการหาแนวทางประกอบด้วย

1.1) การศึกษาความเป็นมาและความสำคัญ รวมทั้งปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย โดยในการวิจัยนี้เป็นการศึกษาปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับบุคคลสาธารณะ ซึ่งเกิดขึ้นได้ง่ายเนื่องจากเป็นบุคคลที่เป็นต้นแบบและแบบอย่างรวมทั้งมีผลประโยชน์ต่อสังคม เศรษฐกิจ ในระดับเล็กไปจนถึงใหญ่ได้ โดยการแต่งกายเพื่อป้องกันส่วนใหญ่นั้นเป็นการแต่งกายที่เน้นประโยชน์ใช้สอยแต่ไม่คำนึงถึงภาพลักษณ์ ในขณะที่กลุ่มบุคคลสาธารณะเป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ ดังนั้น เครื่องแต่งกายที่สามารถป้องกันสภาวะแวดล้อมและเน้นประโยชน์ทางด้านความงามจึงอาจเป็นอีกทางเลือกให้กลุ่มเป้าหมายได้

1.2) การศึกษาสไตล์ของกลุ่มเป้าหมายจากการสำรวจด้วยเครื่องมือ Paper Doll Data Set ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมายจากภาพถ่ายตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งมีตัวตนอยู่จริง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นกลุ่มบุคคลสาธารณะที่เข้าถึงตัวตนจริงได้ยากจากระบบรักษาความปลอดภัย ดังนั้น จึงใช้การวิเคราะห์ลักษณะสไตล์ของกลุ่มเป้าหมายจากภาพถ่ายด้วยการสำรวจ โดยมีการแยกประเภทด้วยพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ เนื่องจากความแตกต่างด้านรสนิยมและวัฒนธรรมจะส่งผลต่อลักษณะสไตล์ของกลุ่มเป้าหมายเช่นเดียวกัน

1.3) นำข้อมูลภาพเหล่านั้นมาวิเคราะห์องค์ประกอบในการออกแบบ ซึ่งใช้แบบสำรวจในการให้คะแนนเพื่อหาความน่าจะเป็นของสไตล์กลุ่มเป้าหมาย โดยนำภาพตัวอย่างของบุคคลสาธารณะมาวิเคราะห์หาความถี่ และค่าเฉลี่ยของสไตล์ ซึ่งมีองค์ประกอบในการศึกษา ได้แก่ โอกาสในการสวมใส่ (Occasion), สไตล์ (Style), สี (Colors), รายละเอียด (Detail), วัสดุ (Material) โดยการศึกษาในการวิจัยนี้เลือกศึกษากลุ่ม European Public Figures ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย ดังนั้นจึงมีแนวทางที่คาดว่าจะต้องการนวัตกรรมนี้

1.4) การนำข้อมูลสไตล์มาสรุปผลและจัดทำภาพประกอบแนวทางกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน เป็นการนำผลการวิเคราะห์มาประเมินและสรุปผล จากนั้นจึงจัดทำภาพประกอบแนวทางกลุ่มเป้าหมายโดยใช้ภาพเป็นการสื่อสารร่วมกับคำอธิบายเพื่อให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดยกลุ่มเป้าหมาย European Public Figures เป็นกลุ่มที่เน้นสวมเครื่องแต่งกายแบบทางการ สมัยใหม่ แต่แฝงกลิ่นอายความเป็นเทคนิชาด้วยโครงร่างแบบเจ้าหญิง รวมทั้งมีการใช้เทคโนโลยีการดัดแปลงที่สร้างองค์ประกอบให้เครื่องแต่งกายมีมิติมากยิ่งขึ้น

1.5) นำข้อมูลการสรุปไปใช้สำหรับขั้นตอนการออกแบบ โดยเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบในการออกแบบจะทำให้สามารถทราบรายละเอียดคร่าวๆ ของกลุ่มเป้าหมาย และสามารถออกแบบให้อยู่ในกรอบสไตล์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อีกครั้ง

2. การหาแนวทางพัฒนานวัตกรรมสิ่งทอโลหะสร้างสรรค์

การหาแนวทางพัฒนานวัตกรรมสิ่งทอโลหะสร้างสรรค์เป็นการหาแนวที่ต้องใช้การศึกษาข้ามศาสตร์ควบคู่ไปกับการทดลองและการใช้ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับสาขาอื่นๆ เพื่อให้สามารถพัฒนานวัตกรรมการป้องกันที่มีประสิทธิภาพและสามารถใช้งานได้จริง โดยการสร้างสรรค์นวัตกรรมซึ่งเป็นสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นหรือต่อยอดองค์ความรู้เดิมให้เป็นสิ่งใหม่จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลจากการข้ามศาสตร์ หรือหาแนวทางจากศาสตร์อื่นๆ เข้ามาผสมผสานกัน ซึ่งการวิจัยมีกระบวนการและแนวทางในการหาคำตอบเพื่อตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการดังนี้

2.1) การศึกษาความเป็นมาและความสำคัญ ความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายหรือความต้องการของตลาดในปัจจุบัน โดยการวิจัยนี้มีการศึกษาปัญหาของอาชญากรรมในปัจจุบันที่ควรให้ความสำคัญ ขณะเดียวกันกลุ่มเป้าหมายบุคคลสาธารณะเองก็ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ซึ่งเป็นช่องว่างในการพัฒนานวัตกรรม จึงได้ศึกษาและทดลองนวัตกรรมเพื่อให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

2) ศึกษาข้อมูลของสิ่งที่มีอยู่เดิม และปัญหาที่เกิดขึ้นของนวัตกรรมที่ก่อนหน้านี้ เพื่อหาแนวทางแก้ไขและการใช้กระบวนการอื่นๆ ร่วม ซึ่งการวิจัยนี้มีการศึกษาเครื่องแต่งกายสำหรับป้องกันสภาวะแวดล้อมเดิมที่เคยมีอยู่ ซึ่งมีการใช้งานสำหรับทางการและเจ้าหน้าที่เท่านั้น ซึ่งเหล่านี้ล้วนแต่คำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยมากกว่าภาพลักษณ์ ขณะเดียวกันผู้วิจัยได้ศึกษาโครงสร้างภายในของเครื่องแต่งกายนี้จากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญร่วมด้วย

3) เก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลการศึกษาในด้านอื่นๆ เพื่อหาแนวทางจากระบวนการเรียนรู้และปฏิบัติจริงของสิ่งเดิมที่เคยมีหรือเกี่ยวข้อง ซึ่งมีการสอบถามและทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างเครื่องแต่งกาย สารเคมีที่ใช้ และกระบวนการขึ้นรูปซึ่งมีการประยุกต์ใช้งานให้เหมาะสมจนสามารถพัฒนาเป็นนวัตกรรมได้

4) ตั้งสมมติฐานกระบวนการวิจัย หรือสรุปแนวทางการพัฒนา โดยมีการสรุปข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษา และคัดเลือกแนวทางที่คาดว่าจะเป็นไปได้เพื่อนำไปทดลองต่อไป

5) ทดลองนวัตกรรมตามการตั้งสมมติฐานในการวิจัย โดยมีการทดลองการทอชุดผสมผสานวัสดุประกอบด้วย ทองแดง อะรามิท ไหม จากนั้นจึงแก้ไขปัญหาจากกระบวนการทดลองที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวิเคราะห์ผลหาแนวทางนวัตกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหรือความต้องการของตลาด

6) สรุปผลการหาแนวทางนวัตกรรมเพื่อต่อยอดสู่ผลงานสร้างสรรค์ต่อไป และเมื่อได้ผลทดลองเป็นที่พอใจและคาดว่าจะสามารถใช้งานได้ จึงนำผลเหล่านั้นมาสรุป เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาขั้นต้นแบบอีกครั้ง

ข้อเสนอแนะงานวิจัย

การวิจัยนี้เป็นต้นแบบของการนำแนวคิดการออกแบบสร้างสรรค์มาผนวกกับการทดลองสิ่งทอนวัตกรรมเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่มีความเฉพาะเจาะจง โดยในอนาคตการวิจัยนี้อาจสามารถต่อยอดไปสู่การทดลองสิ่งทอเพื่อประโยชน์ใช้สอยอื่นๆ ที่มากขึ้นได้ ขณะเดียวกันกระบวนการเก็บข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าถึงได้ยากอาจต้องศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากหลากหลายแหล่งที่มาและวิธีการที่แตกต่างออกไป ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ได้ ดังนั้น การพัฒนาต่อยอดสำหรับการวิจัยในอนาคตอาจมีการใช้ศาสตร์อื่นๆ บูรณาการให้สามารถทดลองใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดเป็นนวัตกรรมสิ่งใหม่ในอนาคตได้

เอกสารอ้างอิง

จूरรัตน์ ประสาร. (2551). ศาสตร์และศิลป์แห่งกีฬาฟันดาบ, MTEC 3 (กรกฎาคม-กันยายน): 23.

ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนา. (2562). อาชญากรรมข้ามชาติกับความมั่นคงของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: รัฐสภา. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)

ณัจฉลดา พิชิตบัญชาการ. (2533). ปัญหาสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้จัดการออนไลน์. (2 มีนาคม 2564). ความปลอดภัยระดับชาติ ราคาที่ “มูเคซ อัมบานี” ยินดีจ่าย. MGR Online.

<https://mgronline.com/celebonline/detail/9640000020224>

พัชชา อุทิสวรรณกุล. (2561). ทิวทัศน์ธรรมท้องถิ่น ธุรกิจศิลปสากล. *Unisearch Journal*, 18-24.

พัชชา อุทิสวรรณกุล. (2564). ทิวทัศน์ธรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่การแปรรูปผลิตภัณฑ์แฟชั่นไลฟ์

สไตล์จากนวัตกรรมโยไฟอย่างยั่งยืน เพื่อการค้าระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: หน่วยบริหาร และจัดการทุน

ด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ.

ภูมิไธ ศศิวรรณพงศ์. (2557). การศึกษาเรื่องชุดเกราะของนักรบ ในประเทศไทย ช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ 24, นิตยสารศิลปวัฒนธรรม (เมษายน).

- รัฐพลี ภาคอรธ. (9 มีนาคม 2563). เอาตัวรอดอย่างไร เมื่อตกอยู่ใน สถานการณ์ความรุนแรง. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
สภากาชาดไทย. <https://chulalongkornhospital.go.th/kcmh/เอาตัวรอดอย่างไร/>
- สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ. (ม.ป.ป.). สิ่งทอป้องกันความร้อนและเปลวไฟ. Industry Network
<https://www.thaitextile.org/th/innovation/detail.3.1.2.html>
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- วีรินทร์ สันติวรรักษ์. (2562). นวัตกรรมสิ่งทอโลหะรีไซเคิลสู่การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายสตรีรูปแบบอวองการ์ด. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, ภาควิชาภูมิสถาปัตย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย).
- วีรินทร์ สันติวรรักษ์ และพัชรา อุทิศวรรณกุล. (2563). นวัตกรรมสิ่งทอโลหะรีไซเคิล สู่การสร้างสรรค์ตราสินค้าเครื่องแต่งกายสตรี
รูปแบบอวองการ์ด. วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์, 7(2), 39-72.
- Adminmg. (2564). 7 สิ่งที่คนรวยยอมจ่ายเงิน “หลักล้าน” ได้อย่างง่ายดาย. อายุไม่น้อยร้อยล้าน. <https://www.ryounoi100lan.com/7-things-rich-people-pay-a-million-for/>
- Biagioni, N. (2019, April 24). *Celebrities and crime: The unfairness in punishment between celebrities and the public.*
Daily collegian. <https://dailycollegian.com/2019/04/celebrities-and-crime-the-unfairness-in-punishment-between-celebrities-and-the-public/>
- Sheridan, J. H. (2005). The Stalking of Public Figures: Management and Intervention. *Journal of Forensic Sciences*, 1-7.

นาฏกรรมย่านพาหุรัด: ชุมชนลิตเติ้ลอินเดีย Performing Arts In Phahurat: The Little India Community

ณัฐวัลย์ วังนิล, อนุกูล โรจนสุขสมบูรณ์

Natwalun Wangnil, Anukoon Rotjanasuksomboon

สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department of Dance Faculty of Fine and Applied Arts Chulalongkorn University

(Received : Jul 9, 2024 Revised : Jul 20, 2024 Accepted : Jul 23, 2024)

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง นาฏกรรมในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบนาฏกรรมในชุมชนลิตเติ้ลอินเดียในย่านพาหุรัด โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสานจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับนาฏกรรม ใช้เกณฑ์ในการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) รวมถึงการสังเกตการณ์ในช่วงเวลาที่มีการจัดแสดงนาฏกรรมในพื้นที่

ผลการศึกษาพบว่านาฏกรรมอินเดียที่เข้ามามีบทบาทในชุมชนลิตเติ้ลอินเดียไม่เพียงแต่เป็นการแสดงออกทางศิลปะที่งดงามและประณีตเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ภายในชุมชน สร้างความสามัคคี และสืบสานวัฒนธรรมดั้งเดิม จากการศึกษาแบ่งนาฏกรรมออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ กลุ่มแรกคือ นาฏกรรมของชาวซิกข์ ซึ่งมีลักษณะเด่นในการแสดงออกผ่านบทสวดและการขับร้องคัมภีร์ที่สะท้อนถึงค่านิยมของความเรียบง่าย เท๋าเทียม และความกล้าหาญ มีการใช้เครื่องแต่งกายเฉพาะตัว เช่น ผ้าโพกศีรษะ ที่เน้นถึงเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ส่วนกลุ่มที่สองคือ นาฏกรรมของชาวฮินดูมุ่งเน้นการเล่าเรื่องราวของเทพเจ้าและตำนานผ่านการเคลื่อนไหวที่ประณีต โดยการใช้สัญลักษณ์และท่าทางที่แฝงไปด้วยคติธรรมและคุณค่าทางศาสนา อย่างไรก็ตามชุมชนลิตเติ้ลอินเดียยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมและพระราชพิธีสำคัญของไทยอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนและผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างมีนัยสำคัญ การปรับตัวในลักษณะนี้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการอยู่ร่วมกับสังคมไทยที่มีความหลากหลายทั้งในด้านวัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งเป็นข้อพิสูจน์ถึงความเข้มแข็งและความสามัคคีของชุมชนอินเดียในกรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ : นาฏกรรม, พาหุรัด, ลิตเติ้ลอินเดีย

ABSTRACT

This article is part of a thesis entitled “Performing Arts in Bangkok,” and aims to study the forms of performing arts in the Little India community in the Phahurat area. A mixed-method approach was employed for data collection, including document analysis, interviews with individuals involved in performing arts using purposive sampling, and direct observation during performances.

The study found that the Indian dance dramas introduced into the Little India community are not only exquisite and sophisticated artistic expressions but also serve as essential tools for strengthening intra-community relationships, fostering social cohesion, and preserving traditional cultural heritage. Based on the analysis, the dance dramas can be classified into two major groups. The first group comprises the dance dramas of the Sikh community, characterized by the performance of sacred recitations and kirtan renditions that reflect values of simplicity, equality, and courage. The use of distinctive attire, such as turbans, further emphasizes the unique identity of this group. The second group involves the dance dramas of the Hindu community, which focus on narrating the stories of deities and legends through refined movements. These performances incorporate symbolic gestures and postures imbued with moral teachings and religious values. In addition, the findings indicate that these dance dramas significantly contribute to the cultural vitality of the region, reinforcing traditional practices while encouraging dialogue among diverse cultural groups. The research underscores the importance of preserving such art forms as a means to foster community identity and mutual respect. Moreover, the Little India community actively participates in significant Thai events and royal ceremonies, thereby facilitating meaningful cultural exchange and integration. Overall, this study provides valuable

insight into the dynamic interplay between traditional Indian artistic expressions and contemporary cultural practices in Bangkok. These findings contribute to a deeper understanding of cultural integration in urban environments.

Keywords : Performing arts, Phahurat, Little India

บทนำ

นาฏกรรม เป็นศิลปะการแสดงที่ผสมผสานการฟ้อนรำ การขับร้อง และการบรรเลงดนตรีเข้าด้วยกัน เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวผ่าน การเคลื่อนไหวและท่าทางที่งดงามและมีเอกลักษณ์ โดยศิลปะแขนงนี้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความงดงามในระดับศิลปะเท่านั้น แต่ยังเป็น ภาพสะท้อนที่ชัดเจนของวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และค่านิยมของสังคมในแต่ละยุคสมัย มีพัฒนาการมายาวนาน ตั้งแต่การแสดง ในราชสำนักที่ใช้ในพระราชพิธี เช่น โขน ละคร ไปจนถึงการแสดงในชุมชน เช่น ลิเก จั้ว และศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ซึ่งแต่ละรูปแบบล้วน มีบทบาทสำคัญในการสืบทอดและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของสังคม โดยนาฏกรรมไม่เพียงแต่เป็นการแสดงออกทางศิลปะเท่านั้น แต่ ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันในชุมชน ด้วยการนำเสนอคุณค่าทางวัฒนธรรมที่มีความเป็น เอกลักษณ์และประเพณีที่สืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง นาฏกรรมจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นสะพานเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน สร้างความ ภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และเป็นแรงบันดาลใจให้กับสังคมในการรักษาและพัฒนา

นาฏกรรมอินเดียเป็นศิลปะการแสดงที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานกว่า 2,000 ปี มีรากฐานมาจากคัมภีร์นาฏยศาสตร์ (Natyashastra) ซึ่งประพันธ์โดยภรตมุณี ตำราโบราณเล่มนี้ได้วางรากฐานองค์ประกอบสำคัญของนาฏศิลป์อินเดีย ทั้งในด้านท่ารำ การ แสดงออกทางอารมณ์ ดนตรี และการแต่งกาย (Vatsyayan, 2018) นาฏกรรมอินเดียมิได้เป็นเพียงศิลปะเพื่อความบันเทิง แต่ยังเป็น รูปแบบหนึ่งของการสวดมนต์ภาวนา การเล่าเรื่องราวในคัมภีร์ทางศาสนา และการถ่ายทอดปรัชญาความเชื่อของชาวอินเดีย (Kumar & Prasad, 2019)

ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดีย โดยเฉพาะศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งมีบทบาทสำคัญในด้านพิธีกรรม ค่านิยม และวัฒนธรรมต่าง ๆ มาอย่างยาวนาน อิทธิพลดังกล่าวเริ่มต้นตั้งแต่ยุคโลหะก่อนประวัติศาสตร์ โดยการอพยพของชาวอินเดียเข้ามาใน ย่านพาหุรัดเริ่มต้นอย่างเป็นทางการในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 24 โดยกลุ่มแรกเป็นพ่อค้าชาวทมิฬจากแคว้นทมิฬนาฑู ซึ่งเข้ามาค้าขาย ผ้าและเครื่องเทศ ต่อมามีการอพยพของชาวปัญจาบ ชาวคุชราต และชาวมุสลิมจากรัฐต่าง ๆ ในอินเดีย (Sandhu & Mani, 2020) เดิน ทางเข้ามายังดินแดนไทยผ่านเส้นทางการค้าทางทะเลในช่วงแรก อย่างไรก็ตาม พวกเขายังไม่ได้มีบทบาทสำคัญในสังคมไทยในระยะแรก เนื่องจากถูกมองว่าเป็นชาวต่างชาติ พราหมณ์-ฮินดูจึงดำรงชีวิตตามธรรมเนียมของตนเองและประกอบพิธีกรรมในชุมชนจำกัดเพียงไม่กี่รุ่น จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 1 พระองค์ทรงฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและพระราชพิธี โดยทรงเชิญพราหมณ์จากภาคใต้และพราหมณ์ที่ลี้ภัย สงครามกลับมาปฏิบัติหน้าที่ในราชสำนัก พราหมณ์เหล่านี้มีบทบาทสำคัญในพระราชพิธีต่าง ๆ อาทิ พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ยกเสาหลักเมือง บรมราชาภิเษก และโสกันต์ นับแต่นั้น พราหมณ์จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมราชสำนักที่สำคัญ ในปี พ.ศ. 2327 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดให้สร้างเทวสถานโบสถ์พราหมณ์ขึ้นบนถนนดินสอ แขวงเสาชิงช้า กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมสำคัญในราชสำนัก ภายในเทวสถานประกอบด้วยโบสถ์ 3 หลัง ได้แก่ สถานพระอิศวร สถานพระ พิณเศวร และสถานพระนารายณ์

ต่อมาในปี พ.ศ. 2425 ในช่วงที่ประเทศไทยเปิดรับวัฒนธรรมจากต่างชาติ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงส่งเสริมให้ชาวอินเดียที่อพยพเข้ามาตั้งรกรากที่ย่านพาหุรัด และพระราชทานอนุญาตให้ชาวอินเดียสามารถสร้างวัดและประกอบอาชีพ ค้าขายได้ ชาวอินเดียในย่านนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่นับถือศาสนาซิกข์และศาสนาฮินดู โดยนิยมทำการค้าขายสินค้าในรูปแบบนำเข้าและส่งออก นอกจากนี้ยังมีชาวอินเดียนับถือศาสนาอิสลาม เช่น ชาวคุชราต ซึ่งแบ่งออกเป็นนิกายซุนนีและด้าวดีโบริห์รา ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณฝั่งถนน บ้านหม้อ ย่านพาหุรัด และเขตคลองสาน นอกจากนี้ยังมีชาวอินเดียกลุ่มอื่นที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่อื่นของกรุงเทพมหานคร เช่น กลุ่มชาว เชนในเขตบางรัก และกลุ่มชาวปาร์ซีในซอยพุทธโอสถ ชุมชนเหล่านี้มีบทบาทในการสืบทอดและผสมผสานวัฒนธรรมอินเดียเข้ากับ วัฒนธรรมไทย ปัจจุบัน ชาวอินเดียในย่านพาหุรัดส่วนใหญ่เกิดในประเทศไทย พวกเขาสื่อสารด้วยภาษาไทยเป็นหลัก แต่ยังคงรักษาภาษา ดั้งเดิมของตนในบางครัวเรือน และบางส่วนสามารถพูดภาษาจีน โดยเฉพาะภาษาจีนแต้จิ๋วได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรของชาวอินเดียในกรุงเทพมหานครเกิดขึ้นอย่างชัดเจนในสมัยรัชกาลที่ 5 เนื่องจากการขยายตัวทางการค้าและความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับอังกฤษที่ปกครองอินเดียในขณะนั้น ย่านพาหุรัดได้รับการพัฒนาขึ้น ในช่วงปี พ.ศ. 2453-2468 โดยพระยาภักตินรเศรษฐ (เลิศ เศรษฐบุตร) เจ้าของที่ดินชาวไทยเชื้อสายจีน ได้สร้างตึกแถวให้ชาวอินเดียเช่า เพื่อทำการค้าและพักอาศัย (ปิยณัฐ โภควัฒนา, 2558) พื้นที่นี้กลายเป็นศูนย์กลางการค้าผ้าที่สำคัญของกรุงเทพฯ และเป็นที่ยู้งักในนาม “ลิตเติ้ลอินเดีย” เนื่องจากมีชาวอินเดียอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นและมีการรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมไว้อย่างเหนียวแน่น

ชุมชนชาวลิตเติลอินเดียในย่านพาหุรัดประกอบด้วยกลุ่มชาวอินเดียที่หลากหลายศาสนา ซึ่งแต่ละกลุ่มมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความเชื่อเฉพาะ ได้แก่ ชาวซิกข์จากรัฐปัญจาบ มีศูนย์กลางทางศาสนาคือคุรุดวาราศรีคุรุสิงห์สภา ซึ่งเป็นศาสนสถานซิกข์แห่งแรกในประเทศไทย ชาวฮินดูจากรัฐมัทราสและคุชราต มีวัดเทพมณเฑียร (สมาคมฮินดูสมาช) เป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรม และชาวมุสลิมอินเดีย ประกอบด้วยนิกายซุนนีและด้าวตีโบห์รา ตั้งถิ่นฐานบริเวณถนนบ้านหม้อและเขตคลองสาน พาหุรัดจึงมีความสำคัญในฐานะศูนย์กลางวัฒนธรรมอินเดียในประเทศไทย โดยมีสถาบันสำคัญที่ทำหน้าที่อนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรม เช่น อาศรมวัฒนธรรมไทย-ภารตะ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ศิลปะการแสดงอินเดีย ทั้งดนตรีคลาสสิกและนาฏศิลป์แบบภารตะนาฏยัม นอกจากนี้ ย่านพาหุรัดยังเป็นแหล่งรวมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการผลิตเครื่องละครและการแสดง ทั้งผ้า เครื่องประดับ และอุปกรณ์ประกอบฉาก ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการสร้างสร้งงานด้านนาฏศิลป์ทั้งของไทยและอินเดีย

วัฒนธรรมและการดำรงชีวิตของชาวอินเดียในย่านพาหุรัดมีความโดดเด่นด้านการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับวิถีชีวิตแบบไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการนาฏกรรมและศิลปะการแสดง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (สุภา มาลากุล ณ อยุธยา, 2561) สะท้อนถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรมและความเชื่อของชาวอินเดีย ซึ่งได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นในชุมชนลิตเติลอินเดีย ย่านพาหุรัด และได้กลายเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมอินเดียที่สำคัญในประเทศไทย โดยเฉพาะด้านศิลปะการแสดงที่มีความหลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ แม้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบันส่งผลให้การสืบทอดนาฏกรรมในชุมชนลิตเติลอินเดียเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ทั้งการขาดแคลนผู้สืบทอด การขาดพื้นที่แสดงและฝึกซ้อม รวมถึงการปรับตัวให้เข้ากับบริบทสังคมสมัยใหม่

การศึกษานาฏกรรมในชุมชนลิตเติลอินเดีย ย่านพาหุรัด จึงมีความสำคัญในการทำความเข้าใจพัฒนาการและการสืบทอดศิลปะการแสดงอินเดียในบริบทสังคมไทย โดยเฉพาะการปรับตัวและผสมผสานทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลากว่าศตวรรษ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างวัฒนธรรมไทยและอินเดียที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษารูปแบบการแสดงนาฏกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการสืบทอดและพัฒนาของวัฒนธรรมอินเดียที่เป็นส่วนหนึ่งของพหุวัฒนธรรมในสังคมไทยร่วมสมัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบนาฏกรรมชุมชนลิตเติลอินเดียในย่านพาหุรัด

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานาฏกรรมในชุมชนลิตเติลอินเดีย ย่านพาหุรัด เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ศึกษาโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อหาที่มาของนาฏกรรม สาเหตุที่ทำให้มีการแสดงนาฏกรรม ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

- 1.1 ด้านเนื้อหา ศึกษาข้อมูลนาฏกรรมในชุมชนลิตเติลอินเดียที่มีลักษณะเป็นศิลปะการแสดงที่เป็นงานเกี่ยวกับการรำ การเต้นหรือการแสดงที่ประกอบขึ้นเป็นเรื่องราว ในเชิงเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม เช่น ด้านศาสนา พิธีกรรมความเชื่อ ด้านเศรษฐกิจสังคม เป็นต้น
- 1.2 ด้านพื้นที่ ศึกษาข้อมูลพื้นที่ย่านพาหุรัด แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่ถนนบ้านหม้อ (สี่แยกบ้านหม้อ) ไปทางทิศตะวันออกติดกับถนนตรีเพชร (สี่แยกพาหุรัด) จนถึงถนนจักรเพชร
- 1.3 ด้านระยะเวลา การศึกษานาฏกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนลิตเติลอินเดีย ย่านพาหุรัด ระหว่าง พ.ศ. 2565 – 2567

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การค้นคว้าจากเอกสาร โดยเน้นศึกษาข้อมูลนาฏกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนลิตเติลอินเดียบริเวณย่านพาหุรัด ตลอดจนรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับนาฏกรรมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จากหนังสือ ตำรา วารสาร ราชกิจจานุเบกษา ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ แผนที่และเอกสารต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาทฤษฎีคนพลัดถิ่น (Diaspora) ในการวิเคราะห์รูปแบบนาฏกรรมและวัฒนธรรมของชุมชนซึ่งส่งผลต่อการแสดงนาฏกรรม

2.2 การสัมภาษณ์ จากบุคคลที่มีหน้าที่หรือส่วนเกี่ยวข้องกับนาฏกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ได้แก่ ผู้สร้างการแสดง ผู้แสดง และผู้ชมการแสดง โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2.3 การสังเกตการณ์ เป็นการลงพื้นที่มีการแสดงนาฏกรรมเกิดขึ้น โดยใช้วิธีสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในช่วงเวลาที่มีการแสดงนาฏกรรมเกิดขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลการแสดงนาฏกรรมที่เป็นปัจจุบันและนำมาใช้ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากเอกสาร

3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลนาฏกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ ของชุมชนลิตเติลอินเดีย บริเวณย่านพาหุรัด สะท้อนให้เห็นถึงจุดเด่นของนาฏกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จากนั้นสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เปรียบเทียบข้อมูล เนื้อหาต่าง ๆ ทฤษฎี และงานวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบนาฏกรรมในชุมชนลิตเติลอินเดีย ย่านพาหุรัด พบว่า ชุมชนลิตเติลอินเดียมีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น โดยสมาชิกในชุมชนยังคงดำรงชีวิตตามวิถีดั้งเดิม พร้อมทั้งมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมอินเดียให้เป็นที่ยอมรับและได้รับความนิยมในหมู่บุคคลภายนอก ความร่วมมือดังกล่าวส่งผลให้นาฏกรรมของชุมชนลิตเติลอินเดียมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงเอกลักษณ์และจุดเด่นของชุมชน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม

1. กลุ่มชาวซิกข์

กลุ่มชาวซิกข์ในชุมชนลิตเติลอินเดีย ย่านพาหุรัด ประกอบด้วยชาวอินเดียที่อพยพมาจากรัฐปัญจาบ ทางตอนเหนือของประเทศอินเดีย โดยชาวซิกข์ได้ตั้งถิ่นฐานครั้งแรกในบริเวณ "บ้านหม้อ" ก่อนที่จะย้ายมายังพื้นที่ตลาดพาหุรัดในปัจจุบัน ความโดดเด่นของชาวซิกข์อยู่ที่ปรัชญา บทกวี และแนวคิดด้านความศรัทธาต่อเทพเจ้า ซึ่งสะท้อนผ่านศิลปะการตกแต่งศาสนสถาน เช่น ศาลเจ้าซิกข์ที่มีลวดลายประดับด้วยทองคำ ชาวซิกข์มีความเชื่อในศาสดารวม 10 พระองค์ โดยองค์ปฐมบรมศาสดาคือ พระศาสดาคุรูนานักเทพ ในปัจจุบันชาวซิกข์ยึดมั่นในคำสอนจากพระมหาคัมภีร์คุรันต์ ซาฮิบ ซึ่งเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์และเป็นศูนย์กลางความศรัทธา

วัดซิกข์: ศูนย์รวมศรัทธาและวัฒนธรรม เป็นสถานที่สำคัญที่ชาวซิกข์ในชุมชนลิตเติลอินเดียใช้ในการประกอบศาสนกิจ คือ “วัดซิกข์ (คุรุดวาราศรีคุรุสิงห์สภา)” ซึ่งเป็นวัดซิกข์แห่งแรกในประเทศไทย ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2475 ในสมัยรัชกาลที่ 5 วัดแห่งนี้เป็นอาคารสถาปัตยกรรมซิกข์ที่มีความโดดเด่นด้วยยอดโดมสีทอง ตั้งอยู่ภายใต้การดูแลของสมาคมศรีคุรุสิงห์สภา ภายในวัดซิกข์ การประกอบศาสนกิจสำคัญคือการ **สวดมนต์คุรบานี** อันศักดิ์สิทธิ์ ผู้เข้าร่วมพิธีจะต้องคลุมศีรษะด้วย จุนนิ (Junni) หรือผ้าคลุมผม ก่อนเข้าสู่ห้องโถงใหญ่ ชั้น 4 ของอาคาร ซึ่งเป็นที่ตั้งของโดมทองคำตรงกลาง ภายในห้องมี**พระคัมภีร์คุรันต์ ซาฮิบ** วางอยู่บนแท่นสูงและคลุมด้วยผ้าสีสดใสรบายอากาศในห้องโถงเต็มไปด้วยความสงบและศรัทธา

ชาวซิกข์ในย่านพาหุรัดส่วนใหญ่มักร่วมสวดมนต์ในช่วงเช้าเวลา 05.00–11.00 น. ก่อนเปิดร้านค้าของตน และช่วงเย็นเวลา 16.00–19.00 น. กิจกรรมที่จัดขึ้นในวัดเน้นการสวดมนต์และการบรรเลงดนตรีประกอบพิธี โดยไม่มีการแสดงนาฏกรรมหรือการเต้นรำ

ภาพที่ 2: ห้องโถง ชั้น 4 วัดซิกข์ (คุรุดวาราศรีคุรุสิงห์สภา)

ที่มา: ณัฐลัญช์ วังนิล (2567)

วัดซิกข์ในชุมชนลิตเติลอินเดียไม่ได้เป็นเพียงสถานที่ประกอบศาสนกิจเท่านั้น แต่ยังเป็นศูนย์รวมของชาวซิกข์ในชุมชน โดยเป็นสถานที่พบปะพูดคุยและจัดการประชุมเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน ในช่วงเทศกาลสำคัญตามประเพณี ชาวซิกข์ในชุมชนมักรวมตัวกันจัดงานเฉลิมฉลองที่สถานเอกอัครราชทูตอินเดียประจำประเทศไทย เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และเผยแพร่วัฒนธรรมของชาวซิกข์ในสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง

2. กลุ่มชาวฮินดู

ชาวฮินดูในชุมชนลิตเติ้ลอินเดีย ย่านพาหุรัด ส่วนใหญ่เป็นชาวทมิฬ ชาวสินธ์์ ชาวปัญจาบ และชาวอูตรประเทศ ซึ่งมีความเชื่อในเรื่องการสักการบูชาเทพเจ้าฮินดู ความเชื่อนี้สะท้อนผ่านประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการบูชาเทพเจ้า เช่น การสวดมนต์และการเต้นรำ โดยเฉพาะการเต้นรำ (Bharatanatyam) ซึ่งเป็นการเต้นรำที่เก่าแก่ที่สุดของอินเดีย การแสดงนี้ใช้ผู้หญิงเพียงคนเดียว ถ่ายทอดแนวคิดทางศาสนาและจิตวิญญาณผ่านภาษาท่าทางที่ซับซ้อน เช่น การเคลื่อนไหวของเท้า มือ ดวงตา และกล้ามเนื้อบนใบหน้า ทำให้ภารตนาฏยัมเป็นนาฏกรรมชั้นสูงที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง

วิถีชีวิตของชาวฮินดูในชุมชนลิตเติ้ลอินเดียมีบรรยากาศที่สนุกสนานและครึกครื้นกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับชาวซิกข์ โดยสถานที่สำคัญที่เป็นศูนย์รวมของชาวฮินดูในย่านนี้คือ วัดเทพมณเฑียร (สมาคมฮินดูสมาช) ซึ่งตั้งอยู่ในโรงเรียนการทิวติยาวิทยาลัย ย่านหลังวังบูรพา ใกล้กับโบสถ์พราหมณ์ ย่านเสาชิงช้า ซึ่งก่อตั้งในปี พ.ศ. 2426 โดยบัณฑิต ฤษุนาถ ชาร์มา (Pandit Raghunath Sharma) ผู้เริ่มต้นเผยแพร่บทสวดมนต์และพิธีกรรมทางศาสนาฮินดูและได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี เหตุการณ์นี้ทำให้เกิดการรวมตัวของชาวฮินดูปัญจาบในพื้นที่มากขึ้น จนนำไปสู่การสร้างวัดเทพมณเฑียรขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับชาวฮินดู

วัดเทพมณเฑียร ถือเป็นศูนย์กลางที่สำคัญของชาวฮินดูในชุมชนลิตเติ้ลอินเดีย ทำหน้าที่เป็นพื้นที่สำคัญในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การศึกษา และการจัดกิจกรรมสำคัญของศาสนาฮินดู เป็นสถานที่ที่ครอบครัวชาวฮินดูได้มารวมตัวกันเพื่อดำรงประเพณีดั้งเดิมอย่างแท้จริง รวมถึงการเผยแพร่คำสอนพื้นฐานของศาสนาฮินดู พิธีกรรมสำคัญที่จัดขึ้นเป็นประจำคือ “พิธีอารตี” หรือการถวายไฟแก่เทพเทว ซึ่งดำเนินการทุกวันในช่วงเช้าเวลา 06.00–08.00 น. (วันอาทิตย์ขยายเวลาไปจนถึง 10.00 น. หรือ 11.30 น.) และช่วงเย็นเวลา 18.30–19.30 น. สำหรับด้านการแสดงนาฏกรรมจัดขึ้นเฉพาะในช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น เทศกาลตีวาลีหรือเทศกาลโฮลี ซึ่งเป็นการสืบสานและเผยแพร่วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวฮินดูให้กับสมาชิกในชุมชนและบุคคลทั่วไป

การวิเคราะห์และเปรียบเทียบองค์ประกอบการแสดง

องค์ประกอบการแสดงของกลุ่มชาวซิกข์และกลุ่มชาวฮินดูในชุมชนลิตเติ้ลอินเดีย ย่านพาหุรัด ในกรุงเทพมหานคร สามารถพิจารณาในด้านวัฒนธรรม ศาสนา การแสดง และบทบาททางสังคม ซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชุมชน ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบรูปแบบนาฏกรรมกลุ่มชาวซิกข์และกลุ่มชาวฮินดูในชุมชนลิตเติ้ลอินเดีย ย่านพาหุรัด

กลุ่มชาวซิกข์	กลุ่มชาวฮินดู
ด้านเนื้อหาและจุดมุ่งหมาย นาฏกรรมมีความเกี่ยวข้องกับศาสนา พิธีกรรม การสรรเสริญพระเจ้า เช่น การขับร้องคิรตัน (Kirtan) หรือการแสดงกัตกา (Gatka) โดยจะแสดงออกถึงความกล้าหาญ เนื้อหาไม่ซับซ้อน เน้นการกระตุ้นพลังและความมีชีวิตชีวา มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความสามัคคี และสื่อถึงค่านิยมหลักของศาสนาซิกข์ เช่น ความเท่าเทียมและการเสียสละ โดยพิธีกรรมส่วนใหญ่จัดขึ้นในคุรทวารา (Gurdwara) ซึ่งเป็นศูนย์รวมชุมชนชาวซิกข์	นาฏกรรมมีความประณีตและซับซ้อน เน้นการเล่าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับ มหาเทพรามายณะ มหาภารตะ และเรื่องราวของเทพเจ้า เช่น พระวิษณุ พระศิวะ และพระลักษมี เช่น ภารตนาฏยัม (Bharatanatyam) และกัทัก (Kathak) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางศาสนาและวัฒนธรรม และสร้างความศรัทธาและแรงบันดาลใจแก่ผู้ชม โดยมักจัดในพื้นที่วัดเทพมณเฑียร สมาคมฮินดูสมาช
ด้านเครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ จุดเด่นของชาวซิกข์ คือ ผ้าโพกศีรษะ โดยผู้ชายทุกคนจะโพกศีรษะเพื่อแสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์และความเสมอภาค รูปแบบการพันผ้าจะสื่อความหมายที่แตกต่างกัน เช่น Dastar สำหรับการใช้งานทั่วไป และ Pagri ที่ใช้ในพิธีทางศาสนา เป็นต้น การแต่งกายของชาวซิกข์จะเน้นความเรียบง่ายและการใช้งานในชีวิตประจำวัน โดยมีลักษณะเป็นชุดเสื้อยาวและกางเกงหลวม ผู้หญิงสวมเครื่องประดับเป็นกำไลเหล็ก บางครั้งมีการสวมสร้อยคอหรือจี้รูปสัญลักษณ์ Khanda ซึ่งเป็นตราของศาสนาซิกข์ ในปัจจุบัน การแต่งกายของชาวซิกข์มีการ	จุดเด่นของชาวฮินดู สังเกตได้จากการห่ม紗หรี (Saree) ของผู้หญิง โดยจะมีลวดลายและการถักทอที่หลากหลาย เช่น สำหรับเบนาราสี ทำจากผ้าไหม มีลวดลายทองที่หรูหรา เหมาะสำหรับพิธีแต่งงานหรือเทศกาลสำคัญ สำหรับโคตา (Kota) บางเบาและระบายอากาศได้ดี เหมาะสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนผู้ชายมักจะนุ่งผ้าผืนยาวพันรอบเอวและพาดระหว่างขา และสวมเสื้อยาว คัวร์ตา (Kurta) สีที่นิยมใช้ ได้แก่ สีแดง แสดงถึงความสุข ความมั่งคั่ง และการเริ่มต้นใหม่ นิยมใส่ในงานแต่งงาน สีเหลือง แสดงถึงความบริสุทธิ์และความศรัทธา มัก

กลุ่มชาวซิกข์	กลุ่มชาวฮินดู
ปรับให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่ เช่น การใช้ผ้าโพกศีรษะแบบสำเร็จรูป หรือการออกแบบเสื้อผ้าให้ทันสมัยมากขึ้น แต่ยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิม นอกจากนี้ นิยมใช้เสื้อผ้าที่มีสีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น สีน้ำเงินและสีเหลือง แสดงถึงความกล้าหาญและความศรัทธาในพระเจ้า สีขาวแสดงถึงความบริสุทธิ์และความสงบ ยกตัวอย่างเช่น การแสดงกัตกา โดยผู้แสดงจะแต่งกายสวม เสื้อยาว (kurta) กับกางเกงหลวม (salwar) ที่ออกแบบมาให้สะดวกต่อการเคลื่อนไหว สีที่นิยมใช้ ได้แก่ สีน้ำเงินและสีเหลือง ในบางกรณีผู้แสดงจะสวม chola ซึ่งเป็นชุดยาวที่คล้ายกับเสื้อคลุม เหมาะสำหรับนักรบและการแสดงที่ต้องการความสง่างาม	ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา สีขาว สื่อถึงความสงบและการบำเพ็ญเพียรทางจิตวิญญาณ มักสวมใส่ในงานที่เกี่ยวข้องกับการบูชา นอกจากนี้ การแต่งกายชาวฮินดูจะไม่สมบูรณ์หากไม่มีเครื่องประดับ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและศาสนา เช่น การจุดสีแดงบนหน้าผาก (Bindi) เป็นสัญลักษณ์ของพลังชีวิตหรือจักรที่สาม การใส่กำไลมือที่ทำจากทองคำหรือแก้ว เป็นเครื่องรางแห่งโชคลาภ และสร้อยคอและจี้รูปเทพเจ้า นิยมสวมเพื่อแสดงถึงความศรัทธา เช่น รูปพระคิเวหรือพระลักษมี ในการแสดงนาฏกรรมผู้แสดงจะสวมกระดิ่งข้อเท้า (Ghungroo) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความศักดิ์สิทธิ์ ความสมบูรณ์แบบ และการเชื่อมโยงระหว่างศิลปะและศาสนาเสียงของกระดิ่งช่วยเพิ่มความมีชีวิตชีวาและความน่าสนใจให้การรำร่า ในขณะที่เดียวกันก็สะท้อนถึงความเคารพในขนบธรรมเนียมและเทพเจ้าแห่งการรำร่า
ด้านท่าทางและการเคลื่อนไหว การเคลื่อนไหวร่างกายในการแสดงนาฏกรรมของชาวซิกข์ มักจะเน้นพลังและความกระฉับกระเฉง ว่องไว และความแข็งแกร่ง เช่น การกระโดด การกระโดด และการหมุนตัวอย่างรวดเร็ว การเคลื่อนไหวเป็นจังหวะหนักแน่น แสดงถึงพลังงานและความมีชีวิตชีวา	การเคลื่อนไหวร่างกายในการแสดงนาฏกรรมของฮินดู เน้นความอ่อนช้อยและการใช้ท่าทาง (Mudras) เพื่อสื่อสารเรื่องราวท่าทางเน้นความอ่อนช้อยและความประณีต เช่น ท่ามือ (Mudras) มีความหมายเฉพาะ เช่น การสื่อถึงเทพเจ้าธรรมชาติ หรืออารมณ์ การเคลื่อนไหวร่างกายมีความต่อเนื่องและละเอียดอ่อน เช่น การขยับนิ้ว การหมุนเท้า และการเคลื่อนไหวศีรษะ
ด้านดนตรีและจังหวะ ใช้เครื่องดนตรีที่มีจังหวะสนุกสนาน เช่น กลองโดล (Dhol) และกีตาร์ทาบลา (Tabla) ดนตรีมีจังหวะเร็วและเร้าใจ เพื่อกระตุ้นอารมณ์และสร้างบรรยากาศที่คึกคัก	ใช้ดนตรีที่มีความซับซ้อนและหลากหลาย เช่น วีนา (Veena) เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย และมฤดังกัม (Mridangam) เครื่องดนตรีประเภทกลอง โยนำมาบรรเลงร่วมกันทำให้นดนตรีมีจังหวะที่สอดคล้องกับการเคลื่อนไหวของนักแสดง โดยมักใช้เสียงร้องหรือบทสวดประกอบการแสดง
ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม การแสดงของกลุ่มชาวซิกข์มีลักษณะเชิญชวนผู้ชมให้มีส่วนร่วม เช่น การเต้นไปพร้อมกับนักแสดง มีบรรยากาศเป็นกันเอง สร้างความสนุกสนานและความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างนักแสดงและผู้ชม	การแสดงกลุ่มชาวฮินดูมีลักษณะสื่อสารทางเดียว โดยนักแสดงจะสื่อเรื่องราวให้ผู้ชมตีความ บรรยากาศมีความเป็นพิธีการ สร้างความเคารพและความศรัทธา

กลุ่มชาวซิกข์

กลุ่มชาวฮินดู

ตัวอย่างการรูปแบบแสดงนาฏกรรม

ชุมชนลิตเติ้ลอินเดีย ย่านพาหุรัด เป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและนาฏกรรมของชาวอินเดียสองกลุ่มหลัก คือ ชาวซิกข์ และชาวฮินดู โดยแต่ละกลุ่มมีองค์ประกอบการแสดงที่สะท้อนอัตลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มชาวซิกข์ มีศูนย์กลางทางศาสนาที่คุรุวาราศรีคุรุสิงห์สภา ซึ่งเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดการแสดงในเทศกาลสำคัญ การแสดงมักผูกพันกับความเชื่อทางศาสนาที่เน้นความเรียบง่าย ความเท่าเทียม และความกล้าหาญ การแต่งกายในการแสดงสะท้อนอัตลักษณ์ผ่านผ้าโพกศีรษะ (ตुरुบาน) และเครื่องแต่งกายตามหลัก 5K ของศาสนาซิกข์ นิยมแสดงนาฏกรรมเกี่ยวกับการฟ้อนรำพื้นเมือง และการขับร้องบทสวด เช่น ภังรา (Bhangra) การฟ้อนรำพื้นเมืองจากแคว้นปัญจาบ แสดงถึงความรื่นเริงและการเฉลิมฉลองการเก็บเกี่ยว กิดดา (Giddha) การรำของสตรีที่แสดงในงานมงคล ดนตรีคีร์ตัน (Kirtan) การขับร้องบทสวดและดนตรีประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น ซึ่งนาฏกรรมของชาวซิกข์มีบทบาทในการเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน การถ่ายทอดค่านิยมทางศาสนา และการรักษาความสัมพันธ์กับชุมชนซิกข์ทั่วโลก

ส่วนกลุ่มชาวฮินดูมีศูนย์กลางที่วัดเทพมณเฑียร สมาคมฮินดูสมาช การแสดงนาฏกรรมมักเชื่อมโยงกับเทพเจ้าและตำนานในศาสนาฮินดู เช่น การระนาฏยัม (Bharatanatyam) เป็นการแสดงที่เล่าเรื่องราวของเทพเจ้าผ่านท่าทางและการเคลื่อนไหว กุชิปุดิ (Kuchipudi) การแสดงที่ผสมผสานการเต้นรำและการแสดงละคร โดยการแสดงนาฏกรรมของชาวฮินดูมีบทบาทในการสืบทอดวัฒนธรรม การศึกษาคำสอนทางศาสนา และการสร้างพื้นที่ทางสังคมสำหรับชุมชน

โดยนาฏกรรมของทั้งสองกลุ่มสะท้อนให้เห็นถึงมิติที่สำคัญด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการอนุรักษ์และถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าชุมชนลิตเติ้ลอินเดียในย่านพาหุรัดให้ความสำคัญกับการสืบสานนาฏกรรมในรูปแบบที่สอดคล้องกับรากฐานทางศาสนาและประเพณีของชาวอินเดีย ไม่ว่าจะเป็นชาวซิกข์หรือชาวฮินดู ซึ่งนาฏกรรมเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ของความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และการรักษามรดกทางวัฒนธรรม

ด้านความแตกต่างและเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่ม นาฏกรรมของชาวซิกข์มีลักษณะเด่นที่สะท้อนความเรียบง่าย เท่าเทียม และความกล้าหาญ ผ่านบทสวดและการขับร้องคีร์ตัน พร้อมกับเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ผ้าโพกศีรษะและชุดตามหลัก 5K ในขณะที่นาฏกรรมของชาวฮินดูมุ่งเน้นการเล่าเรื่องราวของเทพเจ้าและตำนานผ่านการเคลื่อนไหวที่ประณีตและการใช้สัญลักษณ์ทางศาสนา ทั้งสองกลุ่มแสดงให้เห็นความแตกต่างในวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์และค่านิยมทางศาสนา

ด้านบทบาททางสังคมและการสร้างความสามัคคี นาฏกรรมถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ภายในชุมชน ทั้งในระดับภายในกลุ่มของชาวอินเดียเองและในการสร้างความเข้าใจร่วมกับสังคมไทย ข้อความสะท้อนให้เห็นว่านาฏกรรมไม่เพียงแต่เป็นการแสดงออกทางศิลปะ แต่ยังเป็นสื่อกลางในการส่งเสริมความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมที่มีความหลากหลาย

ด้านการปรับตัวเข้ากับสังคมไทยและการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าการแสดงนาฏกรรมของทั้งสองกลุ่มมีการปรับตัวให้เข้ากับบริบทของสังคมไทยในยุคปัจจุบัน โดยยังคงรักษาคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่มีความหมายระหว่างชุมชนชาวอินเดียและสังคมไทย

แม้ว่านาฏกรรมของกลุ่มชาวซิกข์และฮินดูจะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน แต่ทั้งสองกลุ่มล้วนใช้นาฏกรรมเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและส่งเสริมความเชื่อทางศาสนา เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงชุมชน สร้างความสามัคคี และสืบสานวัฒนธรรมเหมือนกัน โดยนาฏกรรมมักประกอบด้วยการเล่นรำ การขับร้อง หรือการสวดมนต์ที่มีดนตรีประกอบ ซึ่งทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญกับการแสดงที่สะท้อนถึงความเคารพต่อเทพเจ้าและหลักธรรมทางศาสนา เช่น การสวดภาวนาและบทเพลงในกลุ่มชาวฮินดู หรือการขับร้องคิริตันในกลุ่มชาวซิกข์ ซึ่งเป็นการสรรเสริญพระเจ้าผ่านบทเพลงอันศักดิ์สิทธิ์ การให้ความสำคัญกับการเลือกใช้สีหรือเครื่องประดับที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์และมีความหมายแสดงความเคารพ ความศรัทธาต่อศาสนา และการเคลื่อนไหวร่างกายในการแสดงนาฏกรรมโดยมีความเป็นเอกลักษณ์แสดงออกถึงความหมายทางศาสนาและวัฒนธรรมเหมือนกัน เช่น การกระเทีบท้า การยกมือขึ้นฟ้า หรือการหมุนตัว เป็นต้น โดยรูปแบบของนาฏกรรมของทั้งสองกลุ่มสะท้อนให้เห็นการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นการปรับตัวเข้ากับสังคมไทยและการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย การแสดงเหล่านี้ไม่เพียงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนชาวอินเดียนับกับสังคมไทย

อภิปรายผล

ชุมชนลิตเติลอินเดียนตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นจุดบรรจบของวัฒนธรรมไทย จีน และอินเดีย ซึ่งสะท้อนถึงการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน โดยชุมชนอินเดียในพื้นที่ใช้กิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การแสดงนาฏกรรมและการจัดเทศกาล เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนของพวกเขา กับสังคมไทย พื้นที่นี้จึงแสดงให้เห็นถึงการแลกเปลี่ยนและการเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์อันยาวนานระหว่างไทยและอินเดีย นาฏกรรมในชุมชนนี้ไม่เพียงแต่ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารความเชื่อและค่านิยมทางศาสนาของชาวอินเดีย แต่ยังมิบทบาทในการส่งเสริมการเข้าใจและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ช่วยเสริมความสามัคคีในชุมชน โดยการบูรณาการกิจกรรมกับวัฒนธรรมของไทย ผ่านการร่วมมือในการจัดงานเทศกาลสำคัญต่าง ๆ เช่น เทศกาลดิวาลีและโฮลี ซึ่งสร้างความเข้าใจและความชื่นชมในการหลอมรวมวัฒนธรรมระหว่างสองชาติ ในด้านการปรับตัวและการพัฒนา ชุมชนลิตเติลอินเดียนมีการปรับตัวและพัฒนาให้กลายเป็นแลนด์มาร์กทางวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร โดยการจัดกิจกรรมที่ดึงดูดทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังมีรากฐานในด้านการค้าผ้าและสินค้าหัตถกรรมจากอินเดียที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจของพื้นที่ นอกจากนี้ ชุมชนลิตเติลอินเดียนไม่เพียงแต่รักษามรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง แต่ยังเป็นส่วนสำคัญในการกระตุ้นการยอมรับและความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสังคมไทย โดยการนำเสนอรูปแบบศิลปะและกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่แพร่หลายออกไปยังสาธารณชน

นาฏกรรมในชุมชนลิตเติลอินเดียนยังสะท้อนถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา และเป็นสะพานเชื่อมระหว่างวัฒนธรรม พวกมันแสดงถึงมรดกของการกระจายอพยพ การผสมผสานทางวัฒนธรรม และวิวัฒนาการของประเพณี ซึ่งช่วยสนับสนุนความสมานฉันท์ในชุมชน การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและการบูรณาการระหว่างชาวไทย จีน และอินเดียยังบ่งบอกผ่านการแสดงศิลปะการแสดงเช่นละครและการเต้นรำ ซึ่งไม่เพียงแต่รักษามรดกทางวัฒนธรรมแต่ยังปรับตัวให้เข้ากับสังคมในปัจจุบัน นาฏกรรมของชาวซิกข์ เน้นการขับร้องบทสวดและการแสดงคิริตันที่สะท้อนถึงค่านิยมของความเรียบง่าย เท้าเทียม และความกล้าหาญ ผ่านการใช้เครื่องแต่งกายเช่นผ้าโพกศีรษะและชุดตามหลัก 5K ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการรักษามรดกทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นเอกลักษณ์และการเชื่อมโยงกับชุมชนซิกข์ทั่วโลก ในขณะเดียวกัน นาฏกรรมของชาวฮินดูมุ่งเน้นการเล่าเรื่องราวของเทพเจ้าและตำนานผ่านการเคลื่อนไหวที่ประณีต โดยใช้สัญลักษณ์ทางศาสนาและท่าทางที่มีความหมายลึกซึ้ง ซึ่งช่วยในการถ่ายทอดคำสอนและปรัชญาของศาสนาฮินดู ไปจนถึงการสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้และประเพณีในชุมชน การจัดกิจกรรมและการแสดงนาฏกรรมในพื้นที่พาดูร์ไม่เพียงแต่ส่งเสริมการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนอินเดียเท่านั้น แต่ยังเป็นสะพานเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมไทย จีน และอินเดียในกรุงเทพฯ การมีส่วนร่วมในเทศกาลสำคัญของไทยและอินเดีย เช่น เทศกาลดิวาลีและโฮลี สะท้อนถึงความพยายามในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการปรับตัวเข้ากับสังคมไทยในปัจจุบัน

นอกจากนี้ พื้นที่พาดูร์ยังเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการค้าผ้าและสิ่งทอ ซึ่งแสดงถึงการหลอมรวมของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่หลากหลายในกรุงเทพมหานคร ข้อมูลนี้จึงบ่งบอกถึงความสำคัญของนาฏกรรมในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การสร้างความสามัคคี และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความเข้าใจและความกลมกลืนในสังคมเมืองหลวงของไทย

ในด้านบทบาททางสังคม ชุมชนลิตเติลอินเดีย ย่านพาหุรัด ได้รับการพัฒนาร่วมกับกรุงเทพมหานครให้กลายเป็นแลนด์มาร์กแห่งใหม่ เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวและส่งเสริมเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานคร โดย ศานนท์ หวังสร้างบุญ รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวถึงความสำคัญของพื้นที่ในบทสัมภาษณ์กับไทยโพสต์ว่า กรุงเทพมหานครมีความแตกต่าง หลากหลาย มีความผสมผสานทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรมมาแต่อดีต อย่างคล่องไ่องอ่าง มีความสำคัญคือเป็นจุดบรรจบของเขตพระนครและเขตสัมพันธวงศ์ ซึ่งมีทั้งชุมชนชาวจีนและชุมชนชาวอินเดียในพื้นที่ เป็นพื้นที่ที่มีวิถีชีวิตหลากหลายมาอย่างยาวนาน ส่วนพาหุรัดมีความร่ำรวยของวัฒนธรรม กลางพาหุรัดยังมีศาลเจ้าของคนไทยเชื้อสายจีนตั้งอยู่อีกด้วย (ไทยโพสต์, 23 ตุลาคม 2565) สอดคล้องกับความเห็นของสุรรัตน์ โหราชัยกุล ผู้อำนวยการศูนย์อินเดียศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งระบุในบทสัมภาษณ์กับ BBC News ไทยว่า ความเป็นลิตเติลอินเดียจะต้องมีมากกว่าการปิดถนนให้คนเดิน การใช้โอกาสเทศกาลต่าง ๆ นานาเป็นเรื่องดี แต่ในขณะเดียวกัน มันควรจะชี้ให้เห็นด้วยว่าการมาประเทศไทยเราไม่ได้มาเพื่อความสนุกทางทะเลอย่างเดียว แต่เรามาที่นี่เพื่อที่จะเรียนรู้ด้วยว่าที่นี่ก็น้อมรับความหลากหลาย (BBC News ไทย, 19 ตุลาคม 2565)

ชุมชนลิตเติลอินเดียจึงได้รับการส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมอินเดียในกรุงเทพมหานครผ่านการจัดกิจกรรมและเทศกาลต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ เช่น เทศกาลดิwali (Diwali) โดยมีการประดับไฟและแสดงศิลปวัฒนธรรมอินเดียตลอดเส้นทางคลองไ่องอ่าง เทศกาลโฮลี (Holi) งานเฉลิมฉลองที่มีสีสันและได้รับความสนใจจากทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ กิจกรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชุมชน และการเติบโตของชุมชนอินเดียในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของเมือง

นอกจากบทบาททางสังคมและวัฒนธรรมแล้ว พาหุรัดยังเป็นศูนย์กลางย่านการค้าและสิ่งของที่เก่าแก่และใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ร้านค้าภายในพื้นที่จำหน่ายสินค้าหลากหลายประเภท เช่น ผ้าตัดเสื้อ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ชุดไทย ชุดนาฏศิลป์ ชุดจีน และชุดสำหรับแบบต่าง ๆ อุปกรณ์ตัดเย็บ เครื่องประดับตกแต่งแบบอินเดีย เครื่องเทศ อาหารอินเดีย กายาน น้ำมันหอม เทียนหอม และของใช้แบบอินเดีย ความหลากหลายของสินค้าและบริการเหล่านี้เสริมสร้างบทบาทของย่านพาหุรัดให้เป็นทั้งศูนย์กลางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร ทั้งยังสะท้อนถึงการหลอมรวมวัฒนธรรมไทยและอินเดียที่เกิดขึ้นอย่างกลมกลืนในพื้นที่

อย่างไรก็ตามชุมชนลิตเติลอินเดีย ย่านพาหุรัด ไม่เพียงแต่เป็นพื้นที่แสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวอินเดียในกรุงเทพมหานคร แต่ยังเป็นตัวอย่างของการพัฒนาเมืองที่สะท้อนถึงความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมในสังคมไทย ด้วยความร่วมมือระหว่างชุมชนและกรุงเทพมหานคร พื้นที่นี้จึงกลายเป็นแลนด์มาร์กสำคัญที่เสริมสร้างทั้งมิติทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจให้กับเมืองหลวงของไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีศึกษากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ การรักษาวัฒนธรรม และการปรับตัวทางสังคมของคนพลัดถิ่น ส่งผลต่อ พัฒนาการของนาฏกรรมอินเดียในประเทศไทย
2. ควรมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนาฏกรรมของกลุ่มชาวอินเดียในพื้นที่อื่น ๆ ของกรุงเทพมหานคร เช่น ชาวมุสลิม ชาวเขม และชาวปาร์ซี

เอกสารอ้างอิง

- เมธพร คงคาน้อย. (2553). *นโยบายและแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติงานของสภาวัฒนธรรมในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) บัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร). <https://shorturl.asia/CDQPUI>
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์. (2542). *สัมพันธ์วงศ์, เขต*. ใน *สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง* (เล่ม 14, น. 6674 – 6680).
- วรเดช อมรรพพิพัฒน์ และคณะ. (2556). *วิถีชีวิต 5 ศาสนิกในประเทศไทย : พุทธ อิสลาม คริสต์ พราหมณ์-ฮินดู ซิกข์*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- สำนักงานวางแผนและพัฒนาเมือง. (2567). *การวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร* (ปรับปรุงครั้งที่ 4). [PowerPoint slides]. <https://shorturl.asia/RWc8j>.
- สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล. (2552). *แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 12 ปี (พ.ศ. 2552 – 2563) กรุงเทพฯ มหานครแห่งความน่าอยู่อย่างยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์ จำกัด.
- _____. (ม.ป.ป.). *แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570)*. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.)
- สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์ และคณะ. (2554). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นย่านเก่าในกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพมหานคร:

หจก.เอรวิณการพิมพ์.

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). *วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325 – 2477* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2547). *หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
สุรัตน์ โหระชัยกุล. (23 สิงหาคม 2565). “ลิตเติลอินเดียเมืองไทย” ส่งย่านพาหุรัด ชมวัฒนธรรมอินเดีย [บทสัมภาษณ์]. BBC News ไทย. <https://www.bbc.com/thai/articles/c3g9g7e3ygd0>

ศานนท์ หวังสร้างบุญ. (15 ธันวาคม 2565). ลิตเติลอินเดีย: พาหุรัด แลนมาร์คประวัติศาสตร์ [บทสัมภาษณ์]. อีสราภาพแห่งความคิดไทยโพสต์. <https://www.thaipost.net/news-update/247827/>

อภิรัฐ คำวัง. (2559). พหุลักษณะ พาหุรัด : พ่อค้าชาวปัญจาบในสังคมไทย. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล*. (กรกฎาคม): 71-93. <https://shorturl.asia/tWzuS>

Happinsssong Variety. (2022, October 22). *ชมการรำของสาวอินเดีย ที่เทศกาลงานดีปาวาลี (Deepavali) ณ คลองโง้งอ่าง กทม.* 21-23 ต.ค.65 [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=eXOVCnhyis4>

Hindu Samaj Bangkok วัดเทพมณเฑียร สมาคมฮินดูสมาช. (2023). *การแสดงนาฏกรรมบูชาพระแม่ลักษมี ในเทศกาลฮอลี (Holi) โดย อิงครัตน์ ศิวเมธีวิทย์ บริเวณวัดเทพมณเฑียร* [Image] Facebook. <https://www.facebook.com/devmandirtemple>

India in Thailand (Embassy of India, Bangkok). (2022). “Odissi” Indian classical dance [Image] Facebook. <https://www.facebook.com/IndianEmbassyThailand/>

_____. (2024). *การแสดง Gidra และ Bhangra* [Image] Facebook. <https://www.facebook.com/IndianEmbassyThailand/>

Kumar, P., & Prasad, S. (2019). Indian Classical Dance: Philosophy, practice and performance. *Cultural Studies Review*, 15(2), 45-62.

Sandhu, K. S., & Mani, A. (2020). Indian Communities in Thailand: Historical and contemporary perspectives. *Asian Studies Journal*, 28*(3), 112-134.

Supermom. (2023, November 12). *Deepavali Bangkok 2022 คลองโง้งอ่าง* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=eXOVCnhyis4>

อัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านตำบลเตาแก้ว มณฑลหูเป่ย์ เพื่อสร้างสรรค์ศิลปะเซรามิกร่วมสมัย

Characteristics and Aesthetics of Folk Pottery in Guanyao Town, Hubei Province To Create Contemporary Ceramic Art

เวินเทา โจว, ภารดี พันธุ์ภากร, พงษ์เดช ไชยคุตร

Wentao Zhou¹ Poradee Panthupakorn² and Pongdej Chaiyakut³

Program in Visual Arts, Art of Design and Cultural Management,

Faculty of Fine and Applied Arts ,Burapha University

(Received : Sep 11, 2024 Revised : Oct 16, 2024 Accepted : Oct 24, 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่อัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านตำบลเตาแก้ว มณฑลหูเป่ย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาแก้ว มณฑลหูเป่ย์ วิเคราะห์อัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านตำบลเตาแก้ว เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่และการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเซรามิกร่วมสมัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยผ่านการค้นคว้าจากเอกสารและการสำรวจภาคสนาม จนได้มาซึ่งข้อมูลที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาแก้วเหยาในด้านประวัติศาสตร์ วัสดุ รูปทรง การตกแต่ง และเทคนิค จากนั้นได้ใช้ทฤษฎีด้านสุนทรียศาสตร์ สัญลักษณ์ทางศิลปะ และมานุษยวิทยาทางศิลปะในการวิเคราะห์ผลการวิจัย จนได้ข้อสรุปเกี่ยวกับลักษณะและสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาจากเตาตระกูลกวน เตาตระกูลหลี่ และเตาตระกูลหลู เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้นำการทดลองและการศึกษาข้ามสาขาวิชามาใช้ ทำการวิเคราะห์ทางเคมีของวัตถุดิบในการผลิตเครื่องปั้นดินเผาจากตำบลเตาแก้วเหยา พร้อมทั้งทดลองสูตรผสมจนได้สูตรวัตถุดิบที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานเซรามิกร่วมสมัยที่มีอัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาแก้วเหยา ซึ่งเป็นการสร้างเส้นทางการปฏิบัติที่ช่วยให้เกิดการประยุกต์ใช้ศิลปะเครื่องปั้นดินเผาดั้งเดิมสู่การสร้างสรรค์ร่วมสมัย

คำสำคัญ : อัตลักษณ์, สุนทรียภาพ, ตำบลเตาแก้ว, เครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้าน, ศิลปะเซรามิกร่วมสมัย

Abstract

This study focuses on the characteristics and aesthetics of folk pottery in Guanyao Town, Hubei Province. The purpose is to study the history and evolution of pottery in Guanyao Town, Hubei Province, analyze the characteristics and aesthetics of pottery in Guanyao Town, and create a new knowledge system for contemporary ceramic art.

The researcher conducted a study through document research and field surveys, which provided data reflecting the local identity of pottery from Guan Yao Town in terms of history, materials, forms, decoration, and techniques. The researcher then applied theories of aesthetics, art symbolism, and anthropological art analysis to evaluate the research results, leading to conclusions about the characteristics and aesthetics of pottery from the Guan family kiln, Li family kiln, and Lu family kiln, forming new knowledge. Additionally, experimental research and cross-disciplinary studies were employed to conduct chemical analysis of the raw materials used in pottery production from Guan Yao Town, as well as experiments with formulas, resulting in the most suitable material formulations for contemporary ceramic creation that embody the characteristics and aesthetics of pottery from Guan Yao Town. This provides a practical path for integrating traditional pottery art into contemporary artistic creation.

Keywords: Characteristics, Aesthetics, Guanyao Town, Folk Pottery, Contemporary Ceramic Art

¹Doctor of Philosophy, Program in Visual Arts, Art of Design and Cultural Management, Faculty of Fine and Applied Arts ,Burapha University.
(E-mail: 28377017@qq.com)

²Professor, Faculty of Fine and Applied Arts , Burapha University.

³Professor, Faculty of Fine and Applied Arts , Burapha University.

บทนำ

เครื่องปั้นดินเผาเป็นหนึ่งในสิ่งประดิษฐ์ที่สำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์วิวัฒนาการของมนุษย์ (Guo, 1976) การเผาเครื่องปั้นดินเผา การเกษตร การขัดเครื่องมือหิน และสิ่งปลูกสร้างสำหรับอยู่อาศัยถูกระบุว่าเป็นเครื่องหมาย 4 ประการที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงจากยุคหินเก่าสู่ยุคหินใหม่ วัฒนธรรมยุคหินใหม่ทั่วโลกเกือบทั้งหมดมาพร้อมกับเครื่องปั้นดินเผา และพัฒนาไปพร้อมกับการพัฒนาของสังคม ซึ่งยุคสมัยของเครื่องปั้นดินเผาในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันออกไป มีเทคนิควิธีการที่แตกต่างกัน (Murong, 2021) และยังมีเอกลักษณ์ทางสุนทรียภาพที่แตกต่างกันอีกด้วย

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีอารยธรรมโบราณ มีประวัติศาสตร์ในด้านการทำเครื่องปั้นดินเผาอันยาวนานและประสบความสำเร็จอันโดดเด่น ส่งผลให้ประวัติศาสตร์ของการพัฒนาเซรามิกของประเทศจีนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก มณฑลหูเป่ย์ ตั้งอยู่ทางตอนกลางของประเทศไทย บริเวณตอนกลางของแม่น้ำแยงซี มีมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอันลึกซึ้ง โดยตำบลเตาก่วน ที่ตั้งอยู่ในมณฑลหูเป่ย์ เป็น 1 ในพื้นที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่สำคัญ ประวัติความเป็นมาของเครื่องปั้นดินเผาของพื้นที่แห่งนี้สามารถย้อนกลับไปถึงปีที่ 2 ของรัชสมัยแห่งราชวงศ์หมิง เคยเป็นที่รู้จักในนาม “รัฐแห่งเตาเผา” ที่มีการคมนาคมสะดวก มีวัตถุดิบที่อุดมสมบูรณ์ และชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผา (Qichun County Local Chronicles Compilation Committee, 1997) หลังจากการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ตำบลเตาก่วนได้มีการก่อตั้งโรงงานหลายแห่ง ซึ่งมีส่วนในการพัฒนาอุตสาหกรรมเซรามิก ในช่วงทศวรรษ 1990 เครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาก่วนค่อย ๆ ลดลงเนื่องจากได้รับผลกระทบจากผลิตภัณฑ์โลหะ พลาสติก และแก้ว (Hang, 2022)

เครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาก่วนซึ่งเป็นตัวแทนของเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านของมณฑลหูเป่ย์ มีคุณลักษณะทางสุนทรียภาพอันเป็นเอกลักษณ์ มีรูปทรงและขนาดที่ใช้งานได้จริง มีการตกแต่งที่มีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น และเทคนิคที่มีความโดดเด่น (Li, 2000) โดยเตาเผาของตระกูลก่วน ตระกูลหลี่ และตระกูลหลู่ต่างก็มีอัตลักษณ์เป็นของตัวเองและได้รับการพัฒนามาจนถึงทุกวันนี้ เตาเผาทั้ง 3 แห่งล้วนใช้วัสดุในท้องถิ่นในการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งแต่ละเตาเผาก็มีเทคนิคและคุณลักษณะเฉพาะทางการใช้งานเป็นของตัวเอง แต่อย่างไรก็ตาม นักวิจัยชาวจีนได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเครื่องเคลือบและเตาเผาของราชสำนักมากกว่า ส่งผลให้มีการศึกษาเกี่ยวกับเตาเผาพื้นบ้านอยู่เป็นจำนวนน้อย ในบริบทของยุคปัจจุบัน รัฐบาลกลางได้ออกความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการสร้างระบบสำหรับการสืบทอดและพัฒนาวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนให้เกิดขึ้นภายในปี ค.ศ. 2025 (Central People's Government of the People's Republic of China, 1982) แต่การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเซรามิกร่วมสมัยของจีนได้รับอิทธิพลอย่างมากจากประเทศทางตะวันตกและมีผลงานจำนวนมากที่ลักษณะเดียวกัน เพราะฉะนั้นการนำแก่นแท้จากวัฒนธรรมเซรามิกดั้งเดิมในท้องถิ่นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเซรามิกร่วมสมัย

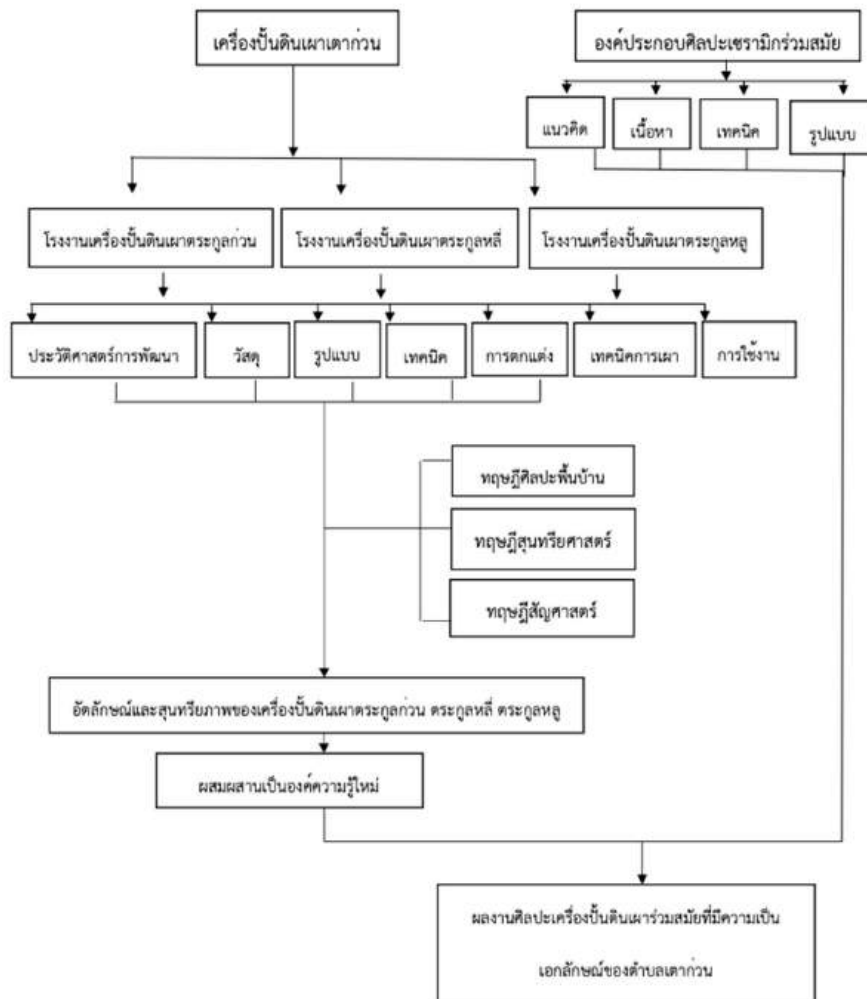
จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจะนำคุณค่าทางสุนทรียภาพที่ซ่อนอยู่ภายในเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านของตำบลเตาก่วนออกมาสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ และนำองค์ความรู้ใหม่นี้มาใช้เป็นแบบแผนในการสร้างสรรค์และออกแบบศิลปะเครื่องปั้นดินเผาของตำบลเตาก่วนในยุคสมัยใหม่ เพื่อให้สุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านของเตาก่วนได้รับการสืบทอดต่อไป ในขณะเดียวกันยังนำองค์ความรู้ใหม่ไปปรับใช้ในการสร้างสรรค์ศิลปะเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย เพื่อสร้างสรรค์ชุดผลงานศิลปะเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัยที่เป็นตัวแทนของเครื่องปั้นดินเผาจากเตาก่วน อีกทั้งยังเป็นการแก้ไขอุปสรรคที่ศิลปะเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัยกำลังเผชิญอยู่ ตลอดจนมีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนการพัฒนาวัฒนธรรมของประเทศจีน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ วัสดุ รูปแบบ เทคนิค การตกแต่ง ของ เครื่องปั้นดินเผาจากตำบลเตาก่วน มณฑลหูเป่ย์
2. เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ สุนทรียภาพ และเทคนิคเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาก่วนของตระกูลก่วน ตระกูลหลี่และตระกูลหลู่ และสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสร้างสรรค์เครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย
3. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัยที่เชื่อมโยงอัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาก่วนแบบดั้งเดิม

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Research conceptual framework)

จากการศึกษาประวัติศาสตร์และการพัฒนา วัสดุ รูปแบบการแสดงออก เทคนิควิธีการ รูปแบบการตกแต่งของเครื่องปั้นดินเผาจากโรงงานเครื่องปั้นดินเผาตระกูลก่วน ตระกูลหลี่ และตระกูลหลู่ทั้ง 3 โรงงาน และการศึกษาองค์ประกอบทางศิลปะเซรามิกร่วมสมัย จะทำให้ได้อัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาจากเตาก่วน แล้วนำไปผสมผสานเข้ากับองค์ประกอบทางศิลปะเซรามิกร่วมสมัย เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัยที่เป็นมีความเป็นเอกลักษณ์ของตำบลเตาก่วน

ภาพที่ 1 : กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา : Zhou Wentao, 2023

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

งานวิจัยนี้จะผสมผสานระหว่างการวิเคราะห์เชิงทฤษฎีและการพิสูจน์เชิงประจักษ์ โดยจะใช้วิธีการวิจัยอย่างครอบคลุม เช่น การวิจัยทางเอกสาร การวิจัยภาคสนาม การวิจัยเชิงทดลองและการวิจัยแบบสหวิทยาการ เป็นต้น

1. การวิจัยทางเอกสาร

งานวิจัยนี้ทำศึกษา ค้นคว้า รวบรวม สกัดและสรุปข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และเทคนิค วิธีการของเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านตำบลเตาก้อน การสืบทอดสุนทรียศาสตร์ด้านงานฝีมือในยุคร่วมสมัยและข้อมูลทางเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยทั้งในและต่างประเทศ เอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะกลายเป็นกรอบแนวคิดและพื้นฐานของงานวิจัยนี้

2. การวิจัยภาคสนาม

2.1 การสำรวจ

ลงพื้นที่ไปยังโรงงานผลิตเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้าน พิพิธภัณฑ์ และแหล่งของสะสมส่วนตัว ที่มีอยู่ในตำบลเตาก้อน เพื่อดำเนินการสำรวจวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ วัสดุ อัตลักษณ์ทางเทคนิค อัตลักษณ์ทางสุนทรียภาพ และการใช้งานของเครื่องปั้นดินเผา

2.2 การสัมภาษณ์

งานวิจัยนี้จะทำการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และสถานะการพัฒนาของเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านตำบลเตาก้อน มณฑลหุเป่ย์ทั้งวัสดุ กระบวนการ และผลิตภัณฑ์ของเตาตระกูลก้อน ตระกูลหลี และตระกูลหลู

ตลอดจนการสร้างสรรค์เซรามิกร่วมสมัยที่แสดงถึงอัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาแก้วทั้งรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ โดยกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์มีดังนี้

- (1) ผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของเตาตระกูลแก้ว
- (2) ผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของเตาตระกูลหลี่
- (3) ผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของเตาตระกูลหลู
- (4) ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการด้านศิลปะเครื่องปั้นดินเผา 3 ท่านจากมณฑลหูเป่ย์

3.การวิจัยเชิงทดลอง

ดำเนินการทดลองกับตัวแปรต่างๆ เช่น วัสดุและกระบวนการขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิมจากเตาแก้ว กระบวนการเผาเครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิมของเตาแก้ว ตลอดจนทดลองวัสดุสมัยใหม่และความคิดสร้างสรรค์ในงานศิลปะเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย ทำการเปรียบเทียบผลการทดลองเพื่อค้นหาความเชื่อมโยงระหว่างอัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาเตาแก้ว กับงานศิลปะเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย นอกจากนี้ การทดลองก็จะทำให้ได้ข้อมูลขั้นปฐมภูมิเกี่ยวกับวัสดุ กระบวนการขึ้นรูป และกระบวนการเผาของเครื่องปั้นดินเผาจากเตาแก้ว

4.การวิจัยแบบสหวิทยาการ

ใช้ความรู้จากหลากหลายสาขาวิชา เช่น ศิลปศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เคมี สังคมวิทยา จิตวิทยา และใช้มุมมองของสุนทรียภาพ อัตลักษณ์ การสืบทอดและการส่งเสริมเครื่องปั้นดินเผามาดำเนินการวิเคราะห์อัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านจากตำบลเตาแก้วเพื่อนำไปใช้เป็นความหมายแฝงในการสร้างสรรค์งานศิลปะเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย

ผลการวิจัย (Research Findings)

1. พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ วัสดุ รูปแบบ เทคนิค และการตกแต่งของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาแก้ว มณฑลหูเป่ย์

1.1 พัฒนาการทางประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาแก้ว มณฑลหูเป่ย์สามารถย้อนกลับไปถึงสมัยราชวงศ์ซ่ง และได้ผ่านกระบวนการพัฒนาตั้งแต่รุ่งเรืองจนถึงจุดสูงสุด ในปี 2 ของราชสมัยหย่งอู่แห่งราชวงศ์หมิง ชาวเมืองตระกูลเซียว หง และเล่นในเมืองเพียววานและจูเยียนได้สร้าง “เตาหลงเหยา” ขึ้นในตำบลเตาแก้วเพื่อผลิตเครื่องปั้นดินเผา ประเภทหม้อ จาน ชาม กา และเครื่องปั้นดินเผาอื่น ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ต่อมาก็ได้มีการตั้งชื่อเตาเผาตามชื่อของตระกูลต่าง ๆ เช่น “เตาตระกูลแก้ว” “เตาตระกูลหลี่” “เตาตระกูลหลู” “เตาตระกูลเซียว” “เตาตระกูลหวัง” และ “เตาตระกูลเฉา” ส่งผลให้การผลิตเครื่องปั้นดินเผาได้ก่อตัวขึ้นในวงกว้าง เรียกพื้นที่นี้ว่า “เหยาโจว” ที่แปลว่า เมืองแห่งเตาเผา (Qichun County Local Chronicles Compilation Committee, 1997) ในสมัยราชวงศ์ชิงอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาของตำบลเตาแก้วค่อย ๆ พัฒนาขึ้น โดยมีเตาหลงเหยาและพื้นที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก จนมาถึงในปีที่ 27 ของสมัยสาธารณรัฐจีน (ค.ศ. 1938) อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาในตำบลเตาแก้วมาถึงจุดสูงสุด มีเตาหลงเหยาทั้งหมด 12 เตา และเวิร์คช็อปเครื่องปั้นดินเผา 56 แห่ง มีบุคลากรที่ทำงานด้านเครื่องปั้นดินเผาเกือบ 2,000 คน (Li, Song & Fang, 2017) หลังจากปี ค.ศ. 1949 อุตสาหกรรมเซรามิกได้รับการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงความร่วมมือจนกระทั่งในทศวรรษ 1990 ได้เผชิญกับผลกระทบของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสมัยใหม่ส่งผลให้ค่อย ๆ เสื่อมถอยลง ต่อมา ในศตวรรษที่ 21 ด้วยความตระหนักที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ส่งผลให้เครื่องปั้นดินเผาของตำบลเตาแก้วเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงและได้รับการฟื้นฟู ในปี ค.ศ. 2011 ตำบลเตาแก้วก็ได้มีการเสนอแผนพัฒนาเพื่อสร้างหมู่บ้านศิลปะเซรามิก เตาแก้ว และหลังจากพัฒนามาเกือบ 10 ปี ตำบลเตาแก้วก็ได้ฟื้นฟูเตาหลงเหยา 3 แห่ง และสร้างเตาหลงเหยาใหม่ขึ้นอีก 1 แห่ง รวมมีเตาหลงเหยาทั้งหมด 7 แห่ง โดยเป็นเตาที่สามารถใช้ในการผลิตได้ 6 แห่ง ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากเตาเหล่านี้ได้รับการอนุมัติให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ของพื้นที่ระดับชาติ ในปี ค.ศ. 2014 ตำบลเตาแก้วก็ได้รับการขนานนามว่าเป็นบ้านเกิดของศิลปะและวัฒนธรรมพื้นบ้านของมณฑลหูเป่ย์โดยกรมวัฒนธรรมประจำมณฑลหูเป่ย์ มีปรมาจารย์ด้านศิลปะและงานฝีมือประจำมณฑลเพิ่มเข้ามาอีก 5 คน อีกทั้งมีการสร้างฐานฝึกอบรมการปฏิบัติประจำมณฑล ฐานความคิดสร้างสรรค์ โรงเรียนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ฐานบ่มเพาะอุตสาหกรรมระดับอำเภอ ฐานสาธิตการคุ้มครองผลผลิตทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

ภาพที่ 2 : อาคารโรงงานเก่าตระกลูก่วน
ที่มา : Zhou Wentao, 2023

ภาพที่ 3 : เตาลงเหย้าโบราณของตระกูลหลี่
ที่มา : Gao Quanjun, 2023

ภาพที่ 4 : สวนศิลปะเตาตระกูลหลี่
ที่มา : Zhou Wentao, 2022

1.2 วัสดุ

วัสดุหลักในการทำเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาแก้ว ได้แก่ ดิน น้ำดินตกแต่ง และเคลือบ ซึ่งทั้งหมดนี้รวบรวมมาจากริมทะเลสาบช่อซี ภูเขาหยวนเฟิง แม่น้ำแยงซีในท้องถิ่น ได้แก่ ดินสีเหลือง ดินสีขาว ดินภูเขา ดินแม่น้ำ และขี้เถ้าจากพืช ซึ่งวัสดุดินในการทำเครื่องปั้นดินเผาของเตาแต่ละแห่งจะถูกเตรียมในสัดส่วนที่แน่นอนตามประเภทของการผลิต โดยวัสดุที่เป็นน้ำดินตกแต่งจะทำมาจากดินเหนียวสีขาวบริสุทธิ์ที่ขุดได้มากจากในท้องถิ่นซึ่งผ่านการล้างและแปรรูปแล้ว สำหรับน้ำเคลือบแบบดั้งเดิมส่วนใหญ่ทำมาจากส่วนผสมของขี้เถ้าพืชและดินจากแม่น้ำแยงซี โดยเครื่องเคลือบสีเขียวที่เลียนแบบมาจากเครื่องเคลือบเตาเผาถนอมผลหุหนานในสมัยปลายราชวงศ์ชิงและสาธารณรัฐจีนใช้คอปเปอร์ออกไซด์เป็นวัตถุดิบ และมีการเพิ่มสารเคลือบแก้วสีเขียวและเผาในเตาหลงเหยา

1.3 รูปแบบ

เครื่องปั้นดินเผาของตำบลเตาแก้วมีรูปแบบที่หลากหลาย โดยเตาเผาของทั้ง 3 ตระกูลล้วนมีรูปแบบเครื่องปั้นดินเผาที่แตกต่างกันออกไป ในตำบลเตาแก้ว เครื่องปั้นดินเผาจะถูกเรียกว่า “สินค้าจากเตาเผา” ในขณะที่เครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิมของเตาตระกูลก่วนส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าขนาดเล็ก โดยจะอยู่ในรูปแบบของแท่นบูชา หม้อ ขาม ไห ถ้วย เตาอบ และตะเกียงน้ำมัน เครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิมของตระกูลหลี่ส่วนใหญ่มี “ขนาดใหญ่” เช่น โถ โอ่ง และอ่าง สำหรับเครื่องปั้นดินเผาขนาดเล็กก็มีแต่จะมีเป็นจำนวนน้อย ส่วนใหญ่จะผลิตเพื่อใช้เติมพื้นที่ว่างของเตาเผาให้เต็ม สำหรับรูปแบบของเครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิมของตระกูลหลี่ส่วนใหญ่จะเป็นวัสดุที่ใช้ในสถาปัตยกรรม เช่น กระเบื้องมุงหลังคาและท่อน้ำดินเผา

1.4 เทคนิค

เทคนิคการปั้นแบบดั้งเดิมของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาแก้วส่วนใหญ่ประกอบด้วยการขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน การขึ้นรูปด้วยการขุดดิน และการขึ้นรูปด้วยการปั้นมือ

สำหรับการขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน เป็นเทคนิคสำคัญของตำบลเตาแก้ว มีข้อกำหนดทางเทคนิคสูงเป็นอย่างมาก ช่วงที่มีทักษะการขึ้นรูปที่ดีจะมีสถานะที่ค่อนข้างสูง พวกเขาได้รับการฝึกฝนมาตั้งแต่ยังเด็กและโรงปฏิบัติงานต้องจ่ายเงินจำนวนมากเพื่อจ้างช่างเหล่านี้ วิธีการขึ้นรูปด้วยการขุดดินดั้งเดิมของเตาตระกูลก่วน คือการใช้รอกไม้ แล้วใช้ล้อหมุนทวนเข็มนาฬิกาเพื่อขึ้นรูปดิน โดยจะทำเสร็จในคราวเดียวโดยไม่ต้องมีการเติมหรือซ่อมตัวดินอีก ทั้งสะอาดและเรียบร้อย

สำหรับการขึ้นรูปด้วยการขุดดิน เป็นเทคนิคที่ใช้ทำเครื่องปั้นดินเผาชิ้นใหญ่ เช่น โถหรืออ่าง โดยในขั้นแรก จะเริ่มจากการทำฐานก่อน จากนั้นขุดดินเป็นแท่งกลมหนาประมาณ 10 ซม. และยาวประมาณ 50 ซม. วางปลายด้านหนึ่งของแถบดินไว้บนไหล่แล้วใช้มือพันไว้แล้วบีบอีกด้านหนึ่งให้แน่นทำแบบนี้ทีละชั้น ๆ ให้สูงขึ้น และเนื่องจากขณะดินเปียกจะมีน้ำหนักที่หนักแต่จะไม่แข็งแรงพอรองรับส่วนบนซึ่งจะทำให้เกิดการเสียรูปได้ เพราะฉะนั้นช่างจะขุดดินหลายชิ้นพร้อมๆ กัน โดยชิ้นจะนำมาประกอบให้มีความสูงระดับหนึ่ง จากนั้นจะพักไว้รอให้แห้งก่อนจึงนำขุดดินที่เตรียมไปไปเพิ่มหรือขุดทับต่อ สุดท้าย ให้ใช้ไม้พายหรือไม้เกลี่ยดินตบดินทั้งภายในและภายนอกให้แน่น และใช้ผ้าเปียกมาเก็บรายละเอียดบริเวณขอบปาก

สำหรับเทคนิคการขึ้นรูปด้วยมือ เป็นวิธีที่เก่าแก่ที่สุดในการสร้างรูปทรงเครื่องปั้นดินเผา การขึ้นรูปด้วยการปั้นด้วยมือมีสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่จะใช้เพื่อตกแต่งหรือประดับให้เกิดความสวยงามมากกว่า ช่างปั้นจะใช้ดินที่เหลือจากการขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน ทำเป็นชิ้นส่วนของเครื่องปั้นดินเผาอย่างสัตว์หรือดอกไม้ขนาดเล็ก แล้วนำไปติดหรือปะเข้ากับเครื่องปั้นดินเผาในขณะที่ยังเปียกอยู่

1.5 การตกแต่ง

การตกแต่งเครื่องปั้นดินเผาของตำบลเตาแก้วประกอบด้วย การตกแต่งด้วยวิธีทาน้ำดินสี การขูดขีดลาย และการกดพิมพ์ลาย ลวดลายการตกแต่งเครื่องปั้นดินเผานั้น มีที่มาจากสองแหล่งหลัก ด้านหนึ่งคือการอ้างอิงถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของตำบลก่วนเหยา เช่น ภูเขา แม่น้ำ ต้นไม้ และพืชพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งแสดงออกถึงความรู้สึกที่มีต่อทัศนียภาพทางธรรมชาติบนเครื่องปั้นดินเผา อีกด้านหนึ่งมาจากการเล่าขานของช่างปั้นดินเผารุ่นเก่า ๆ ที่ได้สืบทอดความรู้และทักษะกันมารุ่นสู่รุ่น

โครงสร้างลวดลายสามารถแบ่งคร่าว ๆ ได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) ไม่มีการจัดองค์ประกอบที่เคร่งครัด ลวดลายจะขยายตามลักษณะและการเติบโตของสิ่งต่างๆ ได้อย่างอิสระบนพื้นที่ตกแต่งของภาชนะ ลวดลายถูกจัดวางอย่างชาญฉลาดผ่านการกำหนดพื้นที่ว่างและการพลิกแพลงของลวดลาย ทำให้เข้ากับรูปทรงของภาชนะได้อย่างสมดุล

ภาพที่ 5 : ลวดลายอิสระบนเครื่องปั้นดินเผาตำบลกวนเหยา
ที่มา : Zhou Wentao, 2024

(2) การจัดองค์ประกอบลวดลายโดยใช้หลักการของจุดกระจาย การเรียงต่อเนื่อง การเชื่อมโยง และการเปิดช่อง แม้ว่าวิธีการจัดองค์ประกอบนี้จะไม่ใช่วิธีใหม่ แต่รูปแบบการจัดวางที่มีความประณีตนี้ก็ได้จำกัดรูปทรงของลวดลาย

ภาพที่ 6 : ลวดลายตกแต่งแบบมีระเบียบบนเครื่องปั้นดินเผาตำบลกวนเหยา
ที่มา : Zhou Wentao, 2024

2. อัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาจากเตาตระกูลกวน ตระกูลหลี่ และตระกูลหลู่ในตำบลเตากวน

ภาพที่ 7 : ผลงานที่เป็นตัวแทนของเตาตระกูลกวน
ที่มา : Zhou Wentao, 2023

ภาพที่ 8 : ผลงานที่เป็นตัวแทนของเตาตระกูลหลี่

ที่มา : Zhou Wentao, 2023

ภาพที่ 9 : ผลงานที่เป็นตัวแทนของเตาตระกูลกวน

ที่มา : Zhou Wentao, 2023

2.1 อัตลักษณ์

เครื่องปั้นดินเผาจากเตาตระกูลกวน ตระกูลหลี่ และตระกูลหลู่ในตำบลเตากวนมีอัตลักษณ์ที่เหมือนกันและแตกต่างกัน

อัตลักษณ์ที่เหมือนกัน คือ วัสดุเครื่องปั้นดินเผาทั้งหมดมาจากท้องถิ่นและมีลักษณะเฉพาะของพื้นที่ที่แข็งแกร่ง วิธีการเผาเป็นการเผาเตาพื้นในเตาหล่งเหยาที่สร้างขึ้นใกล้กับภูเขา โดยในระหว่างกระบวนการเผา เนื่องจากจะมีไข้จากพื้นดินลงบนตัวชิ้นงานพร้อมกับเปลวไฟที่ไหม้ผ่านจึงส่งผลให้พื้นผิวของเคลือบที่มีความด้านหรือเกิดร่องรอยเปลวไฟขึ้น นอกจากนี้ ประโยชน์ทางการใช้งานของเครื่องปั้นดินเผาที่ผลิตขึ้นนี้ คือ เพื่อตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวันของผู้คน

อัตลักษณ์ที่แตกต่างกันส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นผ่านประเด็นเหล่านี้

เครื่องปั้นดินเผาจากเตาตระกูลกวนมีลักษณะเป็นภาชนะที่มีขนาดเล็ก ซึ่งส่วนใหญ่จะขึ้นรูปด้วยวิธีการขดดิน มีการใช้วัสดุและขั้นตอนที่มีความประณีตและละเอียดอ่อน สำหรับเทคนิคในการตกแต่งมักใช้เทคนิค “การแกะสลักและการขีดขูดลาย” และเทคนิค “การทาสีดินสี” ซึ่งทั้งสองวิธีต้องมีการลงดินตกแต่งที่มีสีขาวก่อนหนึ่งชั้น โดยเทคนิค “การทาสีดินสี” มีความโดดเด่นที่สุด คล้ายกับเทคนิคการวาดภาพแบบ “เสี่ยวอี้” ในภาพวาดจีนที่ใช้ลายเส้นแบบเรียบง่าย แต่สามารถถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกได้เป็นอย่างดี สำหรับลวดลายการตกแต่งส่วนใหญ่เป็นลวดลายที่สื่อความหมายถึงความเป็นมงคล เช่น ปลา น้ำ ดอกบัว นก ค้างคาว เหยี่ยวทองแดง กบ ดอกเหมย มังกร สิงโต และผีเสื้อ ลวดลายมีรูปทรงที่เรียบง่าย การจัดองค์ประกอบภาพมีพื้นที่ว่างเยอะ และนำเสนอผ่านสิ่งที่ตัดกันระหว่างพื้นหลังดินที่มีสีเข้มกับพื้นผิวของดินตกแต่งที่มีสีขาว

เครื่องปั้นดินเผาจากเตาตระกูลหลี่จะมีขนาดใหญ่ มีการใช้ดินที่มีความหนาเพื่อผลิตโอ่งขนาดใหญ่ผ่านวิธีการขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน สำหรับวิธีการตกแต่งใช้เทคนิคการกดพิมพ์ลายเป็นหลัก น้ำเคลือบใช้น้ำเคลือบที่ทำมาจากส่วนผสมของขี้เถ้าพืชและโคลนจากแม่น้ำแยงซี หลังจากเผาจะได้สีน้ำตาลเข้มด้านและความแวววาวจากสารโลหะบางส่วน

เครื่องปั้นดินเผาจากเตาของตระกูลหลู่ส่วนใหญ่จะโดดเด่นในเรื่องของเครื่องปั้นดินเผาที่ใช้เป็นวัสดุก่อสร้าง เช่น ท่อน้ำดินเผาที่ทำจากแม่พิมพ์ไม้และกระเบื้องมุงหลังคาที่ขึ้นรูปด้วยการขดดิน โดย เครื่องปั้นดินเผาเหล่านี้ไม่ได้มีการลงเคลือบ แต่ในระหว่างกระบวนการเผาจะเกิดสีที่จากเปลวไฟ

2.2 สุนทรียภาพ

เครื่องปั้นดินเผาจากเตาตระกูลก่วน ตระกูลหลี่ และตระกูลหลู โดยทั่วไปแล้วมีคุณลักษณะทางสุนทรียภาพที่มีความเป็นธรรมชาติและเรียบง่าย

สุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาของเตาตระกูลก่วน สะท้อนให้เห็นเป็นผ่านความงามของรูปทรงที่พิถีพิถันและมีชีวิตชีวา ความงามของสีเคลือบที่เรียบง่ายและสง่างาม ความงามของเทคนิคการทาสีที่เรียบง่าย ความงามของลวดลายที่แฝงไว้ด้วยความหมาย และความงามของประโยชน์การใช้งานที่สะท้อนถึงภูมิปัญญา

สุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาของเตาตระกูลหลี่สะท้อนให้เห็นผ่านความงามของรูปทรงที่หนาและสมบูรณ์ ความงามของวัสดุและพื้นผิวที่เป็นธรรมชาติและหยาบด้าน ความงามของการเผาที่มีความเป็นธรรมชาติ

สุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาของเตาตระกูลหลูสะท้อนให้เห็นผ่านความงามของสีจากดินและร่องรอยจากเปลวไฟ และความงามของประโยชน์ทางการใช้งานที่เข้มงวด

3. การสร้างสรรค์ผลงานเซรามิกร่วมสมัยที่เปี่ยมไปด้วยอัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาดำบลเตาก่วนแบบดั้งเดิม

3.1 แนวคิดในการสร้างสรรค์

ตำบลเตาก่วนเจริญรุ่งเรืองได้อันเนื่องมาจาก “ไฟ” ผู้วิจัยนำอัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาดำบลเตาก่วนมาบูรณาการเข้ากับองค์ประกอบของศิลปะเซรามิกร่วมสมัย เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางผนังเซรามิกร่วมสมัย “ไฟแห่งอารยธรรม” ผลงานชิ้นนี้ใช้ “ไฟ” เป็นเส้นนำเรื่อง และมี “ผู้คน” เป็นองค์ประกอบหลัก ใช้การแสดงออกทางศิลปะการจัดวางร่วมสมัยในการนำเสนอองค์ประกอบทางวัฒนธรรมของเครื่องปั้นดินเผาดำบลเตาก่วน เช่น ผู้คน ไฟ น้ำ เครื่องปั้นดินเผา สัตว์ และพืช เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่กลมกลืนและพึ่งพาอาศัยกันระหว่างผู้คนในตำบลเตาก่วนกับธรรมชาติในกระบวนการสืบพันธุ์ วิถีชีวิต และการทำเครื่องปั้นดินเผา

ภาพที่ 10 : ภาพร่างในการสร้างสรรค์ผลงาน “ไฟแห่งอารยธรรม” ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2

ที่มา : Zhou Wentao, 2024

วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทำจากดินเหลือง ดินขาว และดินภูเขาของตำบลก่วนเหย้า ซึ่งเป็นดินที่มีสีต่างกันสามชนิด โดยผสมผสานกันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสีตามธรรมชาติ ผลงานที่ขึ้นรูปขึ้นมานั้นไม่ได้เคลือบ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความงามที่เรียบง่ายและเป็นธรรมชาติของเครื่องปั้นดินเผาก่วนเหย้า

การขึ้นรูปภายนอกของผลงานใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยใช้การสร้างแบบจำลองสามมิติและการแกะสลักด้วยแกนกลควบคุมด้วยระบบดิจิทัล ซึ่งมีความสำคัญในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการสร้างสรรค์ผลงานที่ใช้วิธีการปั้นแบบดั้งเดิม ทำให้งานมีความซับซ้อนมากขึ้น และศิลปินสามารถสร้างสรรค์รูปทรงที่ซับซ้อนและสร้างสรรค์ได้ดียิ่งขึ้น

ภาพที่ 11 : กระบวนการขึ้นรูปผลงาน

ที่มา : Zhou Wentao, 2024

การขึ้นรูปภายในของผลงานใช้กระบวนการปั้นด้วยมือแบบดั้งเดิมของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเก่าวันเหยา ซึ่งเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยการปั้นด้วยแผ่นดินเหนียวด้วยมือช่วยให้ศิลปินสามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกลงในผลงานได้อย่างตรงไปตรงมา สื่อสารความคิดของศิลปินผ่านการแสดงออกที่มีชีวิตชีวาและเป็นธรรมชาติ

องค์ประกอบของผลงานเป็นรูปใบหน้าของมนุษย์ สื่อถึงเรื่องราวการจุดไฟด้วยไม้ การทำเกษตรกรรมแบบโบราณ และการเผาเครื่องปั้นดินเผา โดยใช้ "ไฟ" เป็นเส้นทางในการเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์ ไฟ และธรรมชาติ แสดงถึงความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันในการพัฒนาของตำบลเก่าวันเหยา ผลงานนี้ยังตั้งใจที่จะกระตุ้นให้ผู้คนคิดถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมในปัจจุบัน

ภาพที่ 12 : รายละเอียดของผลงาน

ที่มา : Zhou Wentao, 2024

ตำบลเก่าวันเหยาเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเซรามิกในมณฑลหูเป่ย์ที่กำลังได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยว ผู้วิจัยมีแผนจะติดตั้งผลงานนี้ไว้ที่ผนังด้านนอกของจุดชมวิวที่ชื่อว่า “สวนเซรามิกชื่อไห่” ในตำบลเก่าวันเหยา นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมตำบลเก่าวันเหยาจะสามารถสัมผัสได้ถึงการผลิตและสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาที่มีการบูรณาการเข้ากับสภาพแวดล้อมแบบร่วมสมัย ตลอดจนแนวคิดเรื่องความกลมกลืนระหว่างเครื่องปั้นดินเผากับไฟ มนุษย์และธรรมชาติที่ได้รับแรงบันดาลใจจากเครื่องปั้นดินเผาตำบลเก่าวันเหยา

ภาพที่ 13 : ภาพผลงานการออกแบบและภาพแสดงผลการติดตั้งผลงาน
 ที่มา : Zhou Wentao, 2024

งานวิจัยนี้มีการวิเคราะห์วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ วัสดุ เทคนิค อัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาแก้ว จากนั้นจึงนำไปสู่การเกิดองค์ความรู้ทางทฤษฎีและการสร้างสรรค์ผลงานเซรามิกร่วมสมัย ผลการวิจัยนี้ไม่เพียงแต่ให้แนวคิดใหม่ ๆ สำหรับการสืบทอดและการพัฒนาเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาแก้วเท่านั้น แต่ยังเป็นการให้ข้อมูลและแรงบันดาลใจที่หลากหลายในการสร้างสรรค์เซรามิกร่วมสมัยอีกด้วย จากการวิจัยนี้ สุนทรียภาพแบบดั้งเดิมของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาแก้วสามารถนำมาซึ่งความมีชีวิตชีวาใหม่ในสังคมยุคใหม่ ขณะเดียวกันก็มีส่วนช่วยในการสืบทอดและการพัฒนาวัฒนธรรมเซรามิกอีกด้วย

สรุปผลการวิจัย (Conclusion)

การศึกษาครั้งนี้ใช้เครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านตำบลเตาแก้ว มณฑลหูเป่ย์เป็นวัตถุวิจัย และใช้วิธีการวิจัยทางเอกสาร การวิจัยภาคสนาม การวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยแบบสหวิทยาการอย่างครอบคลุม จากการศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และการผลิตเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาแก้ว การวิเคราะห์วัสดุ ลวดลายตกแต่ง รูปแบบ รูปทรง และคุณลักษณะของน้ำเคลือบ ทำให้ได้ชุดองค์ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาทางประวัติศาสตร์ วัสดุ เทคนิค ลวดลายการตกแต่ง อัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาแก้ว โดยวัสดุสำหรับทำเครื่องปั้นดินเผาของตำบลเตาแก้วส่วนใหญ่มาจากท้องถิ่น สำหรับเทคนิคในการทำ ได้แก่ การขึ้นรูปด้วยการขุดดิน การขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน การปั้นด้วยมือ การตกแต่งด้วยการทาน้ำดินสี การชุบขัดลาย การกัดพิมพ์ลาย การลงเคลือบ และการเผาด้วยเตาฟืน ซึ่งเทคนิคทั้งหมดนี้ล้วนมีลักษณะเฉพาะของภูมิภาคที่สำคัญและยังมีความงามที่เรียบง่ายและเป็นธรรมชาติ การศึกษาและองค์ความรู้นี้ไม่เพียงแต่เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านของตำบลเตาแก้วเท่านั้น แต่ยังเป็นการมอบทรัพยากรที่มีคุณค่าสำหรับการ

สร้างสรรค์เซรามิกสมัยใหม่ ผลงานเซรามิกร่วมสมัย “ไฟแห่งอารยธรรม” ที่แสดงถึงอัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาเก่าจะมีการนำไปติดตั้งบนผนังด้านนอกของอาคารในจุดชมวิว “สวนเซรามิกชื่อไว” ซึ่งจะผสมผสานกับสถาปัตยกรรม และสิ่งแวดล้อมที่นักท่องเที่ยวสามารถชื่นชมความงามของเครื่องปั้นดินเผาของตำบลเตาเก่าได้

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

เมื่อเปรียบกับงานวิจัยเรื่อง “การวิจัยศิลปะเครื่องปั้นดินเผาของเตาเผาพื้นบ้านหุบเปี้ยสมัยราชวงศ์หมิงและชิง” ของหวัง หลิงอี จากสถาบันจิตรศิลป์ซีอานที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการกำเนิดและพัฒนาศิลปะเซรามิกของเตาเผาพื้นบ้านในมณฑลหูเป่ย์ รูปแบบอัตลักษณ์ นิเวศวิทยาวัฒนธรรม คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ สภาพการสืบทอดพัฒนา และวิธีการ ซึ่งเป็นการวางรากฐานทางแนวคิดของ “โครงสร้างเตาเผาหุบเปี้ย” พร้อมทั้งสร้างโครงร่างและเสริมสร้างพื้นที่ทางทฤษฎีของวัฒนธรรมเซรามิกเตาเผาพื้นบ้าน ในมณฑลหูเป่ย์ (Wang, 2022) จุดร่วมกันของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เป็นการศึกษาและสรุปประวัติการพัฒนา วัสดุ เทคนิค การตกแต่ง อัตลักษณ์และทฤษฎีสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาเก่าเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ สำหรับข้อแตกต่าง คือ งานวิจัยนี้มีการใช้การวิจัยเชิงทดลองและการปฏิบัติสร้างสรรค์เพื่อยืนยันการนำอัตลักษณ์และทฤษฎีสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาเก่ามาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัย ผลการวิจัยเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำหรับการออกแบบและการสร้างสรรค์เซรามิกร่วมสมัย และยังสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม การส่งเสริมวัฒนธรรม และการแลกเปลี่ยนเครื่องปั้นดินเผาจากตำบลเตาเก่าในระดับนานาชาติ

การพัฒนาเครื่องปั้นดินเผาของตำบลเตาเก่าได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงมานับพันปี ทำให้เรายังคงมีมรดกทางวัฒนธรรมอันยาวนาน ปัจจุบันตำบลเตาเก่ายังคงพัฒนาไปข้างหน้า ซึ่งการศึกษาอัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาเก่าในงานวิจัยนี้เป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของการพัฒนาวัฒนธรรมเครื่องปั้นดินเผาเท่านั้น ไม่ได้เป็นตัวแทนของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาเก่าทั้งหมด ในอนาคตยังสามารถดำเนินการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาเก่าจากมุมมองทางประวัติศาสตร์ได้เพิ่มเติม อีกทั้งยังสามารถนำอัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาจากตำบลเตาเก่าไปใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมในวงกว้าง หรือในสาขาต่างๆ เช่น การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งสำหรับเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาเก่าแล้วยังมีพื้นที่ว่างอีกเป็นจำนวนมากสำหรับการพัฒนาเชิงการตลาดและการประยุกต์ใช้วัตถุดิบ

จากการอภิปรายข้างต้น การศึกษานี้ได้ให้พื้นฐานทางทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติสำหรับการสืบทอดและการพัฒนาเครื่องปั้นดินเผาเมืองตำบลเตาเก่าจากมุมมองของอัตลักษณ์และสุนทรียภาพ และยังเป็นการให้ข้อมูลอ้างอิงและแรงบันดาลใจสำหรับการวิจัยทางวิชาการและกิจกรรมภาคปฏิบัติในสาขาที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

จากการศึกษาอัตลักษณ์และสุนทรียภาพของเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านตำบลเตาเก่าเหยา มณฑลหูเป่ย์ ผู้วิจัยได้เสนอข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงทฤษฎี

- 1.1 ต้องมีการเสริมสร้างการศึกษาอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ การสืบทอดทักษะ และคุณค่าทางวัฒนธรรมของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาเก่า เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- 1.2 ต้องมีการส่งเสริมความร่วมมือแบบสหวิทยาการ ผสมผสานเข้ากับศาสตร์ในด้านต่าง ๆ เช่น วัสดุศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ของงานฝีมือ การวิจัยทางวัฒนธรรม และสาขาอื่น ๆ เพื่อให้ทฤษฎีของเครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิมมีความลึกซึ้งยิ่งขึ้น
- 1.3 ต้องมีการส่งเสริมการบูรณาการวัฒนธรรมเครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิมเข้ากับแนวคิดการออกแบบสมัยใหม่ และศึกษาการประยุกต์ใช้เทคนิคดั้งเดิมในการศึกษาศิลปะสมัยใหม่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการประยุกต์ใช้

- 2.1 ควรมีการศึกษาการผสมผสานเครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิมตำบลเตาเก่าเข้ากับวิถีชีวิตสมัยใหม่ และสำรวจการประยุกต์ใช้เครื่องปั้นดินเผาเข้ากับการตกแต่งบ้านสมัยใหม่ ศิลปะการตกแต่ง และผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์
- 2.2 สามารถพัฒนาแพลตฟอร์มการแสดงผลดิจิทัลสำหรับเครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิม ผสมผสานกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (VR) และเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) เพื่อมอบประสบการณ์อันน่าดื่มด่ำในการเผยแพร่เครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาเก่าให้ดียิ่งขึ้น

2.3 สามารถสร้างแบรนด์ให้กับเครื่องปั้นดินเผาจากตำบลเตาแก้ว หรือสร้างแบรนด์เครื่องปั้นดินเผาที่มีลักษณะเฉพาะของภูมิภาค เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับแบรนด์และการรับรู้ทางตลาดของเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาแก้ว และใช้ช่องทางการตลาดทางออนไลน์เพื่อขยายตลาด

ข้อเสนอแนะข้างต้นหวังว่าจะสามารถส่งเสริมการพัฒนาเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านตำบลเตาแก้ว มณฑลหูเป่ย์ในยุคร่วมสมัย ซึ่งไม่เพียงแต่จะเป็นประโยชน์ทางทฤษฎีเท่านั้น แต่ยังเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่อย่างกว้างขวางและการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์เชิงปฏิบัติอีกด้วย เป็นการเติมพลังใหม่ให้กับเครื่องปั้นดินเผาตำบลเตาแก้ว อีกทั้งเป็นการส่งเสริมความรู้จรรยาบรรณใหม่ในสังคมยุคใหม่ และมีส่วนร่วมในการสืบทอดและพัฒนาวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีน

เอกสารอ้างอิง

- China, C. P. s. G. o. t. P. s. R. o. (1982). Constitution of the People's Republic of China. <http://www.npc.gov.cn>
- Committee, Q. C. L. C. C. (1997). *Qichun County Chronicles*. Hubei Science and Technology Publishing House.
- China, M. o. C. A. o. t. P. s. R. o. (2017). *The Political Regions of the People's Republic of China*. China Society Publishing House.
- Guo, M. (1976). *Chinese History Draft*. Beijing People's Publishing House.
- Huang, P. (2022). Current status and development of tube kiln pottery industry. *Entering Life*, (9), 187-189.
- Li, G., Song, G., & Fang, S. (2017). *Research on the modern transformation and development of folk crafts in eastern Hubei*. Hubei Fine Arts Press.
- Li, G. (2000). A preliminary study on the folk ceramic art of tube kilns. *Journal of Huanggang Normal University*, (4), 68-72.
- Murong, X. (2021, February 19). The history of the origin of pottery around the world: Is Japan really the first country to invent and use pottery? <http://baijiahao.baidu.com/s?id=1692102563396899710&wfr=spider&for=pc>

ลวดลายผ้าพิมพ์ เพื่อการออกแบบสินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์จากการศึกษางานศิลปกรรม และวิถีชุมชนท่าเตียน เกาะรัตนโกสินทร์

Printed Textile Patterns for Fashion Lifestyle Product Design: A Study of Thai Art and Community Life in Tha Tian, Rattanakosin Island.

สุวิธ สาดสังข์ , สุภาวดี จุ้ยสุขะ , ชนกนาถ มะยุโษะ, สิริชชา สำลีทอง,
เตชิต เฉยพ่วง, เตือนตา พรหมตาวรวงศ์, มงคล อิงคุทานนท์

Suwit Sadsunk, Supawadee Juysukha, Chanoknart Mayusoh, Siracha Samleethong,

Taechit Cheuypoung, Tuenta Pornmuttawarong, Mongkol Ingkutanon

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการออกแบบเครื่องแต่งกายคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Department of Fashion Design. Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University

(Received : Sep 11, 2024 Revised : Oct 16, 2024 Accepted : Oct 24, 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษางานศิลปกรรมและวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่ท่าเตียน เขตเกาะรัตนโกสินทร์ และ 2) เพื่อสร้างสรรค์ลวดลายผ้าพิมพ์ที่นำองค์ความรู้จากงานศิลปกรรมและวิถีชุมชนท่าเตียนมาใช้ในการออกแบบสินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์ การดำเนินงานวิจัยประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลเชิงทฤษฎีและเอกสารภาควิชาการ การสังเกตและบันทึกกิจกรรมวิถีชีวิตชุมชน รวมถึงการสำรวจพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมสถาปัตยกรรม จากนั้นทำการวิเคราะห์องค์ประกอบศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมไทยที่ปรากฏในชุมชน เช่น รูปทรง เส้น สี พื้นผิว และลวดลาย พร้อมกับสังเคราะห์อัตลักษณ์เฉพาะถิ่นเพื่อนำไปพัฒนาแนวคิดและรูปแบบลวดลายผ้าพิมพ์ ผลลัพธ์จากกระบวนการวิจัยนี้คือแนวทางการสร้างลวดลายที่สะท้อนเอกลักษณ์ท้องถิ่นอย่างชัดเจน และสามารถต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ เช่น ผ้าพันคอ กระเป๋า หมวก และของตกแต่งของที่ระลึก เป็นต้น ซึ่งช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจและภาพลักษณ์ของชุมชนท่าเตียนให้เข้มแข็ง เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย และสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ลวดลายผ้าพิมพ์, วิถีชุมชนท่าเตียน, สินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์, อัตลักษณ์เฉพาะถิ่น

Abstract

This research aims to (1) study the arts and lifestyle of the community in Tha Tian, Rattanakosin Island, and (2) create textile patterns that incorporate knowledge derived from the arts and community life in Tha Tian for lifestyle fashion product design. The research process involved the study of theoretical and academic literature, observation and documentation of community activities, as well as field surveys to collect qualitative data on local traditions, culture, and architectural environments. Subsequently, the elements of Thai art and architecture present in the community, such as shapes, lines, colors, textures, and motifs, were analyzed, alongside the synthesis of local identity, to develop concepts and designs for textile patterns. The results of this research provide guidelines for creating patterns that clearly reflect local identity and can be further developed into commercial products, such as scarves, bags, hats, and decorative souvenirs. These outcomes contribute to strengthening the economy and enhancing the public image of the Tha Tian community, increasing its recognition and promoting sustainable development.

Keywords: printed textile patterns, Tha Tien community lifestyle, lifestyle fashion products, local identity

หลักการและเหตุผล

ตามแผนยุทธศาสตร์แห่งชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ธรรมชาติ และสุขภาพ โดยเน้นการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ส่งเสริมการสร้างสรรคผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้มีมูลค่าเพิ่ม และสามารถแข่งขันได้ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางแห่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของไทย ได้รับการ

ผลักดันให้เป็นพื้นที่นาร่องในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมควบคู่กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชนอย่างสร้างสรรค์

ภายใต้กรอบแนวนโยบายนี้ ได้มีการขับเคลื่อนแผนงาน “การเพิ่มมูลค่าภูมิปัญญาสร้างสรรค์ ผลงานที่สืบสานศิลปวัฒนธรรม งานศิลปกรรม และงานฝีมือ” ด้วยแนวคิด “ไทยนวัตกรรมศิลป์” เพื่อบูรณาการศิลปวัฒนธรรมกับการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ในเชิงพาณิชย์ โดยเน้นการยกระดับผลิตภัณฑ์ให้มีความร่วมสมัย สามารถตอบโจทย์ผู้บริโภคยุคใหม่และสร้างเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง

พื้นที่ “เกาะรัตนโกสินทร์” โดยเฉพาะบริเวณ “ท่าเตียน” ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพระนคร ถือเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทั้งทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม และสถาปัตยกรรมมาแต่ครั้งสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ในสมัยรัชกาลที่ 1 พื้นที่นี้เคยเป็นศูนย์กลางการค้าและศูนย์กลางการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านศาสตร์ไทย ทั้งการแพทย์แผนโบราณ ศิลปกรรม และงานช่างฝีมือ เช่นที่วัดโพธิ์ ซึ่งได้รับการขนานนามว่าเป็น “มหาวิทยาลัยแห่งแรกของสยาม” (ไทยรัฐ, 2557) นอกจากนี้ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะชุมชนท่าเตียน เป็นผลจากการผสมผสานของวัฒนธรรมไทยดั้งเดิมและอิทธิพลตะวันตกตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น อาคารสถาปัตยกรรมแบบโคโลเนียล และยุโรปร่วมสมัยในพื้นที่สะท้อนถึงยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงและเปิดรับวัฒนธรรมต่างชาติ ในขณะเดียวกัน งานศิลปกรรมไทย เช่น จิตรกรรมฝาผนัง ประติมากรรม และงานเครื่องประดับลวดลายที่วัดโพธิ์ รวมถึงงานฝีมือท้องถิ่นที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น ยังได้รับการอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง (Painaidii.com, 2557)

วิถีชีวิตชุมชนท่าเตียนเป็นการผสมผสานของวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ชาวจีน ชาวญวน และไทยพื้นเมือง ที่อยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน ก่อให้เกิดวิถีชีวิตที่โดดเด่นในด้านการค้าริมแม่น้ำ การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และการรักษาศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ทั้งนี้ การอนุรักษ์วิถีชีวิตเหล่านี้มีความสำคัญในการรักษาอัตลักษณ์และความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2560)

อย่างไรก็ตาม แม้ท่าเตียนจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของกรุงเทพมหานคร แต่การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ยังคงมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะในมิติของแฟชั่นและสิ่งทอ ซึ่งมีศักยภาพในการนำลวดลายศิลปกรรม สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตของชุมชน มาสร้างสรรค์เป็นผลงานร่วมสมัยที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้อย่างลึกซึ้ง งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาศิลปกรรมและวิถีชีวิตของชุมชนท่าเตียน เพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางการออกแบบลวดลายสิ่งทอที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่ และนำไปต่อยอดในรูปแบบผลิตภัณฑ์แฟชั่นไลฟ์สไตล์ที่ร่วมสมัยเช่น ผ้าพันคอ กระเป๋า หมวก และของที่ระลึกต่าง ๆ

การพัฒนาแนวทางการออกแบบลวดลายสิ่งทอดังกล่าว จึงมีความสำคัญไม่เพียงแต่ในเชิงการอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า สร้างรายได้ให้กับชุมชน และส่งเสริมบทบาทของท่าเตียนในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและยั่งยืนได้ในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

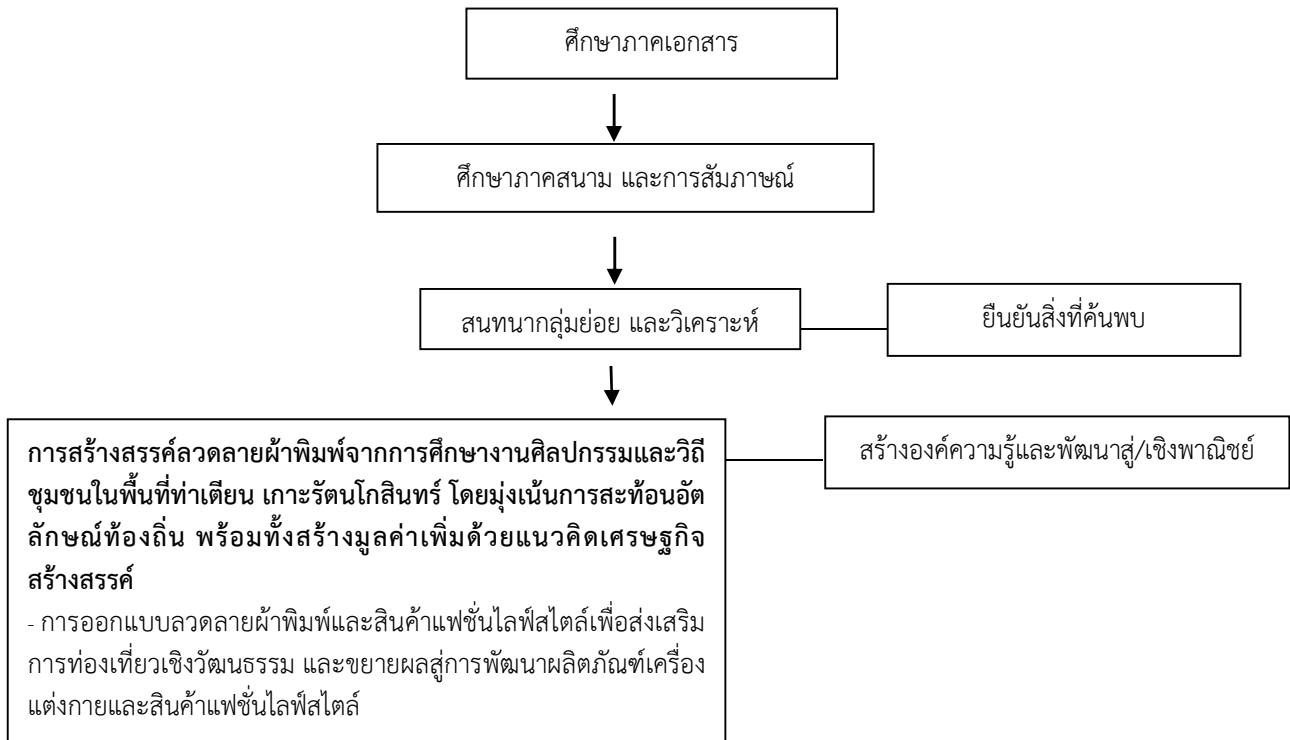
1. ศึกษางานศิลปกรรมและวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่ท่าเตียน เขตเกาะรัตนโกสินทร์
2. เพื่อสร้างสรรค์ลวดลายผ้าพิมพ์ที่นำองค์ความรู้จากงานศิลปกรรมและวิถีชุมชนท่าเตียนมาใช้ในการออกแบบสินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์

ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ที่ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ภาพถ่าย และการลงพื้นที่ชุมชนท่าเตียน เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับศิลปกรรม วิถีชีวิต และสถาปัตยกรรมท้องถิ่น นำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้สำหรับการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์ร่วมสมัยที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและชาวบ้านควบคู่กับการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ผลการศึกษานำไปสู่การพัฒนาลวดลายผ้าพิมพ์ด้วยเทคนิคผสมผสานระหว่างการวาดมือและเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้ผลงานมีความร่วมสมัยเหมาะสมกับการผลิตเชิงพาณิชย์ และส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในชุมชนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการพัฒนาผลิตภัณฑ์แฟชั่นไลฟ์สไตล์ที่มีเอกลักษณ์ในบริบททั้งไทยและสากล

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

ตารางที่ 1 : กรอบแนวความคิดงานวิจัย

ที่มา : ผู้วิจัย

ผลการดำเนินงานวิจัย

จากความสำเร็จและความน่าสนใจของพื้นที่ชุมชนท่าเตียน บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สะท้อนถึงรากฐานของสังคมไทยในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ผ่านศิลปกรรม สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตของผู้คนที่สืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง พื้นที่นี้มีความหลากหลายในด้านรูปแบบศิลปกรรม โครงสร้าง รูปร่าง รูปทรงจากงานสถาปัตยกรรม ลวดลายจาก จาจากงานจิตรกรรมและงานประดับกระเบื้อง เทคนิค การตกแต่งและงานปูนปั้น และการใช้สีไทยโทนและโทนสีที่ได้จากงานศิลปกรรมและประติมากรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาต่อยอดในงานออกแบบร่วมสมัย ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาคุณลักษณะทางศิลปกรรมในพื้นที่ทำเตียน ทั้งในมิติของแรงบันดาลใจด้านสี สัน อารมณ์ของงาน แนวคิดการออกแบบ ตลอดจนลวดลายที่ปรากฏในศิลปะท้องถิ่น เพื่อนำมาประยุกต์สู่กระบวนการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์และสิ่งทอในเชิงสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นการสร้างอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น และเพิ่มมูลค่าผลงานด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อันเป็นแนวทางในการพัฒนาผลงานออกแบบที่สามารถเชื่อมโยงกับมิติทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการส่งเสริมอุตสาหกรรมแฟชั่นไลฟ์สไตล์ในบริบทปัจจุบันอย่างเหมาะสม

1. การออกแบบสร้างสรรค์ลวดลายผ้าพิมพ์และสิ่งทอ จากการศึกษางานศิลปกรรมและวิถีชุมชนท่าเตียน เกาะรัตนโกสินทร์

การออกแบบสร้างสรรค์ลวดลายผ้าพิมพ์และสิ่งทอในครั้งนี้ ได้นำองค์ประกอบทางศิลปกรรมในพื้นที่ชุมชนท่าเตียน เกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งมีความโดดเด่นด้านสถาปัตยกรรม อาคารประวัติศาสตร์ งานปูนปั้น เติร์ด กระเบื้องเคลือบ วัฒนาอาราม ยักษ์วัดโพธิ์ ศิลปะการนวดไทย รวมถึงพิธีกรรมท้องถิ่น มาประมวลเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบลวดลาย ด้วยการถ่ายทอด อัตลักษณ์และบรรยากาศเฉพาะถิ่น ผ่านสี สัน ลวดลาย และโครงสร้างของผืนผ้าอย่างสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นให้เกิดผลงานที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชนท่าเตียนได้อย่างชัดเจน และสามารถต่อยอดสู่การผลิตสินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและเชิงพาณิชย์ในอนาคต

ภาพที่ 1 : แรงบันดาลใจและท่อนสีส่นจากงานศิลปกรรมในเกาะรัตนโกสินทร์ พื้นที่ชุมชนท่าเตียน
ที่มา : สุวิธธ สาดสังข์

การสร้างสรรค์ลวดลายผ้าพิมพ์และสิ่งทอชุดนี้ ได้รับการออกแบบโดยอาศัยแรงบันดาลใจจากสีส่นและบรรยากาศโดยรอบพื้นที่ชุมชนท่าเตียน ซึ่งเปี่ยมด้วยกลิ่นอายแห่งศิลปกรรม วิถีชีวิต และสถาปัตยกรรมอันทรงคุณค่า ทั้งนี้ยังผสานแนวโน้มทิศทางแฟชั่นร่วมสมัยจาก *Thai Textiles Trend Book Spring/Summer 2025* ภายใต้หัวข้อ “*Silhouette of the Past*” (ทิศทางแนวโน้มแฟชั่นไทยในปฐมบทแห่งยุคผสมผสานใหม่ ผ่านกลุ่มแม่แบบบุคคลผู้บริโภคนักแฟชั่น) โดยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา ได้ชี้นำทิศทางแฟชั่นไทยผ่านหลักแนวคิด “*Threads of Wisdom*” อันเน้นการร้อยเรียงภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับแฟชั่นในวิถีแห่งความยั่งยืน การนำเสนอลวดลายและสีส่นในผลงานจึงมิได้เพียงเป็นการถ่ายทอดรูปทรงหรือองค์ประกอบศิลป์เท่านั้น หากแต่เป็นการ “เล่าเรื่อง” ผ่านความเจียบสงบของสีเครื่องเงินโบราณ ความหนักแน่นลึกซึ้งของสีปูนดำ ความอ่อนละมุนของสีไข่มุก ตลอดจนเสน่ห์ที่ดิบของสีแก่นไม้มะริดและปูนแดง ที่ถ่ายทอดได้ทั้งความเก่าและใหม่ ความทรงจำและความเปลี่ยนผ่านอย่างมีนัย

การเลือกใช้กลุ่มสีดังกล่าวมิได้กระทำโดยบังเอิญ แต่เกิดจากการพิจารณาอย่างลึกซึ้งถึงความสอดคล้องของโทนสีไทยโทน ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล และยังสามารถสื่อสารถึงอัตลักษณ์ของชุมชนท่าเตียนได้อย่างชัดเจน ลวดลายและสีส่นแต่ละชิ้นจึงเปรียบเสมือนบทกวีที่ร้อยเรียงด้วยแสง สี และเงา ถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมไทยจากเกาะรัตนโกสินทร์ออกสู่สายตาสมัยใหม่ในรูปแบบของสิ่งทอและสินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์ที่ร่วมสมัยและเปี่ยมด้วยคุณค่า (กรมการพัฒนาชุมชน, 2025)

ภาพที่ 2 : เทรนด์ Spring/Summer 2023 (THAI TEXTILES TREND BOOK : EXPRESSIVE EXOTIC)

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2025

การออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์และสิ่งทอในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักองค์ประกอบศิลป์ ได้แก่ เส้น รูปร่าง รูปทรง โครงสร้าง ความสมดุล การเน้น การซ้ำ และทฤษฎีสีทางการออกแบบ มาใช้ในการพัฒนาองค์ประกอบของลวดลายอย่างรอบด้าน เพื่อให้เกิดความกลมกลืนงดงาม และสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนท่าเตียนได้อย่างมีเอกภาพบนลวดลาย โดยลวดลายผ้าทั้ง 3 ผืนที่ทำการออกแบบขึ้น ล้วนผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ และประยุกต์แรงบันดาลใจจากศิลปกรรมและวิถีชีวิตของพื้นที่ชุมชนท่าเตียน จนกลายเป็นลวดลายร่วมสมัยที่สามารถพัฒนาเป็นสินค้าไลฟ์สไตล์ได้อย่างสร้างสรรค์

ลวดลายผืนที่ 1 ได้นำแรงบันดาลใจจากลวดลายกระเบื้องบนเจดีย์วัดโพธิ์ ผสมผสานกับรูปทรงของดอกไม้หน้านาพรหมจากปากคลองตลาดมาประยุกต์ใช้ประกอบการออกแบบลวดลายโดยลดทอนรูปร่างรูปทรงโดยใช้รูปทรงเรขาคณิตมาปรับให้มีรูปแบบที่เรียบง่ายขึ้น ใช้หลักโครงสร้างการต่อลวดลายแบบเหลี่ยมเพชร (Diamond Structure) การสร้างความสมดุลและจัดวางลวดลายในทิศทางแบบ *Four-Way Layout* ซึ่งลวดลายจะสลับทิศทางทั้งแนวดิ่งและแนวนอน เพื่อสร้างความสมดุลทางสายตา การซ้ำของลวดลายใช้รูปแบบ *Touching* ซึ่งเป็นการเชื่อมต่อกันขององค์ประกอบอย่างต่อเนื่องทั่วทั้งผืนผ้า เกิดความรู้สึกกลมกลืน เป็นหนึ่งเดียวและมีความต่อเนื่องทางสายตาอย่างนุ่มนวล

ลวดลายผืนที่ 2 สะท้อนแรงบันดาลใจจากโครงหน้าของยักษ์วัดโพธิ์ ลวดลายไทย และลวดลายตกแต่งอาคารจากสถาปัตยกรรมภายในชุมชนท่าเตียน ซึ่งมีลักษณะประติมากรรมปูนปั้นอันเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ นำมาพัฒนารูปแบบให้มีความร่วมสมัยด้วยการลดทอนรายละเอียดให้เรียบง่ายยิ่งขึ้นการเสริมเติมแต่งรูปร่าง รูปทรงและลวดลายเรขาคณิตให้มีความทันสมัย การจัดองค์ประกอบลวดลายโดยการกำหนดโครงสร้างแบบตาข่าย (Grid Structure) และยังคงรูปแบบการจัดวางแบบ *Four-Way* เพื่อให้ลวดลายสามารถมองเห็นได้จากทุกทิศทาง การซ้ำของลวดลายเลือกใช้แบบ *Space* คือการจัดวางองค์ประกอบอย่างมีมิติ มีช่องเว้นระยะห่างหรือมีการกำหนดน้ำหนักของลวดลาย ให้มีความอ่อนและเข้ม อาจแทรกด้วยองค์ประกอบอื่น ๆ บนผืนผ้า ช่วยให้เกิดมิติและพื้นที่ที่ทำให้ลวดลายดูมีจังหวะและความโปร่งเบาเพิ่มขึ้น

ลวดลายผืนที่ 3 นำเสนอแรงบันดาลใจจากท่าทางของฤาษีตัดตนวัดโพธิ์ ซึ่งสะท้อนภูมิปัญญาไทยด้านสุขภาพที่มีมาแต่โบราณ ผสมผสานกับรูปทรงโครงสร้างรถตุ๊กตุ๊ก ยานพาหนะที่ได้รับความนิยมโดยเฉพาะชาวต่างชาติ ถือเป็นอีกเอกลักษณ์หนึ่งที่คุ้นตาในเขตพื้นที่ชุมชนท่าเตียน นำมาทำการลดทอนรายละเอียดให้เป็นรูปทรง ที่มีความเรียบง่ายและร่วมสมัย การออกแบบลวดลายผ้า โดยอิงโครงสร้างการต่อลวดลายแบบตารางสี่เหลี่ยม (Square Grid Structure) และจัดวางลายแบบ *Two-Way Layout* โดยสลับหัวท้ายเพื่อสร้างความ

สมมาตรในแนวดิ่ง การซ้ำของลวดลายใช้รูปแบบ *Dovetail (Top & Bottom)* ซึ่งเน้นการต่อเนื่องขององค์ประกอบระหว่างส่วนบนและล่างอย่างประณีตทำให้ผืนผ้ามีจังหวะซ้ำที่แน่นอนและสวยงาม

ในการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์ทั้งสามลวดลายนี้ ได้มีการวางทิศทางการออกแบบอย่างมีแบบแผน โดยผสมผสานความสมดุลทั้งแบบสมมาตรและอสมมาตร เพื่อสร้างความกลมกลืนทางทัศนศิลป์ที่แสดงถึงความประณีตของงานออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์สิ่งทอร่วมสมัย กระบวนการออกแบบในครั้งนี้ไม่ได้มุ่งหวังเพียงความงามของผืนผ้าเท่านั้น หากแต่ยังคำนึงถึงการต่อยอดเพื่อสร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ที่ตอบโจทย์ผู้บริโภคยุคใหม่ ทั้งในด้านความคิดสร้างสรรค์และบริบททางวัฒนธรรม ผลงานลวดลายเหล่านี้จึงมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการค้าทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น กระเป๋า เสื้อผ้า หมวก เนคไท รองเท้า ผ้าคลุมไหล่ และหมวกแก๊ป เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติในมิติของเศรษฐกิจฐานราก การอนุรักษ์วัฒนธรรม และการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในอนาคต

ภาพที่ 3 : การออกแบบสร้างสรรค์ลวดลายผ้าพิมพ์และสิ่งทอ จากการศึกษางานศิลปกรรมและวิถีชุมชนพื้นที่ทำเตียน เกาะรัตนโกสินทร์

1). ลวดลายผ้าพิมพ์ทำเตียนแบบที่ 1 2). ลวดลายผ้าพิมพ์ทำเตียนแบบที่ 2

3). ลวดลายผ้าพิมพ์ทำเตียนแบบที่ 3

ที่มา : สุวิธ สาดสังข์

2. ต้นแบบแนวทางการออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์แฟชั่นไลฟ์สไตล์ จากการศึกษางานศิลปกรรมและวิถีชุมชนทำเตียน เกาะรัตนโกสินทร์ ที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์และสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และส่งเสริมการท่องเที่ยว

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างต้นแบบแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์แฟชั่นไลฟ์สไตล์ โดยใช้ “ลวดลายผ้าพิมพ์และสิ่งทอ” ที่ได้แรงบันดาลใจจากงานศิลปกรรมและวิถีชีวิตของชุมชนทำเตียน เกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อุดมไปด้วย อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม และศิลปกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นการออกแบบเพื่อสร้างแนวทางในการนำเสนอมุมมองผลงานการออกแบบสร้างสรรค์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ต่อยอด งานออกแบบที่หลากหลายและเพื่อการพัฒนาสู่สินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์เชิงพาณิชย์ การส่งเสริมการท่องเที่ยวและชุมชน แก่ร้านค้าพื้นที่โดยรอบบริเวณทำเตียน ได้เห็นทิศทางการนำลวดลายผ้าพิมพ์และสิ่งทอมาใช้ในการพัฒนาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อการใช้สอยในรูปแบบสินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์ ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาสู่การออกแบบเชิงพาณิชย์ได้ โดยผลงานต้นแบบการออกแบบผลิตภัณฑ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์มาจากสินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์ที่ได้รับความนิยมตามท้องตลาดโดยทั่วไป มีรูปแบบการผลิตไม่ซับซ้อนและมีราคาต้นทุนการผลิตที่ไม่สูงมากนัก มาเป็นข้อกำหนดในการสัมภาษณ์ข้อมูลแบบสอบถามด้านพฤติกรรมผู้บริโภค โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้บริโภคสินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์ในพื้นที่ทำเตียนจำนวน 50 คน เพศหญิง (68%) และ เพศชาย (32%) โดยแบ่งประเภทดังนี้ เป็นนักท่องเที่ยวไทย (52%) นักท่องเที่ยวต่างชาติ (28%) และผู้บริโภคสินค้าแฟชั่นทั่วไป (20%) เพื่อหาคำตอบในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมต่อความต้องการของตลาดสินค้าชุมชนและผู้วิจัยได้ทำการกำหนดจำนวนชิ้นงานต้นแบบจำนวน 7 ชิ้นงาน ที่ได้รับความนิยมในท้องตลาดสินค้าชุมชนมาใช้เป็นข้อมูลของแบบสอบถามโดยแต่ละคนสามารถ (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ) และผลคำตอบที่ได้ต่อการนำมาใช้ในการออกแบบ คือ เสื้อยืดพิมพ์ลวดลายจำนวน 76% กระเป๋าถือซิปป้องกันจำนวน 68% หมอนอิงตกแต่งจำนวน 58% หมวกทรงถัง (Bucket Hat) จำนวน 50% หมวกแก๊ปจำนวน 35% พวงกุญแจพิมพ์ลวดลายผ้าจำนวน 40% ผ้าพันคอแฟชั่นจำนวน 36% และสมุดบันทึกพิมพ์ลายจำนวน 12% โดยผลที่ได้

สรุปดังกล่าวจึงเลือกต้นแบบที่ได้คะแนนสูงสุดจำนวน 4 ชิ้นงานมาพัฒนาในกระบวนการออกแบบ ได้แก่ เสื้อยืดพิมพ์ลวดลาย, กระเป๋ากลือซ้อปั้ง, หมอนอิงตกแต่ง และหมวกทรงถัง (Bucket Hat) และเพื่อให้เกิดการออกแบบที่สอดคล้องและมีความทันสมัยต่อสังคมในยุคปัจจุบัน จึงได้มีการผสมผสานแนวคิดทางการออกแบบจากเทรนด์ในหัวข้อ “Silhouette of the Past” หรือ “เงาแห่งอดีต” ซึ่งปรากฏในเอกสาร *Thai Textiles Trend Book Spring/Summer 2025: Threads of Wisdom* ได้นำมาเป็นกรอบแนวทางส่งเสริมในการออกแบบ โดยผสานคุณค่าทางศิลปะดั้งเดิมเข้ากับความร่วมมือ การใช้อุปกรณ์ประกอบในด้าน รูปทรงสินค้า สี วัสดุและพื้นผิว มาใช้ในการออกแบบ เพื่อสร้างลวดลายผ้าพิมพ์และผลิตภัณฑ์แฟชั่นไลฟ์สไตล์ที่มีมิติทางวัฒนธรรม พร้อมต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้จริง

ภาพที่ 4 : 1) การออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์แฟชั่นไลฟ์สไตล์ จากลวดลายผ้าพิมพ์และสิ่งทอลวดลายที่ 1
2) การออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์แฟชั่นไลฟ์สไตล์ จากลวดลายผ้าพิมพ์และสิ่งทอลวดลายที่ 2
3) การออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์แฟชั่นไลฟ์สไตล์ จากลวดลายผ้าพิมพ์และสิ่งทอลวดลายที่ 3
จากการศึกษางานศิลปกรรมและวิถีชุมชนพื้นที่ทำเตียนด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และส่งเสริมการท่องเที่ยว
ที่มา : สุวิธธ์ สาดสังข์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ลวดลายผ้าพิมพ์ เพื่อการออกแบบสินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์จากการศึกษางานศิลปกรรมและวิถีชุมชนทำเตียน เกาะรัตนโกสินทร์” มุ่งเน้นศึกษาศิลปกรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิตของชุมชนทำเตียน เพื่อนำมาถ่ายทอดเป็นลวดลายสิ่งทอร่วมสมัย โดยประยุกต์ใช้ในการออกแบบสินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์ที่มีเอกลักษณ์ สื่อถึงอัตลักษณ์ชุมชน และสามารถตอบโจทย์ตลาดแฟชั่นในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จากกระบวนการศึกษาข้อมูลภาคเอกสารและข้อมูลภาคสนาม การวิเคราะห์องค์ประกอบทางวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนทำเตียน และการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มเป้าหมาย พบว่าลวดลายที่ได้รับการออกแบบจากแรงบันดาลใจในพื้นที่ทำเตียน เช่น สถาปัตยกรรมงานปูนปั้น กระเบื้องเคลือบ วัฒนาอาราม ยักษ์วัดโพธิ์ ศิลปะการนวดไทย และวิถีชีวิตชุมชนทำเตียน เป็นต้น ได้ถูกพัฒนาขึ้นใหม่ในรูปแบบของงานพิมพ์ลวดลายผ้า ซึ่งสะท้อนความเป็นไทยแบบร่วมสมัย (Contemporary Thai) และคำนึงถึงแนวคิดความยั่งยืน ผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ออกแบบจำนวน 4 รายการ ได้แก่ เสื้อยืดพิมพ์ลาย กระเป๋ากลือซ้อปั้ง หมอนอิง และหมวกทรงถัง (Bucket Hat) จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การสร้างสรรค์ผลงานออกแบบ ผลิตภัณฑ์แฟชั่นไลฟ์สไตล์โดยใช้ลวดลายผ้าพิมพ์ จากการศึกษางานศิลปกรรมและวิถีชุมชนท้องถิ่น เป็นแนวทางที่สามารถสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรมควบคู่กับมูลค่าทางเศรษฐกิจได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังสามารถขับเคลื่อนการ

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างยั่งยืน โดยมีศักยภาพต่อการพัฒนาเชิงพาณิชย์และการขยายตลาดต่อไปในอนาคต

การอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ลวดลายผ้าพิมพ์ เพื่อการออกแบบสินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์จากงานศิลปกรรมและวิถีชุมชนท่าเตียน เกาะรัตนโกสินทร์” แสดงให้เห็นว่า การนำองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมและวิถีชีวิตของชุมชนมาใช้ในการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์ สามารถสร้างสรรค์สินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์ที่มีเอกลักษณ์และสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนได้อย่างชัดเจน จากการวิเคราะห์องค์ประกอบทางวัฒนธรรมในพื้นที่ท่าเตียน พบว่าแหล่งแรงบันดาลใจหลัก ได้แก่ สถาปัตยกรรมไทย งานปูนปั้น กระเบื้องเคลือบ วัดวาอาราม ศิลปะการนวดไทย และวิถีชีวิตประจำวันของชุมชน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์เป็นองค์ประกอบศิลป์ เช่น เส้น รูปทรง สี และพื้นผิว เพื่อสร้างลวดลายผ้าพิมพ์ร่วมสมัย (Contemporary Thai) ที่คงความเป็นไทยและสอดคล้องกับแนวคิดความยั่งยืนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจำนวน 4 รายการ ได้แก่ เสื้อยืดพิมพ์ลาย กระเป๋าถือทรงซอปปิง หมอนอิง และหมวกทรงบัคเก็ต แสดงให้เห็นว่าแนวทางการออกแบบสามารถสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรมควบคู่กับมูลค่าทางเศรษฐกิจ ได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งยังสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแฟชั่นร่วมสมัยและเศรษฐกิจสร้างสรรค์การวิจัยสอดคล้องกับกรณีศึกษาของ กฤษฎา ศรีนาราง (2553). รอยไทยแปร ณ์ ท่าเตียน : สถาปัตยกรรมเชิงทดลอง กรณีศึกษาย่านท่าเตียน. วิทยานิพนธ์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร. ได้กล่าวถึงประเด็นที่มีความสอดคล้องกันในการสร้างแนวคิดจากเรื่องราวของชุมชน และวิถีชีวิตสังคมโดยรอบท่าเตียนมาใช้ในการสร้างแนวทางทางในการพัฒนาแนวคิดทางการออกแบบเช่น วิถีชีวิต ชุมชน สถาปัตยกรรม ความเชื่อ ศิลปะ และมุมมอง แต่เป็นเพียงแนวคิดที่ยังไม่สามารถพัฒนาเป็นเชิงพาณิชย์ในลักษณะผลงานรูปธรรมทางการออกแบบ ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาต่อยอดและนำแนวความคิดในลักษณะดังกล่าว มาหาองค์ประกอบที่สามารถสร้างแนวทางการออกแบบเพิ่มเติมเพื่อให้งานเกิดความสมบูรณ์และสามารถพัฒนาสู่งานออกแบบเชิงพาณิชย์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจและรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยฉบับนี้ได้สร้างสรรค์ลวดลายผ้าพิมพ์จากแรงบันดาลใจที่ได้จากการศึกษา ศิลปกรรมและวิถีชุมชนย่านท่าเตียน เขตพระนคร โดยสามารถสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นและต่อยอดสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์แฟชั่นไลฟ์สไตล์ที่มีมูลค่าเพิ่มตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่า ยังมีองค์ประกอบด้านวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ชุมชนอีกหลายมิติที่สามารถนำมาต่อยอดการวิจัยในอนาคตได้

องค์ประกอบเชิงศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมท่าเตียนนั้นสามารถสังเกตได้จาก ลวดลายปูนปั้น ลวดลายกระเบื้อง ลายกนกบนหน้าต่าง ประตู และอาคารเก่า การจัดวางและรูปทรงของอาคาร วัดวาอาราม รวมถึงองค์ประกอบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย รวมถึงรายละเอียดการใช้สีและวัสดุ เช่น กระเบื้องเคลือบ หลังคาไม้ และงานแกะสลัก ผลผลิตจากการวิเคราะห์เหล่านี้สามารถระบุ อัตลักษณ์จำเพาะ (Distinctive Identity) ของท่าเตียน ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นองค์ประกอบหลักในการออกแบบลวดลายผ้าและสินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์ ทั้งการสร้างเส้น รูปทรง สี และพื้นผิวที่มีความเฉพาะตัวของพื้นที่ นอกจากนี้ องค์ประกอบเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เช่น ความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชน ร้านค้าท้องถิ่น รวมถึงศิลปะการนวดไทยและงานฝีมือพื้นถิ่น การศึกษาขององค์ประกอบเหล่านี้สามารถนำมาสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาลวดลายสิ่งทอและออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนเรื่องราวและอัตลักษณ์ของชุมชนได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ที่วิเคราะห์ได้สามารถนำไปต่อยอดสู่ หลักการออกแบบ (Design Principles) เช่น การซ้ำของลวดลายเพื่อสร้างจังหวะ (Rhythm) การจัดองค์ประกอบเพื่อเพิ่มความสมดุล (Balance) และการใช้สีเพื่อสะท้อนอารมณ์และภูมิปัญญา (Color & Mood) การสร้างกรอบแนวคิดและองค์ประกอบศิลป์จากท่าเตียนนี้ยังสามารถพัฒนาเป็น ฐานข้อมูลองค์ความรู้เชิงออกแบบ สำหรับนักออกแบบรุ่นใหม่หรือผู้ประกอบการในชุมชน สำหรับการค้นคว้าต่อเนื่อง แนะนำให้ศึกษาเชิงลึกถึงสัญลักษณ์และความหมายทางวัฒนธรรมของลวดลายและสถาปัตยกรรม สำรวจการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตและชุมชนเพื่อนำมาปรับปรุงแนวทางการออกแบบให้ทันสมัยและตอบโจทย์ตลาด รวมถึงทดลองออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่จากองค์ประกอบศิลปกรรมที่ยังไม่ได้ใช้ ซึ่งจะช่วยสร้าง นวัตกรรมการออกแบบเชิงพาณิชย์ที่ยั่งยืน และต่อยอดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2025). *Thai Textiles Trend Book Spring/Summer 2025 (Vol. 5): Threads of Wisdom. Silhouette of the Past*. Editor-in-Chief: Her Royal Highness Princess Sirivannavari Nariratana Rajakanya.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2566). *แนวทางขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรม “ไทยนวัตกรรมศิลป์”*. สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม.
- กฤษฎา ศรีนาราง. (2553). *รอยไทยแปร ณา ท่าเตียน: สถาปัตยกรรมเชิงทดลอง กรณีศึกษาย่านท่าเตียน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร). ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไทยรัฐ. (2557). *วัดโพธิ์: มหาวิทยาลัยแห่งแรกของสยาม*. <https://www.thairath.co.th/content/546360>
- Painaidii.com. (2557). *เรื่องเล่าท่าเตียน: ย่านประวัติศาสตร์กลางพระนคร*. <https://www.painaidii.com/diary/diary-detail/003502/lang/th/>
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2560). *การศึกษาวิจัยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ประติมากรรมบำบัดด้วยเทคนิคเครื่องเคลือบดินเผา ผ่านสัญลักษณ์ของดอกไม้ที่โรยรา โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากหลักคำสอนทางพุทธศาสนา กฎไตรลักษณ์ร่วมกับแนวคิด
ความงามจากความไม่สมบูรณ์ (วาบิ ซาบิ)*

Ceramics Therapy Through The Experience of Wilting Flowers is Inspired by The
Buddhist Doctrine of the Trinity Together with the Concept of beauty from
Efficiency (wabi-sabi)

เมตตา สุวรรณสร

Metta Suwanasorn

วิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

College of Fine Arts, Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts

(Received : Aug 13, 2025 Revised : Sep 20, 2025 Accepted : Oct 20, 2025)

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยที่มุ่งเน้นการบำบัดจิตตนเองด้วยศิลปะ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างสรรค์ผลงานในหัวข้อ “ประติมากรรมบำบัดด้วยเทคนิคเครื่องเคลือบดินเผา ผ่านสัญลักษณ์ของดอกไม้ที่โรยรา โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากหลักคำสอนทางพุทธศาสนา กฎไตรลักษณ์ร่วมกับแนวคิดความงามจากความไม่สมบูรณ์ (วาบิ ซาบิ)” โดยหยิบยกดอกไม้ที่เหี่ยวเฉา โรยราตามสังขารของชีวิต ร่วมกับแนวคิดศิลปะบำบัด เพิ่มความสงบทางใจ 2) เพื่อสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมในกระบวนการเทคนิคเครื่องเคลือบดินเผา ปั้นรูปทรงดอกไม้เหี่ยวเฉา และนำเสนอในรูปแบบศิลปะจัดวาง (Installation) สวนดอกไม้ที่เหี่ยวเฉา 3) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการศิลปะบำบัดที่สัมพันธ์กับหลักธรรมกฎไตรลักษณ์ร่วมกับแนวคิด วาบิ ซาบิ เพื่อการดำเนินชีวิตอย่างเข้าใจ ไม่ยึดติด เรียนรู้ที่จะปล่อยวาง

จากการวิจัยพบว่า แนวคิดที่ได้รับจากการศึกษาคำสอนของพระพุทธเจ้าเรื่อง “กฎแห่งไตรลักษณ์” อันแสดงอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อาการไม่เที่ยง ที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมสลายไป เป็นทุกข์ เพราะคงอยู่ในสภาพนั้นไม่ได้ ที่แสดงถึงการไม่มีตัวตนที่แท้จริง 3 อย่างนี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สามัญญลักษณะ คือ ข้อกำหนดที่แน่นอนของสังขารที่เปลี่ยนแปลงไปตามกฎของเวลา ที่สอดคล้องกับแนวคิดของเซน วาบิ-ซาบิ ที่น้อมรับความไม่สมบูรณ์แบบ มีตำหนิ และร่องรอยอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของทุกสรรพสิ่ง โดยมีรากฐานมาจากความเข้าใจในธรรมชาติ ร่วมกับการบำบัดจิตให้สงบนิ่งด้วยเทคนิคปั้นดินเซรามิก พบว่าการสัมผัสดินและการปั้นมีผลทางดีต่อการทำงานของระบบประสาทและจิตใจ ในขณะที่ปั้นเกิดความสงบสุขทางใจ ด้วยการสัมผัสดินที่เย็น การนวดดิน บีบ คลึงดิน สามารถผ่อนคลายความเครียดได้ เกิดสมาธิ การปั้นนับเป็นการบันทึกช่วงเวลาสุดท้ายของดอกไม้ที่กำลังโรยรา แปรเปลี่ยน นำมาเป็นสัญลักษณ์เพื่อน้อมนำใจเข้าหาหลักคำสอนแห่งกฎไตรลักษณ์ จนสามารถทำใจน้อมรับกับสังขารของชีวิตแม้ความเปลี่ยนแปลงมาเยือน อย่างเข้าใจ ปิติสุข

คำสำคัญ : ประติมากรรม, เครื่องเคลือบดินเผา, โรยรา, กฎไตรลักษณ์, วาบิ ซาบิ

*ทุนวิจัยงบประมาณจากกอง ทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กองทุน ววน.)

ประเภททุนสนับสนุนงานมูลฐาน ปีงบประมาณ 2568

ABSTRACT

This research project focuses on self-therapy through art. The objectives are: 1) to create a work titled "Sculpture Therapy Using Ceramic Techniques Through the Symbolism of Withered Flowers," inspired by the Buddhist teachings of the Three Characteristics of Character and the concept of beauty in imperfection (wabi-sabi). The work depicts withered flowers, reflecting the truth of life, and incorporates art therapy concepts to promote mental peace. 2) to create a sculpture using ceramic techniques, sculpting withered flowers, and presenting them as an installation of a garden of withered flowers. 3) to analyze the art therapy process with the principles of the Three Characteristics of Character and the concept of wabi-sabi, promoting a life of understanding, detachment, and learning to let go.

The research revealed that the concept derived from studying the Buddha's teachings on the "Law of the Three Characteristics"—impermanence, suffering, and non-self—reflects on the absence of true self. These three characteristics, also known as samanya laksa, represent the fixed conditions of conditioned phenomena that change according to the laws of time. This aligns with the Zen concept of wabi-sabi, which embraces imperfection, flaws, and traces of change in all things. It is rooted in an understanding of nature, combined with the calming and tranquilizing technique of ceramic sculpting. It has been found that contact with clay and sculpting have a positive effect on the nervous system and mind. While sculpting, the sense of peace is fostered. Touching the cool clay, kneading, squeezing, and rolling the clay can relieve stress and promote concentration. Sculpting captures the final moments of a flower's fading and transformation, symbolically guiding the mind toward the teachings of the Three Characteristics of Transformation, enabling one to accept the truth of life, even with change, with understanding and joy.

Keywords: Sculpture, Ceramics, Fading, Three Characteristics of Transformation, wabi-sabi

บทนำ

โครงการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยและสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ ที่มีการค้นคว้าด้วยหลักการอธิบายทางวิชาการอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการทดลองเทคนิค วิธีการ วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขเชิงสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นสร้างสรรค์ผลงานที่มีลักษณะเฉพาะตน ไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยใช้การนำเสนอแนวคิดที่เป็นปัจเจก และสามารถปฏิบัติได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพตามกระบวนการสร้างสรรค์ ภายใต้แนวคิดความงามจากความไม่สมบูรณ์เรื่อง “ประติมากรรมบำบัดด้วยเทคนิคเครื่องเคลือบดินเผา ผ่านสัญลักษณ์ของดอกไม้ที่โรยรา โดยได้รับแรงบันดาลใจจากหลักคำสอนทางพุทธศาสนา กฎไตรลักษณ์ร่วมกับแนวคิดความงามจากความไม่สมบูรณ์ (วาปี ชาปี) เพราะจากอดีตที่ผ่านมาการนำเสนอมุมมองทางประติมากรรม ที่เน้นไปที่ความงามสมบูรณ์พร้อมนั้น อาจเป็นการตีความทางสุนทรียศาสตร์แต่เพียงด้านเดียว แท้จริงแล้ว ความงามจากความไม่สมบูรณ์นั้นก็มี ความงามที่ลึกซึ้งได้เช่นกัน ดังจะเห็นได้จากแนวคิดทางพุทธศาสนา กฎไตรลักษณ์ เป็นธรรมะที่แสดงสามัญลักษณ์ 3 ประการ กฎธรรมดาของสรรพสิ่งทั้งปวง อันได้แก่ อนิจจัง ลักษณะไม่เที่ยง มีการแปรเปลี่ยนไปเป็นธรรมดา ทุกสิ่ง ลักษณะของธรรมชาติทำให้ทุกสิ่งไม่สามารถทนอยู่ในสภาพเดิมได้ตลอดไป และ อนตตา คือสิ่งที่ไม่มีตน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความงามจากความไม่สมบูรณ์ วาปี ชาปี การเรียนรู้และยอมรับกับช่วงเวลาเปลี่ยนแปลง ร่วงโรย ว่าคือความจริง ความงามแฝงอยู่กับทุกสรรพสิ่ง สามารถช่วยการบำบัดจิตตนเองให้เรียนรู้และยอมรับกับสัจจะธรรมของชีวิต ผลงานประติมากรรมเครื่องเคลือบดินเผา ดอกไม้ที่โรยรา แบบ 3 มิติ ปั้นขึ้นรูปแบบลอยตัว ที่แสดงถึงความงามจากความไม่สมบูรณ์ โรยราของรูปทรงดอกไม้ ที่ช่วยบำบัดจิตใจให้สงบจากการปั่นป่วน เป็นกระบวนการทดลองทางรูปแบบ วิธีการ รวมทั้งแนวคิด โดยการนำเสนอในรูปแบบศิลปะจัดวาง (Installation) ให้มีลักษณะเฉพาะตน และวิเคราะห์กระบวนการบำบัดทางจิตใจผ่านศิลปะที่สัมพันธ์กับหลักธรรมทางพุทธศาสนา กฎไตรลักษณ์ และแนวคิด วาปี ชาปี

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยสร้างสรรค์จึงนำเทคนิคเครื่องเคลือบดินเผา มาเพื่อจำลองความรู้สึกที่ต้องการเก็บอารมณ์ของความเปลี่ยนแปลง ร่วงโรย เพราะงานเครื่องเคลือบดินเผาทำมาจากการปั้นดินซึ่งเป็นวัฏธรรมชาติ แตกหักได้ โดยเลือกหยิบยกดอกไม้มาเป็นสัญลักษณ์เพื่อจงใจบอกกล่าวถึงสิ่งที่ครั้งหนึ่ง เคยได้ซื่อวางงดงามที่สุด บริสุทธิ์สวยงามแต่งแต้มสีสันให้โลกนี้ แต่ไม่มีสิ่งใดเลยที่สามารถต้านทานสัจจะธรรมแห่งความเที่ยงแท้ข้อหนึ่งก็คือความเปลี่ยนแปลงได้ ดอกไม้ ที่เคยสวยที่สุด เมื่อเวลาผ่านไป ก็ร่วงโรย เทียวเฉาแห้งกรอกจากสีที่เคยสวยงามก็กลับซีดจาง กลายเป็นสีที่ไม่น่าดู เป็นสีน้ำตาลที่เตรียมพร้อมจะกลายร่างคืนกลับสู่ธรรมชาติคือ พื้นดิน เราก็เช่นกัน

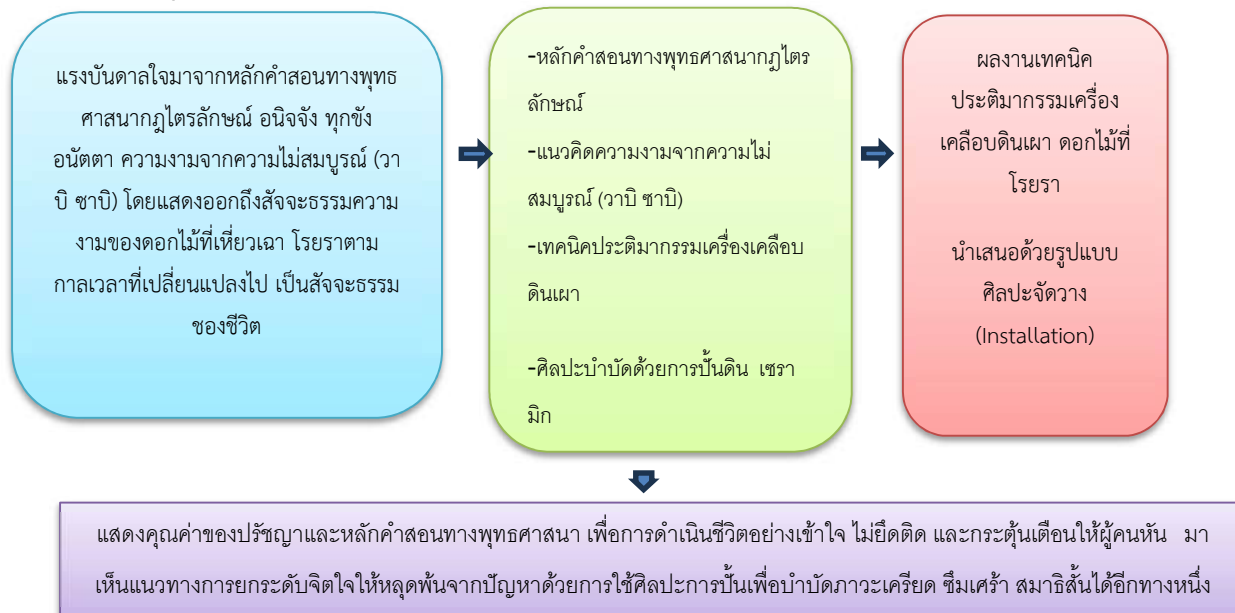
วันเวลาเดินไปข้างหน้า ไม่มีใครสามารถรู้ได้ล่วงหน้า สักวินาทีที่กลับคืนมาได้ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการสร้างสัญลักษณ์ดอกไม้ที่โรยราด้วยเทคนิคเครื่องเคลือบดินเผา โดยการปั้นอิสระ มีเพียงความรู้สึก ที่ได้รับจากดอกไม้ ที่เฝ้าสังเกต ผ่านมุมมองของศิลปิน ที่เลือกหยิบยกบางแง่มุม ไม่ใช่การลอกเลียนแบบ แต่เป็นการสร้างแบบอันเกิดจากความรู้สึกที่มีต่อดอกไม้ที่เลือกมา เช่น ดอกทานตะวัน เป็นดอกไม้ที่มีความหมายเชิงนัยยะ เพราะเมื่อมันบาน มันจะหันหน้าเข้าหาแสงอาทิตย์อยู่เสมอ เป็นเหมือนเครื่องเตือนสติ ว่าพระอาทิตย์ก็ขึ้นทุกวัน และตกทุกวันดังนั้น ดอกทานตะวัน จึงเป็นเสมือนเครื่องเตือนใจ ให้มีความหวัง เรียนรู้และยอมรับ กับความเป็นจริงของชีวิต ดอกไม้อีกประเภทที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ คือดอกกล้วยไม้ เป็นดอกไม้ที่คว่ำหน้าลงหาดิน ดอกสีขาวบริสุทธิ์นั้นไม่เคยเงยหน้าขึ้นหาแสงอาทิตย์เลย แต่กับคว่ำหน้าลงเพื่อมองดิน เปรียบเหมือนความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์ ที่เฝ้ามองทุก ๆ สรรพสิ่งแบบนอบน้อมและยอมรับ มีเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป ดังนั้น ในระหว่างที่ผู้สร้างสรรค์ บั้น ดินเซรามิก ที่มีเนื้อเย็น ให้สัมผัสเย็นละเอียดยิ่งนัก ทำให้ให้อารมณ์ที่เคยฟุ้งซ่าน วุ่นวายรู้สึกผ่อนคลาย สงบ มีสมาธิ หลุดพ้นจากปัญหาไปได้ นับว่าเป็นศิลปะที่ช่วยบำบัดจิตใจได้อีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานในหัวข้อ“ประติมากรรมบำบัดด้วยเทคนิคเครื่องเคลือบดินเผา ผ่านสัญลักษณ์ของดอกไม้ที่โรยรา โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากหลักคำสอนทางพุทธศาสนา กฎไตรลักษณ์ร่วมกับแนวคิดความงามจากความไม่สมบูรณ์ (วาปี ชาปี)” โดยหยิบยกดอกไม้ที่เหี่ยวเฉา โรยราตามสัจจะธรรมของชีวิต ร่วมกับแนวคิดศิลปะบำบัด เพิ่มความสงบทางใจ
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมในกระบวนการเทคนิคเครื่องเคลือบดินเผา ปั้นรูปทรงดอกไม้เหี่ยว และนำเสนอในรูปแบบศิลปะจัดวาง (Installation) สวนดอกไม้ที่เหี่ยวเฉา
3. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการบำบัดทางจิตใจผ่านศิลปะที่สัมพันธ์กับหลักธรรมกฎไตรลักษณ์ร่วมกับแนวคิด วาปี ชาปี แสดงออกให้ผู้คนเห็นถึงคุณค่าของการยอมรับความจริงตามปรัชญาและหลักคำสอนทางพุทธศาสนา เพื่อการดำเนินชีวิตอย่างเข้าใจ ไม่ยึดติด เรียนรู้ที่จะปล่อยวาง และกระตุ้นเตือนให้ผู้คนหันมาเห็นแนวทางการยกระดับจิตใจให้หลุดพ้นจากปัญหาด้วยการใช้แนวทางศิลปะบำบัดภาวะเครียด ซึมเศร้า สมาธิสั้นได้อีกทางหนึ่ง

ระเบียบวิธีวิจัย

1.กรอบการวิจัย/แนวคิดที่ใช้ในการสร้างสรรค์

ภาพที่ 1 : กรอบการวิจัย/แนวคิดที่ใช้ในการสร้างสรรค์

ที่มา : ผู้วิจัย

2. แนวคิด ทฤษฎี การสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากหลักคำสอนทางพุทธศาสนา กฎไตรลักษณ์ร่วมกับแนวคิด ความงามจากความไม่สมบูรณ์ (วาปี ซาปี) ได้ตั้งข้อมูลต่อไปนี้

2.1 กฎไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา

ไตรลักษณ์ หมายถึง ลักษณะสามประการ หรือ อาการที่เป็นเครื่องกำหนดหมายให้รู้ถึงความจริงของสภาวธรรมทั้งหลาย ที่เป็น อย่างนั้นๆ คือ (1) อนิจจัง ความเป็นของไม่เที่ยง (2) ทุกขัง ความเป็นทุกข์ หรือ ความเป็นของคงทนอยู่ไม่ได้ (กรมศาสนา, 2525, 131) และ (3) อนัตตา ความเป็นของมิใช่ตัวตน ความผาสุกทางจิตวิญญาณเป็นลักษณะภายในของบุคคลที่แสดงออกถึงความสมบูรณ์พร้อม ของร่างกายและจิตใจ เป็นพลังอำนาจที่นำไปสู่การมีความหมาย เป้าหมายและความหวังในการดำเนินชีวิต มีกำลังใจในการเผชิญกับ สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น หลักไตรลักษณ์ เป็นหลักธรรมที่มีความเกี่ยวเนื่องกันและเป็นคำสอนสากลใช้กับทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในโลก พระพุทธเจ้าทรงสอนไตรลักษณ์เพื่อให้มนุษย์เกิดความเข้าใจในเรื่องราวชีวิตของมนุษย์ว่า ชีวิต มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่ง นั้นเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตาตามกฎของไตรลักษณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักไตรลักษณ์กับความผาสุกทางจิตวิญญาณของมนุษย์เกิด จากการที่มนุษย์มีความรู้แจ้งและเข้าใจ รวมทั้งเกิดการยอมรับว่าชีวิตมนุษย์ทุกคนล้วนตกอยู่ใต้กฎไตรลักษณ์

2.2 หลักสำคัญแห่ง วาปี ซาปี ความงามในความไม่สมบูรณ์

วาปี ซาปี (Wabi-sabi) คือหนึ่งในปรัชญาแห่งการดำรงชีวิตที่ฝังรากลึกอยู่ในจิตวิญญาณของชาวญี่ปุ่น สุนทรียภาพอันเรียบง่าย สมถะ ไม่ยึดติดในความสมบูรณ์แบบเมื่อนึกถึงความสวยงาม เราก็มักจะนึกถึงรูปร่างที่สมมาตร มีรูปแบบและมีเอกลักษณ์ สมองเรา เชื่อมโยงสิ่งเหล่านี้เข้าด้วยกัน และทำให้รู้สึกพึงพอใจเรารับรู้ว่างามจากสีสัน รูปร่าง สัดส่วนที่ทำให้เราพอใจ ความงามเป็น ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ แนวคิดเรื่องความงาม มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ตามรสนิยมของแต่ละวัฒนธรรม ในโลกที่ความ สมบูรณ์แบบ (Leonard Koren, 2015, 7)

แนวคิดของ วาปี ซาปี จึงฉีกแนวคิดด้านการตีคุณค่าความงามและทำให้เราเปลี่ยนมุมมองใหม่สุนทรียภาพในงานศิลปะแห่งเซ็น เป็นปรัชญาของญี่ปุ่นที่ยอมรับในความไม่สมบูรณ์แบบ ชื่นชมอย่างเต็มใจในริ้วรอยและความผุกร่อนของสรรพสิ่งที่เสื่อมสลายไปตาม กาลเวลา หากมองความงามจากความไม่สมบูรณ์แบบ มุ่งเน้นให้คนเรียนรู้และยอมรับกับความเปลี่ยนแปลง ความไม่สมบูรณ์แบบ (Imperfection): วาปีซาปีเชื่อว่า “สิ่งที่ไม่สมบูรณ์แบบ” มีความงดงาม เช่น รอยแตกบนภาชนะดินเผา หรือไม้เก่าที่มีร่องรอยของกาลเวลา ความไม่จีรัง (Impermanence): ทุกสิ่งล้วนมีการเปลี่ยนแปลง เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป ซึ่งเป็นธรรมชาติของชีวิต ความเรียบง่าย (Simplicity): ความงามไม่ได้อยู่ในความหรูหรา แต่อยู่ในความสงบ เรียบง่าย และเป็นธรรมชาติ การยอมรับ (Acceptance): แทนที่จะ พยายามปกปิดข้อบกพร่อง วาปี ซาปี สนับสนุนให้ยอมรับมันเป็นส่วนหนึ่งของความงาม เป็นสัจจะธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไปอย่างเข้าใจ และเป็นสุข

2.3 ดอกไม้ที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ในการสร้างสรรค์

ดอกไม้ คือสัญลักษณ์ความงามที่แต่งแต้มให้ธรรมชาติสวยงาม สดชื่น เบิกบาน ดอกไม้มีรูปร่าง สีสัน กลิ่น ที่เฉพาะตัวแตกต่างกันไป ดอกไม้จึงมักจะถูกนำเสนอเป็นสัญลักษณ์ของความงาม แต่เมื่อเวลาผ่านไปดอกไม้ก็เหี่ยวเฉาลง ก็ไร้ค่าทันที ถูกโยนทิ้ง ออกจาก แจกัน หรือโรยราที่สวน ร่วงหล่นกลายเป็นผืนดิน ไม่มีใครเห็นคุณค่าอีกต่อไป แตกต่างจากดอกไม้ที่เพิ่งผลิดอกบาน มีกลิ่นหอมเฝ้าชวนใจ ผู้วิจัยจึงเฝ้าสังเกตความเป็นไปของดอกไม้ในแต่ละวัน ดอกไม้ตั้งแต่เริ่มนำมาปักในแจกัน วันแล้ววันเล่า ความเปลี่ยนแปลงเริ่มเกิดขึ้น กลีบดอกเริ่มเหี่ยวเฉาเพราะขาดน้ำ รอยยับย่น ห่อตัว แห้งกรอบ สีที่เคยสดใสก็เปลี่ยนเป็นสีที่หมองคล้ำลง ซีดจางสีลงทุกทีจนท้ายที่สุด กลีบดอกก็จะร่วงหล่น หรือบางดอกไม้แม้กลีบไม่หล่นลงแต่ก็เหี่ยวเฉาห่อตัว ยุบตัวเลย ประดุจหญิงชรา ที่ไกลจากโลกนี้ไปคืนสู่ธรรมชาติ หากเรามองดอกไม้ด้วยปรัชญาทางศาสนา เราจะพบข้อคิดที่แสนพิเศษ ธรรมชาติพยายามสอนเราด้วยภาษาภาพ แสดงความเปลี่ยนแปลง ค่อย ๆ บอกเล่ามนุษย์ ให้ยอมรับและจำนนต่อความเปลี่ยนแปลง ไม่มีสิ่งใดจะอยู่จนนิรันดร์ ทุกสิ่งล้วนรอวันดับสลาย แม้อดอกไม้จะเหี่ยว เฉาจนหมดสิ้นแล้วก็ตาม แต่ดอกไม้กลับเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้สอนปรัชญาชีวิตให้มนุษย์อ่อนน้อมและยอมรับต่อทุกสรรพสิ่งในธรรมชาติ ทุกสิ่งล้วนมีความงามตามหลักการของ วาปี ซาปี ความงามจากความไม่สมบูรณ์ เป็นการขยายแนวคิดทางสุนทรียด้านความงามให้เปิดกว้าง ขึ้น ไม่มีสิ่งใดเลยในโลกนี้ที่ไม่มี ความงาม แค่เราเปลี่ยนทัศนคติ มุมมอง วิธีคิด เราก็สามารถค้นพบความงามของทุกสรรพสิ่งได้รอบๆ ตัว อย่างเข้าใจ

การเลือกนำดอกไม้ที่โรยรามาสักสร้างสรรคขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของความงามที่เสื่อมสลาย ไร้ค่า ตรงข้ามกับดอกไม้แรกแย้ม ที่ แสดงความเปล่งปลั่ง ความสดชื่น งดงาม ดึงดูดใจต่อผู้พบเห็น ดอกไม้ที่โรยรานั้นหากมองในมุมของการตีความคุณค่าทางสุนทรียกลับพบว่า

ดอกไม้ที่โรยรา มีคุณค่าหลายประการ เพราะดอกไม้เป็นตัวแทนของภาพจำที่งดงามสวยสด เปรียบได้กับสตรีแรกแย้ม ต่อเมื่อเวลาผ่านไป ร่างการเติบโตขึ้น ความเปลี่ยนแปลงก็บังเกิด ร่วงโรย ความแปรเปลี่ยนของรูปร่าง ไม่สวยงามดังเมื่อเริ่มเป็นสาวรุ่น หลายคนพยายามยืดอายุความเปลี่ยนแปลงให้คงอยู่ ด้วยวิธีการที่หลากหลายที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ ไปทำศัลยกรรม ดึงหน้า ดูดไขมัน ร้อยไหม เพื่อหวังเพียงยืดอายุร่างกายที่แปรเปลี่ยน ผมงอกขาว ก็ยอมสืบทอดให้กลับมาดำกลับเช่นเดิม ตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ที่ซิกมันด์ ฟรอยด์ เคยกล่าวไว้ว่า กลไกป้องกันทางจิต (Defense Mechanisms) เป็นกระบวนการทางจิตที่บุคคลใช้เพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดความรู้สึกไม่สบายใจ ความวิตกกังวล หรือความขัดแย้งภายในที่เกิดจากความรู้สึกที่ไม่พึงประสงค์ หรือสถานการณ์ที่ยากจะยอมรับได้ กลไกเหล่านี้ทำงานในระดับจิตใต้สำนึกเพื่อปกป้องตนเองจากความเจ็บปวดทางจิตใจ (เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์, 2566) ที่พยายามยืดอายุจิตใจตนเอง ให้ข้ามผ่านการเปลี่ยนแปลงได้เพียงชั่วขณะเวลาหนึ่งเท่านั้น ผู้วิจัยเองก็เป็นคนหนึ่งที่มีภาวะยึดติดกับหน้าตา ร่างกายที่เคยงดงาม ต่อเมื่อเวลาผ่านไปทุกอย่างแปรเปลี่ยนเกิดเป็นความทุกข์ทางใจไม่อาจยอมรับได้ แต่เมื่อได้ศึกษาทฤษฎีแห่งไตรลักษณ์แล้วทำให้พบว่า มนุษย์เราอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ไม่มีใครหยุดยั้งการแปรเปลี่ยนอันเป็นธรรมดาโลกได้ เพียงแค่ยอมรับและปรับเปลี่ยนทัศนคติว่า ความงามสามารถมองเห็นได้ที่จิตใจอันเปี่ยมสุข มองอย่างธรรมดาโลก เรียนรู้ ยอมรับว่ามันต้องเป็นเช่นนั้นเอง สอดคล้องกับแนวคิดของเซน วาปีซาบิ คือหลักความงามจากความไม่สมบูรณ์ ทุกๆ ความสมบูรณ์ล้วนมีความไม่สมบูรณ์ผสมผสานอยู่ สิ่งที่เคยคิดว่าจริงแท้ นั้น อีกเพียงชั่วข้ามคืนอาจไม่จริงอีกต่อไป แนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ วาปีซาบิได้กล่าวไว้ว่าวาปี-ซาบิ (Wabi-Sabi) มาจากการรวมระหว่างสองคำ ได้แก่ คำว่า วาปี (Wabi) ที่แปลว่าความเรียบง่าย ความสงบเงียบ และ ซาบิ (Sabi) ที่หมายถึง ความงามที่ทรงคุณค่าตามกาลเวลา อันนำมาซึ่งความไม่สมบูรณ์ได้ แนวคิดวาปี-ซาบิ จึงเป็นการทำความเข้าใจและยอมรับในความจริงแท้ ตามวัฏจักรธรรมชาติของการเกิดและดับของสรรพสิ่ง เป็นปรัชญาที่สอนให้เห็นถึงความงามในความไม่สมบูรณ์ อันมีรากความเข้าใจในพุทธศาสนาแบบเซนที่เห็นเป็นรูปธรรม ความงามในความเรียบง่ายของก้อนหินที่เว้าแหว่ง กับเส้นสายบนผืนทรายที่จางหายไปตามกาลเวลา หรือเทคนิคการซ่อมแซมเครื่องดินเผาที่แตกแบบคินสึจิ (Kintsugi) ที่สวยงามแม้จะยังคงรอยตำหนิเอาไว้ เฉกเช่นเดียวกับช่วงชีวิตของเรา แม้จะเกิดความเว้าแหว่งไปบ้างตามกาลเวลา แต่ก็นำมาซึ่งความงาม

2.4 ภาพดอกไม้สดกับดอกไม้ที่เหี่ยวเฉา อันแสดงถึงสัจจะธรรมแห่งความงามอันแท้จริง

ก

ข

ค

ง

จ

ฉ

ช

ภาพที่ 2 : ภาพดอกไม้สดกับดอกไม้ที่เหี่ยวเฉา อันแสดงถึงสัจจะธรรมแห่งความงามอันแท้จริง

ที่มา : ผู้วิจัย ภาพ ก-ช ภาพดอกไม้ที่ เปลี่ยนจากสวยงาม เป็นเหี่ยวเฉา โรยรา

3. ขั้นตอนการวิจัย

3.1 ภาพต้นแบบผลงานวิจัย สร้างสรรค์ดอกไม้ที่เหี่ยวเฉาโรยรา

ผู้วิจัยนำแนวคิดสร้างสรรค์ดอกไม้ที่เหี่ยวเฉาโรยรา แสดงสัจจะธรรมแห่งชีวิต โดยการสังเกต บันทึก นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นผลงานประติมากรรมกลุ่ม โดยการนำเสนอในแนวทางศิลปะจัดวาง (Installation art) เป็นผลงานสามมิติ ที่ออกแบบเพื่อที่จะแปรสภาพการรับรู้ของสิ่งแวดล้อม (perception of a space) เพื่อแสดงนัยยะทางปรัชญา มุมมองการตีค่าความงาม จากความไม่สมบูรณ์แบบ ความแปรเปลี่ยน สลายรูปทรงให้เปลี่ยนไป แต่ยังคงเค้าเดิม ด้วยการใช้เทคนิคการปั้นดินเซรามิก เขียนสี เคลือบใส จัดแสดง เป็นดอกไม้เหี่ยวเฉาในแจกันและบนพื้นที่ในแบบกระจายตัวแผ่แปรตามพื้นที่ ผู้วิจัยพบว่า ยังไม่เคยมีแนวทางการสร้างสรรค์ตามแนวคิดทางปรัชญาศาสนาครั้งนี้มาก่อน ผู้วิจัยจึงต้องการสร้างสรรค์ ทดลอง พัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ แก่วงการศิลปะร่วมสมัย

3.2 ศิลปะบำบัดด้วยเทคนิคเครื่องเคลือบดินเผา ตามแนวคิดกฎไตรลักษณ์และวาบิซาบิ

เทคนิคเครื่องเคลือบดินเผา มีขั้นตอนความละเอียด ประณีต ตั้งแต่การนวดดิน รีดดิน คลึงดิน การผสมสีในดิน การขึ้นแป้นหมุน การปั้น การเผา อุณหภูมิในการเผา การใช้สีได้เคลือบ บนเคลือบ การเผาเคลือบ เป็นการปั้นขึ้นรูปตามความรู้สึกที่มีต่อจินตนาการการจินตนาการ ผู้วิจัยไม่เน้นความสมบูรณ์ ตระหนักถึงความอนิจจัง และความงามแบบ วาบิ การเผชิญอารมณ์เพื่อเปิดพื้นที่ให้ผู้วิจัยแสดงความรู้สึก เฝิญูทุกข์ อย่างตรงไปตรงมา เช่น ความเศร้า ความสูญเสีย การยอมรับและปล่อยวาง ไม่ยึดติดผลงาน ไม่ประเมิณว่างาม-ไม่งาม ผิดการ ละอึดตา (อนัตตา) และความไม่สมบูรณ์แบบ (Wabi-Sabi) การใคร่ครวญ สันทนา ไตรตรองสิ่งที่เกิดขึ้น พิจารณาความเปลี่ยนแปลงในใจ ตระหนักถึงไตรลักษณ์ ผ่านกระบวนการเป็นขั้นตอนที่ต้องใส่ใจ ทำให้ในช่วงเวลาที่ได้ปั้นนั้น ผู้วิจัยจดจ่อทำงานตรงหน้า หลุดพ้นจากภาวะความเครียดได้ในระยะเวลาหนึ่ง การปั้นจึงนับเป็นหนึ่งกระบวนการที่ช่วยในการบำบัดจิตใจได้ดี เป็นหนทางที่สร้างสมาธิ พบความสงบ เกิดความสุข คลายการกำหนดจิต หากผลงานเกิดเสียหายเผาแล้วแตกชำรุด ก็ถือเป็น การฝึกการยอมรับการสูญเสีย การสละออก ซึ่งนับว่าหากงานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์ได้จะเป็นประโยชน์กับทุกคนทั่วไปและเป็นแนวทางให้กับผู้สนใจหาแนวทางบำบัดจิตตนเองด้วยศิลปะ

4. ศิลปินกรณีศึกษา

4.1 Yee soo-kyung

Yee Soo-kyung เป็นศิลปินและประติมากรชาวเกาหลีใต้ที่เชี่ยวชาญหลายสาขา โดยเป็นที่รู้จักจาก ผลงาน "กลายพันธุ์" ซึ่งใช้เศษเซรามิกเกาหลีที่แตกหักและประเมินค่าไม่ได้ รวบรวมเศษชิ้นส่วนที่แตกหักเหล่านี้ จากช่างฝีมือที่ทำโดยปรมาจารย์ด้านเครื่องเคลือบดินเผา ที่เชื่อมโยงอดีตและปัจจุบันผ่านแนวคิดเฉพาะตัว จำลองภาษาทางประวัติศาสตร์จากราชวงศ์โครยอและโชซอน มาสร้างสรรค์เป็นประติมากรรมชีวรูปของ Yee เน้นถึงความสวยงามและความแปลกตาหลังจากการแตกหัก จัดแสดงในประเภทการจัดวาง การทบทวนตนเองทางจิตวิญญาณโดยเชื่อมชิ้นส่วนเซรามิกเข้าด้วยกันโดยใช้กาวและทอง ในการเชื่อมชิ้นส่วนที่แตกต่างกัน ศิลปินไม่ได้ต้องการที่จะรักษาหรือ "ซ่อมแซม" วัตถุ แต่ศิลปินต้องการใช้ทองเพื่อเชิดชู "ความอ่อนแออันเป็นโชคชะตาของการดำรงอยู่" ในขณะที่ผู้ชมบางคนเปรียบเทียบกระบวนการของศิลปินกับงาน kintsugi ซึ่งเป็นศิลปะของญี่ปุ่นในการซ่อมภาชนะที่แตกด้วยทอง ศิลปินเลือกใช้ทองเนื่องจากคำว่า "ทอง" ในภาษาเกาหลีและ "รอยแตก" เป็นคำพ้องเสียง การนำแจกันที่แตกมาประกอบเข้าด้วยกันถือเป็นเรื่องต้องห้ามหรือโชคร้ายในวัฒนธรรมเกาหลี ดังนั้นศิลปินจึงเลือกที่จะเน้นย้ำถึงข้อบกพร่องที่วัฒนธรรมเกาหลีปฏิเสธ ผู้วิจัยนำแนวคิดที่ศิลปินนำเศษชิ้นส่วนของเครื่องเคลือบที่แตกหักเสียหายและนำมาสร้างสรรค์ใหม่จนเกิดเป็นผลงานที่น่าสนใจและชี้ให้เห็นมุมมองของความงามจากความแตกหักได้

ภาพที่ 3 : eesookyung. (2012). Translated Vase Thousand [Installation: Ceramic shards, epoxy, 24K gold leaf]. จัดแสดงที่ National Museum of Contemporary Art, Korea. ได้รับรางวัล Korea Artist Prize.

ที่มา: The Artling. (เข้าถึงเมื่อ 4 สิงหาคม 2566) จาก <https://theartling.com/en/artzine/contemporary-ceramic-artists/>

4.2 Fernando Casasempere

Casasempere ศิลปินชาวสเปนในลอนดอน แสดงแนวคิดเกี่ยวกับภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมด้วย งานเซรามิก การใช้ดินเหนียวเพื่อสื่อทางกายภาพ เนื่องจากเป็นแนวคิดที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับโลกด้วยผลงานปี 2012 ของ Casasempere เรื่อง 'Out of Sync' ได้รับการจัดแสดงที่ Somerset House ในลอนดอน และได้รับเสียงวิจารณ์ชื่นชม งานนี้ตั้งอยู่ในทุ่งหญ้าที่มีหญ้าจริง ประกอบด้วยทุ่งดอกไม้เซรามิกจำนวน 10,000 ดอก และพยายามค้นหาความเปลี่ยนแปลงระหว่างฤดูกาลมีความเปราะบางของธรรมชาติเป็นอย่างไร ดอกไม้เหล่านี้ทำมาจากดินเหนียวสีน้ำเงิน 12 ต้นที่ ที่สามารถจำลองความงดงามของดอกไม้โดยไม่เหี่ยวเฉาตามกาลเวลา ปัจจุบันดอกไม้เหล่านี้ได้รับการติดตั้งอย่างถาวรในทะเลทรายอาตากามา ประเทศบ้านเกิดของเขาในชิลี เขาเป็นศิลปินคนแรกที่ได้รับเกียรติจากนิทรรศการทั่วทั้ง Museo Nacional de Bellas Artes ในซานติอาโก และได้จัดแสดงที่ Frieze's Sculpture Park ในลอนดอน ผู้วิจัยสนใจรูปแบบและวิธีการนำเสนอที่แปรสภาพพื้นที่ให้เกิดการรับรู้ที่น่าสนใจ

ภาพที่ 4 : Fernando Casasempere. (2012). Out of Sync [Installation]. (จัดแสดงในพื้นที่ทะเลทราย Atacama, 2015). Image courtesy of the artist.

ที่มา : The Artling. (เข้าถึงเมื่อ 4 สิงหาคม 2566) จาก <https://theartling.com/en/artzine/contemporary-ceramic-artists/>

5. วิธีดำเนินงาน

5.1การรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาแนวแห่งภูมิทัศน์ลักษณะ ร่วมกับศึกษาแนวคิด วาปี ชาปี เพื่อเกิดแนวคิดหลักที่จะหาสัญลักษณ์ให้ตรงตามแนวคิดมากที่สุด จากการเฝ้าสังเกตธรรมชาติ อย่างต่อเนื่องพบว่าดอกไม้สามารถเป็นสัญลักษณ์ที่จะอธิบายถึงความเปลี่ยนแปลงจากธรรมชาติที่เคยสวยที่สุด จนไปสู่ความเหี่ยวเฉา ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกดอกไม้เป็นสัญลักษณ์ที่สามารถแสดงถึงจะธรรมชาติชีวิต โดยใช้เทคนิคการปั้นดินเซรามิกที่มีคุณสมบัติ ของดินที่มีเนื้อละเอียด สัมผัสมีความเย็น การได้ใช้สองมือสัมผัส กด ทบ นวด คลึง จะรู้สึกผ่อนคลาย สบายใจ ลดความกดดันทางใจได้ เพลิดเพลิน จนทำให้จิตใจสงบในช่วงเวลาหนึ่งที่ทำการกรรมการปั้นดังตารางภาพต่อไปนี้

5.1.1 ตารางคำอธิบายอุปกรณ์ที่ใช้ในงานวิจัย

คำอธิบาย

ก. ดินขาว (Kaolin, China Clay)
คือ ดินสีขาวหรือสีครีมจางๆ ใช้เป็นส่วนผสมหลักในการผลิตเซรามิก
ดินขาวที่ดีมีสิ่งเจือปนน้อย มีเนื้อดิน
มาก เผาแล้วได้สีขาว หรือในทาง
เคมี คือเนื้อดินจะต้องมี Fe_2O_3
และ TiO_2 ในปริมาณน้อยมาก

ข. เครื่องมือขูดดิน ใช้ขูดดินขณะที่
ที่ดินยังหมาดๆ จะมีรูปร่างและ
ลักษณะแตกต่างกัน เครื่องมือแกะ
ลาย ปลายกลม ปลายแหลม

ค-จ สีใต้เคลือบ Underglaze เป็น
การเขียนลายลงบนผลิตภัณฑ์ที่ผ่าน
การเผาดิบแล้ว

ฉ.เตาเผาเซรามิก (ceramic kiln)
คือส่วนประกอบของเตาเผาเซรามิก
เตาที่ใช้อบชิ้นงานที่มีอุณหภูมิสูง
ประมาณ 800 - 1300 องศาเซล
เซียส

ช-ญ ชิ้นตอนการปั้นดอกไม้แห้ง
ด้วยดินเซรามิก

ฎ-ฐ งานปั้นดินที่ลงสีแล้วรอเคลือบ
แก้ว

ฑ.งานที่เผาเคลือบเสร็จเรียบร้อยแล้ว
อุณหภูมิเผา 1290 องศา

ภาพอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ก

ข

ค

ง

จ

ฉ

ช

ฌ

ฎ

ฏ

ฐ

ฑ

ฒ

ท

ตารางภาพที่ 1 : ตารางคำอธิบายอุปกรณ์ที่ใช้ในงานวิจัย
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพผลงานดอกไม้ที่โรยรา

ก ข ค
ภาพที่ 5 : ภาพแจกันดอกไม้ที่โรยรา ในแจกัน ดิน China Clay ชั้นที่ 1 (ก-ค)
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพผลงานดอกไม้ที่โรยรา

ง จ ฉ
ภาพที่ 6 : ภาพแจกันดอกไม้ที่โรยราในแจกัน ดิน China Clay ชั้นที่ 2 (ง-ฉ)
ที่มา: ผู้วิจัย

ซ

ช

ฅ

ภาพที่ 7 : ภาพแจกันดอกไม้ที่โรยราในแจกัน ดินขาว ชั้นที่ 3 (ซ-ฅ)
ที่มา: ผู้วิจัย

ญ

ฎ

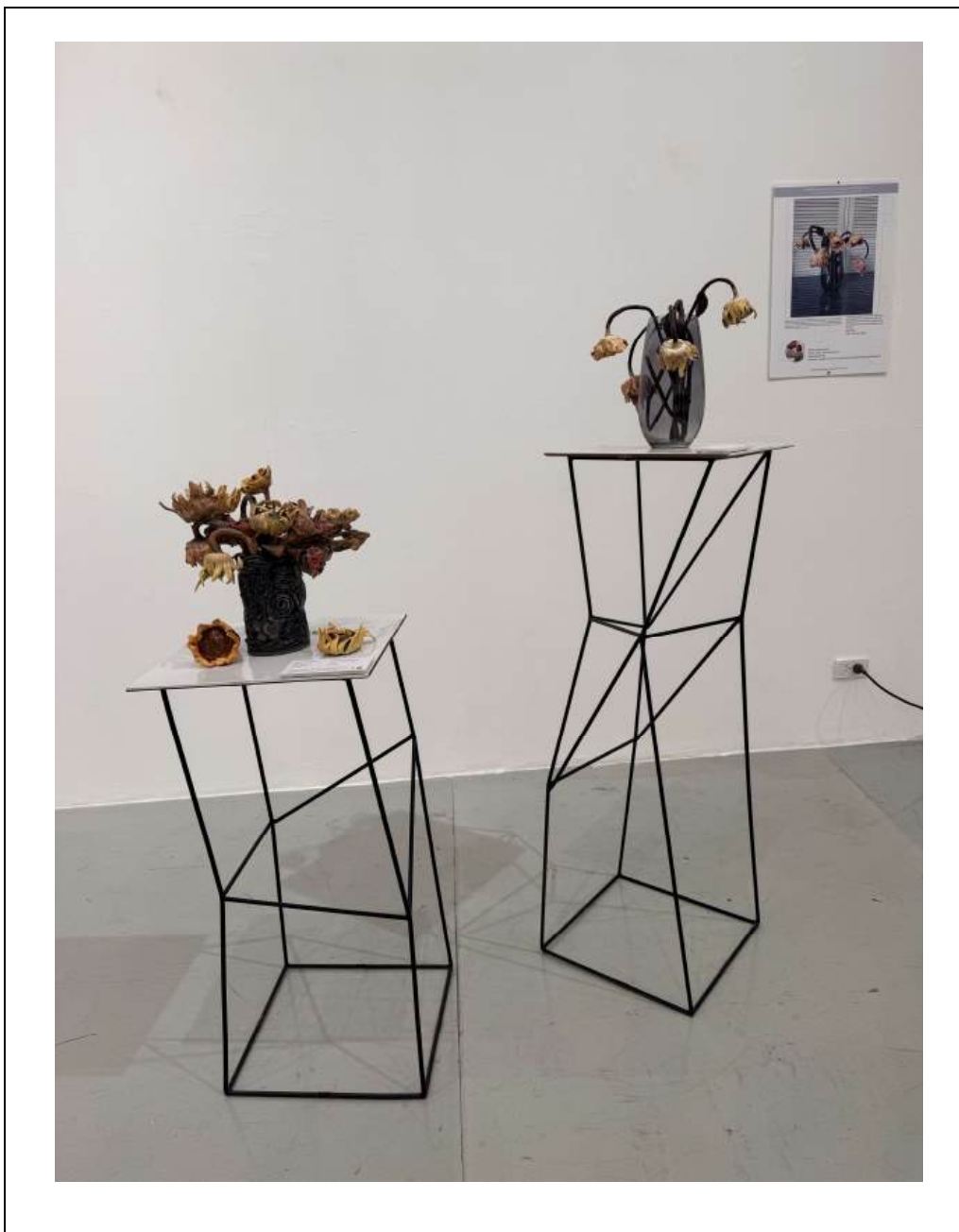

ฏ

ฐ

ภาพที่ 8 : ภาพแจกันดอกไม้ที่โรยราที่จัดแสดงในหอศิลป์แห่งชาติ
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 9 : ภาพผลงานแสดงศิลปะ "In My Mind 3" จัดแสดงที่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ (หอศิลป์เจ้าฟ้า) ตั้งแต่วันที่ 5-27 เมษายน 2568. เมตตา สุวรรณศรี
ที่มา: ผู้วิจัย

6.การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ผลการงานวิจัย

การสร้างสรรค์ผลงาน“ประติมากรรมบำบัดด้วยเทคนิคเครื่องเคลือบดินเผา ผ่านสัญลักษณ์ของดอกไม้ที่โรยรา โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากหลักคำสอนทางพุทธศาสนาภูไตรลักษณ์ร่วมกับแนวคิดความงามจากความไม่สมบูรณ์ (วาปี ชาปี)” ที่สร้างสรรค์ผลงานวิจัยแบบการวิจัยสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ ที่มีการค้นคว้าด้วยหลักการอธิบายทางวิชาการอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการทดลอง ทดสอบ วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขเชิงสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นสร้างสรรค์ผลงานที่มีลักษณะเฉพาะตน ไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยใช้การนำเสนอแนวคิดที่เป็นปัจเจก และสามารถปฏิบัติได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพตามกระบวนการสร้างสรรค์ ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องเคลือบดินเผา ที่มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างศิลปะเครื่องเคลือบดินเผา ขึ้นรูปแบบ

ประติมากรรม และการศึกษาภูฏาไตรลักษณ์ คือลักษณะไม่เที่ยง มีการแปรเปลี่ยนไปเป็นธรรมดา (กิตติ กันภัย, 2557, 280) สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีอยู่ในธรรมชาติที่มีความเปลี่ยนแปลงไป ตามกาลเวลา แสดงแนวคิดอันตรงกับหลักปรัชญาในทางพุทธศาสนา ที่ว่าด้วยสรรพสิ่งที่แปรผันและมีความเปลี่ยนแปลงหมุนเวียน “รูป” อยู่เสมอ ทั้งนี้เมื่อมนุษย์เรารับไม่ได้ต่อภาวะแห่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เราก็จะเกิดความทุกข์ และองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิเคราะห์คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ หลักความงามของเซน คือแนวคิดความงามจากความไม่สมบูรณ์ เพราะทุกสรรพสิ่งล้วนมีความเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้และยอมรับกับช่วงเวลาเปลี่ยนแปลงไป ย่อมมีคุณค่า เป้าหมายในการดำเนินชีวิต: “เข้าใจ – ไม่ยึดติด – ปลอ่ยวาง” เข้าใจความจริงของชีวิตผ่านการสร้างและสังเกตผลงานศิลปะ ผูกไม่ยึดติดกับผลงาน ตัวตน หรือความรู้สึก จนปลอ่ยวาง เห็นความงามในความไม่สมบูรณ์ พร้อมปลอ่ยให้สิ่งต่าง ๆ ดำเนินไปตามธรรมชาติการนอนน้อย ยอมรับว่าความเปลี่ยนแปลงรุ่งโรยคือความงามที่แผ่เร้น อยู่กับทุกสรรพสิ่ง เราจะมีความสุข การนำเสนอมุมมองทางประติมากรรมที่เน้นไปที่ความสมบูรณ์พร้อมนั้น อาจเป็นการตีความทางสุนทรียศาสตร์แต่เพียงด้านเดียว แท้จริงแล้ว ความงามจากความไม่สมบูรณ์นั้นก็มีความงามที่ลึกซึ้งได้เช่นกัน สอดคล้องกับแนวคิดทางศาสนาภูฏาไตรลักษณ์ เป็นธรรมะที่ทำให้เป็นพระอรหันะ แปลว่า ลักษณะ 3 ประการ หมายถึงสามัญลักษณ์ คือ กฎธรรมดาของสรรพสิ่งทั้งปวง อันได้แก่ อนิจจังลักษณะ ลักษณะไม่เที่ยง มีการแปรเปลี่ยนไปเป็นธรรมดา ทุกขลักษณะ ลักษณะทนอยู่ตลอดไปไม่ได้ ถูกบีบคั้นด้วยอำนาจของธรรมชาติทำให้ทุกสิ่งไม่สามารถทนอยู่ในสภาพเดิมได้ตลอดไป และ อนัตตลักษณะ ลักษณะไม่สามารถบังคับบัญชาให้เป็นไปตามต้องการได้ เช่น ไม่สามารถบังคับให้ชีวิตยังยืนอยู่ได้ตลอดไป ไม่สามารถบังคับจิตใจให้เป็นไปตามปรารถนา ความมีใช้ตัวตน เป็นต้น ไตรลักษณ์ คือ การเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และ ดับไป ทุกสิ่งในโลกนี้ ล้วนแล้วอยู่ใน กฎไตรลักษณ์ การเลือกนำดอกไม้ที่โรยรามาสรรค์นั้นเพื่อเป็นตัวแทนของความงดงามที่เสื่อมสลาย ไร้ค่า ตรงข้ามกับดอกไม้สดนั้นเป็นการตีความคุณค่าความงามในเชิงปรัชญา เพื่อชี้ให้เห็นคุณค่าของแนวทางปลอ่ยวาง ด้วยการบำบัดตนเองด้วยศิลปะการปั้นดิน เกิดเป็นผลงานที่ให้ความสุข สงบ หากผลงานที่ออกมานั้นแตกหัก เสียหายก็เกิดการเรียนรู้ที่จะยอมรับและพัฒนาตนเองในการปั้นชิ้นต่อไป

6.2 อภิปรายผล ตามแนวคิด วาปี ชาปี และกฎไตรลักษณ์ด้วยการปั้นดินเซรามิกศิลปะบำบัด(Art Therapy)ดอกไม้ที่โรยรา

ไดเซ็ทสึ สุกุซึ (Daisetz T.Suzuki) นักเขียนและพระเซนคนสำคัญ บันทึกหลักการเกี่ยวกับ วาปี ชาปี ไว้ ในหนังสือ Zen and Japanese Culture ในทางนามธรรม วาปี คือความเบิกบานในใจแม้ในท่ามกลางความยากไร้ ขาดแคลน ในแง่หนึ่งสะท้อนถึงความไม่ยึดติด สิ่งต่างๆ ไม่จำเป็นต้องสมบูรณ์แบบ เช่นเดียวกับชีวิต ที่ไม่ได้สมบูรณ์แบบเสมอไป “ชาปี” เป็นหลักแห่งจิตวิญญาณเซนที่ประกอบด้วย ความประสานสัมพันธ์ ความเคารพ ความบริสุทธิ์ และความสงบ นอกจากนี้ ชาปี ยังมีความหมายที่ตรงกับคำว่า สันติ ในภาษา สันสกฤต บางนัยเมื่อนำมาใช้ในทางพุทธศาสนา ชาปี ยังครอบคลุมความหมายถึงนิพพาน เมื่อนำมาใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะอันเปี่ยมด้วยสุนทรียภาพนั้น สุกุซึ เน้นให้เห็นความสำคัญว่างานศิลปะหรือสภาวะที่มนุษย์ตั้งใจสร้างขึ้นตามแนวทางนี้ จะต้อง “ปลุก” จิตให้ “ตื่น” และ “เข้าถึง” ความงามแห่งเนื้อแท้ในความไม่สมบูรณ์แบบ ความไม่ยึดติดในวัตถุ (Juniper, 2003; Suzuki, 1993) นำพาจิตให้สงบและเข้าถึงความงามแห่งความเรียบง่ายที่ไม่สมบูรณ์แบบนั้น ศาสตราจารย์ Timon Screech แห่งศูนย์เอเชียและแอฟริกันศึกษา ที่ The University of London เคยให้ความหมายสรุปแก่นแท้แห่งวะปี สะบิ ไว้อย่างน่าสนใจว่าจิตวิญญาณแห่งวะปี สะบิ นั้น แท้แล้วคือการชี้ให้เห็นถึงกฎ “ไตรลักษณ์” อันเป็นหลักคำสอนสำคัญของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นคือ หลักแห่งความไม่เที่ยง(impermanence) อันประกอบด้วย อนิจจัง : ความไม่แน่นอน ทุกสิ่ง : สภาพอันทนได้ยาก และ อนัตตา : การไม่ยึดติด ละวางตัวตน (non-self) ศาสตราจารย์ Timon Screech เห็นว่า วะปี สะบิ ที่เป็นปรัชญาการดำรงชีวิตในแบบพุทธนิกายเซ็นของญี่ปุ่น แผ่หลักสำคัญนี้ไว้ในการดำรงชีวิต หากผู้ใดเข้าถึงความจริงข้อนี้ได้ จิตของผู้นั้นก็เกิดปัญญาและตระหนักได้ถึงกฎไตรลักษณ์ที่ปรากฏผ่านสุนทรียภาพแบบวาปี ชาปี ที่ชื่นชมในความเก่าแก่ตามกาลเวลาของสิ่งต่าง ๆ ความไม่ยึดติดในวัตถุ พบความสงบในจิตใจตนเอง ชื่นชมความงามได้แม้ในความยากเข็ญ ยากไร้ มีความสงบในจิตใจแม้ชีวิตและสรรพสิ่งรอบกายอาจไม่ได้สมบูรณ์แบบ วาปี ชาปี จึงเป็นสุนทรียภาพที่เกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งกับการพิจารณาถึงความไม่เที่ยงแท้แห่งสรรพสิ่ง ซึ่งความเป็นอนิจจังนี้ ในภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า มูโจ (Screech, 2020)

จากแนวคิด วาปี ชาปี ที่ชี้แนวทางเพื่อช่วยผ่อนปรน ขยายเขตของคำว่างามให้กว้างขึ้น พร้อมทั้งชี้แนวทางที่ช่วยผ่อนคลายจิตใจที่ยึดติดกับความสมบูรณ์แบบของผู้คนให้น้อยลง ได้หยุดคิด ฝึมองสัจจะธรรมของชีวิตที่มีแง่มุมอันงดงาม ของที่ไม่งามตามกฎไตรลักษณ์ ที่มีการแปรเปลี่ยนไม่คงที่ หากมองด้วยความเข้าใจ เรียนรู้ยอมรับกับความเปลี่ยนแปลงได้ อาจจะได้พบกับความงามที่ลึกซึ้งไปด้วยปรัชญาการดำเนินชีวิต สิ่งที่เคยตึงก็เริ่มหย่อนลงได้ ผู้วิจัยเองนั้น มีชีวิตที่เต็มไปด้วยปัญหามากมาย เริ่มจากมีลูกชายเป็นเด็กออทิสติก และครอบครัวต้องจบลง กลายเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว ที่ต้องเลี้ยงลูกคนเดียว ความทุกข์สาหัส จากคนที่เคยยึดมั่นถือนั่นความสมบูรณ์แบบ เชื่อเสมอว่าทุกอย่าง

จะไม่เปลี่ยนแปลง จะคงอยู่ไปวันวัน แต่สิ่งนั้นไม่มีอยู่จริง จากที่เคยเชื่อว่าสามารถดูแลตัวเองได้ เผชิญปัญหาคนเดียวลำพังได้ ต่อเมื่อเลี้ยงลูกออกทิสติกที่ต้องอาศัยความเข้าใจในภาวะอาการของโรคตามช่วงวัยที่เปลี่ยนแปลงแล้ว ยังต้องศึกษาวิธีการทางจิตวิทยาร่วมด้วย เพราะเมื่อลูกโตขึ้นเขากลับมีอาการรุนแรงขึ้น อารมณ์วุ่นวาย ทำลายข้าวของมีค่าที่เคยสะสมมาจนหมด น้ำตาแห่งความเสียใจทรัพย์สินที่หาสะสมมาหลังไหล คิดท้อใจว่าจะมีชีวิตอยู่อย่างไร ความหดหู่ตกเป็นระยะเวลายาวนาน จนกลายเป็นภาวะซึมเศร้า แต่เมื่อมองหน้าลูกกลับรู้สึกขอบคุณลูก ที่ลูกเป็นดังครูที่คอยสอนและปรับปรุงนิสัยเราผู้เป็นแม่ให้ดีขึ้น ด้วยบทเรียนที่ลูกกระทำ ทำลายข้าวของในบ้าน ทำร้ายแม่ ทุกๆ ความเจ็บปวดคือบทเรียน สิ่งนี้คือตัวบีบคั้นที่ทำให้เริ่มศึกษาธรรมะ เพื่อช่วยเยียวยาจิตใจ รวมทั้งแนวทางการปล่อยวาง มันต้องเป็นเช่นนี้เอง ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวทางศิลปะบำบัดจิตตนเองให้หลุดพ้นจากท่วงเวลาที่เราเศร้า เพราะจากแนวคิดศิลปะบำบัด (art therapy) นั้น ศิลปะมีส่วนช่วยในการบำบัดรักษาทางจิตใจ ในระดับจิตไร้สำนึกจากแนวคิดที่ว่า ศิลปะ คือ หนทางแห่งการปลดปล่อย อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ตามความต้องการของแต่ละคน เช่นผู้วิจัยนั้นได้ศึกษาหาความรู้ว่าศิลปะบำบัดนั้นสามารถทำได้หลายวิธี ผู้วิจัยจึงเลือกสร้างสรรค์งานปั้นดินเซรามิก เมื่อปั้นดิน พบว่า เมื่อมือสัมผัสกับดินนั้น มีความรู้สึกประสาทสัมผัสจากนิ้วทำให้เรารู้สึกเย็น การกด นวด บีบ นับเป็นขั้นตอนที่ช่วยบำบัดทั้งส้น นวดจนดินนุ่ม อุ่นขึ้น เหนียวขึ้น จึงนำมาขึ้นรูปเป็นรูปทรงต่างๆ ในระหว่างนั้น ผู้วิจัยพบว่า ตนเองสงบ และมีสมาธิ ไม่คิดฟุ้งซ่าน การปั้นดินนั้นมีหลักทฤษฎีการบำบัดกล่าวไว้ว่า การบีบช่วยผ่อนคลายความเครียดได้ เพราะจิตใจจะทำหน้าที่ส่งการมือให้ทำงานระหว่างปั้นจะมีสมาธิ ความสุขหลุดพ้นจากความกังวลไปได้ช่วงเวลาหนึ่ง แม้ผลงานที่ปั้นของผู้วิจัยที่ออกมานั้น จะไม่สวยงามตามแบบที่มีอยู่จริง แต่เมื่อมองเข้าไปในผลงานแล้วกลับมีความสุข และมองเห็นความงามจากความไม่สมบูรณ์ รูปทรงที่ผู้สร้างสรรค์แต่งเติม มันกลับให้ความรู้สึกที่แปลกตา แสดงถึงจะวิเศษ ลดการปรุงแต่ง ผู้วิจัยเห็นถึงประโยชน์ของการปั้น จึงต้องการชี้แนวทางให้ผู้คนที่มีความเครียดกดดัน ซึมเศร้าได้หันมาหาทางออกโดยการใช้แนวทางศิลปะบำบัดโดยการปั้นดิน

ผู้วิจัยนำแนวคิดจากคำสอนของพระพุทธเจ้า หลอมรวมกับแนวคิด วาปี ชาปี ความงามจากความไม่สมบูรณ์ ร่วมกับการปั้นเครื่องเคลือบดินเผา โดยเลือกนำดอกไม้ที่เหี่ยวเฉา โรยรา แห่งกรอบในแจกัน มาสร้างสรรค์นั้นเพื่อเป็นตัวแทนของความงามที่เสื่อมสลาย ไร้ค่า ตรงข้ามกับดอกไม้แรกแย้ม ที่แสดงความเปล่งปลั่ง ความสดชื่น งดงาม ดึงดูดใจต่อผู้พบเห็น ดอกไม้ที่โรยรานั้นหากมองในมุมของการตีความคุณค่าทางสุนทรียกลับพบว่า ดอกไม้ที่โรยรา มีคุณค่าหลายประการ เพราะดอกไม้เป็นตัวแทนของภาพจำที่งดงามสวยสด เปรียบได้กับสตรีแรกแย้ม ต่อเมื่อเวลาผ่านไป ร่างการเติบโตขึ้น ความเปลี่ยนแปลงก็บังเกิด รื้อรอย ความแปรเปลี่ยนของรูปร่าง ไม่สวยงามดังเมื่อเริ่มเป็นสาวรุ่น หลายคนพยายามยึดความเปลี่ยนแปลงให้คงอยู่ ด้วยวิธีการที่หลากหลายที่เห็นได้ชัดเจนนที่สุดคือ ไปทำศัลยกรรม ดึงหน้า ดูดไขมัน ร้อยไหม เพื่อหวังเพียงเยียวยาร่างกายที่แปรเปลี่ยน ผมอกขาว ก็ยอมสละให้กลับมาดำกลับเช่นเดิม ตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ที่ซิกมันด์ ฟรอยด์ เคยกล่าวไว้ว่า กลไกป้องกันทางจิต (Defense Mechanisms) เป็นกระบวนการทางจิตที่บุคคลใช้เพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดความรู้สึกไม่สบายใจ ความวิตกกังวล หรือความขัดแย้งภายในที่เกิดจากความรู้สึกที่ไม่พึงประสงค์ (Freud, 2010) หรือสถานการณ์ที่ยากจะยอมรับได้ กลไกเหล่านี้ทำงานในระดับจิตใต้สำนึก เพื่อปกป้องตนเองจากความเจ็บปวดทางจิตใจ (เพ็ญพิไล ฤทธาคุณานนท์, 2566) ที่พยายามเยียวยาจิตใจตนเอง ให้ข้ามผ่านการเปลี่ยนแปลงได้เพียงชั่วขณะเวลาหนึ่งเท่านั้น ผู้วิจัยเองก็เป็นคนหนึ่งที่มีภาวะยึดติดกับหน้าตา ร่างกายที่เคยสวยงาม ต่อเมื่อเวลาผ่านไปทุกอย่างแปรเปลี่ยนเกิดเป็นความทุกข์ทางใจไม่อาจยอมรับได้ แต่เมื่อได้ศึกษาทฤษฎีจิตวิเคราะห์แล้ว ทำให้พบว่า มนุษย์เรายู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ไม่มีใครหยุดยั้งการแปรเปลี่ยนอันเป็นธรรมดาโลกได้ เพียงแค่ยอมรับและปรับเปลี่ยนทัศนคติว่า ความงามสามารถมองเห็นได้ทั้งที่จิตใจอันเปี่ยมสุข มองอย่างธรรมดาโลก เรียนรู้ ยอมรับว่ามันต้องเป็นเช่นนี้เอง สอดคล้องกับแนวคิดของเซน วาปีชาปี คือหลักความงามจากความไม่สมบูรณ์ ทุกๆ ความสมบูรณ์ล้วนมีความไม่สมบูรณ์ผสมผสานอยู่ สิ่งที่เคยคิดว่าจริงแท้ นั้น อีกเพียงชั่วข้ามคืนอาจไม่จริงอีกต่อไป แนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ ตามวัฏจักรธรรมชาติของการเกิดและดับของสรรพสิ่ง เป็นปรัชญาที่สอนให้เห็นถึงความงามในความเปลี่ยนแปลง อันมีรากความเข้าใจในพุทธศาสนาที่เห็นเป็นรูปธรรม ความงามในความเรียบง่ายของก้อนหินที่เวิ้งว้างไปตามกาลเวลา แม้จะยังคงรอยตำหนิเอาไว้ เฉากเช่นเดียวกับช่วงชีวิตของเรา แม้จะเกิดความเวิ้งว้างไปบ้างตามกาลเวลา แต่ก็นำมาซึ่งความงาม การชี้ให้เห็นถึงธรรมะของชีวิต ให้ผู้คนยอมรับกับความเป็นไป ความเป็นจริง ความเปลี่ยนแปลงที่เป็นธรรมดาของโลก ไม่ต้องยึดติดกับความคิดเดิมๆ โครงการนี้จึงนับว่ามีประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้การมองโลกแบบเข้าใจและมีความสุขจากภายในรวมทั้งบำบัดจิตใจด้วยศิลปะการปั้นได้อีกทางหนึ่ง

โครงการวิจัยชุดนี้ประกอบด้วยผลงาน 2 ส่วน คือ ส่วนของผลงานสร้างสรรค์นำเสนอเป็นผลงานเครื่องเคลือบดินเผา ลงสี 1 ชุด อันประกอบด้วยดอกไม้ที่เหี่ยวเฉาโรยรา นำมาจัดวางในแจกัน และดอกไม้เหี่ยวเฉาจำนวนมากจัดวางบนพื้น คล้ายสวนดอกไม้เหี่ยว เมื่อผู้เข้าชมผลงานจะเกิดการตั้งคำถามถึงความงามที่เหี่ยวเฉา นับเป็นการสร้างมิติการตีความความงามให้ขยายวงออกไป เพื่อให้คนเห็นถึงคุณค่าความงามจากความไม่สมบูรณ์ รวมทั้งเป็นการนำเสนอผลงานปั้นดินเซรามิก เเผาเคลือบ ที่แฝงไว้ด้วยปรัชญาชีวิต ตามคำสอนทางพุทธศาสนากฎไตรลักษณ์ และแนวคิดวาปี ชาปี ที่ใช้สอน กระตุ้นเตือนให้ผู้คน เรียนรู้และยอมรับความงามจากความเปลี่ยนแปลง โดย

ผ่านรูปทรงดอกไม้เหี่ยวเฉา ที่ไม่เคยมีการสร้างสรรค์และนำเสนอในแนวทางประติมากรรมแนวทางนี้มาก่อน และส่วนที่ 2 เอกสารประกอบการวิจัย จะแสดงให้เห็นถึงกระบวนการ ขั้นตอน การวิธีการศึกษา การสร้างสรรค์ตามระเบียบวิธีวิจัยโดยละเอียด เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษาทางศิลปะ ทั้งในแง่การศึกษาเรียนรู้ และแรงบันดาลใจในการนำเสนอเทคนิคทางศิลปะ มุมมอง ปรัชญา เพื่อนำไปใช้พัฒนาสร้างสรรค์ผลงานในลำดับต่อไปได้ พร้อมกันนั้นยังสามารถนำความรู้ไปพัฒนาผลงานศิลปกรรมร่วมสมัย รวมทั้งสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการเรียนการสอนด้านทัศนศิลป์ได้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติ กันภัย. (2562). *ความงามในความเสื่อมสลาย*. Veridian E-Journal, Silpakorn University, Humanities, Social Sciences and Arts, 12(3), 1123–1125.
- จิตาภา อนันตนิกร. แปล. (2558). *หัวใจพุทธะ*. นนทบุรี : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- ธนากร รุ่งธนาภิรมย์. (2560). *ทฤษฎีความงาม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ EARN concept.
- ปรุฑม บัญศรีตัน. (2556). *พุทธอภิปรัชญา : ความจริงเกี่ยวกับจักรวาล โลก มนุษย์ และสังสารวัฏ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีดา พิมพ์ขาวขำ. (2530). *เคลือบเซรามิกส์*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- ปวีณา สุธีรางกูร (2561). “ศิลปะแนวไม่จีรังในศิลปร่วมสมัยของไทย”. วารสารศิลป พีระศรี, มหาวิทยาลัยศิลปากร 5,2 (มีนาคม) : 66-82.
- เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์, 2566. **กลไกการป้องกันตนเอง – Defense Mechanisms**
25 Oct 2023. สืบค้นจาก <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/defense-mechanisms/>
รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์ พรรณี ชูจิรวงศ์. แปล.(2557) *พลังแห่งจิตปัจจุบัน ทางสู่การตื่นรู้และเยียวยา*.
สมุทรปราการ : สำนักพิมพ์ไอมายก๊อด.
- พุทธทาสภิกขุ. (2554). *ชุมนุมข้อคิดอิสระ*. กรุงเทพฯ : ดวงตะวัน.
- สุขุมล เล็กสวัสดิ์. (2548). *เครื่องปั้นดินเผา : พื้นฐานการออกแบบและปฏิบัติงาน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุขุมล เล็กสวัสดิ์. (2561). *เซรามิกสร้างสรรค์ แนวคิดและวิธีการทำงาน*. กรุงเทพฯ : 50 Press Printing.
- American Art Therapy Association. (2017). *About art therapy*. Retrieved from <https://arttherapy.org>
- Case, C., & Dalley, T. (2014). *The handbook of art therapy*. Routledge.
- Freud, S. (2010). *The interpretation of dreams*. Basic Books. (Original work published 1900)
- Juniper, A. (2003). *Wabi sabi: The Japanese art of impermanence*. Boston, MA: Tuttle Publishing.
- Kim, Whui-yeon. (2012). *Coexisting Differences: Women Artists in Contemporary Korean Art*. Hollym Corp.
- Leonard Koren. (2015). *Wabi – Sabi, Further Thoughts*. Canada : Imperfect Publishing.
- Linda Bloomfield. (2013). *Contemporary Tableware*. Ohio USA.: The American Ceramic Society.
- Malchiodi, C. A. (2012). *Handbook of art therapy*. Guilford Press.
- Moon, C. H. (2010). *Materials and media in art therapy: Critical understandings of diverse artistic vocabularies*. Routledge.
- Rubin, J. A. (2016). *Approaches to art therapy: Theory and technique*. Routledge.
- Eckhart Tolle. (1997). *The Power of Now : A Guide to Spiritual Enlightenment*. California USA. : Oh My God Publishing Co., Ltd.
- Suzuki, D. T. (1993). *Zen and Japanese culture*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Screech, T. (2020). *Wabi-sabi and the aesthetics of impermanence*. ในบทสัมภาษณ์โดย Tofugu. สืบค้นจาก <https://www.tofugu.com/japan/wabi-sabi/>

การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ด้วยแนวคิดวัฒนธรรมร่วมนครชัยบุรีรินทร์

Designing Ikat pattern based on ideas of common culture across Nakornchaiburin

นาวรณ์ ศรีสรานุกุลวงศ์, ภาณุวัฒน์ กาฬลิบ

Nawaporn Srisarankullawong, Panuwat Kalip

สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Communication Design Program, Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University

(Received : Nov 7, 2025 Revised : Dec 3, 2025 Accepted : Dec 3, 2025)

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง "การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ด้วยแนวคิดวัฒนธรรมร่วมนครชัยบุรีรินทร์" มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วมนครชัยบุรีรินทร์ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ 2. เพื่อสร้างต้นแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่แบบประยุกต์ จำนวน 10 ลวดลาย 3. เพื่อประเมินความพึงพอใจและแนวทางการเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ของลวดลายต้นแบบผ้าไหมมัดหมี่ โดยการประยุกต์ใช้ทุนทางวัฒนธรรมร่วม มีการดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธีผ่านการศึกษาเอกสารและการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยทำการออกแบบลวดลายต้นแบบจำนวน 10 ลาย และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 50 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบการ นักออกแบบ นักศึกษา และนักท่องเที่ยว เพื่อประเมินความพึงพอใจด้วยแบบสอบถาม 4 ด้าน (ความคิดสร้างสรรค์และการสื่อสาร, การออกแบบและองค์ประกอบศิลป์, ประโยชน์และความสะดวกในการผลิต, และความคุ้มค่าเชิงพาณิชย์) โดยวิเคราะห์ผลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ได้ลวดลายต้นแบบที่ผ่านการคัดเลือก 2 ลาย ได้แก่ "ลายบัวขอซ้อน" ที่พัฒนาจากลายขอเดิม และ "ลายบัวตูม" ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพสลักปราสาทหินและภูมิทัศน์ท้องถิ่น โดยผลการประเมินความพึงพอใจในภาพรวมของ "ลายบัวขอซ้อน" มีค่าเฉลี่ย($\bar{x}$) = 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.70 และ "ลายบัวตูม" มีค่าเฉลี่ย($\bar{x}$) 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.60 ซึ่งมีความโดดเด่นด้านประโยชน์และความสะดวกในการผลิตจริง แสดงให้เห็นว่าการออกแบบลวดลายใหม่บนโครงสร้างดั้งเดิมสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพเชิงพาณิชย์และสื่อสารอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่นครชัยบุรีรินทร์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : การออกแบบผ้าไหมมัดหมี่, ผ้ามัดหมี่, วัฒนธรรมร่วม, นครชัยบุรีรินทร์, เศรษฐกิจสร้างสรรค์

ABSTRACT

The objectives of this research, titled "Mudmee Silk Pattern Design with Nakornchai Burin Shared Culture Concept," were to 1) investigate fundamental data and the shared cultural identity of the Nakornchai Burin provincial cluster to establish design guidelines 2) create ten prototypes of applied Mudmee silk patterns and 3) evaluate satisfaction levels and approaches for increasing commercial value through the application of shared cultural capital. The study employed a mixed-methods approach, combining document analysis with fieldwork in Phutthaisong District, Buriram Province. Ten pattern prototypes were designed, and a purposive sample of 50 participants comprising experts, entrepreneurs, designers, students, and tourists was selected to assess satisfaction via a questionnaire covering four dimensions: Creativity and Communication, Design and Art Composition, Production Utility and Convenience, and Commercial Viability. Data were analyzed using mean and standard deviation. The results led to the selection of two final prototypes: "Lai Bua Kho Son" (Overlapping Hook Lotus), developed from the traditional Hook motif, and "Lai Bua Toom" (Lotus Bud), inspired by stone castle carvings and local landscapes. The overall satisfaction evaluation revealed that "Lai Bua Kho Son" had a mean score ($\bar{x}$) = 4.33 (S.D. = 0.70), while "Lai Bua Toom" achieved a mean score ($\bar{x}$) = 4.47 (S.D. = 0.60), with the latter showing particular distinction in production utility and convenience. These findings

demonstrate that designing new patterns based on traditional structures can generate commercially viable products and effectively communicate cultural identity to concretely support tourism in the Nakornchai Burin area.

Keywords : Ikat Silk Design, Ikat Textile, Shared Culture, Nakornchai Burin Cluster, Creative Economy

บทนำ

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จึงได้ดำเนินการทบทวนแผนพัฒนา กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ระหว่างวันที่ 20 – 21 สิงหาคม 2561 โดยยึดยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี มียุทธศาสตร์(Strategies Position)ในข้อที่ 2 คือ เป็นแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ระดับประเทศ โดยมีเป้าหมายการพัฒนา ศูนย์กลางของเกษตรอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ใหม่ ท่องเที่ยวอารยธรรมขอม และสังคมเป็นสุข ดังนั้นสิ่งที่สื่อสารถึงวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างชัดเจนคือ การทอผ้ามัดหมี่

ผ้ามัดหมี่ ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “ikat” เป็นวิธีการมัดย้อมและทอที่เก่าแก่มาก ปรากฏพบเห็นได้ในประเทศแถบเอเชีย และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในกลุ่มชาวไทยลาว ไทยวน ไทครั้ง ในประเทศไทย และชนชาติอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นกัมพูชา อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ในประเทศไทยจะพบผ้ามัดหมี่อยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผ้ามัดหมี่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย มีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มทอผ้าเพื่อใช้และจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดหมี่มีทั้ง ผ้าไหม ผ้าฝ้าย เส้นใยสังเคราะห์ ให้ผู้บริโภคเลือกใช้ตามงบประมาณที่พึงพอใจ ความสวยงามของผ้ามัดหมี่ เกิดจากทักษะการสร้างลวดลายจากการย้อมสีเส้นด้ายหรือไหมที่นำไปเป็นเส้นพุ่ง ลวดลายที่ปรากฏบนผ้ามัดหมี่ส่วนใหญ่เป็นลายที่เกิดจากความประทับใจในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พืช ดอกไม้ สัตว์ เครื่องใช้ สิ่งก่อสร้าง และลายเบ็ดเตล็ด โดยลายสัตว์ที่นิยมในผ้ามัดหมี่มากที่สุดคือ ลายหมีนาค มาจากความเชื่อว่าเป็นเจ้าแห่งงู ทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล นำความสมบูรณ์มาให้ชาวโลก จึงทอขึ้นเพื่อถวายพระในเทศกาลบุญต่างๆ ผ้ามัดหมี่ที่มีชื่อเสียงรู้จักกันดีและปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์และวรรณคดีของไทย

ในปัจจุบันกลุ่มทอผ้าต่างๆนิยมทอผ้าลวดลายดั้งเดิม เป็นผ้าทอที่มีลวดลายซึ่งใช้เทคนิคมัดเส้นด้ายเพื่อให้เกิดเป็นลวดลายต่างๆ ก่อนนำไปย้อม มีโครงสร้างลายหมี่แบบดั้งเดิม ประกอบด้วยหมี่รวด หมี่ราย และหมี่ปล้องหรือหมี่ข้อหรือหมี่คัน ลวดลายต่อเนื่องโดยรายละเอียดของลวดลายแต่ละรูปอาจไม่ซ้ำกันเลยอันเนื่องมาจากการมัดย้อมเส้นด้ายก่อนทอ ต่อมามีการปรับปรุงลวดลายที่เรียกกันว่า ลายสมัยนิยม หรือลวดลายประยุกต์ เป็นการประยุกต์ลายจากแบบดั้งเดิม ผ้าทอมัดหมี่อยู่ในลายยกดอกที่ไม่ใช่ลายพริกไทย ลายลูกแก้ว และลายลูกหวาย ซึ่งมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด หรือมีการค้นด้วยลายอื่น ยกเว้นขีด อาจสอดแทรกด้วย เส้นไหมแท้ หรือเส้นด้ายหรือด้นสีต่างๆ เช่น ดิ้นเงิน ดิ้นทอง ปักหรือเขียนลายเพิ่มเติมด้วยสีพิเศษ

ผ้าไหมบุรีรัมย์มีสีลวดลายหลากหลาย ตามความนิยมของชาวบุรีรัมย์ที่มีชนเผ่า 4 ชนเผ่า ได้แก่

- 1) ชนเผ่าไทยเขมร นิยมผ้าไหมลายทางกระรอก ลายอันปรม ลายโฮล ลายลูกแก้ว
- 2) ชนเผ่าชาวกูย ที่แต่งกายแบบชาวไทยเขมร จะทอผ้าไหมกระเนียวลายริ้วเป็นทางยาว ลายลูกแก้วย้อมมะเกลือเป็นสีดำ ผู้หญิงชาวกูยจะใส่ผ้าชิ้นที่มีหัว ตัว และตีนชิ้น
- 3) ชนเผ่าชาวไทยโคราช นิยมผ้าไหมลายทางกระรอก
- 4) ชนเผ่าไทยลาว นิยมผ้าไหมย้อมคราม และไหมลายมัดหมี่ลวดลายต่าง ๆ ผ้าที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ “ผ้าชิ้นตีนแดง” ซึ่งมีการทอเป็นจำนวนมากในอำเภอพุทไธสงและอำเภอนาโพธิ์

รายได้จากการทอผ้าของกลุ่มทอผ้าในอำเภอพุทไธสง คือ ผ้าชิ้นตีนแดงจากไหม เส้นฝ้าย มีทั้งลวดลายประยุกต์ และลายโบราณ เช่น ลายนาค ลายเขี้ยวเลื้อย ลายนกยูง ลายดอกแก้ว ลายดอกพิกุล ลายโคม เป็นต้น สามารถทอผ้าตัดชุด ผ้าผืนยาว ผ้าคลุมไหล่ เพราะมีหน้าพืดที่ใช้ในการทอผ้าหลากหลายขนาด และยังคงนิยมขายผ้าผืน เนื่องจากศักยภาพในการแปรรูปไม่เพียงพอ กลุ่มทอผ้าต้องการการออกแบบลวดลายใหม่ๆสำหรับการทอผ้า เพื่อเพิ่มความหลากหลายให้กับผ้าทอที่ทางกลุ่มจัดทำจำหน่าย

การสร้างสรรคัลวดลายมัดหมี่ใหม่ จึงเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันที่ต้องการลวดลาย รูปแบบใหม่ นอกเหนือจากลวดลายดั้งเดิม ด้วยแนวคิดวัฒนธรรมร่วมนครชัยบุรีรินทร์ (Nakhonchai Burin Shared Culture Concept) งานวิจัยนี้ประยุกต์ใช้แนวคิด “วัฒนธรรมร่วม” ของกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์) ซึ่งมีรากฐานร่วมกันทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะอิทธิพลจากอารยธรรมขอมโบราณ และวิถีชีวิตเกษตรกรรม องค์ประกอบหลักของวัฒนธรรมร่วมที่นำมาสังเคราะห์สู่การออกแบบ ประกอบด้วย สถาปัตยกรรม (Architecture) ที่มีรูปทรงและลวดลายจำหลักบนปราสาทหินที่ปรากฏในพื้นที่ถิ่น ภูมิปัญญาผ้าทอ (Weaving Heritage) วัฒนธรรมการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เช่น ผ้าทางกระรอก ผ้าย้อมคราม และผ้าชิ้นตีนแดง และภูมิทัศน์และธรรมชาติ (Landscape & Nature)อันประกอบไปด้วยพืชพรรณท้องถิ่น เพื่อดึง “จุดร่วม” เหล่านี้มาเป็นแกนหลักในการออกแบบ เป็นการเสริมสร้างอัตลักษณ์ใหม่ที่สื่อสารถึงความเป็นภูมิภาค (Regional Identity) ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และสอดรับ

กับยุทธศาสตร์การเป็นศูนย์กลางผลิตภัณฑ์ใหม่ระดับประเทศ เป็นการเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ ส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางของเกษตรอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ใหม่ การท่องเที่ยว และการสืบสานการผลิตผ้าไหมทอมือของกลุ่มทอผ้า อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วมนครชัยบุรีรินทร์ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ
2. เพื่อสร้างต้นแบบลวดลายผ้ามัดหมี่แบบประยุกต์ จำนวน 10 ลวดลาย
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจและแนวทางการเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ของลวดลายต้นแบบผ้ามัดหมี่ โดยการประยุกต์ใช้ทุนทางวัฒนธรรมร่วม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ต้นแบบลวดลายผ้ามัดหมี่ที่สามารถผลิตจำหน่ายได้จริงให้กลุ่มทอผ้า
2. เป็นสื่อกลางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ผ่านผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก
3. เป็นแนวทางในการอนุรักษ์และต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมร่วมให้คงอยู่ในบริบทสังคมร่วมสมัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและลงพื้นที่ (Fieldwork): ดำเนินการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเป็นระยะเวลา 1 เดือน ในพื้นที่อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองนครชัยบุรีรินทร์ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมวิธี ได้แก่ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับตัวแทนวิสาหกิจชุมชน 3 กลุ่ม (บ้านคูณ, บ้านหัวสะพาน, บ้านแดงใหญ่) และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เพื่อวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง และความต้องการลวดลายใหม่ของตลาด

ขั้นตอนที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง: กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินผลการออกแบบ คัดเลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 50 คน ประกอบด้วย ตัวแทนกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง/ผู้ประกอบการ จำนวน 10 คน เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการผลิต นักท่องเที่ยว และผู้บริโภค จำนวน 15 คน เพื่อประเมินความดึงดูดใจทางการตลาด นักออกแบบ จำนวน 5 คน และนักศึกษา จำนวน 20 คน เพื่อประเมินองค์ประกอบศิลป์และความคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 3 เครื่องมือและการวิเคราะห์ข้อมูล คือ แบบสอบถามความพึงพอใจ 4 ด้าน (ความคิดสร้างสรรค์, ความสวยงาม, การผลิตจริง, ความคุ้มค่า) 8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยดำเนินการออกแบบผลิต และสำรวจความพึงพอใจ รวมระยะเวลา 5 เดือน และมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับความพึงพอใจ
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

ตารางที่ 1 ช่วงคะแนนเฉลี่ย และระดับความพึงพอใจ

ขั้นตอนที่ 4 การรวบรวมข้อมูล ประเมิน และวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนและวิธีการในการรวบรวมองค์ความรู้จากเอกสารวิชาการ หนังสือหรือตำรา, งานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์, บทความวิชาการ บทความวิจัย, เอกสารที่เสนอในการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ การลงพื้นที่สำรวจ สัมภาษณ์ผู้ประกอบการ ศึกษากระบวนการผลิตและการทอผ้าไหมมัดหมี่ เพื่อสรุปแนวทางเพื่อมาส่งเสริมใช้ในการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ในกลุ่มจังหวัด “นครชัยบุรีรินทร์”

ขั้นตอนที่ 5 การออกแบบและประเมินผล ออกแบบลวดลายทอผ้ามัดหมี่จำนวน 10 ลวดลาย และประเมินผลความพึงพอใจ จากกลุ่มตัวอย่างและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำการคัดเลือกเหลือเพียง 2 ลวดลายเพื่อใช้ในการทอเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทำแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับพึงพอใจในการออกแบบโดยจะแบ่งออกเป็นด้าน ดังนี้

1. ด้านความคิดสร้างสรรค์

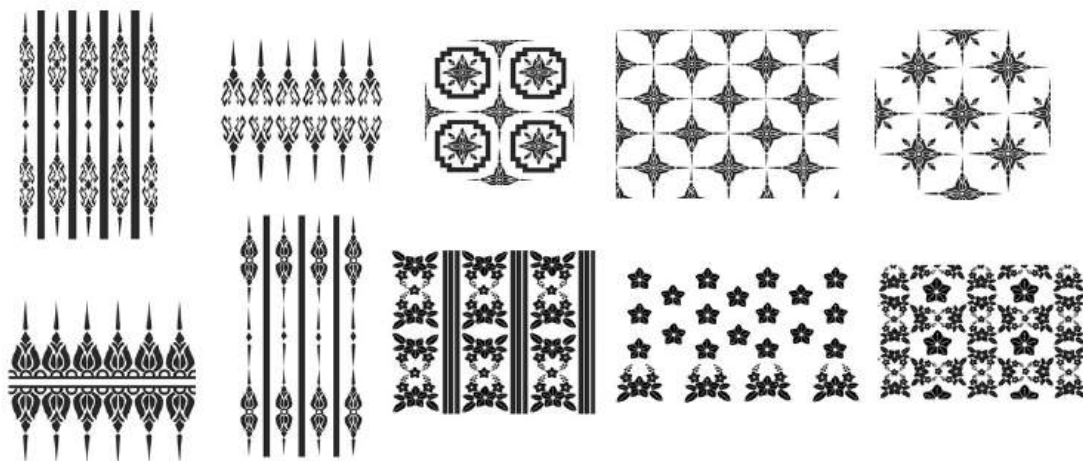
2. ความสวยงามของลวดลาย
3. โอกาสและความสามารถนำไปผลิตได้จริง
4. ด้านใช้งานเหมาะสมกับปัจจุบัน

สถิติที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ในการตรวจสอบผลการประเมิน ซึ่งจะใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อสรุปและประเมินผลว่าต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้น ตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีคุณลักษณะและประสิทธิภาพตามที่ต้องการ และนำไปปรับปรุง เพื่อเผยแพร่ขยายผลต่อไป

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมข้อมูลจากภาคเอกสารและศึกษาบริบทวัฒนธรรมร่วมนครชัยบุรีรินทร์ในการลงพื้นที่ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตัวอย่าง 3 กลุ่ม ในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ 1. กลุ่มทอผ้าฝ้ายและผ้าไหมบ้านคูณ หมู่ 7 2. บ้านห้วยสะพานทอผ้าฝ้าย 3. กลุ่มทอผ้าไหมบ้านแดงใหญ่ อำเภอพุทไธสง เพื่อหาแนวทางการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ด้วยแนวคิดวัฒนธรรมร่วมนครชัยบุรีรินทร์ พบว่า กลุ่มทอผ้าไหมบ้านแดงใหญ่เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพ เคยได้รับรางวัล และการคัดเลือกหลายครั้งจากจังหวัด และกรมพัฒนาชุมชนในการพัฒนาศักยภาพ แต่ทางกลุ่มนิยมทอผ้ามัดหมี่ลวดลายดั้งเดิม ลวดลายเกี่ยวกับสัตว์ ลวดลายเกี่ยวกับพืช ลวดลายเกี่ยวกับสิ่งประดิษฐ์ ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน สิ่งในกลุ่มทอผ้าต้องการคือ ลวดลายมัดหมี่ใหม่ๆ เพราะที่ทำอยู่ในปัจจุบันเป็นลวดลายเดิมๆ ไม่ได้มีลวดลายใหม่ ทำให้ผู้บริโภคไม่กลับมาซื้อซ้ำ เพราะไม่มีลวดลายใหม่ให้เลือกซื้อ จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาและออกแบบลวดลายใหม่เพื่อเพิ่มความหลากหลายให้กับผ้าไหมมัดหมี่ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการเตรียมวัสดุและออกแบบโดยคำนึงถึงเทคนิคการทอพื้นถิ่น คือการให้เครื่องทอผ้าแบบกระตุก ซึ่งเป็นเทคนิคที่ชุมชนมีความชำนาญสูง

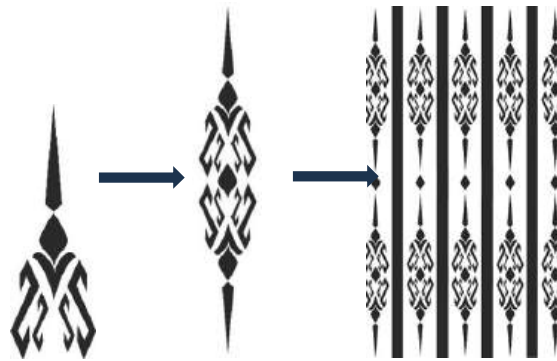
ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากทุนทางวัฒนธรรมร่วม สร้างสรรค์เป็นแบบร่างลวดลายจำนวน 10 ลวดลาย (ภาพที่ 1) โดยแบ่งกลุ่มแนวความคิดการออกแบบเป็น 2 กลุ่มหลัก คือกลุ่มแรงบันดาลใจจากสถาปัตยกรรมและรูปทรงเรขาคณิต เน้นการลดทอนลายเส้นจากปราสาทหิน ลายขอ และลายโคม (ดังปรากฏในแถวบนของภาพที่ 1) กลุ่มแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ เน้นรูปทรงดอกบัว พืชพรรณ และดอกไม้ท้องถิ่น (ดังปรากฏในแถวล่างของภาพที่ 1)

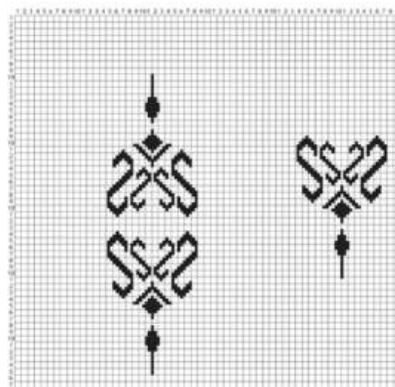
ภาพที่ 1 : ลวดลาย 10 ลาย ที่ใช้ในการประเมินผล
ที่มา : ผู้วิจัย

จากการนำลวดลายทั้ง 10 ลาย ให้กลุ่มตัวอย่างและผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเบื้องต้น พบว่า ลวดลายที่มีศักยภาพสูงที่สุดในการนำมาพัฒนาต่อยอดเชิงพาณิชย์และผลิตจริงได้โดยไม่ซับซ้อนเกินไป ลวดลายที่ได้รับการประเมินผลสูงสุด 2 ลายมาเข้าสู่กระบวนการเขียนกราฟลายมัดหมี่และทอ คือ

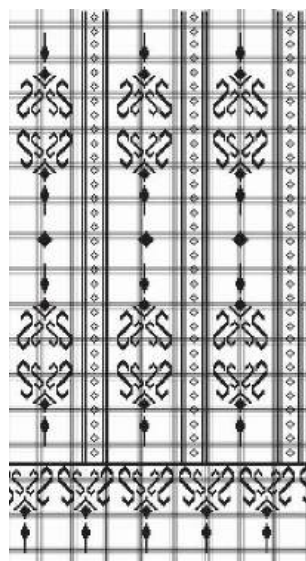
1. ลายบัวขอซ้อน (กลุ่มรูปทรงเรขาคณิตประยุกต์) เป็นการออกแบบลวดลายจากลายขอที่เป็นลายดั้งเดิม และนำมาจัดวางผูกลายใหม่ โดยใช้ลายขอขนาดใหญ่และขนาดเล็กวางเรียงกัน ลายขาเป๋ย ลายโคม ลายหมากจับ มาจัดวางในรูปทรงดอกบัวตูม หรือ หยดน้ำ นำมาผูกลายในรูปแบบการวางลายกลับหัว และเรียงในแนวตั้ง คั่นด้วยเส้น และลายโคมเจ็ด ผลงานที่ได้จึงมีรูปแบบเป็นผ้าชิ้นคันเครื่อง แล้วจึงเขียนลายบนตารางกราฟเพื่อใช้เป็นแนวทางในการคำนวณการมัดหมี่ ใช้รูปแบบสีดั้งเดิม คือ แดง เหลือง เขียว และขาว

ภาพที่ 2 : แม่ลายนำมาจัดตำแหน่งลายและผูกวลดลายเป็นลายขอซ้อน
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 3 : การนำแม่ลายเขียนบนตารางกราฟ
ที่มา : ผู้วิจัย

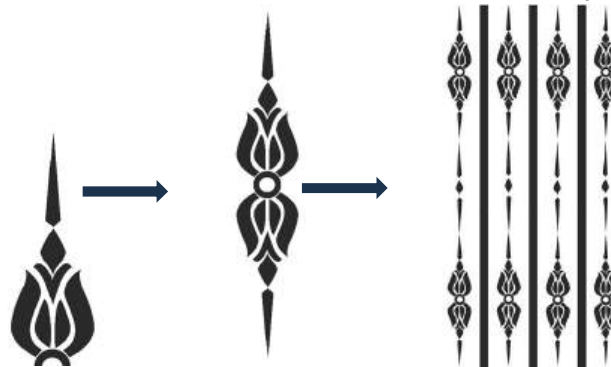

ภาพที่ 4 : การจัดองค์ประกอบด้วยการใช้แม่ลายบนตารางกราฟ
ที่มา : ผู้วิจัย

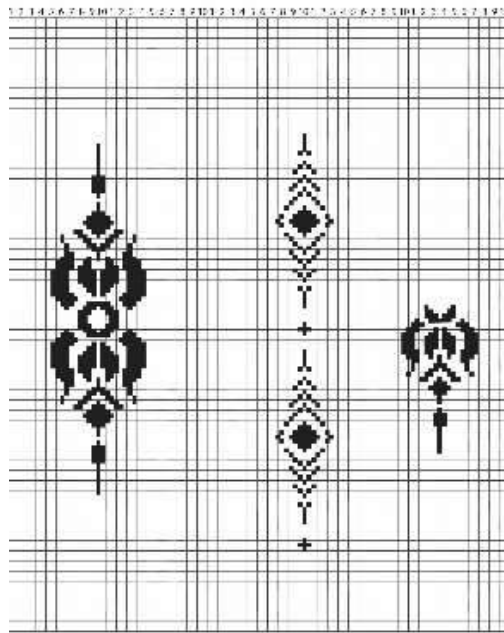

ภาพที่ 5 : ผ้าไหมมัดหมี่ที่ทอสำเร็จ
ที่มา : ผู้วิจัย

2. ลายบัวตูม (กลุ่มธรรมชาติประยุกต์) เป็นการออกแบบลวดลายที่ได้แรงบันดาลใจจากดอกบัวที่ปรากฏบนภาพสลักบนปราสาทหิน และนำมาจัดวางผูกลายใหม่ นำมาผูกลายในรูปแบบการวางลายกลับหัว และเรียงในแนวดิ่ง สลับกับลายโคมห่า คันด้วยลายเส้น จำนวน 3 เส้น แล้วนำเข้าสู่เขียนลายบนตารางกราฟเพื่อใช้เป็นแนวทางในการคำนวณการมัดหมี่ ลำ และใช้รูปแบบสีดั้งเดิม คือ แดง เหลือง และขาว

ภาพที่ 6 : แม่ลายนำมาจัดตำแหน่งลายและผูกลวดลาย
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 7 : การนำแม่ลายเขียนบนตารางกราฟ
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 8 : การจัดองค์ประกอบด้วยการใช้แม่ลายบนตารางกราฟ
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 9 : ผ้าไหมมัดหมี่ที่ทอสำเร็จ
ที่มา : ผู้วิจัย

อภิปรายผล

จากการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ด้วยแนวคิดวัฒนธรรมร่วมนครชัยบุรินทร์ ได้ทำการประเมินความพึงพอใจ ผลงานออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 2 ลาย โดยประเมินจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน ประกอบด้วย ตัวแทนกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง หรือผู้ประกอบการในจังหวัดบุรีรัมย์จำนวน 10 คน นักท่องเที่ยวจำนวน 15 คน นักออกแบบจำนวน 5 คน และนักศึกษาจำนวน 20 คน โดยวิธีการเลือกเจาะจง เพื่อหาผลซึ่งประกอบไปด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความคิดสร้างสรรค์และการสื่อสาร 2) ด้านการออกแบบ และองค์ประกอบศิลป์ 3) ด้านประโยชน์ ความสะดวกในการนำไปผลิตได้จริง 4) ความคุ้มค่าต่อการผลิตเพื่อจัดจำหน่าย โดยให้ระดับค่าคะแนน 1(พึงพอใจน้อย) ถึง 5(พึงพอใจมากที่สุด) และสรุปผลการประเมินได้ดังนี้

ด้านการประเมิน (4 ด้าน)	ลายบัวช่อซ้อน		ลายบัวตูม	
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
1. ด้านความคิดสร้างสรรค์และการสื่อสาร	4.37	0.6	4.44	0.62
2. ด้านการออกแบบและองค์ประกอบศิลป์	4.3	0.73	4.34	0.64
3. ด้านประโยชน์ ความสะดวกในการนำไปผลิตได้จริง	4.48	0.72	4.65	0.55
4. ด้านความคุ้มค่าต่อการผลิตเพื่อจัดจำหน่าย	4.16	0.73	4.45	0.6
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวม	4.33	0.70	4.47	0.60
สรุประดับความพึงพอใจ	มาก (ทุกด้าน)		มาก (ด้านที่ 3: มากที่สุด)	

ตารางที่ 2 การสรุปผลการประเมินความพึงพอใจระหว่างลายบัวช่อซ้อน และลายบัวตูม

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง "การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ด้วยแนวคิดวัฒนธรรมร่วมนครชัยบุรินทร์" สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อลวดลายต้นแบบ 2 ลายจากกลุ่มตัวอย่างพบว่า "ลายบัวช่อซ้อน" มีค่าเฉลี่ย($\bar{x}$)= 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.70 และ "ลายบัวตูม" มีค่าเฉลี่ย 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.60 และมีความพึงพอใจด้านประโยชน์ และความสะดวกในการผลิตจริงสูงที่สุด ($\bar{x}$)= 4.65 ในลายบัวตูม มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มทอผ้าในพื้นที่อำเภอพุทไธสงที่ต้องการลวดลายใหม่เพื่อแก้ปัญหาความจำเจของลวดลายดั้งเดิม และการที่ลายบัวตูมได้รับคะแนน

สูงสุดในด้านการผลิต สะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบที่คำนึงถึง "ข้อจำกัดและเทคนิค" ของช่างทอพื้นบ้าน ควบคู่ไปกับความงาม เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานออกแบบได้รับการยอมรับและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

2. ผู้ประเมินมีความพึงพอใจในระดับสูง โดยเฉพาะ "ลายบัวซ้อน" เกิดจากการประยุกต์ใช้ "ทุนทางวัฒนธรรมที่คุ้นเคย" เช่น ลายขอและลายโคม ซึ่งเป็นแม่ลายดั้งเดิมที่ฝังรากลึกในวิถีชีวิตของชาวอีสานได้ มาจัดวางใหม่ในโครงสร้างร่วมสมัย การผสมผสานระหว่าง "ความคุ้นเคยในรากเหง้า" กับ "ความแปลกใหม่" ของการจัดองค์ประกอบ ช่วยลดกำแพงความรู้สึกในการยอมรับสิ่งใหม่ ทำให้ผู้บริโภคและช่างทอรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมในลวดลายนั้น ขณะเดียวกัน "ลายบัวตูม" ซึ่งถอดแบบมาจากภาพสลักปราสาทหิน ก็ทำหน้าที่สื่อสารสัญลักษณ์ทางความเชื่อและความศรัทธาที่ชาวนครชัยบุรีนทร์มีร่วมกันผ่านงานทอผ้าได้อย่างลงตัวและงานออกแบบนี้ได้สร้างความแตกต่างโดยการดึงเอา "อัตลักษณ์ร่วม" ของกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนทร์ ซึ่งคือ "สถาปัตยกรรมขอมและธรรมชาติ" มาเป็นจุดขาย ไม่ยึดติดกับลายอัตลักษณ์ของสถานที่ใดสถานที่หนึ่งเพื่อยกระดับจาก "ลายพื้นบ้าน" สู่ "ลายประจำถิ่นนครชัยบุรีนทร์" ช่วยขยายฐานการรับรู้และตลาดให้กว้างขึ้น ครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด ซึ่งเป็นการสร้างจุดยืนใหม่ให้กับสินค้าผ้าไหมในตลาดภูมิภาคด้วยการเปลี่ยน "ทุนทางวัฒนธรรม" ให้เป็น "ต้นทุนทางเศรษฐกิจ" ลวดลายใหม่ที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่เพิ่มความหลากหลายให้กับสินค้า OTOP แต่ยังทำหน้าที่เป็น "สื่อวัฒนธรรม" ที่เล่าเรื่องราวของปราสาทหินและวิถีชีวิตผ่านผืนผ้า ช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสัมผัสแหล่งกำเนิดวัฒนธรรม การเชื่อมโยงเรื่องราวของลวดลายเข้ากับสถานที่ท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนทร์ จึงเป็นการสร้างระบบนิเวศทางเศรษฐกิจที่เกื้อกูลกันระหว่างภาคการผลิตสินค้าและภาคการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนช่วยให้กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองสามารถ ขยายช่องทางและเข้าถึงตลาดสมัยใหม่หรือตลาดออนไลน์ได้ดียิ่งขึ้น

3. ผลคะแนนด้านความคุ้มค่าเชิงพาณิชย์ของลายบัวซ้อน ($\bar{x} = 4.16$) และลายบัวตูม ($\bar{x} = 4.45$) สามารถพิสูจน์ข้อที่ว่าด้วยการ "เพิ่มมูลค่าและคุณค่า" โดยชี้ให้เห็นว่า การนำทุนทางวัฒนธรรมร่วม (เช่น สถาปัตยกรรมและธรรมชาติ) มาออกแบบใหม่สามารถสร้าง "ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพทางการแข่งขัน" ในตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาและการเก็บข้อมูลเรื่อง การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ด้วยแนวคิดวัฒนธรรมร่วมนครชัยบุรีนทร์ จึงสรุปและข้อเสนอแนะดังนี้

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ควรทดลองนำลวดลายไปจัดวางในรูปแบบใหม่ๆ เช่น การวางลายกระจาย หรือปรับเปลี่ยนคู่สี (Color Scheme) เป็นโทนพาสเทลหรือสีธรรมชาติ เพื่อขยายฐานลูกค้ากลุ่มคนรุ่นใหม่
2. การต่อยอดเชิงพาณิชย์: ควรส่งเสริมการตลาดดิจิทัลลวดลายและการสร้างแบรนด์ร่วมของกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนทร์ เพื่อสร้างมาตรฐานและเพิ่มมูลค่าทางการตลาดในระยะยาว

การสื่อสารถึงวัฒนธรรม "นครชัยบุรีนทร์" ด้วยการประยุกต์ลวดลายนี้ยังสามารถนำมาพัฒนาในเรื่องการจัดวางลวดลายเพิ่มเติมได้อีกหลากหลายรูปแบบ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ควรทดลองนำลวดลายไปจัดวางในรูปแบบใหม่ๆ เช่น การวางลายกระจาย หรือปรับเปลี่ยนคู่สีเป็นโทนพาสเทลหรือสีธรรมชาติ เพื่อขยายฐานลูกค้ากลุ่มคนรุ่นใหม่ ไม่จำเป็นต้องมีลายเชิง เส้นเขื่อน ไม่จำเป็นที่จะต้องทอเป็นหมี่คั่นเนื่องจากลวดลายที่ออกแบบสามารถนำไปจัดวางลวดลายได้หลากหลาย เช่น การจัดวางลวดลายแบบกระจายแม่ลาย หรือวางลวดลายเต็มพื้นที่ของหน้าผ้า และเลือกชนิดของเส้นใยให้หลากหลายในการทอ เช่น เส้นใยฝ้าย เส้นใยโพร ทำให้ผ้าที่ทอมีราคาที่หลากหลาย ให้ผู้บริโภคเลือกซื้อตามงบประมาณที่ตนเองมี อีกทั้งควรส่งเสริมการตลาดดิจิทัลลวดลายและการสร้างแบรนด์ร่วมของกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนทร์ เพื่อสร้างมาตรฐานและเพิ่มมูลค่าทางการตลาดในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง(2563). แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์) ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2561-2565 (ฉบับทบทวน) รอบปี พ.ศ. 2563.
<http://www.buriram.go.th/>
- โครงการส่งเสริมการตลาดและเชื่อมโยงการค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP จังหวัดบุรีรัมย์ทั้งในและต่างประเทศ. (ม.ป.ป.). ประวัติผ้าไหมบุรีรัมย์. <http://www.phanomrungsilk.com/core/stocks/aboutTH.pdf>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). ผ้าและกรรมวิธีการทอ: ผ้ามัดหมี่.
<https://www.bot.or.th/Thai/MuseumAndLearningCenter/Pages/Default.aspx>
- นลินี ทองประเสริฐ, ปิยนันท์ โชติวนิช, และ ศุภกัญญา เกษมสุข. (2562). การพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่ Premium OTOP ด้วยทุนทาง

- วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านหัวเมือง อ.มหาชนะชัย จ.ยโสธร. วารสาร
พินนาศรสาร, 15(2), 15-30. [https://so02.tci-](https://so02.tci-thaijo.org/index.php/Pitchayat/article/download/241501/164091/831594)
[thaijo.org/index.php/Pitchayat/article/download/241501/164091/831594](https://so02.tci-thaijo.org/index.php/Pitchayat/article/download/241501/164091/831594)
- พระครูสุธีรสาร, และคณะ. (2565). เอกลักษณ์ลวดลายผ้าทออีสานบ้านวังผาและบ้านวังศิลา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย. วารสาร
มจร การพัฒนาสังคม, 7(3), 111-125. [https://so06.tci-](https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JMSD/article/download/258637/175864)
[thaijo.org/index.php/JMSD/article/download/258637/175864](https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JMSD/article/download/258637/175864)
- โพสต์ทูเดย์. (2556). โอท็อปไทยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์. <https://www.posttoday.com/business/218017>
- สันติ ไทยยืนวงศ์. (2564). เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) จากสินค้าเกษตรพื้นถิ่นด้วยกลไกการขับเคลื่อน
ห่วงโซ่มูลค่าใหม่ จังหวัดนครปฐมและประจวบคีรีขันธ์ [รายงานการวิจัย]. หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่
(บพท.). <https://pmua.or.th/research/a13f630009/>
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (2557). มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มผช. 17/2557 ผ้ามัดหมี่.
http://tcps.tisi.co.th/pub/tcps0017_57
- สินีนาฏ รามฤทธิ์, เกรียงศักดิ์ เขียวมั่ง, และ ชังฮี คิม. (2562). การพัฒนาอัตลักษณ์ผ้าไหมบุรีรัมย์สู่การออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์.
มนุษยสังคมสาร (มสส.), 17(2). [https://so03.tci-](https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhusoc/article/download/199782/147550/672432)
[thaijo.org/index.php/jhusoc/article/download/199782/147550/](https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhusoc/article/download/199782/147550/672432)
672432

ระฆัง: คุณลักษณะของควมมีชีวิตชีวาและจิตวิญญาณของเครื่องสำริดราชวงศ์ฉู่เพื่อออกแบบ
ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์

Bronze Chime Bells: The Vitality and Spirit of Bronze Chime Bells from the State of
Chu for the Design of Cultural and Creative Products

หลิว จิ่ง¹; พานู สรวัยสุวรรณ²

Liu Jing¹; Panu Saroeysuwan²

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University

(Received : May 13, 2025 Revised : Jun 21, 2025 Accepted : Jul 8, 2025)

บทคัดย่อ

วัฒนธรรมสำริดของยุคก่อนราชวงศ์ฉินมีการพัฒนาอย่างมาก เครื่องสำริดราชวงศ์ฉู่เองก็เช่นกัน ระฆังเจิงโหวอเป็นเครื่องสำริดประจำรัฐฉู่ ระฆังเหล่านี้เป็นการแสดงถึงความสำเร็จขั้นสูงสุดของอารยธรรมพิธีกรรมและดนตรีในยุคก่อนราชวงศ์ฉินของจีนและเทคโนโลยีการหล่อสำริด บทความนี้ใช้ลวดลายของระฆังเจิงโหวอเป็นจุดเริ่มต้นในการศึกษาความหมายแฝงและคุณค่าสมัยใหม่ พร้อมทั้งทดลองนำลวดลายของระฆังไปใช้กับผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ เพื่อสำรวจวิธีการใหม่ๆ ในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ฉู่อย่างสร้างสรรค์ การวิจัยนี้เริ่มต้นจาก “เครื่องสำริดราชวงศ์ฉู่ ลวดลายของระฆังเจิงโหวอและผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์” ในสามระดับ โดยใช้ทฤษฎีต่างๆ เช่น การออกแบบ สัญลักษณ์และสุนทรียศาสตร์ เพื่อการศึกษาเชิงระบบ วิเคราะห์ความหมายแฝง อัตลักษณ์ทางศิลปะ คุณค่าทางจิตวิญญาณและสถานะการประยุกต์ใช้ลวดลายของระฆัง สำรวจแนวคิดและวิธีการใหม่ๆ เพื่อผสานเข้ากับการออกแบบสมัยใหม่ จากการจัดเรียงความสัมพันธ์ระหว่าง “เครื่องสำริดราชวงศ์ฉู่ ลวดลายของระฆังเจิงโหวอและผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์” จึงได้ออกแบบแกนระฆังที่มีมูลค่าในเชิงปฏิบัติ มีความคิดสร้างสรรค์และสอดคล้องกับกระแสนิยมของผู้บริโภค พิสูจน์ให้เห็นว่าเครื่องสำริดเต็มไปด้วยควมมีชีวิตชีวา การผสมผสานกับการออกแบบที่ทันสมัยสามารถเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมฉู่ให้มีความสร้างสรรค์ได้

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์, ระฆังเจิงโหวอ, เครื่องสำริด, วัฒนธรรมฉู่

ABSTRACT

The bronze culture of the pre-Qin period was very developed, and the bronzes of the Chu region were no exception. Zenghouyi chime bells are typical of Chu bronzes, representing the highest achievements of China's pre-Qin ritual and music civilization and bronze casting technology. This article takes the patterns of Zenghouyi chime bells as the starting point to study its symbolic meaning, aesthetic characteristics and modern value, and attempts to apply the chime bell patterns to the design of cultural and creative products, exploring new ways of creative transformation of Chu culture. This study first starts from the three levels of "Chu bronzes, Zenghouyi chime bell patterns, and cultural and creative products", and uses theories such as design, semiotics, and aesthetics to conduct a systematic study, and analyzes the intrinsic meaning, artistic characteristics, and spiritual value of Zenghouyi chime bell patterns. Secondly, the application status of Chu patterns in cultural and creative products is investigated, and the shortcomings are pointed out, and new ideas and methods for integrating Zenghouyi chime bell patterns into cultural and creative products are explored. Finally, by sorting out the internal relationship between "Chu bronzes, Zenghouyi chime bells, and cultural and creative products", a design plan for cultural and creative products with practical value, creativity, and in line with consumer trends was completed. The research results show that Chu bronzes are full of vitality. If they can be cleverly combined with cultural and creative products, the creative transformation of Chu culture can be achieved

Keywords: cultural and creative products, Zenghouyi chime bells, bronze ware, Chu culture

บทนำ

ด้วยการพัฒนาของสังคม ผู้คนจำนวนมากยิ่งขึ้นตระหนักว่าการสืบทอดและการส่งเสริมวัฒนธรรมดั้งเดิมมีความสำคัญอย่างยิ่ง ก่อนหน้านั้นแม้ว่านักวิชาการบางคนได้ศึกษาระฆังเจิงโหวอมาแล้ว แต่ก็ยังขาดการสำรวจคุณค่าการออกแบบและคุณค่าทางศิลปะของการตกแต่ง นอกจากนี้ วิถีชีวิตของผู้คนในปัจจุบันแยกไม่ออกจากการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ ผู้คนต้องการผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น รวมถึงงานออกแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความหมายแฝงทางจิตวิญญาณและมีรสนิยมทางวัฒนธรรม การบูรณาการการตกแต่งด้วยทองสำริดแบบดั้งเดิมเข้ากับผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์สมัยใหม่กลายเป็นกระแสสำหรับการพัฒนาใหม่ และมีผลงานที่ยอดเยี่ยมเกิดขึ้นมากมาย อย่างไรก็ตามยังมีการออกแบบจำนวนมากที่เลียนแบบการตกแต่งระฆังเจิงโหวอและขาดการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ในการตกแต่งระฆังเจิงโหวอ งานวิจัยฉบับนี้จะเริ่มต้นจากการพัฒนาการตกแต่งระฆังเจิงโหวอ โดยแยกข้อมูลลวดลายในช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ช่วงต่างๆ มุ่งเน้นไปที่การสำรวจและสร้างสรรค์คุณลักษณะเชิงสัญลักษณ์ สุนทรียภาพและจิตวิญญาณของลวดลายการตกแต่ง เพื่อช่วยให้ผู้คนมีความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับการตกแต่งระฆังเจิงโหวอ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 ระฆังเจิงโหวอ

ที่มา : ผู้วิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของวัฒนธรรมฉู่ เครื่องสำริดจากภูมิภาคฉู่และระฆังเจิงโหวอ
2. เพื่อวิเคราะห์ความหมายเชิงสัญลักษณ์และอัตลักษณ์ทางสุนทรียภาพของลวดลายการตกแต่งระฆังเจิงโหวอ และอภิปรายคุณค่าสมัยใหม่ของระฆังเจิงโหวอ
3. เพื่อทดลองใช้การตกแต่งระฆังเจิงโหวอในการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ และสำรวจแนวทางใหม่ในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมฉู่อย่างสร้างสรรค์

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้มั่นใจถึงความลึกและความกว้างของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้จะใช้วิธีการวิจัยดังต่อไปนี้:

1. วิธีการวิจัยเอกสาร

รวบรวมเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย รายงานออนไลน์และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องผ่านฐานข้อมูล อินเทอร์เน็ต ห้องสมุดและช่องทางอื่นๆ อ่านเนื้อหาเอกสารอ้างอิงอย่างละเอียดและทำความเข้าใจหัวข้อของเอกสารอ้างอิง เนื้อหาและบทสรุป ฯลฯ เอกสารดังกล่าวได้รับการจัดประเภทและศึกษาตามหัวข้อ “เครื่องสำริดจากภูมิภาคฉู่” “การตกแต่งระฆังเจิงโหวอ” และ “ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์” ฯลฯ พร้อมทั้งดึงข้อมูลที่มีคุณค่ามาวางรากฐานทางทฤษฎีที่มั่นคงสำหรับการวิจัยในภายหลัง

2. วิธีการสำรวจภาคสนาม

งานวิจัยฉบับนี้ได้รวบรวมข้อมูลผ่านการวิจัยภาคสนามโดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น การสังเกตโดยตรง การวัดผล แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ การไปสำรวจแหล่งโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์ด้วยตนเอง การสัมภาษณ์ในเชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญและผู้อาวุโส เป็นต้น

3. การวิเคราะห์กรณีศึกษา

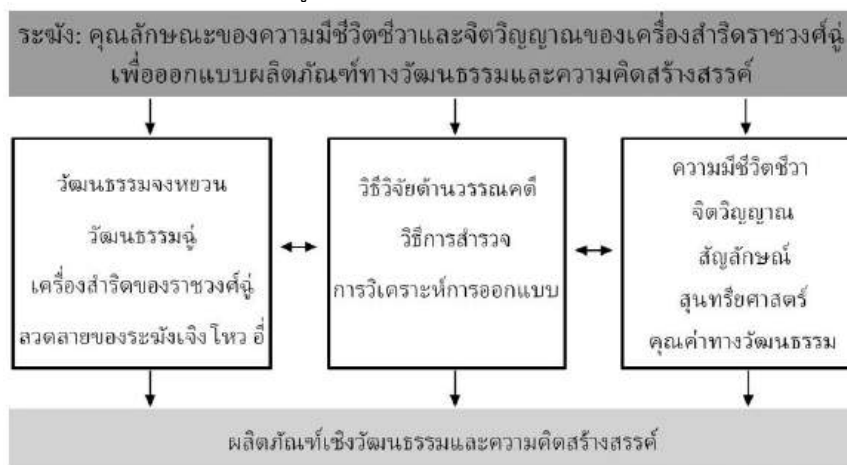
วิธีการวิเคราะห์กรณีศึกษาเป็นวิธีที่ใช้กันทั่วไปในการวิจัยการออกแบบและเป็นลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งเช่นกัน จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาที่มีความโดดเด่น สามารถค้นพบวิธีการออกแบบที่เหมาะสม แนวคิดการออกแบบขั้นสูง แนวโน้มการออกแบบที่ล้ำสมัย ฯลฯ และนำความรู้ข้างต้นไปใช้โดยวิธีการทั่วไปกับวิธีการแบบเฉพาะเจาะจง

4. วิธีการตรวจสอบเชิงปฏิบัติ

การวิจัยนี้จำเป็นต้องได้รับการตรวจสอบโดยการฝึกปฏิบัติด้านการออกแบบ ขั้นแรกชี้แจงแนวคิดการออกแบบและพัฒนากระบวนการออกแบบที่สมเหตุสมผล ใช้วิธีการต่างๆ เช่น การระดมความคิด การอภิปรายกลุ่มและการวิเคราะห์สถานการณ์การใช้งาน เพื่อสร้างแผนการออกแบบที่สร้างสรรค์ จากการประเมินที่ครอบคลุม การกลั่นกรองแผนเบื้องต้นเพื่อกำหนดแผนที่ดีที่สุดและปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ สุดท้ายจากผลตอบรับของผู้ใช้งานรุ่นทดลองใช้ แผนการออกแบบได้รับการปรับให้เหมาะสมและเปิดตัวสู่ตลาดในที่สุด

5. กรอบแนวคิดของการวิจัย

เพื่อนำเสนอแนวคิดในการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้สร้างกรอบแนวคิด (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย
ที่มา : ผู้วิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

1. วัฒนธรรมฉู่

ในกระบวนการทางประวัติศาสตร์ของการพัฒนาและการเติบโตของแคว้นฉู่ ชาวฉู่ได้สร้างวัฒนธรรมภูมิภาคที่มีการพัฒนาเป็นอย่างมากและมีความโดดเด่นนั่นคือ วัฒนธรรมฉู่ "วัฒนธรรมฉู่เป็นวัฒนธรรมของ 'ฉู่' ในทางโบราณคดี ลักษณะทั่วไปของวัฒนธรรมฉู่ก่อตัวขึ้นในช่วงสมัยขุนซิวจ้านกั๋ว" (Su, 1982, p.3) อย่างไรก็ตาม สืบย้อนไปถึงแหล่งที่มาของวัฒนธรรมฉู่สามารถ ย้อนไปก่อนหน้านี้ โดยมีบันทึกที่เกี่ยวข้องใน "Chu Ci Li Sao" และ "Historical Records Chu Family" โบราณวัตถุทางโบราณคดี "ge คือหนึ่งในระฆังของราชวงศ์ฉู่ ที่ขุดพบจากพื้นที่เมืองผานหลง ในอู่อันมีลักษณะของฉู่ ดังนั้นวัฒนธรรมฉู่จึงสามารถสืบย้อนไปถึงราชวงศ์โจวทางตะวันตกหรือก่อนหน้านี้" (Ying, 2011, p.73) ในช่วงราชวงศ์โจว ราชวงศ์ฉู่ค่อยๆ แข็งแกร่งขึ้นและกลายมาเป็นคู่ต่อสู้ที่สำคัญของพื้นที่ราบลุ่มทางภาคกลาง ในช่วงสมัยขุนซิวจ้านกั๋วราชวงศ์ฉู่ เริ่มมีอำนาจมากขึ้นและกลายเป็นหนึ่งใน 5 ผู้ปกครองอำนาจหรือเรียกว่า "ห้าอิทธิราช" ในเวลานั้น ในช่วงสงครามระหว่างราชวงศ์ ราชวงศ์ฉู่กลายเป็นประเทศที่มีอำนาจ และคุมอำนาจของชาติ การทหาร และวัฒนธรรมจนถึงจุดสูงสุด

2. ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์จากวัฒนธรรมฉู่

ในค.ศ. 2019 “การออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์” โดย Zhou Chengjun, He Zhangqiang และ Yuan Shiqun ได้แนะนำวิธีการออกแบบอย่างเป็นระบบตามความต้องการของตลาดเป็นหลัก (Zhou & Yuan, 2019, pp.70-71) "Introduction to Cultural Industry" เขียนโดย Li Siqun และ Li Tao เริ่มต้นจากความเป็นจริงของจีนกล่าวถึงคำจำกัดความและเนื้อหาของอุตสาหกรรมวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ในประเทศจีน และในขณะเดียวกันก็รวมแอนิเมชันดิจิทัลเข้ากับอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ (Yin & Li, 2007, p.109)

3. ระฆังเจิงโหวอี

Long Hang จาก Academy of Fine Arts of Xinjiang Normal University ได้พูดคุยเกี่ยวกับคุณค่าทางศิลปะของสิ่งประดิษฐ์ที่ขุดพบจากสุสานของเจิง โหว อี ในบทความ "On the Influence of Chu Culture on the Art of Artifacts Unearthed from the

Tomb of Zenghou Yi" เผยแพร่ใน "Art Education Research" ในค.ศ. 2012 การวิเคราะห์ลักษณะรูปร่างของสิ่งประดิษฐ์ที่ขุดพบจากหลุมฝังศพของ เจิง โหว อี้ ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมผู้จากสามแ่งมุ่มของเทคนิคนามธรรมทั่วไป สัญลักษณ์เชิงเปรียบเทียบ และความเชื่อทางศาสนา (Long, 2012) p.36) ในค.ศ. 2016 บทความของ Zeng Yanling เรื่อง "The Decoration Model of Zenghouyi Chime Bells" บทความนี้ได้วิเคราะห์รูปแบบจากลวดลายของม้งกร สัตว์ นก พืช และเต่าสไตร์อาร์ตเดโค (Zeng, 2016, pp.23-28) ในปีค.ศ. 2019 Zhou Junkui และ Zhong Wei จาก Wuhan Textile University ได้ตีพิมพ์บทความในวารสาร "Research on the Application of Zenghouyi's Chime Bell Pattern in Fashion Design" ผู้วิจัยได้นำส่วนต่างๆของเสื้อผ้าสไตร์ลวดลายดั้งเดิมหลังจากการออกแบบได้รวมเข้ากับเสื้อผ้าสมัยใหม่อย่างลงตัวและกลมกลืนเพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับการออกแบบนวัตกรรมและการประยุกต์ใช้ลวดลายดั้งเดิมอื่นๆ ในการออกแบบเสื้อผ้า (Zhou & Zhong, 2019, pp.37-45)

4. การวิจัยทางโบราณคดีเกี่ยวกับระฆัง

ปลายทศวรรษ 1980 จนถึงปัจจุบัน นี้เป็นยุคใหม่และเป็นช่วงที่เกิดผล นักวิชาการได้ทำการวิจัยเชิงลึกเพิ่มเติมเกี่ยวกับเสียงระฆัง "A Survey of Musical Instruments Unearthed in Ancient China" (Li, 1996, pp.1-5) และ "การวิจัยเกี่ยวกับระฆังยุคก่อนราชวงศ์ฉิน" (Zhu & Lu, 1994, p.130) ในได้หวั่น มีเนื้อหาทางประวัติศาสตร์มากมายเกี่ยวกับเสียงระฆัง รวบรวม จัดระเบียบ และวิเคราะห์งานวิจัย ในแง่ของการวิจัยเฉพาะทาง ผลงานที่เป็นตัวแทนมากที่สุดคือ "ระฆังเจิงโหวอี้" ซึ่งเรียบเรียงโดย Zou Heng และ Tan Weisi ตลอดระยะเวลา 15 ปี หนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น 4 เล่ม โดยศึกษาที่มาของระฆังตามลำดับ ความสัมพันธ์ของแก้วและเสียงระฆัง ทำนองรูปทรง การตกแต่ง จารึก ศิลปะการประดิษฐ์ตัวอักษร เทคโนโลยีการหล่อ ฯลฯ ของเสียงระฆังเจิงโหวอี้ ตลอดจนรายละเอียดภาคผนวกและงาน อาจกล่าวได้ว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญในการวิจัยร่วมสมัยเกี่ยวกับเสียงของระฆังเจิงโหวอี้ (Zou & Tan, 2015, pp.1-10)

ผลการงานวิจัย

1. ความหมายแฝงของลวดลายตกแต่งระฆังเจิงโหวอี้

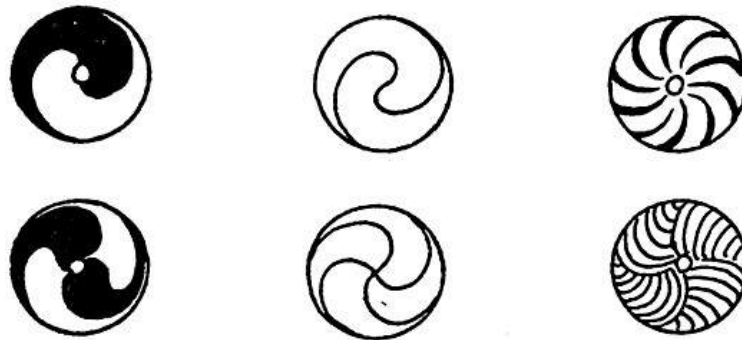
(1) องค์ประกอบสัญลักษณ์หยินหยางที่เป็นสัญลักษณ์ของวัฏจักร

องค์ประกอบภาพหยินหยางหมายถึงการใช้เส้นโค้งรูปตัว S เพื่อแบ่งภาพทั้งหมดออกเป็นสองขั้วของปฏิสัมพันธ์หยินและหยาง โครงสร้างของภาพหยินหยางแสดงให้เห็นถึงจักรวาลวิทยาที่เรียบง่ายของสมัยโบราณ ซึ่งก็คือการกำเนิดร่วมกันของหยินและหยาง (ภาพที่ 3) นาย Lei Guiyuan ศิลปินด้านศิลปะและหัตถกรรมที่มีชื่อเสียง เชื่อว่าเนื่องจากองค์ประกอบของสัญลักษณ์หยินหยางมีมุมมองจักรวาลที่เรียบง่าย เช่น การกำเนิดของหยินและหยางร่วมกันและวัฏจักร จึงทำให้สัญลักษณ์หยินหยางกลายมาเป็นรูปแบบหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชนชาติจีนและได้รับการสืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้ (Lei, 1979, p.86) รูปแบบการพัฒนาโดยทั่วไปนั้นมิตั้งแต่แบบเรียบง่ายไปจนถึงแบบซับซ้อน จากสัญลักษณ์ที่เป็นนามธรรมไปจนถึงรูปแบบที่เข้าใจได้ง่ายกว่า แต่ลักษณะเฉพาะรูปตัว S ยังคงได้รับการรักษาไว้ (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 3 สัญลักษณ์หยินหยาง

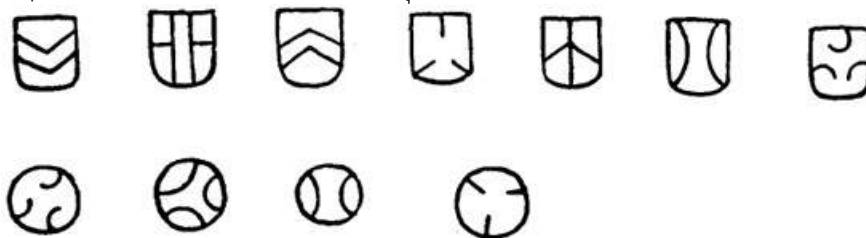
ที่มา: (Lei, 1979, p.41)

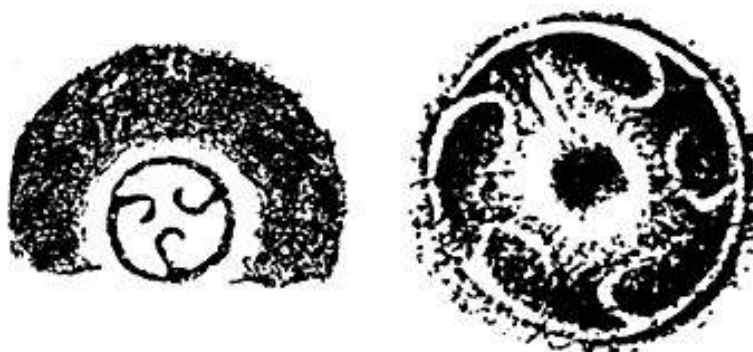
ภาพที่ 4 จากยุคหินสู่ยุคจั้นกั๋ว วิวัฒนาการขององค์ประกอบหยินหยาง: จากเรียบง่ายไปสู่ซับซ้อน จากสัญลักษณ์ไปสู่ลวดลาย
ที่มา: (lei, 1979, p.41)

(2) รูปทรงอักษร 囧 เป็นสัญลักษณ์ของแสง

อักษร “囧” สามารถเขียนได้หลายแบบในอักษรกระดองเต่า ความหมายเดิมคือหน้าต่างที่สว่าง ซึ่งต่อมาได้ขยายความหมายซึ่งหมายถึงแสงสว่าง (ภาพที่ 5) หน้าต่างอาจเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือทรงกลมก็ได้ ในสมัยราชวงศ์ซางและราชวงศ์โจว วิธีการนี้ได้กลายเป็นวิธีการจัดองค์ประกอบพื้นฐาน นั่นคือการจัดองค์ประกอบแบบสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือทรงกลม ลักษณะเด่นที่สำคัญที่สุดคือการใช้รูปทรงตะขอซึ่งเมื่อผสมผสานอย่างลงตัวแล้วก็จะทำให้รู้สึกถึงความสว่างสดใสของแสงที่ส่องเข้ามาในห้องผ่านหน้าต่าง (ภาพที่ 6) จากนั้นเราจะเห็นได้ว่าความหมายเชิงสัญลักษณ์ขององค์ประกอบรูปตัว 囧 คือแสงสว่าง ที่ทำให้ผู้คนเต็มไปด้วยความหวัง ผู้คนใช้ลวดลายอักษร 囧 ในการประดับตกแต่งสิ่งของต่างๆ เพื่อแสดงถึงความคาดหวังที่ไม่มีที่สิ้นสุดสำหรับชีวิตในอนาคต

ภาพที่ 5 วิธีการเขียน “囧” ในอักษรกระดองเต่าที่แตกต่างกัน
ที่มา: (lei, 1979, p.63)

ภาพที่ 6 ลวดลาย 囧 ในสมัยราชวงศ์ซางและโจว
ที่มา: (lei, 1979, p.63)

(3) ความหมายแฝงของลวดลายมังกร

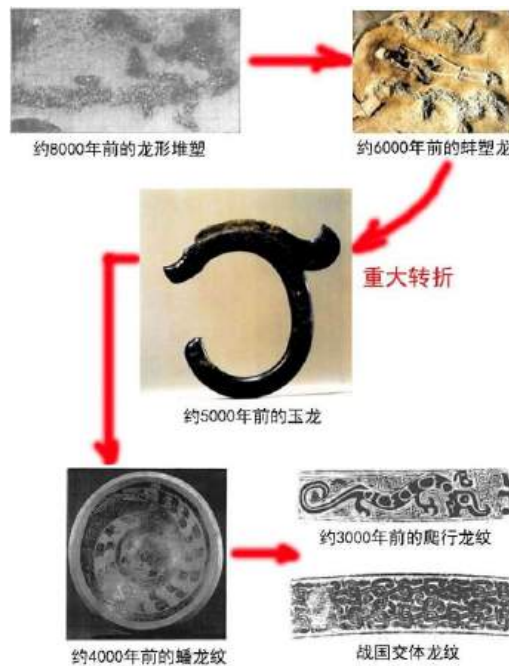
หนึ่งคือเทพเจ้าแห่งพายุและฝนฟ้า มังกรเป็นสัญลักษณ์ของเทพเจ้าแห่งพายุและฝนฟ้าในสมัยโบราณ ฝนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออารยธรรมการเกษตรมายาวนานกว่า 2,000 ปี ฝนส่งผลต่อผลผลิตของพืชผลพรรณและเป็นการกำหนดในทางตรงว่าจะมีอาหารเพียงพอหรือไม่ ดังนั้นชาวจีนจึงให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการบูชามังกรในฐานะสัญลักษณ์ของเทพเจ้าแห่งสายฟ้าและฝน ตั้งแต่ยุคหินใหม่จนถึงยุคจั้นกั๋วและแม้กระทั่งยุคปัจจุบัน ประเพณีพื้นบ้าน เช่น การแข่งขันเรือมังกรในเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างยังคงได้รับการอนุรักษ์ไว้

สองคือการบูชาบรรพบุรุษ ชาวจีนมีความเคารพนับถือบรรพบุรุษอย่างมาก จากการจัดพิธีบูชาบรรพบุรุษอย่างต่อเนื่องทำให้พิธีนี้ค่อยๆ พัฒนามาเป็นการบูชาบรรพบุรุษในที่สุด คนในสมัยโบราณเชื่อว่าบรรพบุรุษไม่เพียงแต่มีชีวิตให้พวกเขาเท่านั้น แต่ยังจะปกป้องลูกหลานของพวกเขาในอีกโลกหนึ่งด้วย ดังนั้นการจัดพิธีบูชาบรรพบุรุษมิใช่เป็นเพียงการแสดงความกตัญญูเท่านั้น แต่ยังเป็นความหวังในการได้รับความช่วยเหลือจากบรรพบุรุษและเป็นการขอพรให้ครอบครัวของตนได้สืบเผ่าพันธุ์และเจริญต่อไปอีกด้วย มังกรเป็นบรรพบุรุษร่วมของชนเผ่าจีน แท้จริงแล้ว การบูชามังกรได้กลายเป็นรูปแบบหนึ่งของการบูชาบรรพบุรุษ ซึ่งถือเป็นความแตกต่างอย่างหนึ่งระหว่างชาวจีนกับชนชาติอื่น

สามคือสัญลักษณ์แห่งอำนาจและฐานะ ภายใต้อิทธิพลของศาสนาแบบดั้งเดิมและการบูชาบรรพบุรุษ สถานะของมังกรจึงมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น หลังจากเข้าสู่สังคมการปกครองแบบมีกษัตริย์แล้ว มังกรก็กลายเป็นสัตว์เฉพาะของพระมหากษัตริย์และเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจสูงสุด ภายใต้อิทธิพลของความคิดที่ว่าอำนาจของกษัตริย์นั้นได้รับมาจากเทพเจ้า กษัตริย์จึงถูกเรียกว่าบุตรของเทพเจ้า ซึ่งบ่งบอกว่าที่มาของอำนาจของพระองค์นั้นสอดคล้องกับพระประสงค์ของเทพเจ้า นั่นคือพระองค์เป็นตัวแทนของเทพเจ้าผู้สูงสุดนับตั้งแต่สมัยราชวงศ์โจว ลวดลายมังกรกลายมาเป็นสัญลักษณ์แห่งอำนาจของราชวงศ์ มักใช้เป็นของตกแต่งบนพระราชวังและภาชนะประกอบพิธีกรรมสำคัญ ดังนั้น ลวดลายมังกรบนระฆังเจิงโหวอจึงเป็นสัญลักษณ์แห่งอำนาจของราชวงศ์ สื่อถึงอำนาจและสถานะอันสูงสุด

สี่คือความหมายอันเป็นมงคล เนื่องจากมังกรเป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมาย เช่น เทพเจ้าแห่งพายุและฝนฟ้า บรรพบุรุษและอำนาจผู้คนจึงค่อยๆ ถือว่ามังกรเป็นสัตว์มงคล และลวดลายมังกรจึงกลายมาเป็นลวดลายที่มีความหมายอันเป็นมงคล ลวดลายมังกรถูกนำมาใช้มากขึ้นเรื่อยๆ ในการตกแต่งสิ่งของต่างๆ เพื่อแสดงความปรารถนาของผู้คนในการเปิดเป่าสิ่งชั่วร้ายและขอพรให้ประสบโชคดี หลังจากทีลวดลายมังกรได้แสดงถึงความหมายอันเป็นมงคล พลังของมันเริ่มแข็งแกร่งขึ้นเรื่อยๆ ขอบเขตการใช้งานก็กว้างขึ้นเรื่อยๆ และก็ได้รับการสืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้ (ภาพที่ 7)

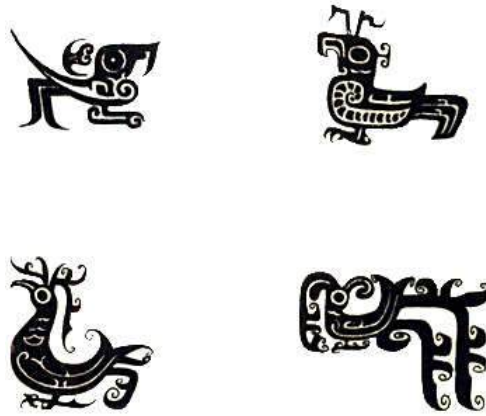
ภาพที่ 7 วิวัฒนาการของลายมังกร

ที่มา: วาดใหม่โดยผู้เขียนตามข้อมูลทางโบราณคดี

(4) ความหมายแฝงของลวดลายหงส์

หนึ่งคือคุณงามความดี หลังจากยุคราชวงศ์ซาง ผู้คนยังคงบูชาหงส์และยกย่องหงส์ในรูปแบบมานุษยรูปนิยมมาโดยตลอด (ภาพที่ 8) คัมภีร์ขุนเขาและท้องทะเลเชื่อว่าหงส์ไม่เพียงแต่มีลวดลายและสีขนที่งดงามเท่านั้น แต่ยังเป็นตัวแทนของคุณธรรมอันสูงส่ง 5 ประการ ได้แก่ “ลวดลายบนศีรษะคือคุณธรรม ลวดลายบนปีกคือความชอบธรรม ลวดลายบนหลังคือความสุภาพ ลวดลายบนหน้าอกคือความเมตตากรุณาและลวดลายบนท้องคือความศรัทธา” (Fang, 2016, p.60) ดังนั้นหงส์จึงเป็นนกศักดิ์สิทธิ์ที่รวบรวมคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ คุณธรรม ความชอบธรรม ความสุภาพ ความเมตตากรุณาและความศรัทธา

สองคือเครื่องหมายมงคล เนื่องจากผู้คนได้มอบสัญลักษณ์ต่างๆ ให้กับหงส์มากมาย เช่น นกศักดิ์สิทธิ์ สัญลักษณ์ประจำชนเผ่า และคุณธรรมต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้คนในรุ่นหลังถือกันว่าการปรากฏตัวของหงส์เป็นสัญลักษณ์ของโชคลาภ ชาวจีนชื่นชอบลายเครื่องหมายมงคลเป็นอย่างมาก พวกเขาใช้ลวดลายหงส์บนสิ่งของต่างๆ โดยหวังว่ามันจะนำโชคลาภมาให้ผู้คน

ภาพที่ 8 ลวดลายหงส์ในสมัยราชวงศ์ซางและโจว
 ที่มา: (lei, 1963, p.97)

(5) ความหมายแฝงของลวดลายจ๊กจั่น

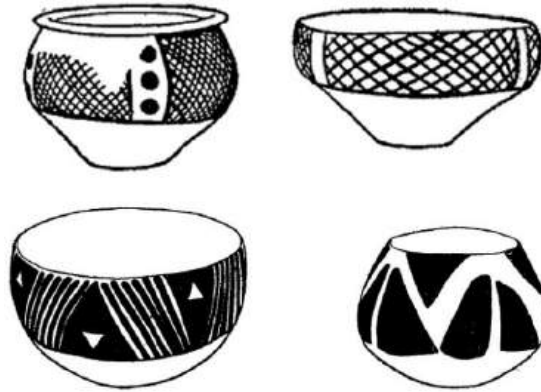
ลวดลายจ๊กจั่นมีประวัติอันยาวนาน โดยมีการพบลวดลายนี้บนเครื่องปั้นดินเผาและหยกตั้งแต่ยุคหิน (ภาพที่ 9) จ๊กจั่นอาศัยอยู่ในดินเป็นเวลานาน ลอกคราบหลายครั้งและในที่สุดก็ออกมาจากเปลือกในฤดูร้อน ส่งเสียงร้อง วางไข่และตายไป คนในสมัยก่อนน่าจะเชื่อกันว่ามันมีพลังวิเศษบางอย่างที่สามารถสื่อสารกับเทพเจ้าใต้ดินได้เนื่องจากนิสัยที่มีความพิเศษของมัน ดังนั้นในสมัยโบราณผู้คนจึงมักแกะสลักลวดลายจ๊กจั่นลงบนภาชนะต่างๆ โดยหวังว่าจะสื่อสารกับยมโลกผ่านทางจ๊กจั่นได้ ต่อมาลวดลายจ๊กจั่นก็ค่อยๆ กลายมาเป็นลวดลายเพื่อการขอพรและได้รับการสืบทอดต่อมา

ภาพที่ 9 ลวดลายจ๊กจั่นในสมัยยุคหิน
 ที่มา: พิพิธภัณฑ์พระราชวังต้องห้าม

(6) ความหมายแฝงของลวดลายเรขาคณิต

ลวดลายเรขาคณิตคือลวดลายที่ประกอบด้วยรูปทรงเรขาคณิตเป็นหัวข้อหลัก ลวดลายเหล่านี้พบในเครื่องปั้นดินเผาตั้งแต่ยุคหิน โดยมีการะบวนการพัฒนาจากรูปธรรมไปสู่รูปนามธรรม ในสังคมยุคดั้งเดิม ลวดลายเรขาคณิตมีต้นกำเนิดมาจากร่างงานการผลิตของผู้คน กล่าวคือเดิมทีลวดลายเรขาคณิตเป็นตัวแทนของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เครื่องมือการผลิต ฯลฯ ที่เฉพาะเจาะจง บางอย่างเป็นสิ่งธรรมดาที่พบเห็นได้ในธรรมชาติ เช่น รูปสามเหลี่ยมรูปเดียวแทนหิน รูปสามเหลี่ยมหลายรูปแทนภูเขา เส้นขนานหลายเส้นแทนแม่น้ำและเส้นประแทนการไหลของน้ำ ส่วนอื่นๆ เป็นเครื่องมือที่ใช้กันทั่วไปในการผลิตแรงงาน เช่น จุดต่างๆ แทนลูกปัดกลมบนอวนจับปลาและเส้นไขว้แทนอวนจับปลา ตาข่ายดักสัตว์ เป็นต้น (ภาพที่ 10) จะเห็นได้ว่าลวดลายทางเรขาคณิตในยุคแรกนั้นมีความเรียบง่ายมากและเป็นสิ่งที่ผู้คนสัมผัสมากที่สุดในชีวิตประจำวัน นั่นหมายความว่าลวดลายเรขาคณิตในยุคแรกๆ นั้นเป็นภาพสะท้อนภาพชีวิตประจำวันของผู้คน ไม่ใช่ลวดลายนามธรรมแต่เป็นรูปธรรม เมื่อเวลาผ่านไป ลวดลายเหล่านี้จึงเริ่มมีความเป็นนามธรรมมากขึ้นเรื่อยๆ กลายเป็นลวดลายเรขาคณิตที่บริสุทธิ์และสวยงาม สิ่งนี้ยังสอดคล้องกับนิสัยในการรู้จักของมนุษย์ นั่นคือจากเรียบง่ายไปซับซ้อน จากรูปธรรมไปเป็นนามธรรม

ภาพที่ 10 ลวดลายเรขาคณิตบนเครื่องปั้นดินเผาเขียนสี (ยุคหินใหม่)

ที่มา : วาดใหม่โดยผู้เขียนตามข้อมูลทางโบราณคดี

(7) ความหมายแฝงของลวดลายโค้ง

ลวดลายโค้งมีต้นกำเนิดมาจากลายสัตว์ โดยทั่วไปจะเชื่อมต่อกันด้วยลายสัตว์ 2 ตัว บางครั้งเชื่อมด้วยลวดลายลำตัว บางครั้งเชื่อมด้วยลวดลายหางและบางครั้งใช้ตาของสัตว์เป็นเครื่องประดับตกแต่งที่เชื่อมกัน (ภาพที่ 11) การเชื่อมต่อนี้มักจะเกิดขึ้นซ้ำๆ หลายครั้งและสามารถขยายออกได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงบางครั้งเรียกว่ารูปแบบเส้นโค้ง การตกแต่งประเภทนี้ได้รับความนิยมตั้งแต่สมัยราชวงศ์โจวตะวันตกตอนกลางและราชวงศ์โจวตะวันตกตอนปลายจนถึงช่วงยุคขุนซิว พบเห็นได้ทั่วไปในเครื่องสำริดและเครื่องเงิน (Ma, 2013, p.329) ลวดลายโค้งในรุ่นหลังได้รับการเสริมแต่งและเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง นอกจากลวดลายสัตว์ ลวดลายพืช และลวดลายเรขาคณิตแล้ว ยังได้นำวิธีการเชื่อมต่อจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดนี้มาใช้ด้วย กลายมาเป็นลวดลายคลาสสิกของลวดลายจีนดั้งเดิม เนื่องจากการเชื่อมโยงสามารถขยายได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ชาวจีนจึงเชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์ของชีวิตที่ไม่มีที่สิ้นสุดและเป็นลวดลายที่เป็นมงคล

ภาพที่ 11 ลวดลายโค้ง

ที่มา: (Ma, 2003)

2. วิธีการออกแบบที่ทันสมัยสำหรับลวดลายการตกแต่งระฆังเจิงโหวอ

(1) การออกแบบของเนื้อหา

การออกแบบเนื้อหาเป็นขั้นตอนสำคัญในการประยุกต์ใช้การตกแต่งระฆังเจิงโหวอในผลิตภัณฑ์ การกำหนดเนื้อหาของผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจนและออกแบบตามเนื้อหาที่กำหนดไว้จะทำให้ผลิตภัณฑ์มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ในกระบวนการออกแบบเนื้อหาควรให้ความสำคัญกับการขุดค้นความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของระฆังเจิงโหวอและผสมผสานเข้ากับความต้องการที่แท้จริงของผู้บริโภคเพื่อกำหนดเนื้อหาหลักของผลิตภัณฑ์ ตัวอย่างเช่น อาจเลือกลวดลายที่เป็นสัญลักษณ์จากระฆังมาเป็นองค์ประกอบเนื้อหา และใช้วิธีการออกแบบสมัยใหม่ในการปรับโครงสร้างและสร้างสรรค์ใหม่เพื่อให้มีชีวิตชีวามากขึ้น เนื้อหาที่ดีเปรียบเสมือนแบรนด์ที่มีความดึงดูดใจและสามารถเพิ่มความสนใจของผู้บริโภคได้ เมื่อออกแบบเนื้อหา

(2) การออกแบบชุดผลิตภัณฑ์

การออกแบบชุดผลิตภัณฑ์เป็นวิธีสำคัญในการเพิ่มความเป็นเอกภาพและความเป็นระบบของผลิตภัณฑ์ การออกแบบอย่างหลากหลายที่กระจัดกระจายอยู่รอบองค์ประกอบหลักสามารถสร้างผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ที่มีรูปแบบของความเป็นเอกภาพและสะท้อนซึ่งกันและกันได้ ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ใช้อุปกรณ์ประกอบจากกระเบื้องเจี๊หว่อ นักออกแบบสามารถใช้วิธีการออกแบบชุดผลิตภัณฑ์เพื่อนำองค์ประกอบของกระเบื้องมาผสมผสานกับประเภทผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน เพื่อสร้างชุดผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

(3) การออกแบบที่หลากหลาย

การออกแบบที่หลากหลายเป็นวิธีสำคัญในการตอบสนองความต้องการและความชอบที่แตกต่างกันของผู้บริโภค ในการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ที่มีลวดลายจากกระเบื้องเจี๊หว่อควรให้ความสำคัญกับการออกแบบที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่แตกต่างกัน การออกแบบที่หลากหลายสามารถสะท้อนในหลายด้าน เช่น ประเภทผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย รูปแบบการออกแบบที่หลากหลาย และฟังก์ชันการใช้งานที่หลากหลาย

3. กลยุทธ์การประยุกต์ใช้ลวดลายการตกแต่งกระเบื้องเจี๊หว่อในผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์

(1) การบูรณาการแนวคิดนวัตกรรมเชิงการตลาด

การบูรณาการแนวคิดนวัตกรรมเชิงการตลาดในกระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นกุญแจสำคัญในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและตำแหน่งทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ ซึ่งนักออกแบบจำเป็นต้องเข้าใจถึงความต้องการของผู้บริโภคและใช้แนวคิดนวัตกรรมในการเปลี่ยนแปลงและประยุกต์ใช้ลวดลายการตกแต่งของกระเบื้องอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ นวัตกรรมเชิงการตลาดยังต้องการให้นักออกแบบมีความเข้าใจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมในทุกด้าน เช่น ผู้จัดการวัตถุดิบ โรงงานผลิต และช่องทางการจำหน่าย เพื่อให้สามารถผสมผสานเข้าด้วยกันได้อย่างสร้างสรรค์และก่อให้เกิดวงจรธุรกิจแบบปิด ซึ่งนับว่าเป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่งเช่นกัน

(2) การพัฒนาฟังก์ชันการใช้งานใหม่

การพัฒนาฟังก์ชันการใช้งานใหม่เป็นวิธีสำคัญในการเพิ่มความสามารถในการใช้งานและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ ในขณะที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของลวดลายการตกแต่งกระเบื้องไว้ การใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมและการปรับแต่งการออกแบบยังสามารถขยายฟังก์ชันการใช้งานของผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้บริโภค การพัฒนาฟังก์ชันการใช้งานใหม่ของผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาด แต่ยังส่งเสริมการสร้างสรรคและการพัฒนาวัฒนธรรมดั้งเดิม ในกระบวนการพัฒนาฟังก์ชันการใช้งานใหม่จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความสามารถในการใช้งานและความสะดวกในการใช้งาน รวมถึงต้องพิจารณาถึงความยั่งยืนในการพัฒนาด้วย

(3) การพัฒนาโดยรวมในมณฑลหุเป่ย์

มณฑลหุเป่ย์เป็นสถานที่ที่ชุดกระเบื้องเจี๊หว่อของรัฐอยู่และเป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรมหลัก ซึ่งมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมและข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ที่โดดเด่น ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ควรใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านี้ให้เต็มที่ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาโดยรวมและการประสานงานการพัฒนาอุตสาหกรรมวัฒนธรรมในมณฑลหุเป่ย์ โดยใช้วิธีการผสมผสานระหว่างการขึ้นของรัฐบาล การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน และการดำเนินการทางการตลาด เพื่อสร้างแบรนด์ที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญกับความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนระหว่างภูมิภาค เพื่อให้เกิดการแบ่งปันทรัพยากรและเสริมสร้างจุดแข็งร่วมกันในการผลักดันการพัฒนาอุตสาหกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์ในมณฑลหุเป่ย์ให้เจริญรุ่งเรือง

(4) การยกระดับทางศิลปะ

การยกระดับทางศิลปะเป็นวิธีสำคัญในการเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ โดยต้องคงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกระเบื้องไว้ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องใช้วิธีการทางศิลปะที่สร้างสรรค์และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มพูนพลังทางศิลปะและคุณค่าทางสุนทรียภาพของผลิตภัณฑ์ ซึ่งนักออกแบบจำเป็นต้องมีความรู้ทางศิลปะและความสามารถในการสร้างสรรค์สูง โดยต้องสามารถนำแนวคิดการออกแบบสมัยใหม่มาใช้ในการสร้างสรรค์กระเบื้องในรูปแบบศิลปะได้ การยกระดับทางศิลปะจะทำให้ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ตรงตามแนวโน้มทางสุนทรียศาสตร์ในยุคปัจจุบันและตอบสนองความต้องการของตลาดจึงจะได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคมากขึ้น

(5) เทคโนโลยีและประสบการณ์

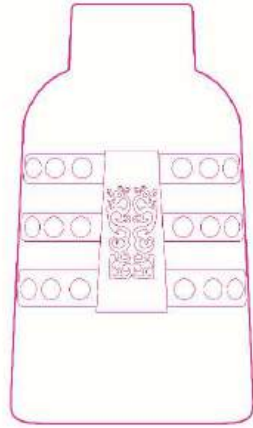
การผสมผสานเทคโนโลยีในออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์เป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับประสบการณ์และความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ โดยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น AR (ความเป็นจริงเสริม) VR (ความเป็นจริงเสมือน) และการตรวจจับอัจฉริยะ ทำให้ผู้บริโภคสามารถสัมผัสกับเสน่ห์ของวัฒนธรรมกระเบื้องได้อย่างชัดเจนและสามารถสื่อสารกับประวัติศาสตร์ได้อย่างใกล้ชิด การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีไม่เพียงแต่ทำให้รูปแบบของผลิตภัณฑ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แต่ยังเพิ่มความมีปฏิสัมพันธ์และความสนุกสนานทำให้ผู้บริโภคสามารถเข้าใจเนื้อหาของวัฒนธรรมกระเบื้องได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

4. การฝึกปฏิบัติการออกแบบชุดแจกันกระเบื้อง “สวรรค์และโลก”

(1) การออกแบบแจกันลวดลายมังกร

ในกระบวนการออกแบบแจกันลวดลายมังกรนั้น ลวดลายมังกรบนระฆังจะถูกดึงออกมา โดยทำการเปลี่ยนรูปทรงและปรับเปลี่ยนเพื่อให้ลวดลายมังกรดูมีชีวิตชีวามากขึ้นและสอดคล้องกับรสนิยมด้านสุนทรียศาสตร์ของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น ในด้านการผสมผสานลวดลายนั้น ได้นำเอารูปทรงของมังกรคู่มาประยุกต์ใช้ ซึ่งคล้ายกับลวดลาย “มังกรคู่เล่นไข่มุก” แบบดั้งเดิม ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้ภาพดูสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเท่านั้น แต่ยังสื่อถึงความหมายอันเป็นมงคลอีกด้วย ในด้านรูปทรง รูปทรงพื้นฐานของระฆังถูกดึงออกมาใช้และดัดแปลงเป็นแจกันปากกว้าง ในแง่หนึ่งคือมันประสานเข้ากับลวดลายมังกรคู่มากขึ้น และในอีกแง่หนึ่งคือมันทำให้รูปทรงของแจกันดูสง่างามมากขึ้น ซึ่งยังสอดคล้องกับสถานะสูงส่งที่สุดของลวดลายมังกรในลวดลายดั้งเดิมอีกด้วย (ภาพที่ 13 และ 14)

ภาพที่ 12 ภาพร่างแจกันลายมังกร
ที่มา: วาดโดยผู้วิจัย

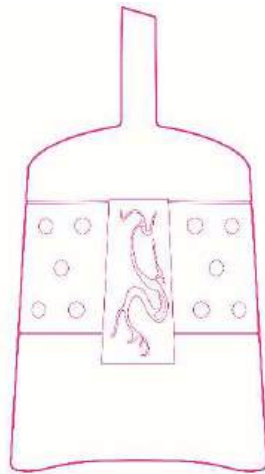
ภาพที่ 13 ภาพแสดงผลลัพธ์แจกันลวดลายมังกร
ที่มา: วาดโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 14 แจกันลวดลายมังกรจากสามมุมมอง
ที่มา: วาดโดยผู้วิจัย

(2) การออกแบบแจกันลวดลายหงส์

ในกระบวนการออกแบบแจกันลวดลายหงส์ ลวดลายของระฆังลายหงส์ถูกดึงออกมาและทำการเปลี่ยนแปลงรูปทรง เน้นย้ำผลลัพธ์ของการเคลื่อนไหวเส้นโครงร่าง ทำให้ท่วงท่าการบินของหงส์ดูมีชีวิตชีวามากขึ้น (ภาพที่ 15) นอกจากนี้ วิธีการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ยังทำให้ลวดลายหงส์ดูทันสมัยและแฟชั่นมากขึ้นอีกด้วย รูปทรงของแจกันมีพื้นฐานมาจากรูปทรงของระฆังลวดลายหงส์ โดยมีคอที่เรียวขึ้น ทำให้รูปทรงและลวดลายดูประสานกันมากขึ้น จากมุมมองของอัตลักษณ์ทางเพศ แจกันนี้มีความเป็นผู้หญิงและมีสุนทรียศาสตร์แบบผู้หญิง การผสมผสานระหว่างลวดลายหงส์สีทองและพื้นผิวเครื่องปั้นดินเผาสีดำทำให้แจกันลวดลายหงส์ดูสง่างามมากขึ้น ในด้านการใช้งาน ปากแจกันลวดลายหงส์มีลักษณะเรียว เหมาะสำหรับวางช่อดอกไม้ยาวจำนวนไม่มาก แจกันลวดลายหงส์สื่อถึงความหมายเชิงสัญลักษณ์ บ่งบอกถึงคุณธรรมและความเป็นสิริมงคล ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการเสริมคุณธรรมของผู้ใช้งานเท่านั้น แต่ยังเป็นการแสดงออกถึงความปรารถนาของผู้ใช้งานต่อชีวิตที่ดีขึ้นอีกด้วย (ภาพที่ 16 และ 17)

ภาพที่ 15 ภาพร่างแจกันลายหงส์
 ที่มา : วาดโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 16 ภาพแสดงผลลัพธ์แจกันลวดลายหงส์
 ที่มา : วาดโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 17 แจกันลวดลายหงส์จากสามมุมมอง
ที่มา : วาดโดยผู้วิจัย

(3) การออกแบบแจกันลวดลายกระแสน้ำวน

การออกแบบแจกันได้รับแรงบันดาลใจมาจากลวดลายกระแสน้ำวนของระฆัง โดยทำการเปลี่ยนแปลงรูปทรงและยืมรูปทรงของสัญลักษณ์หยินหยางและรูปทรงตัวอักษร [๙] มาเพื่อแสดงมุมมองเชิงปรัชญาของการวัฏจักรและความแสงสว่าง (ภาพที่ 18) ความหมายโดยรวมของลวดลายนี้คือชีวิตที่ไม่มีที่สิ้นสุดและเต็มไปด้วยความหวังสำหรับชีวิตในอนาคต รูปทรงของแจกันอิงตามรูปทรงพื้นฐานของระฆัง โดยมีการเปลี่ยนแปลงบางส่วนในรายละเอียด โดยเฉพาะการเปลี่ยนผ่านที่เป็นธรรมชาติระหว่างคอและไหล่ เหมือนคอที่เรียวบางของผู้หญิงกับไหล่ที่นุ่มนวล ดูสง่างามเป็นอย่างมาก ในด้านสีแจกันใช้เนื้อดินเผาสีดำ ให้ความรู้สึกเคร่งขรึมและสง่างาม ในด้านการใช้งานปากแจกันเกลียวจะยาวและมีขนาดกลาง ซึ่งเหมาะสำหรับการวางช่อดอกไม้ยาวจำนวนมาก (ภาพที่ 19 และ 20)

ภาพที่ 18 ภาพร่างแจกันลายกระแสน้ำวน
ที่มา : วาดโดยผู้วิจัย

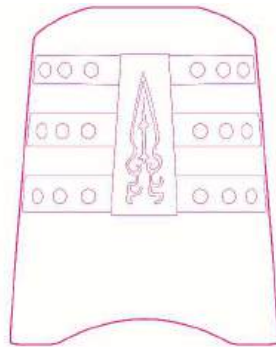
ภาพที่ 19 ภาพแสดงผลลัพธ์แจกันลวดลายกระแสน้ำวน
ที่มา: วาดโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 20 แจกันลวดลายกระแสน้ำวนจากสามมูมมอ
ที่มา: วาดโดยผู้วิจัย

(4) การออกแบบแจกันลวดลายเรขาคณิต

แจกันนี้ดึงเอาลวดลายเรขาคณิตของระฆังออกมาและเน้นย้ำถึงลักษณะของสามเหลี่ยมหน้าจั่ว (ภาพที่ 21) หากได้รับการตกแต่งให้มีความโค้งมนสวยงาม ช่วยลดความแหลมคมที่เกิดจากมุมแหลมของส่วนหัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้เพื่อให้ประสานกับลวดลายหลัก ลวดลายจุดโดยรอบยังถูกแบ่งออกในแนวนอน เมื่อเทียบกับพื้นหลังที่เป็นจุดแนวนอน ลวดลายสามเหลี่ยมหน้าจั่วตรงกลางนั้นโดดเด่นออกมาและสามารถดึงดูดสายตาของผู้คนให้มองขึ้นไปได้ ด้วยวิธีนี้ลวดลายหลักจึงดูเหมือนทั้งรูปสามเหลี่ยมด้านยาวและรูปเปลวไฟที่กำลังลุกโชน ซึ่งชวนให้นึกถึงความเชื่อมโยง รูปทรงของแจกันได้รับแรงบันดาลใจมาจากรูปทรงสี่เหลี่ยมคางหมูของระฆัง ทำให้โครงร่างดูประสานกับรูปสามเหลี่ยมของลวดลายหลักมากขึ้น ในด้านการใช้งาน ปากแจกันมีขนาดกลาง เหมาะสำหรับการวางช่อดอกไม้ขนาดกลาง (ภาพที่ 22 และ 23)

ภาพที่ 21 ภาพร่างแจกันลายเรขาคณิต
ที่มา : วาดโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 22 ภาพแสดงผลลัพท์แจกันลวดลายเรขาคณิต
ที่มา : วาดโดยผู้วิจัย

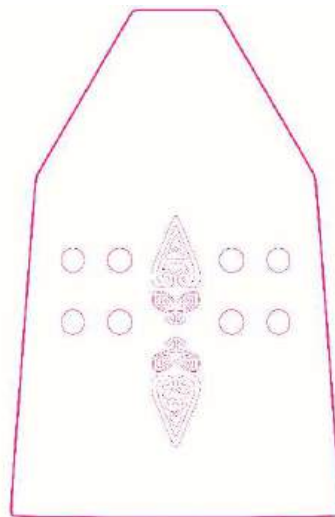

ภาพที่ 23 แจกันลวดลายเรขาคณิตจากสามมุมมอง

ที่มา: วาดโดยผู้วิจัย

(5) การออกแบบแจกันลวดลายจักจั่น

ขั้นแรก ทำการสกัดลวดลายหลักของระฆังลายจักจั่นและเพิ่มความสวยงามให้กับภาพในลักษณะสมมาตรจากบนลงล่าง (ภาพที่ 24) ในระหว่างกระบวนการเปลี่ยนแปลงของลวดลายจักจั่นนั้น มีการให้ความสำคัญในการรักษาลักษณะของดวงตาไว้ ส่วนลำตัวก็มีโครงร่างคร่าวๆ เป็นรูปสามเหลี่ยม ด้วยวิธีการนี้ผลลัพธ์ของภาพของลวดลายจักจั่นจึงดูแข็งแกร่งและใกล้เคียงกับลวดลายสมัยใหม่มากขึ้น เมื่อคำนึงถึงหางของลวดลายจักจั่นที่มีรูปทรงเป็นสามเหลี่ยม แจกันนี้จึงถูกออกแบบให้มีมุมที่ส่วนหัวตามรูปทรงหลักของกระดิ่ง ทำให้ดูกลมกลืนกับลวดลายจักจั่นมากยิ่งขึ้น ในด้านสัญลักษณ์ ลวดลายจักจั่นสื่อถึงความหมายของพรและแสดงถึงความปรารถนาของผู้ใช้ให้มีชีวิตที่ดีขึ้น แจกันมีปากขนาดพอเหมาะ เหมาะกับดอกไม้ก้านยาวหรือกลางและจะดูสวยงามยิ่งขึ้นเมื่อจัดวางดอกไม้ขนาดใหญ่ การผสมผสานระหว่างลายจักจั่นและดอกไม้ทำให้เกิดภาพแมลงที่อาศัยอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน ช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับการตกแต่งภายในอย่างเป็นธรรมชาติ (ภาพที่ 25 และ 26)

ภาพที่ 24 ภาพร่างแจกันลายจักจั่น

ที่มา : วาดโดยผู้วิจัย

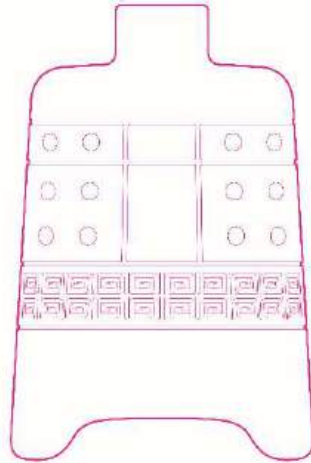
ภาพที่ 25 ภาพแสดงผลลัพธ์แจกันลวดลายจักจั่น
ที่มา : วาดโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 26 แจกันลวดลายจักจั่นจากสามมุมมอง
ที่มา : วาดโดยผู้วิจัย

(6) การออกแบบแจกันลวดลายไค้

ในระหว่างกระบวนการออกแบบ ลวดลายไค้บนระฆังถูกแยกออกมาและผสมผสานกับลวดลายสายฟ้าเพื่อสร้างลวดลายไค้แบบใหม่ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของดวงอาทิตย์และเทพเจ้าสายฟ้า ซึ่งมีความหมายอันเป็นมงคล (ภาพที่ 27) นอกจากนี้ลวดลายนี้ยังผสมผสานกับลวดลายตัวอักษร 回 แบบดั้งเดิมเพื่อสร้างผลลัพธ์ของภาพแบบไม่มีที่สิ้นสุดโดยเชื่อมต่อด้านหน้าและด้านหลัง ซึ่งสื่อถึงความสุขชั่วนิรันดร์ รูปทรงของแจกันเลียนแบบรูปทรงหลักของระฆัง แต่ปากแจกันถูกทำให้สั้นลงเพื่อให้จัดดอกไม้ได้สะดวก ความโค้งของกันแจกันยังถูกลดให้น้อยลง ทำให้รูปทรงของกันแจกันประสานกับส่วนอื่นๆ มากขึ้น นอกจากนี้จากมุมมองเชิงปฏิบัติ ความสมดุลของมันก็ได้รับการปรับปรุงเช่นกัน แจกันส่วนบนตกแต่งด้วยลวดลายจุด เหวตกแต่งด้วยลวดลายไค้เป็นวงกลม สร้างผลลัพธ์ของ “เข็มขัดทองคำและความร่ำรวยมหาศาล” สื่อถึงความหมายแห่งความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ ในด้านการใช้งานจะมีปากขวดสั้นและขนาดกลาง ซึ่งเหมาะกับการวางช่อดอกไม้กิ่งสั้น (ภาพที่ 28 และ 29)

ภาพที่ 27 ภาพร่างแจกันลายโค้ง
ที่มา : วาดโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 28 ภาพแสดงผลลัพท์แจกันลวดลายโค้ง
ที่มา : วาดโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 29 แจกันลวดลายโค้งจากสามมุมมอง
ที่มา : วาดโดยผู้วิจัย

(7) กระบวนการเผาแฉกัณระฆัง “สวรรค์และโลก”

ในระหว่างขั้นตอนการเผา จะใช้เทคโนโลยีเตาเผาสมัยใหม่และเพิ่มเทคนิคการเผาไม้แบบดั้งเดิมเข้าไปด้วย ในระหว่างกระบวนการเผา จะมีการควบคุมอุณหภูมิในการเผา ทิศทางของฟืน ฯลฯ จะทำให้เกิดบรรยากาศพิเศษขึ้นในเตาเผา ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเตาเผา ในที่สุดดินเหนียวจะกลายเป็นแก้วและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยบนพื้นผิวของเครื่องปั้นดินเผา (ภาพที่ 30) พื้นผิวของแฉกัณมีลักษณะคล้ายกับเนื้อโลหะของระฆังที่เกิดขึ้นหลังจากปฏิกิริยาออกซิเดชันเป็นเวลานานนับพันปี ดูหนักและเรียบง่าย เนื่องจากการเตรียมการที่ดีก่อนการเผา ทำให้กระบวนการเผาค่อนข้างราบรื่นและในที่สุดก็ได้แฉกัณดินเผาคุณภาพสูงจำนวน 2 ชุด (ภาพที่ 31 ภาพที่ 32 และภาพที่ 33)

ภาพที่ 30 กระบวนการเผาแฉกัณระฆัง “สวรรค์และโลก”
 ที่มา: ถ่ายและเรียบเรียงโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 31 การเปิดเตาเผา
 ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 32 การเปิดและเก็บเตาเผา
 ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 33 54 ถ่ายภาพเป็นที่ระลึกเนื่องในการเปิดเตาเผา
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัย

ในด้านการใช้สี ผู้เขียนใช้เวลาอย่างมากในการพยายามถ่ายทอดมุมมองเรียบง่ายของชาวจีนในสมัยโบราณเกี่ยวกับจักรวาล นั่นคือ ท้องฟ้าและโลกมีสีเหลืองเข้ม ซึ่งได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญเช่นกัน ชาวจีนโบราณเชื่อว่าท้องฟ้ามีความลึกกลับและมีสีคล้ายสีดำ พื้นโลกประกอบด้วยดินร่วนเป็นหลัก ซึ่งดินร่วนมีสีเหลืองเหมือนดิน ดังนั้นสีดำและสีเหลืองจึงสื่อถึงสวรรค์และโลก สีดำสื่อถึงท้องฟ้าและสีเหลืองสื่อถึงโลก นี่คือการตีความที่แท้จริงของสีที่ใช้ในแจกันทั้งสองชุด แจกันชุดหนึ่งมีสีหลักเป็นสีดำและมีเนื้อสัมผัสคล้ายคลึงกับเครื่องปั้นดินเผาสีดำจากยุคเครื่องปั้นดินเผาเคลือบสี (ประมาณ 4,000 ปีก่อน) ในด้านการตกแต่งจะใช้ลายมังกร ลายหงส์ ลายกระแสน้ำวน ลายเรขาคณิตและลายโค้ง สร้างความแตกต่างเพื่อเสริมความรู้สึกของการรับชมทางสายตา เมื่อผู้ใช้งานใช้แจกันเซรามิกสีดำมันเป็นทั้งพิธีกรรมในการถวายเครื่องบูชาต่อสวรรค์และเป็นรูปแบบหนึ่งของการขอพร นอกจากนี้สีดำยังเป็นสีคลาสสิกในการจับคู่สีแบบดั้งเดิมอีกด้วย เนื่องจากดูสงบและลึกซึ้ง เหมาะกับผู้ที่บริโภคที่มีอายุมาก (ภาพที่ 34)

ภาพที่ 34 ผลงานแจกันระฆัง “สวรรค์และโลก” ชุดที่ 1 ที่เผาเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ที่มา : วาดโดยผู้วิจัย

สีหลักของแจกันชุดอีกชุดหนึ่งเป็นสีแดงของดินเหนียวซึ่งเป็นสีเหลือง สีเหลืองดินเป็นสีแดงเดิมอันสูงส่ง ซึ่งก็คือสีเหลืองใน “สีเหลืองเข้มของสวรรค์และโลก” สีเหลืองอมน้ำตาลเป็นสัญลักษณ์ของดินซึ่งอุ่นน้ำและหล่อเลี้ยงสิ่งต่างๆ เมื่อผู้ใช้แจกันเซรามิกสีเหลืองอมน้ำตาล ถือว่าเป็นทั้งพิธีกรรมบูชาโลกและการขอพรอย่างหนึ่ง นอกจากนี้สีเหลืองที่ตกแต่งด้วยลายมังกร หงส์ กระแสน้ำวน จักจั่นและเส้นโค้งที่ดูลึกซึ้ง ดูสดใสและเหมาะกับคนหนุ่มสาวมากขึ้น (ภาพที่ 35)

ภาพที่ 35 ผลงานแจกันระฆัง “สวรรค์และโลก” ชุดที่ 2 ที่เผาเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ที่มา: วาดโดยผู้วิจัย

ในที่สุด นิทรรศการสองนิทรรศการก็ได้จัดขึ้น โดยนิทรรศการรอบแรกจัดขึ้นที่ห้องจัดนิทรรศการเครื่องปั้นดินเผาเตาหมิง ในเขตฉีซุน มณฑลหูเป่ย์ และอีกนิทรรศการรอบสองจัดขึ้นที่ห้องจัดนิทรรศการศิลปะของมหาวิทยาลัย Hubei Business College (ภาพที่ 36) ผู้เข้าร่วมงานประกอบด้วยผู้นำในท้องถิ่น ผู้สร้างสรรค์งานศิลปะเครื่องปั้นดินเผา ผู้เชี่ยวชาญ นักศึกษาและผู้ชมทั่วไป ซึ่งได้รับผลตอบรับที่ดี (ภาพที่ 37 ภาพที่ 38 ภาพที่ 39 และ ภาพที่ 40)

ภาพที่ 36 โปสเตอร์นิทรรศการ
ที่มา : วาดโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 37 ผู้เขียนกล่าวสุนทรพจน์ในห้องนิทรรศการ
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 38 ภาพถ่ายหมู่ในนิทรรศการรอบแรก
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 39 ผู้เขียนแนะนำผลงานให้กับผู้ชม
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 40 ภาพถ่ายหมู่ในนิทรรศการรอบสอง
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย

อภิปรายผล

อันดับแรก จากผลการสำรวจตลาดพบว่า แม้ว่าคุณค่าทางศิลปะของการตกแต่งลวดลายระฆังเจิงโหว่อื่นนั้นค่อนข้างสูง แต่กลับมีอัตราการใช้ทรัพยากรในกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมสร้างสรรค์ที่ค่อนข้างต่ำ ซึ่งมีสาเหตุหลักอยู่สองประการ ได้แก่ ประการแรก ความเข้าใจของนักออกแบบเกี่ยวกับการลวดลายระฆังเจิงโหว่อื่นไม่ลึกซึ้งเพียงพอ โดยมักจะหยุดอยู่กับการเลียนแบบลวดลายบนพื้นผิวและมองข้ามความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่อยู่เบื้องหลัง ประการที่สอง การกำหนดกลุ่มตลาดที่ไม่แม่นยำ ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์บางรายการไม่สามารถสร้างความเชื่อมโยงกับผู้บริโภคและไม่สามารถกระตุ้นความต้องการของผู้บริโภคในการซื้อได้ จึงถือเป็นการจำกัดการประยุกต์ใช้ลวดลายระฆังเจิงโหว่อื่นในผลิตภัณฑ์

ประการที่สอง ในตลาดผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ ปัญหาความเหมือนกันของผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับระฆังเจิงโหว่อื่นค่อนข้างรุนแรง สาเหตุหลักมาจากการที่นักออกแบบขาดความคิดสร้างสรรค์และความคิดที่มีเอกลักษณ์ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน และมักจะเลียนแบบหรือคัดลอกตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จที่มีอยู่ในตลาด ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบที่ซ้ำซากและเนื้อหาที่คล้ายคลึงกัน

ประการที่สาม การค้นคว้าความหมายทางวัฒนธรรมและคุณสมบัติทางจิตวิญญาณที่แฝงอยู่ในระฆังมักจะไม่ลึกซึ้งเพียงพอ บางครั้งนักออกแบบขาดความกระตือรือร้นในการศึกษาค้นคว้าทำให้ไม่เข้าใจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระฆัง ข้อมูลส่วนใหญ่ที่ได้รับมักมาจากวิกิพีเดีย บล็อก หรือโซเชียลมีเดียอย่างเช่น เสียวหงซู ซึ่งเป็นความรู้ที่กระจัดกระจาย และไม่ค่อยมีการศึกษาเอกสารวิจัยหรือผลงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเฉพาะด้านของระฆัง ทำให้แผนการออกแบบไม่สามารถเจาะลึกลงไปได้และบางการตีความอาจมีข้อผิดพลาดที่ค่อนข้างรุนแรง

ผู้เขียนเชื่อว่าการนำจิตวิญญาณของระฆังมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบนั้นสมควรได้รับการอธิบายในเชิงลึก ครอบคลุมทั้งแง่มุมที่ชัดเจน และแง่มุมของความหมายแฝง

ในการอธิบาย ผู้วิจัยเชื่อว่าระฆังเจี๊หว่อเป็นสมบัติทางดนตรีโบราณของประเทศจีน ซึ่งลวดลายได้สื่อถึงวัฒนธรรมและคุณค่า ศิลปะที่แฝงอยู่ภายใน ก่อให้เกิดวัสดุที่อุดมสมบูรณ์สำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ ในการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม สร้างสรรค์ นักออกแบบควรเจาะลึกเข้าไปในความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของลวดลายระฆัง และพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ผ่านการ ออกแบบที่สร้างสรรค์และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ในขณะเดียวกัน นักออกแบบควรให้ความสำคัญกับเรื่องราวและประสบการณ์ของ ผลิตภัณฑ์ผ่านการเล่าเรื่องที่มีชีวิตชีวาและสร้างประสบการณ์ที่ดื่มด่ำ เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าใจถึงเสน่ห์ของวัฒนธรรมระฆังได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น ท้ายที่สุด มูลค่าทางจิตวิญญาณของระฆังจำเป็นต้องมีการวิจัยเชิงลึกมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำจิตวิญญาณของระฆังมาเป็นส่วน หนึ่งของการออกแบบ

สรุป

งานวิจัยฉบับนี้ได้รวบรวมข้อมูลผ่านคำสำคัญสามคำ ได้แก่ “เครื่องสำริดจากภูมิภาคฉู่ การตกแต่งระฆังเจี๊หว่อและผลิตภัณฑ์ วัฒนธรรมสร้างสรรค์” วิเคราะห์ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของทองสำริดอันล้ำค่าในวัฒนธรรมฉู่ ใช้ทฤษฎีต่างๆ เช่น การออกแบบ สัญลักษณ์และสุนทรียภาพ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและหาข้อถึงภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ ความหมายแฝงและคุณค่าสมัยใหม่ ของลวดลายบนระฆังเจี๊หว่อ ประการที่สอง ได้มีจัดเรียงข้อมูลสถานะปัจจุบันของการใช้ลวดลายตกแต่งของระฆังเจี๊หว่อในผลิตภัณฑ์ สรุปรประสบการณ์และชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง พร้อมทั้งสำรวจความคิดใหม่และวิธีการใหม่สำหรับการใช้ลวดลายตกแต่งของระฆังเจี๊หว่อใน ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ ในที่สุดก็ได้แผนการออกแบบแก่กันระฆังที่มีคุณค่าในเชิงปฏิบัติ การสร้างสรรค์และสอดคล้องกับกระแส นิยมที่เร้าใจสมบูรณ์

ในระหว่างการออกแบบได้ยึดตามคำสอนของขงจื้อและเมิงจื้อ นั่นคือ หัวข้อ “การฝึกฝนตนเอง” ที่ได้รับการสนับสนุนโดยลัทธิ ขงจื้อ และแสดงออกในรูปแบบของแจกัน ชุดน้ำชาและที่คั่นหนังสือ โดยวัตถุประสงค์ของแจกันคือการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น นั่นคือ ความจริงใจและความบริสุทธิ์ของจิตใจ ชุดน้ำชานับสนุนวิถีชีวิต นั่นคือการทำสมาธิ ส่วนที่คั่นหนังสือเป็นเครื่องมือที่มักใช้ในการอ่าน หนังสือ ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้ใช้ฝึกฝนตนเองในกระบวนการอ่านหนังสือได้ ในด้านรูปทรงและการตกแต่ง ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทั้งสาม รายการนี้ล้วนนำเอาองค์ประกอบหลักของระฆังมาใช้ และใช้ลายมังกร หงส์ กระแสน้ำวน เรขาคณิต จักจั่นและลายโค้ง ตามลำดับ ความหมายทางการออกแบบของรูปทรงและลวดลายเหล่านี้ส่วนใหญ่มุ่งหวังที่จะฝึกฝนตนเองและเสริมสิริมงคล รูปทรงและลวดลายเหล่านี้ สามารถช่วยให้ผลิตภัณฑ์ที่กล่าวข้างต้นสามารถมอบคุณค่าทางจิตวิญญาณในระดับที่สูงขึ้นได้ในขณะที่ตอบสนองความต้องการด้วยวัตถุ ของผู้ใช้

หลังจากการปรึกษาร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ ในที่สุดก็เลือกชุดแจกันระฆังสำหรับการเผาและได้ผลิตภัณฑ์จำนวนสองชุด สีหลักของ ชุดหนึ่งคือสีดำและสีหลักของอีกชุดหนึ่งคือสีเหลือง ซึ่งสะท้อนถึงมุมมองจักรวาลอันเรียบง่ายของชาวจีนโบราณ นั่นก็คือ “ท้องฟ้าและโลก เป็นสีเหลืองเข้ม” จึงสมควรตั้งชื่อแจกันระฆังทั้ง 2 ชุดนี้ว่าชุด “สวรรค์และโลก” จึงสมควรตั้งชื่อแจกันระฆังทั้ง 2 ชุดนี้ว่าชุด “สวรรค์และ โลก” สีดำเป็นสัญลักษณ์ของท้องฟ้าและสีเหลืองเป็นสัญลักษณ์ของโลก เมื่อใช้แจกันนี้ ผู้ใช้จะทำการประกอบพิธีกรรมในการถวายเครื่อง บูชาต่อสวรรค์และโลกโดยไม่รู้ตัว เพื่อบรรลุความปรารถนาในการฝึกฝนตนเองและขอพร นิทรรศการครั้งนี้ได้รับการตอบรับจากผู้เข้าชม เป็นอย่างดีและประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเครื่องสำริดฉู่เต็มไปด้วยพลังชีวิต หากสามารถผสมผสานกับผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์อย่างชาญ ฉลาด ก็สามารถเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมฉู่ให้มีความสร้างสรรค์ได้ ในอนาคตตลาดทางวัฒนธรรมสร้างสรรค์ของเครื่องสำริดฉู่จะนำมาซึ่ง โอกาสในการพัฒนาใหม่ๆ และนักออกแบบจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Fang, T. (2016). *Shanhajing*. Zhonghua Book Company.
- Lei, G. (1963). *Fundamentals of Pattern Design*. Beijing: People's Fine Arts Publishing House.
- Lei, G. (1979). *A preliminary study on Chinese pattern making*. Shanghai People's Fine Arts Publishing House.
- Li, C. (1996). *A review of ancient Chinese unearthed musical instruments*. Cultural Relics Publishing House.
- Li, S., & Li, T. (2007). *Introduction to cultural industry*. Zhejiang University Press.
- Long, H. (2012). On the influence of Chu culture on the plastic art of artifacts unearthed from the Tomb of Marquis Yi of Zeng. *Art Education Research*.
- Ma, C. (2003). *Chinese bronzes* (Revised ed.). Shanghai Ancient Books Publishing House.
- Ma, C. (2013). *Chinese bronzes* (Revised ed.). Shanghai Ancient Books Publishing House.
- Su, B. (1982). Questions raised from the exploration of Chu culture. *Jiangnan Archeology*, (1).
- Yin, H. (2011). A preliminary analysis of early Chu culture. *Jiangnan Archeology*, (3).
- Zeng, Y. (2016). The ornamental shape of the chime bells of Marquis Yi of Zeng. *World of Cultural Relics*, (11), 23–28.
- Zhou, C., & Yuan, S. (2019). Application of Chu art aesthetics in cultural and creative product design. *Design*, (17), 70–71.
- Zhou, J., & Zhong, W. (2019). *Fashion Guide*, (3), 37–45.
- Zhu, W., & Lu, Q. (1994). *Research on Pre-Qin music bells*. Nantian Bookstore.
- Zou, H., & Tan, W. (2015). *Zenghouyi chime bells* (Vols. 1–4). Xiyuan Publishing House.

การออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งผนังจากสาหร่ายในนากุ้ง Design of decorative wall products from algae in shrimp farms

มงคล อิงคุตานนท์¹, สุชน ไบสมุทร์²

Mongkol Ingkutanon¹, Suchon Baisamut²

^{1,2} สาขาวิชาการออกแบบแฟชั่นและสินค้าไลฟ์สไตล์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Fashion and Lifestyle Product Design, Faculty of Fine and Applied Art, Suan Sunandha Rajabhat University

(Received : Aug 1, 2025 Revised : Aug 20, 2025 Accepted : Aug 20, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะและคุณสมบัติของสาหร่ายในนากุ้ง เพื่อนำมาพัฒนาเป็นวัสดุสำหรับงานออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งผนัง โดยยึดแนวทางของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการเพิ่มมูลค่าให้แก่ทรัพยากรธรรมชาติที่เหลือทิ้ง กระบวนการวิจัยประกอบด้วย การวิเคราะห์ลักษณะของสาหร่ายในนากุ้ง การทดลองฟอกสี การแปรรูปด้วยกระบวนการทำกระดาษ และการอัดขึ้นรูปด้วยความร้อน ตลอดจนการออกแบบและสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งผนัง ผลการวิจัยพบว่า “สาหร่ายผมนาง” เป็นชนิดที่มีศักยภาพสูงสุดในการแปรรูป เนื่องจากมีปริมาณเส้นใยมาก เส้นใยมีความเหนียว ยึดเกาะตัวได้ดี และสามารถนำไปใช้ได้ทั้งในรูปแบบของกระดาษและวัสดุแผ่นอัด สำหรับกระบวนการทำกระดาษพบว่า อัตราส่วนที่เหมาะสมในการฟอกสีเส้นใยสาหร่ายด้วยสารโซเดียมไฮโปคลอไรท์ คือ 25:75 (สาร:น้ำ) ใช้เวลาในการฟอก 15–20 ชั่วโมง ซึ่งให้เส้นใยที่ขาวและสมบูรณ์ที่สุด การต้มด้วยน้ำเปล่าทำให้กระดาษมีความแข็งแรงมากขึ้น ส่วนการตีเยื่อด้วยสาร CMC และการปั่นด้วยเครื่องปั่น ช่วยให้เส้นใยกระจายตัวได้ดี กระดาษที่ได้มีความเรียบเนียน สีสมน่าสนใจ และสามารถย้อมสีได้ง่ายหากผ่านการฟอกสีแล้ว ในส่วนของการอัดขึ้นรูปด้วยความร้อน พบว่า อัตราส่วนที่เหมาะสมสำหรับการอัดแผ่นหนา 15 มิลลิเมตร คือ สาหร่ายแห้ง 1 กิโลกรัม ผสมตัวประสาน 0.08 อัดที่อุณหภูมิ 120 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 5 นาที จะได้แผ่นวัสดุที่แข็งแรง เหมาะสมต่อการนำไปใช้ในงานออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งผนังที่ตอบสนองทั้งด้านความงามและฟังก์ชันการใช้งาน

คำสำคัญ: สาหร่ายในนากุ้ง, การออกแบบผลิตภัณฑ์, วัสดุตกแต่งผนัง, เศรษฐกิจสร้างสรรค์, การแปรรูปวัสดุชีวภาพ

ABSTRACT

This research aimed to study the characteristics and properties of algae found in shrimp farms for the development of decorative wall products, applying the concept of the creative economy to add value to underutilized natural resources. The research methodology comprised the analysis of algae characteristics, bleaching experiments, transformation processes via traditional papermaking and hot-press molding, and finally, the design and prototyping of decorative wall panels. The findings revealed that “Sa-lai Phom Nang” (a local name for a type of green filamentous algae) possessed the highest potential for transformation due to its abundant fibrous content, strong self-binding capability, and adaptability to both papermaking and molded sheet production. In the papermaking process, the best mix of sodium hypochlorite and water was found to be 25:75, and the bleaching should last for 15 to 20 hours to keep the fibers white. Boiling enhanced fiber separation, producing stronger paper, while CMC pulping and mechanical blending improved fiber dispersion, yielding smooth, consistent paper textures. Pre-bleached algae fibers were also found to be more receptive to dyeing. In the hot-press molding process, the ideal condition for producing 15 mm thick sheets was 1 kg of dried algae mixed with 0.08 parts of binder, pressed at 120°C for 5 minutes, which produced strong and durable panels. These materials were successfully applied in the design of modular wall panels that meet both functional and aesthetic demands, representing an environmentally conscious approach to product design.

Keywords: Algae from shrimp farms, Product design, Wall decoration materials, Creative economy, Biobased material transformation

บทนำ

ปัจจุบันการตกแต่งผนังเป็นสิ่งที่น่าสนใจนอกแบบภายใน หรือผู้ที่ชื่นชอบในการตกแต่งบ้านให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการตกแต่งในส่วนอื่น อาจกล่าวได้ว่าการตกแต่งผนังเป็นศิลปะในการตกแต่งที่ทำให้บ้านน่าอยู่ และมีความสวยงามเพราะถ้าหากมีการเลือกสรรเป็นอย่างดี ศิลปะบนผนังนี้สามารถกำหนดอารมณ์ และความรู้สึกของห้องนั้นได้ทันที เนื่องจากปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของการออกแบบภายใน คือห้องทุกห้องจำเป็นต้องมีจุดโฟกัส หรือของตกแต่งที่ดึงดูดสายตาของผู้ที่เข้ามาในบริเวณนั้นได้ทันที ดังนั้นการออกแบบจึงจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการและมีหลักการออกแบบอย่างครบถ้วน ทุกองค์ประกอบ คือ ประโยชน์ใช้สอย ความงามของรูปแบบ การจัดวาง และจิตวิทยาในงานออกแบบ (ชิตติพงษ์ ดวงสำราญ, 2564) การตกแต่งผนังสามารถทำได้หลากหลายวิธีการ และหลายเทคนิค เช่น การตกแต่งด้วยกรอบรูป การตกแต่งด้วยงานจิตรกรรมหรืองานศิลปะ การตกแต่งด้วยสิ่งของต่างๆ ไม้สัก และสิ่งที่มีอยู่มากในปัจจุบันเป็นการตกแต่งด้วยผลิตภัณฑ์เฉพาะสำหรับตกแต่งผนังให้มีความสวยงาม ซึ่งมักมีคุณสมบัติด้านการซับเสียงอยู่ด้วย โดยอาจเกิดจากรูปแบบหรือจากคุณสมบัติของวัสดุทำให้ผลิตภัณฑ์ตกแต่งผนังมีความสำคัญอย่างมากทั้งด้านความสวยงาม และด้านคุณสมบัติการใช้งาน

สาหร่ายที่พบในนาุ้งจัดเป็นวัชพืชน้ำตามธรรมชาติ ซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น เช่น สาหร่ายผมนาง ไก เทา น้ำ หรือ เต่า โดยทั่วไปจัดอยู่ในกลุ่มของสาหร่ายสีเขียว (Green algae) ซึ่งเป็นกลุ่มสาหร่ายที่มีความหลากหลายและพบได้อย่างแพร่หลายทั้งในแหล่งน้ำจืด น้ำเค็ม และน้ำกร่อย สาหร่ายในกลุ่มนี้มีลักษณะเป็นเส้นใยยาว มีเซลล์โลสเป็นองค์ประกอบหลักของผนังเซลล์ และสามารถสังเคราะห์แสงเพื่อสร้างอาหารได้เอง จึงมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ผลิตอันดับแรกในห่วงโซ่อาหาร (primary producer) อีกทั้งยังมีส่วนช่วยเพิ่มปริมาณออกซิเจนในน้ำ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อระบบนิเวศโดยรวม (ยุวดี พิรพรพิศาล, 2556) แต่การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและปริมาณที่มากเกินไปของสาหร่ายอาจส่งผลกระทบต่อทางลบต่อการเพาะเลี้ยงกุ้ง เนื่องจากเมื่อน้ำมีสาหร่ายในปริมาณสูงเกินไปจะส่งผลต่อคุณภาพน้ำในบ่อ และจำเป็นต้องมีการกำจัดออกโดยการคราดหรือช้อนขึ้นมาจากบ่อ หากปล่อยทิ้งไว้เป็นเวลานาน สาหร่ายจะตายและจมลงสู่ก้นบ่อ ซึ่งเป็นสาเหตุของการเพิ่มขึ้นของแอมโมเนียในน้ำ ส่งผลให้เกิดภาวะน้ำเน่าเสีย และเป็นอันตรายต่อกุ้งในบ่ออีกด้วย (ณรงค์ แสงอิน, 2566) นอกจากนี้ในกระบวนการกำจัดสาหร่ายนอกจากจะเพิ่มภาระต้นทุนในการจัดการแล้ว ยังนำไปสู่ปัญหาขยะอินทรีย์ในภาคการเกษตร เนื่องจากสาหร่ายที่ช้อนขึ้นมานั้นมักเกิดการเน่าเสียและส่งกลิ่นเหม็นรบกวน เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมซึ่งควรได้รับการจัดการอย่างเหมาะสมเพื่อลดผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

จากข้อมูลดังกล่าวจึงมีแนวคิดในการนำสาหร่ายในนาุ้ง ซึ่งถือเป็นทรัพยากรธรรมชาติมาประยุกต์ใช้เป็นวัสดุในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งผนัง โดยผสานความคิดสร้างสรรค์เข้ากับคุณสมบัติของสาหร่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นการใช้ความคิดสร้างสรรค์บนฐานขององค์ความรู้ ทรัพย์สินทางปัญญา และการศึกษาวิจัย ซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ การสั่งสมความรู้ของสังคม และเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาสินค้ารูปแบบใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคม (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2567) ทั้งนี้ การออกแบบผลิตภัณฑ์จากวัชพืชน้ำไม่เพียงสะท้อนถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน แต่ยังเป็นแนวทางในการยกระดับวัสดุท้องถิ่นสู่นวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาคุณสมบัติของสาหร่ายในนาุ้ง และพัฒนาเป็นวัสดุในงานออกแบบ
- 2 เพื่อทดลองการขึ้นรูปสาหร่ายในนาุ้ง สำหรับใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งผนัง
- 3 เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งผนัง จากสาหร่ายในนาุ้ง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลด้านคุณลักษณะ และคุณสมบัติของสาหร่ายในนาุ้ง เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งผนัง แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลด้านคุณลักษณะ คุณสมบัติ และชนิดของสาหร่ายในนาุ้งโดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ หนังสือ วารสาร นิตยสาร วิทยานิพนธ์ บทความวิจัย สื่อออนไลน์ รวมถึงการลงพื้นที่เพื่อการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล และทดลองกระบวนการขึ้นรูปสาหร่ายในนาุ้งเพื่อใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งผนัง

1) ทดลองด้านคุณลักษณะ คุณสมบัติของสาหร่ายในนาุ้ง และทดลองการฟอกสีเส้นใยสาหร่ายในนาุ้ง

2) ทดลองการขึ้นรูปของสาหร่ายในนาุ้ง โดยทดลองการขึ้นรูปในกระบวนการร่อนกระดาษ และทดลองการขึ้นรูปในกระบวนการอัดความร้อน

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งผนังจากสาหร่ายในนาุ้ง

ผลการงานวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลสาหร่ายในนาุ้ง พบว่า ด้านคุณลักษณะ สาหร่ายในนาุ้ง เป็นวัชพืชในเกษตรกรรมการทำนาุ้ง มีลักษณะเป็นเส้นใยจำนวนมากคล้ายเส้นผมเส้นใยจะมีความเหนียว เหนียว มีสีเขียวอ่อน และสีเขียวเข้ม เส้นใยสามารถยึดเกาะกันได้ด้วยตัวเอง เจริญเติบโตได้ดีในนาุ้งที่มีระบบนิเวศเป็นน้ำกร่อยโดยการยึดเกาะบนดิน และสังเคราะห์แสงซึ่งมีความใกล้เคียงที่จะจัดอยู่ในกลุ่มของสาหร่ายสีเขียว เนื่องด้วยลักษณะเด่นที่เป็นเส้นใยละเอียดเมื่อถูกกักเข้าไปติดจะออกมาไม่ได้ทำให้เสียผลผลิต และเมื่อสาหร่ายตายจะทำให้เกิดปริมาณแอมโมเนียในน้ำมากเกินไปทำให้เกิดการเน่าเสียส่งกลิ่นเหม็นจึงจำเป็นต้องกำจัดซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการกำจัดด้วยการขูดสาหร่ายขึ้นมาจากบ่อ และนำไปทิ้งทำให้เกิดขยะมูลฝอยจากการเกษตรจำนวนมาก จากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจ ณ ตำบลบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่าในนาุ้งจะมีสาหร่ายอยู่ 3 ชนิด ซึ่งมีชื่อเรียกตามพื้นถิ่นได้แก่ สาหร่ายผมนาง สาหร่ายวุ้นเส้น และสาหร่ายมามา ซึ่งสาหร่ายแต่ละชนิดจะมีลักษณะที่ต่างต่างกัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ลักษณะของสาหร่ายในนาุ้ง ณ ตำบลบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

รูปลักษณะของสาหร่าย	ชื่อเรียกตามพื้นถิ่น	ลักษณะของสาหร่าย
	สาหร่ายผมนาง	1. มีลักษณะเป็นเส้นคล้ายเส้นผม 2. มีสีเขียวเข้ม และอ่อนสลับกัน 3. เมื่อแห้งจะติดกันเป็นแผ่น 4. เส้นใยนุ่มชุ่มน้ำได้ดี 5. มีปริมาณมาก
	สาหร่ายวุ้นเส้น	1. มีลักษณะเป็นเส้นแบน บิดพลิ้ว คล้ายริบบิ้น 2. มีสีเขียวอ่อน 3. เมื่อแห้งจะหดตัว และกรอบ 4. มีปริมาณน้อยอยู่ร่วมกับสาหร่ายผมนาง 5. มีปริมาณน้อย
	สาหร่ายมามา	1. มีลักษณะเป็นปล้องท่อน 2. มีสีเขียวเข้ม และน้ำตาล 3. เมื่อแห้งจะหดตัว และกรอบ มีสีขาวอมเหลือง คล้ายเส้นบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป 4. มีปริมาณมาก

จากการวิเคราะห์ลักษณะของสาหร่ายในนาุ้ง สาหร่ายผมนางเป็นสาหร่ายที่มีปริมาณเส้นใยมากที่สุด จัดอยู่ในกลุ่มของสาหร่ายสีเขียว เป็นกลุ่มที่มีเซลล์โลสเป็นส่วนประกอบของผนังเซลล์จำนวนมาก เมื่อแห้งจะเกาะตัวกันเป็นแผ่น แตกต่างจากสาหร่ายวุ้นเส้น และสาหร่ายมามาเมื่อแห้งจะหดตัว และกรอบ ซึ่งพืชที่มีเซลล์โลสส่วนใหญ่สามารถนำมาแปรรูปเป็นกระดาษได้ และเป็นสาหร่ายที่ส่งผลกระทบต่อการเลี้ยงกุ้งมากที่สุด

การทดลองการแปรรูปสาหร่าย ด้วยการฟอกขาวเส้นใยสาหร่าย เพื่อใช้ในการออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งผนัง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การฟอกสีเส้นใยสาหร่าย

การฟอกสีด้วยสารโซเดียมไฮโปคลอไรท์ในปริมาณสารที่ต่างกัน (1 ชั่วโมง)		
อัตราส่วนสาร:น้ำ	ผล	
100:0		ปริมาณเส้นใย : เส้นใยถูกย่อยสลายจนละเอียด สีของเส้นใย : เป็นสีเทา
75:25		เส้นใย : เส้นใยถูกย่อยสลายน้อยกว่าอัตราส่วน 100:0 สีของเส้นใย : เป็นสีเทาอ่อน
50:50		เส้นใย : เส้นใยถูกย่อยสลายบางส่วน สีของเส้นใย : เป็นสีเทาปนขาว
25:75		ปริมาณเส้นใย : เส้นใยถูกย่อยสลายจำนวนน้อยยังคงเป็นเส้นใยที่สมบูรณ์ สีของเส้นใย : เป็นสีเทาอ่อนปนขาว ปริมาณเส้นใยที่เป็นสีขาวมากกว่าอัตราส่วน 50:50
การฟอกสีด้วยสารโซเดียมไฮโปคลอไรท์ในระยะเวลาที่ต่างกัน (อัตราส่วน 25:75)		
ระยะเวลา	ผล	
2 ชั่วโมง		ปริมาณเส้นใย : เส้นใยถูกย่อยสลายจำนวนน้อยยังคงเป็นเส้นใยที่สมบูรณ์ สีของเส้นใย : เป็นสีเทาอ่อนปนขาว
3 ชั่วโมง		ปริมาณเส้นใย : เส้นใยถูกย่อยสลายจำนวนน้อยยังคงเป็นเส้นใยที่สมบูรณ์ สีของเส้นใย : เป็นสีเทาอ่อนปนขาว ปริมาณเส้นใยที่ถูกฟอกจนขาวมากกว่าการทดลองในเวลา 2 ชั่วโมง
4 ชั่วโมง		ปริมาณเส้นใย : เส้นใยถูกย่อยสลายจำนวนน้อยยังคงเป็นเส้นใยที่สมบูรณ์ สีของเส้นใย : เป็นสีเทาอ่อนปนขาว ปริมาณเส้นใยที่ถูกฟอกจนขาวมากกว่าการทดลองในเวลา 3 ชั่วโมง

จากการทดลองพบว่าปริมาณสารโซเดียมไฮโปคลอไรท์ ที่ใช้ในการฟอกขาวมีผลต่อปริมาณของเส้นใย และสีของเส้นใย โดยจากการทดลองด้วยการแบ่งอัตราส่วน สาร : น้ำ ออกเป็น 4 อัตราส่วน ได้แก่ 100:0 / 75:25 / 50:50 / 25:75 สามารถสรุปผลการทดลองได้ว่าอัตราส่วนที่มีความเหมาะสมที่จะใช้ในการฟอกขาวเส้นใยสาหร่าย คือ เส้นใยที่ฟอกขาวในอัตราส่วน 25 : 75 เนื่องจากเส้นใยของสาหร่ายที่ฟอกขาวที่อัตราส่วนนี้มีปริมาณของเส้นใยที่สมบูรณ์ที่สุด และมีปริมาณเส้นใยที่เป็นสีขาวมากที่สุดเมื่อเทียบกับอัตราส่วน 100:0 / 75:25 / 50:50 ด้วยเวลา 1 ชั่วโมงเท่ากัน

จากการทดลองการฟอกสีด้วยสารโซเดียมไฮโปคลอไรท์ในระยะเวลาที่ต่างกันในอัตราส่วน 25:75 พบว่ามีปริมาณเส้นใยที่ขาวมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งเส้นใยที่สามารถใช้ในการทำกระดาษที่มีความขาวที่สุดจะต้องฟอกขาวเป็นเวลา 15-20 ชั่วโมง

การทดลองการขึ้นรูปสาหร่าย เพื่อใช้ในการออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งผนังแบ่งออกเป็น 2 กระบวนการได้แก่ การแปรรูปสาหร่ายด้วยกระบวนการทำกระดาษสา ดังตารางที่ 4 และการแปรรูปสาหร่ายด้วยกระบวนการอัดด้วยเครื่องอัดความร้อน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ผลการทดลองกระบวนการร่อนกระดาษ

กระบวนการ	ผล	ข้อดี	ข้อเสีย
ล้าง->ร่อน		1. สีเขียวสด 2. แช่น้ำแล้วกลายเป็นเส้นใย ปกติอย่างรวดเร็ว 3. โปร่งแสง	1. ขาดง่าย 2. เส้นใยไม่สม่ำเสมอ 3. กระจายเยื่อได้ยากใน กระบวนการร่อน 4. ไม่เรียบ
ล้าง->ต้ม->ร่อน		1. สีเขียวเข้ม 2. กระดาษมีความแข็ง 3. กระจายเยื่อได้ยากใน กระบวนการร่อน 4. เส้นใยมีความสม่ำเสมอ 5. โปร่งแสง	1. ด้านที่ถูกแดดน้อยจะสีสด กว่าด้านที่โดนแดด 2. ไม่เรียบ
ล้าง->ตีเยื่อ->ร่อน		1. สีเขียวเข้ม 2. กระจายเยื่อได้ง่าย 3. โปร่งแสง	1. ไม่เรียบ 2. สีเข้ม
ล้าง->ฟอกสี->ร่อน		1. สีขาวสม่ำเสมอ 2. เนียนเรียบสม่ำเสมอ 3. โปร่งแสง	1. ใช้สารฟ่ายปริมาณมาก 2. ฟอกขาวเป็นเวลานาน
ล้าง->ปั่น->ร่อน		1. เป็นสีเขียวแก่เสมอกันทั้งแผ่น 2. เส้นใยกระจายตัวเสมอกัน 3. เรียบเนียน 4. โปร่งแสง	1. ขาดง่าย
ล้าง->ย้อมสี->ร่อน		1. สีสามารถติดได้ 2. โปร่งแสง	1. เป็นสีที่ผสมสีเขียว 2. ไม่เรียบ
ล้าง->ฟอกสี->ย้อมสี->ร่อน		1. สีสามารถติดได้ดี 2. มีลวดลายของเส้นใย 3. โปร่งแสง	1. ต้องย้อมสีเป็นเวลานาน

จากการทดลองพบว่าการต้มเส้นใย การตีเยื่อด้วย CMC การฟอกสี การปั่น และการย้อมสี มีผลต่อกระดาษโดยสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

การต้มด้วยน้ำเปล่าจนเดือดจะทำให้สาหร่ายกระจายเส้นใยได้ดีทำให้กระดาษมีความแข็งแรงมากกว่าการร่อนโดยที่ไม่ได้ต้ม แต่สีที่ได้จะไม่สดเท่ากระดาษในกระบวนการที่ไม่ได้ต้ม

การตีเยื่อด้วยสาร CMC จะทำให้เส้นใยกระจายตัวได้ดี มีความแข็งแรง และคงรูปได้ แต่ผิวกระดาษจะไม่เรียบมีความหยาบกระด้างเมื่อเทียบกับกระดาษที่ไม่ได้ผ่านการตีเยื่อด้วยสาร CMC

การฟอกสีด้วยสารโซเดียมไฮโปคลอไรท์ จะทำให้เส้นใยสาหร่ายมีความขาว เส้นใยถูกย่อยสลายทำให้ได้กระดาษที่มีความขาวและเนียนเรียบ เมื่อพอกขาวทิ้งไว้เป็นเวลานาน

การปั่นด้วยเครื่องปั่น จะทำให้กระดาษที่ได้นั้นมีความเรียบเนียนเสมอกัน สีสม่ำเสมอขึ้น เนื่องจากเส้นใยถูกปั่นตัดให้มีขนาดที่เท่าๆ กันกระจายเส้นใยได้ง่าย เมื่อเทียบกับกระดาษที่ไม่ได้ปั่น

การย้อมสี กระดาษที่เส้นใยสาหร่ายไม่ได้ผ่านการฟอกด้วยสารโซเดียมไฮโปคลอไรท์ เมื่อย้อมสีจะทำให้สีที่ย้อมจะเป็นสีผสมกับสีเขียวของสาหร่าย ต่างกับเส้นใยสาหร่ายที่ฟอกสีด้วยสารโซเดียมไฮโปคลอไรท์ จะทำให้เส้นใยสาหร่ายมีความขาว ย้อมสีติดได้ง่าย

ตารางที่ 5 วิเคราะห์ผลการทดลองการแปรรูปสาหร่ายด้วยกระบวนการอัดด้วยเครื่องอัดความร้อน

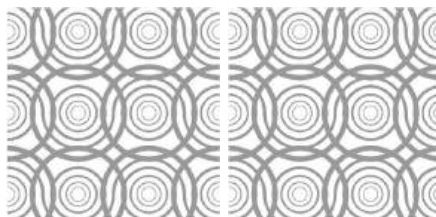
ปริมาณ(แห้ง)	ตัวผสาน	อุณหภูมิ	เวลา	ผล
1 กิโลกรัม	0.08	160 องศา	13 นาที	 อัดแน่นมีความแข็งแรง ใ้หม้บริเวณกลางแผ่น
1 กิโลกรัม	0.08	120 องศา	5 นาที	 อัดแน่นมีความแข็งแรง

จากการทดลองการอัดขึ้นรูปสาหร่ายด้วยกระบวนการอัดความร้อน พบว่าอุณหภูมิและปริมาณของตัวประสานมีผลต่อการอัดขึ้นรูป โดยปริมาณที่มีความเหมาะสมที่จะใช้ในการอัดแผ่นที่มีความหนา 15 มิลลิเมตร ประกอบด้วยสาหร่ายแห้งสนิท 1 กิโลกรัม ตัวประสาน 0.08 ที่อุณหภูมิ 120 องศา เป็นเวลา 5 นาที แผ่นอัดมีความแข็งแรง

ขั้นตอนการออกแบบสามารถสร้างกระบวนการออกแบบได้ดังนี้

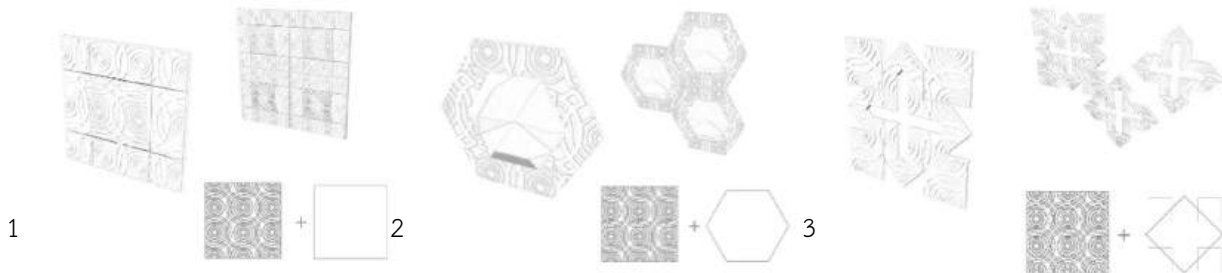
การร่างแนวความคิด (idea sketch)

ออกแบบแผ่นตกแต่งผนังให้มีลวดลายที่ต่อเนื่องกัน

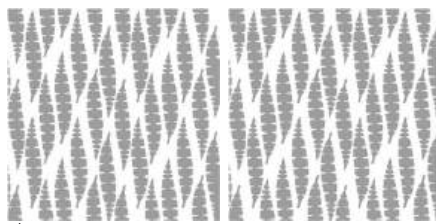

ภาพที่ 1 : ลวดลายที่ 1 ลวดลายวงกลมเรียงซ้อนกันในโครงสร้างสี่เหลี่ยมจัตุรัส

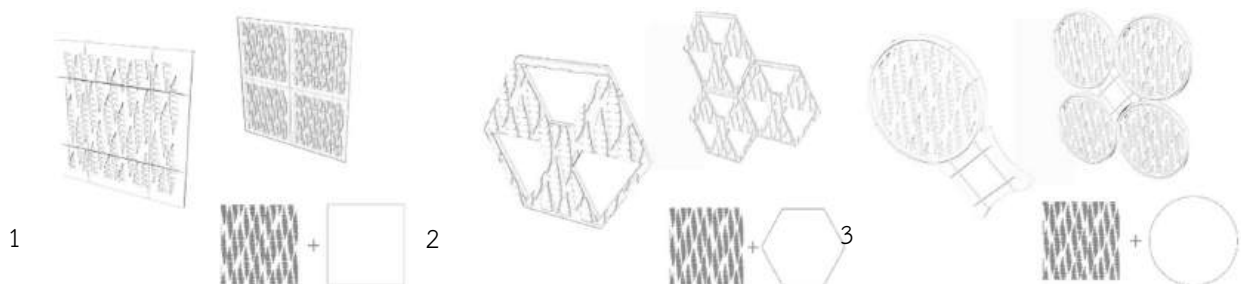
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 2 : แผ่นตกแต่งผนังลวดลายวงกลมเรียงซ้อนกันในโครงสร้าง 3 มิติ
(1) รูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส (2) รูปทรงหกเหลี่ยม (3) รูปทรงสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด
ที่มา : ผู้วิจัย

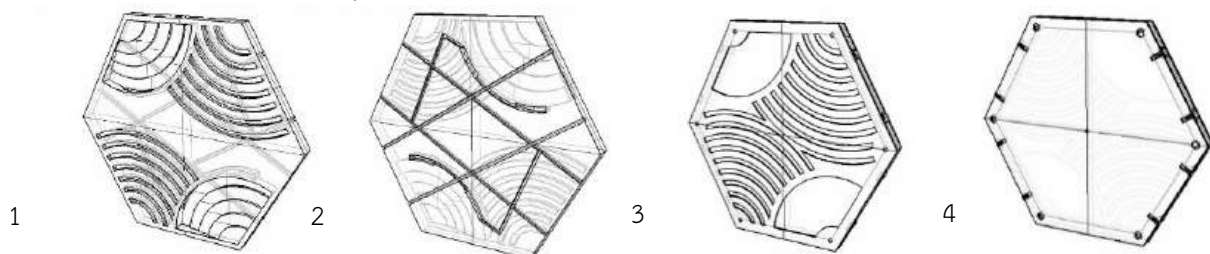

ภาพที่ 3 : ลวดลายที่ 2 ลวดลายสำหรับเรียงสลับพื้นปลาในโครงสร้างสี่เหลี่ยมจัตุรัส
ที่มา : ผู้วิจัย

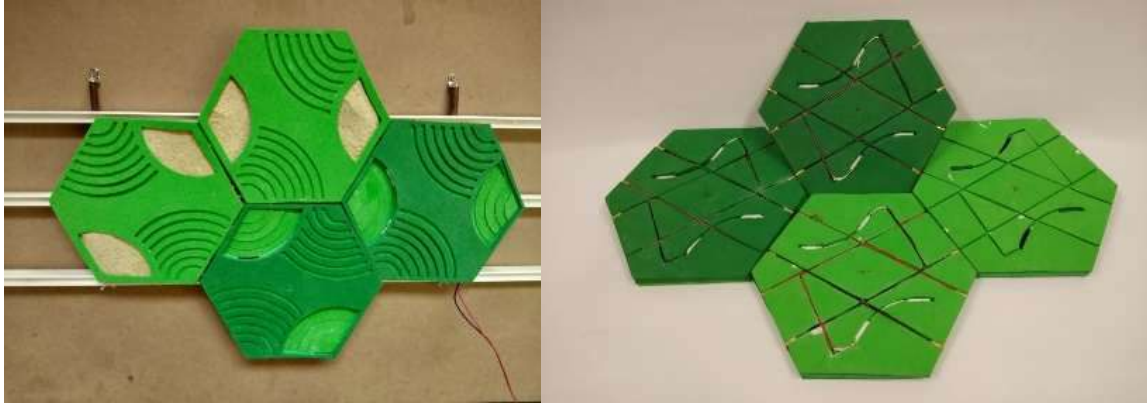

ภาพที่ 4 : แผ่นตกแต่งผนังลวดลายสำหรับเรียงสลับพื้นปลาในโครงสร้าง 3 มิติ
(1) รูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส (2) รูปทรงหกเหลี่ยม (3) รูปทรงวงกลม
ที่มา : ผู้วิจัย

การพัฒนาแบบร่าง (development)

ภาพที่ 5 : แสดงรูปแบบแผ่นตกแต่งผนัง
ที่มา : ผู้วิจัย

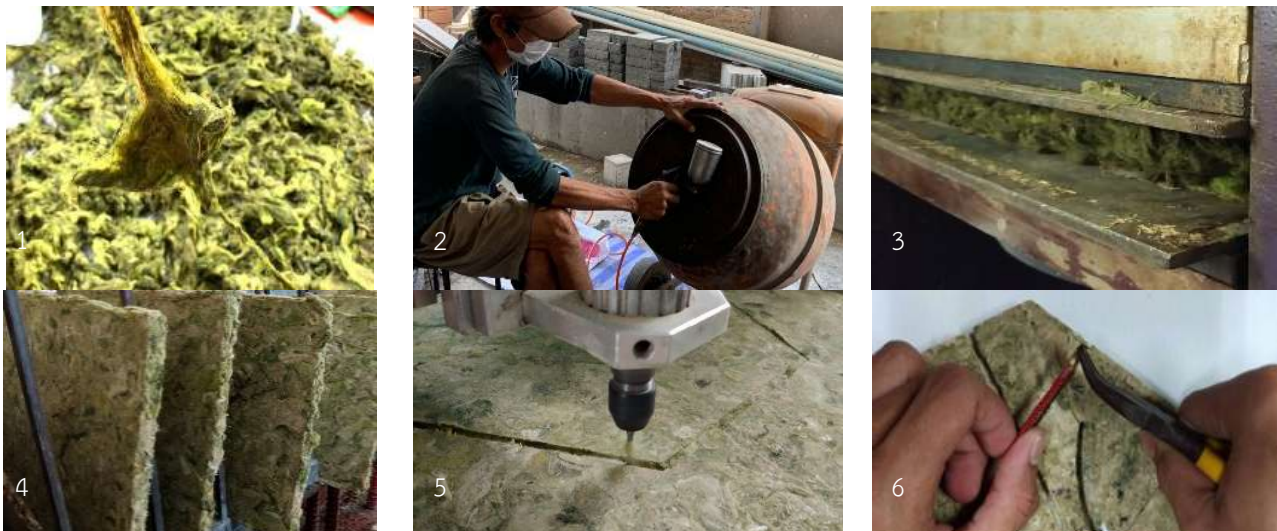
ภาพที่ 6 : แบบจำลองแผ่นตกแต่งผนัง
ที่มา : ผู้วิจัย

กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ตกแต่งผนังจากสาหร่ายในนาุ้ง
ขั้นตอนการเตรียมสาหร่าย

ภาพที่ 7 : แสดงกระบวนการเก็บสาหร่าย ล้างทำความสะอาด และตากแดด
ที่มา : ผู้วิจัย

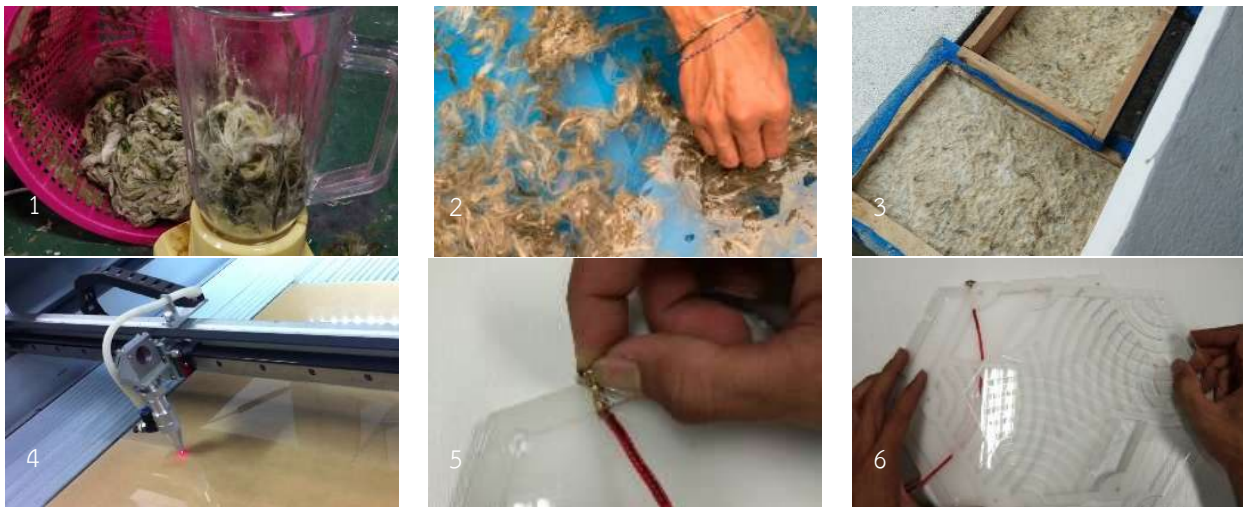
กระบวนการผลิต แผ่นตกแต่งผนัง แบบ A (ด้วยกระบวนการอัดความร้อน)

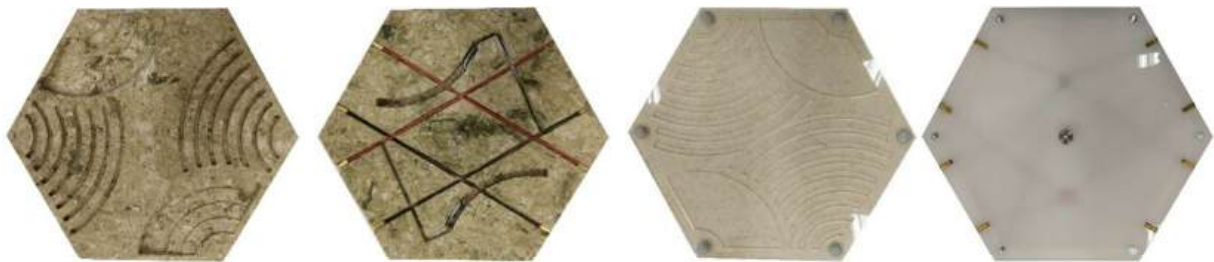
ภาพที่ 8 : แสดงกระบวนการอัดความร้อน (1) ฉีกสาหร่าย (2) พ่นน้ำยาประสาน (3) อัดด้วยเครื่องอัดความร้อน ตาก (4) ให้คลายความร้อน (5) CNC ลวดลายลงบนแผ่นอัด (6) ต่อบางโครงไฟฟ้า
ที่มา : ผู้วิจัย

ขั้นตอนการเตรียมสาหร่าย กระบวนการผลิต แผ่นตกแต่งผนัง แบบ B (ด้วยกระบวนการร้อนกระดาศ)

ภาพที่ 9 : แสดงกระบวนการผลิตแผ่นตกแต่งผนังจากสาหร่ายด้วยการทำกระดาศ
(1) ปั่นเส้นใย (2) ร้อนกระดาศ (3) ตากแดด (4) เลเซอร์แผ่นอะคริลิก (5) ต่อบังคับไฟฟ้า (6) ประกอบ
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 10 : ภาพสำเร็จชิ้นงาน
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 11 : ผลิตภัณฑ์ตกแต่งผนังจากสาหร่ายในนาถุ้ง
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 12 : ติดตั้งผลิตภัณฑ์ตกแต่งผนังจากสาหร่ายในนาุ้ง
ที่มา : ผู้วิจัย

อภิปรายผล

จากการศึกษาและทดลองแปรรูปสาหร่ายในนาุ้ง พบว่าสาหร่ายผมนางเป็นวัชพืชที่มีเส้นใยจำนวนมากและสามารถนำไปแปรรูปเป็นวัสดุใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผ่านกระบวนการร่อนกระดาดและอัดความร้อน เส้นใยที่ได้มีความเหนียว ยึดเกาะกันได้ดี และสามารถพัฒนาให้เป็นวัสดุตกแต่งผนังที่มีลักษณะเป็นแผ่น Modular ได้ ซึ่งแผ่นตกแต่งดังกล่าวสามารถต่อเชื่อม เพื่อสร้างลวดลายใหม่ รวมถึงสามารถฝังระบบไฟฟ้าเพื่อเพิ่มฟังก์ชันการใช้งานในเชิงแสงสว่าง ผลลัพธ์ที่ได้ไม่เพียงเป็นการลดปัญหาขยะอินทรีย์จากภาคเกษตรกรรม แต่ยังช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับวัสดุท้องถิ่น และเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการออกแบบเพื่อความยั่งยืนในอนาคต

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของวัสดุธรรมชาติอย่างสาหร่ายในนาุ้งที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นวัสดุออกแบบ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิด "เศรษฐกิจสร้างสรรค์" (Creative Economy) ตามแนวทางของสำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ (2561) ซึ่งระบุว่าการผสมผสานทางทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความคิดสร้างสรรค์สามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ทั้งนี้ แนวทางการออกแบบที่ใช้สาหร่ายเป็นวัตถุดิบหลัก ยังสะท้อนถึงการออกแบบเชิงนิเวศ (Ecological Design) ซึ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า ลดของเสีย และตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม (Quist, 2024) การแปรรูปสาหร่ายผ่านกระบวนการร่อนกระดาดให้ผลลัพธ์เป็นวัสดุที่มีลักษณะโปร่งแสง มีลวดลายเส้นใยเฉพาะตัว ขณะที่กระบวนการอัดความร้อนสามารถสร้างวัสดุที่แข็งแรง เหมาะแก่การนำมาใช้ในการออกแบบตกแต่งภายใน ผลิตภัณฑ์ที่ได้สามารถต่อกันเป็นลวดลายใหม่ (Modular system) สร้างสรรค์ฟังก์ชันที่หลากหลาย และส่งเสริมประสบการณ์ทางสายตาในเชิงศิลปะและการใช้สอย ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการออกแบบ เพื่อผู้บริโภคยุคใหม่ที่ต้องการความแตกต่าง ความยั่งยืน และคุณค่าเชิงวัฒนธรรมในผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะ

1. พัฒนาวัสดุผสมด้วยการผสมเส้นใยสาหร่ายกับวัสดุธรรมชาติอื่นๆ เพื่อเพิ่มความแข็งแรงและความหลากหลายของวัสดุ
2. พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายด้วยการนำวัสดุไปพัฒนาเป็นสินค้าอื่น ๆ เช่น โคมไฟ หรือเฟอร์นิเจอร์ขนาดเล็ก เพื่อขยายตลาด
3. ประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์ เพื่อหาวิธีพัฒนาให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชัตติพงษ์ ด่วงสำราญ. (2564). การวางแผนสร้างสรรค์งานออกแบบตกแต่งภายในอย่างมีคุณภาพ. วารสารศิลปการจัดการ 5(1), 206-217.
- ยุวดี พิรพรพิศาล. (2556). สาหร่ายน้ำจืดในประเทศไทย. : ห้องปฏิบัติการวิจัยสาหร่ายประยุกต์
- ณรงค์ แสงอิน. (2566). ผู้ประกอบการเลี้ยงกุ้ง. สัมภาษณ์. 15 กรกฎาคม
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (2567). แผนปฏิบัติการสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567. https://www.cea.or.th/storage/app/media/ITA2567/o8_ActionPlan_2567.pdf
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561) ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับปรับปรุงประกาศราชกิจจานุเบกษา). กรุงเทพฯ.
- Quist. Z. (2024). Guide To Sustainable Product Design (2024 Update). ecochain. <https://ecochain.com/blog/guide-to-sustainable-product-design>

การปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ Adaptations Of Environments And Furniture To Create An Age-Friendly Residence For The Elderly

ไกรสิทธิ์ วิลเลิต, บุญเสริม วัฒนกิจ, นฤทธิ วัฒนภู, พูลพงศ์ สุขสว่าง, การุณย์ อินทवास, อุทัย หวังพัชรพล

Kaisit Vilailert* Boonserm Watanakit** Narit Vadhanabhu*** Poonpong Suksawang*** Karoon Intavas*** Uthai Wangpatcharapon ***

สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Department of Art Education, Faculty of Education, Burapha University

(Received : Jul 29, 2025 Revised : Sep 12, 2025 Accepted : Sep 12, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ 2) วิเคราะห์สภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ 3) ออกแบบร่างต้นแบบของสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ 4) สร้างและประเมินต้นแบบสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุแบบเสมือนจริง ตามต้นแบบภาพร่างที่พัฒนาขึ้นด้วยเทคโนโลยี Augmented reality (AR) และ Animation ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้สูงอายุ หรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ หรือนักกิจกรรมบำบัด หรือนักกายภาพบำบัด 12 คน ได้มาจากการเลือกตามวัตถุประสงค์ และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ประเมินผลต้นแบบเฟอร์นิเจอร์ 385 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย

ผลการวิจัย พบว่า 1) การออกแบบปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ จะต้องมีความมั่นคง แข็งแรง มีราวจับ และสร้างความปลอดภัย เข้าถึงง่าย สอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบด้านความมั่นคงและปลอดภัยมีขนาดและหน้าที่ใช้งานที่เหมาะสมหลากหลาย 2) ผลการประเมินต้นแบบสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุแบบเสมือนจริง มีผลการประเมินภาพรวมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72) และผลการประเมินทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ (1) มีสัดส่วนการใช้งานในพื้นที่ที่เหมาะสม (2) มีลักษณะเหมาะสมกับการใช้งาน (3) มีคุณค่าทางความงามเหมาะสม (4) สามารถนำไปเป็นต้นแบบประยุกต์สร้างในพื้นที่อื่นได้ (5) เป็นผลงานที่คนปกติสามารถใช้พื้นที่ร่วมด้วยได้ (6) เป็นผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ (7) เป็นผลงานที่มีรูปแบบไม่ซ้ำกับผลงานผู้อื่น และ (8) มีความชื่นชอบผลงานการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.70 – 4.77, S.D.= 0.12

คำสำคัญ: การปรับสภาพ, สิ่งแวดล้อม, เฟอร์นิเจอร์, ผู้สูงอายุ

* Project leader

** Corresponding author

*** Essentially intellectual contributor

Abstract

This research aimed to: (1) study the home environment and furniture conditions for the elderly, (2) analyze the home environment and furniture conditions for the elderly, (3) design a preliminary prototype of home environment and furniture for the elderly, and (4) develop a virtual prototype of the home environment and furniture for the elderly based on the design sketches using Augmented Reality (AR) and animation technologies. The key informants included 12 individuals selected through purposive sampling, consisting of elderly persons, caregivers, occupational therapists, or physical therapists. The sample group for evaluating the prototype consisted of 385 participants selected through simple random sampling.

The results showed that: (1) the design and adaptation of home environments and furniture for the elderly must ensure structural stability, the presence of handrails, safety, accessibility, and conformity with principles of secure and stable design. They must also be appropriately sized and serve diverse functional needs. (2) The evaluation of the virtual prototype of home environment and furniture for the elderly received the highest overall level of satisfaction (mean score = 4.72). The evaluation across eight aspects revealed the following high ratings: (1) appropriate spatial proportions, (2) suitability for use, (3) aesthetic value, (4) potential for adaptation to other spaces, (5) usability for the general population, (6) benefit to the elderly, (7) uniqueness of the design, and (8) high satisfaction with the environmental and furniture adaptation for the elderly, with mean scores ranging from 4.70 to 4.77, S.D.= 0.12

Keywords: Renovation, environments, furniture, elderly

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้สูงอายุ เป็น ผู้ที่มีข้อจำกัดทางกิจกรรมต่างๆทั้งการทำการกิจกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน สภาพจิตใจที่มีความวิตกกังวลเหงา การไม่มีภาระหน้าที่ สภาพสังคมการเงิน การเป็นที่ยอมรับยอมรับส่งผลถึงความสุข ซึ่งเป็นความเสียเปรียบของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่เกิดจากความชรา หรือความสามารถบกพร่อง เป็นผลทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถแสดงบทบาท หรือทำอะไรให้เหมาะสมสอดคล้องตามวัย สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมได้ (กรมประชาสัมพันธ์, 2540, 7) แต่ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ต้องการการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ลดการพึ่งพาผู้อื่นลง สามารถพึ่งพาตนเองได้ (Self-reliance) ดูแลตนเองได้ (Self-care) สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้ตามศักยภาพของตนเอง (ศิริพัฒน์ ยอดเพชร, 2542)

ในสภาพปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีว่าเรากำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ กล่าวคือมีจำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มมากขึ้น จากข้อมูลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย วันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2565 (อ้างอิงในกรมกิจการผู้สูงอายุ) พบว่าปัจจุบันมีผู้สูงอายุจำนวน 12, 116, 199 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 ของประชากรทั้งประเทศ การปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านมีส่วนช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุได้พึ่งพาตนเอง สามารถดูแลตนเองได้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (ด้านสาธารณสุข) กระทรวงสาธารณสุข สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ธันวาคม ๒๕๕๙ ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม เพื่อเร่งกระจายโอกาสการพัฒนาและสร้างความมั่นคงให้ทั่วถึง ลดความเหลื่อมล้ำไปสู่สังคมที่เสมอภาคและเป็นธรรมโดยมีกรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ ได้แก่ การสร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงอายุ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2559, 3)

คณะผู้วิจัยมีความมุ่งหวังจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ โดยการจัดทำโครงการวิจัย เรื่อง “การปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ” ภายใต้แผนงานโครงการ เรื่อง “นวัตกรรมการปรับสภาพที่อยู่อาศัยและเฟอร์นิเจอร์ เพื่อพัฒนาสมรรถนะและคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้พิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย และผู้สูงอายุ” ด้วยการออกแบบปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านให้เหมาะสม มุ่งเน้นการเติมเต็มโอกาสทางสังคม และพัฒนาสมรรถนะทางร่างกายเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้ชีวิตปกติให้ดีขึ้น โดยมีที่มาจากเหตุผลสำคัญที่ว่ายังมีผู้สูงอายุบางกลุ่มยังมีศักยภาพอยู่ แต่ที่พึ่งพาตัวเองไม่ได้นั้นสาเหตุหนึ่งมาจากสภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัยรวมทั้งข้าวของเครื่องใช้ที่ไม่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต การปรับสภาพที่อยู่อาศัยและเฟอร์นิเจอร์ให้เหมาะสมกับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลเหล่านั้นพัฒนาสมรรถนะจนพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ดังนั้นเพื่อพัฒนาสมรรถนะและเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ การพัฒนาปัจจัยสภาพแวดล้อมจึงเป็นสิ่งที่ควรทำความเข้าใจกับการพัฒนาปัจจัยด้านอื่นๆไปพร้อมๆกัน การวิจัยครั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเป็นการรวมพลังวิทยาการ ไม่ว่าจะเป็นวิทยาการ

ทางด้านการบำบัดฟื้นฟู ใช้บุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจศาสตร์ทางด้านการบำบัดฟื้นฟูเพื่อให้ข้อมูลสำหรับการออกแบบ วิทยาการทางด้านศิลปะเพื่อการออกแบบ รวมไปถึงการประดิษฐ์ ชิ้นงานออกแบบที่มีความรู้ตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal design) เพื่อออกแบบปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ให้เหมาะสมสอดคล้องกับการใช้งาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ
2. เพื่อวิเคราะห์สภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ
3. เพื่อออกแบบร่างต้นแบบของสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ
4. เพื่อสร้างและประเมินต้นแบบสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ แบบเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยี

Augmented reality (AR) และ Animation ตามต้นแบบภาพร่างที่พัฒนาขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. สภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านผู้สูงอายุในสภาพปัจจุบันเป็นข้อมูลปฐมภูมิที่นำไปสู่การออกแบบปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม
2. ผลการวิเคราะห์สภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านสำหรับผู้สูงอายุสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านผู้สูงอายุที่ควรจะเป็นและตรงตามการใช้งานในพื้นที่จริง
3. แบบร่างต้นแบบของสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านสำหรับผู้สูงอายุเป็นต้นแบบ หรือเป็นแนวทางในการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านผู้สูงอายุโดยทั่วไปได้
4. ต้นแบบสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านสำหรับผู้สูงอายุแบบเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยี AR และ Animation ตามต้นแบบภาพร่างที่พัฒนาขึ้นทำให้เห็นรายละเอียดทุกมิติของการปรับสภาพฯ สร้างความเข้าใจในมุมมองของบุคคลทั่วไปที่เห็นต้นแบบ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ” ครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านของผู้สูงอายุ แล้วนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์และออกแบบร่างเพื่อพัฒนาต้นแบบสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ ตามต้นแบบภาพร่างที่พัฒนาขึ้นแบบเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยี Augmented reality (AR) และ Animation ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา
 - 1.1 ศึกษาสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ
 - 1.2 รวบรวมร่างตามข้อมูลที่ศึกษา
 - 1.3 ปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์เสมือนจริง

2. ขอบเขตสถานที่

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาวิจัยที่จังหวัดปราจีนบุรี เนื่องจากพบว่าในพื้นที่ที่มีผู้สูงอายุที่มีที่พักอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ที่สามารถปรับสภาพแล้วเป็นต้นแบบได้ดี เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญ และมีความเป็นตัวแทนของพื้นที่อื่นๆ ได้

3. ขอบเขตเวลา

เป็นการศึกษาในช่วงวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2566 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2568

4. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายไว้ คือ ผู้สูงอายุ หรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ หรือนักกิจกรรมบำบัด หรือนักกายภาพบำบัด ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยได้จากการเลือกตามวัตถุประสงค์ (Purposive sampling) ในจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อให้ทราบถึงความต้องการการปรับสภาพที่อยู่อาศัยและเฟอร์นิเจอร์ ของผู้สูงอายุ เลือกตัวอย่างแบบเอกพันธ์ (Homogeneous sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างที่มีภูมิหลังหรือประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน (ประไพพิมพ์ สุธีสินนท์ และประสพชัย พสุนนท์, 2559, 39-43) จำนวนตัวอย่าง 12 คนทำให้ได้ข้อมูลที่อิ่มตัว และเมื่อข้อมูลผิดพลาด

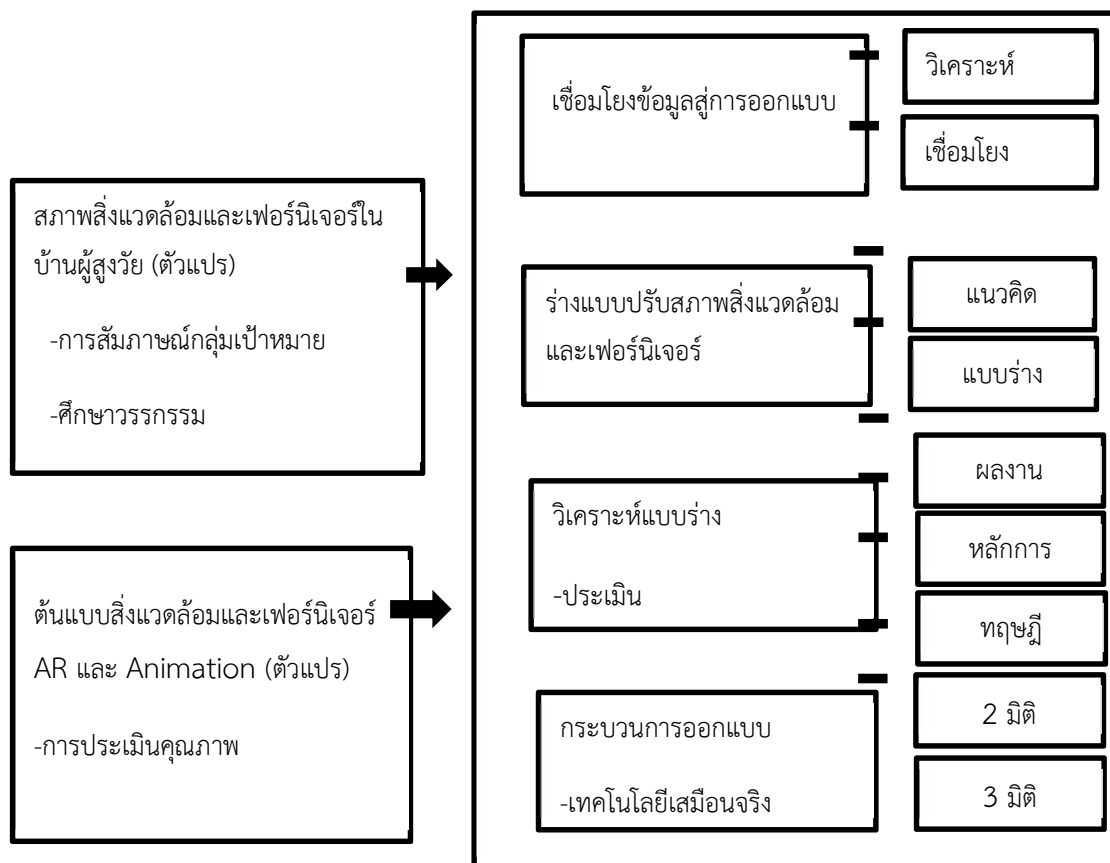
การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ในขั้นตอนการประเมินความพึงพอใจกำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี แต่ด้วยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจึงได้ใช้วิธีการคำนวณโดยใช้สูตร W.G. Cochran (1953) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ที่ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำ 384.16 ดังนั้นในงานนี้จึงกำหนดขนาดตัวอย่างขั้นต่ำ 385 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple sampling random)

5. ขอบเขตด้านการออกแบบ

ออกแบบร่างตามข้อมูลที่ศึกษาโดยใช้โปรแกรม AutoCAD และโปรแกรม Sketch UP เป็นหลัก ในลักษณะ 2 มิติ และดำเนินการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์แบบเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยี Augmented reality (AR) และ Animation ตามต้นแบบภาพร่างที่พัฒนาขึ้นโดยการทำงานของโปรแกรม Unity และ Vuforia

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย (2568)

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์สภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงวัยทำให้ได้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นตัวแปรที่นำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลการออกแบบด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษามาเชื่อมโยงกับข้อมูลทางวรรณกรรม จากนั้นร่างแบบปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์พร้อมทั้งวิเคราะห์แบบร่างที่ปรับตามข้อมูลที่ศึกษา หลักการ แนวคิด และทฤษฎี แล้วประเมินปรับแก้จนผ่าน จากนั้นพัฒนาต้นแบบเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยี AR และ Animation

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยโดยภาพรวมของการกำหนดระเบียบวิธีวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) ที่นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยหรือกระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) ใช้เทคนิคแบบแผนแบบขั้นตอนเชิงสำรวจ (Exploratory sequential design) Creswell (2015) and Creswell & Plano Clark (2018) เป็นแบบแผนที่มีการเริ่มต้นจากการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยศึกษา การเก็บข้อมูลด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) โดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ (In-depth interview) สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยการสัมภาษณ์นั้น ในการกำหนดกระบวนการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดให้มีกระบวนการวิจัย (Methodology) โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างลักษณะเป็นการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามเหมือนกันทุกคนเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัย (Methodology) ที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง จากนั้นนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

มาออกแบบร่างแล้วปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุตามแบบร่าง แล้วประเมินผลเกี่ยวกับการออกแบบด้วยแบบประเมินตามวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมี ขั้นตอนการสร้าง และดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์
3. กำหนดรูปแบบการสัมภาษณ์
4. สร้างแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นและรูปแบบคำถามที่กำหนด
5. แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นนำไปให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ของเนื้อหา (Content validity)
6. นำผลจากข้อ 5 มาปรับปรุงแก้ไขเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับจริง
7. พิจารณาปรับข้อคำถามมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น
8. พิมพ์แบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงต่อไป
9. นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บข้อมูล
10. นำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาข้อมูลสำคัญสำหรับการออกแบบปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์
11. กำหนดขนาดพื้นที่
12. ออกแบบร่างตามข้อมูลที่ศึกษาโดยใช้โปรแกรม AutoCAD และโปรแกรม Sketch UP เป็นหลัก ในลักษณะ 2 มิติ
13. ประเมินผลการออกแบบร่าง (Sketch) และแก้ไขปรับปรุงจนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด
14. ดำเนินการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์เสมือนจริงด้วยเทคโนโลยี Augmented reality (AR) และ

Animation

15. ประเมินคุณภาพต้นแบบ

เครื่องมือในการวิจัย

1. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก (In dept interview) กับผู้สูงอายุ หรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ หรือนักกิจกรรมบำบัด หรือนักกายภาพบำบัด จำนวน 12 คน คนละ 1 ครั้ง ไม่เกิน 15 นาที โดยไม่มีการบันทึกภาพและเสียง เก็บรักษาความลับของข้อมูลโดยเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ของผู้วิจัยที่มีรหัสผ่าน วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูลโดยการรวบรวมข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายทุกคนแล้วหาความเหมือนของข้อมูลในภาพรวมโดยไม่กล่าวถึงข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มเป้าหมาย แบบสัมภาษณ์เป็นคำถามปลายเปิด คำถามต่างๆได้ถูกกำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์ขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าแล้วเป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามแบบเดียวกัน (Standardized questionnaire) มีลำดับขั้นตอนเหมือนกัน

2. การประเมินผลการออกแบบร่าง (Sketch) ประเมินด้วยแบบประเมินดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา Content validity index (CVI) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน คนละ 1 ครั้ง ไม่เกิน 15 นาทีโดยไม่มีการบันทึกภาพและเสียง เก็บรักษาความลับของข้อมูลโดยเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ของผู้วิจัยที่มีรหัสผ่าน วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูล การรวบรวมข้อมูลในภาพรวมโดยไม่กล่าวถึงข้อมูลส่วนตัวของผู้เชี่ยวชาญ

3. ประเมินผลการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ หลังจากดำเนินการปรับสภาพเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยี Augmented reality (AR) และ Animation เสร็จ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale). (Likert, 1961) มี 5 ระดับ ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรีซึ่งสุ่มอย่างง่ายจากฐานข้อมูลผู้พิการในจังหวัดปราจีนบุรี รวมทั้งผู้ดูแล และคนในบ้าน รวมจำนวน 385 คน

ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบประเมินผลการออกแบบร่าง (Sketch) และ แบบประเมินผลการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ โดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย มีตำแหน่งทางวิชาการระดับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขึ้นไป จำนวน 3 ท่าน มีความเชี่ยวชาญด้านทัศนศิลป์และการออกแบบ ด้านความงาม ด้านวัสดุ ด้านกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะ เนื่องจากข้อมูลหลักที่ผู้วิจัยต้องการเป็นข้อมูลสำคัญที่ต้องใช้ในการออกแบบปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งเป็นผลผลิต (Output) ของการวิจัยครั้งนี้ จึงต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ใช้แบบประเมินทำการประเมินคุณภาพค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity index: CVI) วิเคราะห์ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ยและร้อยละ ผู้วิจัยนำผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิและข้อเสนอแนะที่ได้รับมาปรับปรุง เครื่องมือ โดยคำนวณหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content validity index หรือ CVI) ซึ่งค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา ทั้ง 3 ฉบับมีค่า iCVI = 1.00 มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้คือ iCVI อยู่ระหว่าง 0.8-1.00 (Davis, 1992 อ้างถึงใน บุญใจ ศรีสถิตย์นารู, 2550)

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยนำคำสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของแต่ละบุคคล และจัดลำดับความสำคัญและคุณลักษณะ ของข้อมูล
2. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่จัดลำดับความสำคัญแล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลทางเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะทราบถึงลักษณะ ที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันของข้อมูล
3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาต่างๆ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน แสดงความสำคัญของข้อมูลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์และเขียนรายงานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาที่มีรายละเอียด และ มีการอ้างอิงโดยตรงเกี่ยวกับที่มาของข้อมูลไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าหรือข้อมูลทางเอกสาร ดังนั้น ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการตอบประเด็นสัมภาษณ์ (Interview research) และ ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ (Document research) จะถูกนำมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ในแง่ต่างๆ ตามข้อเท็จจริง ทั้งในเชิงเหตุผลและผลซึ่งการวิเคราะห์จะออกมาในลักษณะ ของการพรรณนา นำไปสู่คำตอบในการศึกษาและสรุปตามหลักวิชาการ เพื่อชี้ให้เห็นถึงข้อมูลสำคัญก่อนนำไปสู่การออกแบบปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ รวมทั้งการเขียนรายงาน
4. นำข้อมูลการประเมินคุณภาพการออกแบบร่างด้วยแบบประเมินดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity index (CVI)) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คนวิเคราะห์ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ยและร้อยละ
5. นำข้อมูลประเมินผลการปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ หลังจากดำเนินการปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์จริงเสร็จ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale). (Likert, 1961) มี 5 ระดับ ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และประชาชนในจังหวัดปทุมธานีซึ่งสุ่มอย่างง่ายจากฐานข้อมูลผู้พิการในจังหวัดปทุมธานี รวมทั้งผู้ดูแล และคนในบ้าน รวมจำนวน 385 คน เป็นผู้ประเมินการวิเคราะห์ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ยและร้อยละ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาข้อมูล

ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นเพศชาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 50 เพศหญิงจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 50 อายุของผู้ให้ข้อมูลต่ำสุด 26 ปี และอายุสูงสุด 88 ปี การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ได้ผลการสัมภาษณ์ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย

ประเด็นสัมภาษณ์	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
ลักษณะสภาพของสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ โดยทั่วไปที่กำหนดการปรับสภาพ	ลักษณะเฟอร์นิเจอร์เป็นไม้ แข็งกระด้าง มีธรณีประตู ผู้สูงอายุนอนห้องเอนกประสงค์ อาบน้ำทานข้าวห้องเดียวกัน ไม่มีราวจับ และวางเฟอร์นิเจอร์ตามสภาพการใช้งาน พื้นที่ใช้งานห่างกัน สภาพโดยรวมรก บางพื้นที่มีห้องน้ำที่เป็นแบบนั่งยอง เพียงเป็นแคร่ไม้ไผ่ผูก
ปัญหาเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านของผู้สูงอายุ	ไม่สะดวกต่อการดำรงชีวิต เช่น เฟอร์นิเจอร์สูงหรือต่ำเกินไป เติงนอนไม่เหมาะสม นุ่มเกินไป บางพื้นที่นอนกับพื้นทำให้ลูกนั่งลำบาก ชักโครกเป็นแบบนั่งยองลูกนั่งลำบาก มีธรณีประตูทำให้เคลื่อนย้ายลำบากและหกล้ม และทุกพื้นที่ในบ้านไม่มีราวจับทำให้ล้มง่าย
พฤติกรรมการใช้พื้นที่และเฟอร์นิเจอร์ส่วนต่างๆภายในบ้าน	ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้พื้นที่และเฟอร์นิเจอร์ส่วนต่างๆภายในบ้านรวมกันในพื้นที่เดียวกัน จัดวางตามความสะดวก
สิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านของผู้สูงอายุ ควรมีลักษณะการใช้งานอย่างไรบ้าง และแต่ละพื้นที่ในบ้านควรเป็นอย่างไร	สิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านของผู้สูงอายุ ควรมีลักษณะการใช้งานที่เหมาะสมกับหน้าที่แต่ละอย่าง มีความคงทน และปกป้องพร้อมทั้งสร้างความปลอดภัยให้แก่ผู้สูงอายุ ได้ ง่ายต่อการใช้งานและง่ายต่อการดำรงชีวิต อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ไม่กีดขวาง
การปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ อย่างไรจึงจะสามารถพัฒนาสมรรถนะของผู้สูงอายุได้	ผู้สูงอายุที่สามารถพัฒนาสมรรถนะได้ต้องมีราวจับทั้งพื้นที่ บ้านและเฟอร์นิเจอร์ หยิบจับง่ายไม่ฝืนธรรมชาติ เฟอร์นิเจอร์น้อยแต่ใช้งานได้ครอบคลุม พื้นบ้านไม่ต่างระดับ เฟอร์นิเจอร์ไม่เบาเกินไปมีความมั่นคงในการใช้งาน ประตูทุกบานมีความกว้างเหมาะสมกับรถเข็นและเป็นบานเลื่อน เติงนอนไม่สูงลูกนั่งเท้าแตะพื้นได้ไม่อ่อนนุ่มจนทำให้ส่งผลต่อกระดูกสันหลังและลดแรงกดป้องกันแผลกดทับ มีราวจับโหนเกาะยืน ถ้าอ้อมมีความมั่นคงมีพนักพิงและที่วางแขน ชักโครกเคลื่อนที่หรือยึดติดเป็นแบบห้อยขา มีราวจับพยุง

ที่มา: ผู้วิจัย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลสัมภาษณ์

การเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำมาจัดลำดับความสำคัญและคุณลักษณะของข้อมูลพร้อมกับข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร โดยผลการวิจัยพบว่า

ลักษณะที่คล้ายคลึงกันของข้อมูล คือ แนวคิดการออกแบบปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์สำหรับผู้สูงวัย จะต้องมีความมั่นคงแข็งแรง มีราวจับ และสร้างความปลอดภัย จากการเก็บข้อมูลจากผู้กลุ่มเป้าหมาย ได้ข้อมูลสอดคล้องสัมพันธ์กับแนวคิดการออกแบบปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์สำหรับผู้สูงวัยได้ดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบลักษณะที่คล้ายคลึงกันของข้อมูลสัมภาษณ์กับแนวคิดการออกแบบ

การปรับสภาพที่อยู่อาศัยและเฟอร์นิเจอร์	ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์	แนวคิดการออกแบบ
ห้อง (เอนกประสงค์)	มีราวจับทั้งพื้นที่บ้านและเฟอร์นิเจอร์ เข้าถึงง่าย	-มั่นคง ปลอดภัย
เตียงนอน	ไม่สูงเมื่อลุกนั่งเท้าแตะพื้นได้เพื่อการทรงตัวที่มั่นคง และไม่อ่อนนุ่มจนทำให้ส่งผลกระทบต่อกระดูกสันหลังและลดแรงกดป้องกันแผลกดทับ มีราวจับโหนเกาะยืน	-มั่นคง ปลอดภัย
โถชักถ่าย	มีราวจับที่แข็งแรงมั่นคง	-มั่นคง ปลอดภัย
เก้าอี้	มีพนักพิง มีที่วางแขน ปรับนอนได้	-มั่นคง ปลอดภัย

ที่มา: ผู้วิจัย (2568)

จากตารางที่ 2 พบว่าข้อมูลการสัมภาษณ์มีความคล้ายคลึงกันในด้านแนวคิดการออกแบบ คือ ห้อง (เอนกประสงค์) ควรมีราวจับทั้งพื้นที่บ้านและเฟอร์นิเจอร์ เตียงนอนควรมีลักษณะไม่สูงเมื่อลุกนั่งเท้าสามารถแตะพื้นได้เพื่อการทรงตัวที่มั่นคง และไม่อ่อนนุ่มจนทำให้ส่งผลกระทบต่อกระดูกสันหลังและลดแรงกดป้องกันแผลกดทับ มีราวจับโหนเกาะยืน โถชักถ่ายควรมีลักษณะที่มีราวจับที่แข็งแรงมั่นคง และเก้าอี้ควรมีพนักพิง มีที่วางแขน ปรับนอนได้ ซึ่งทุกอย่างสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบที่มั่นคงและปลอดภัย

การออกแบบร่างสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงวัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสรุปแนวคิดในการออกแบบบ้านเป็นขนาด 1 ชั้น ที่มีขนาดที่เหมาะสมสำหรับพักอาศัย 2 - 4 คน ภายในตัวบ้านออกแบบเป็น 2 ห้องนอน โดยที่ในห้องของผู้สูงวัยจะมีมุมขอความช่วยเหลือที่มีสัญญาณแจ้งเตือนทั้งภายในตัวบ้านและบริเวณนอกบ้าน ออกแบบให้มีอากาศถ่ายเทอยู่ตลอดเวลาเพื่อลดการใช้พลังงานไฟฟ้า

การกำหนดวัสดุให้เหมาะสม กำหนดวัสดุหลักดังนี้

1. พื้นเป็นกระเบื้องยางซึ่งมีคุณสมบัติช่วยดูดซับแรงกระแทก เวลาเกิดเหตุหกล้มและมีพื้นผิวหยาบไม่ลื่นจึงช่วยป้องกันการลื่นล้ม ทำความสะอาดได้ง่าย ผิวสัมผัสสบายเท้า และปลอดภัยต่อการทำลายของปลวก
2. กระฉก ใช้เป็นกระฉกนิรภัย เป็นการใส่กระฉกเทมเปอร์ มีความแข็งแรงสูง และเมื่อตัวกระฉกแตกจะแตกโดยที่เป็นเม็ดข้าวโพด ไม่แหลมคมแบบปากฉลาม
3. สีทาผนัง เป็นสีที่ป้องกันสารเคมีตกค้าง ลดมลพิษจากอากาศในตัวบ้าน ที่เป็นสาเหตุในการเกิดโรคร้ายต่อร่างกาย การจัดวางเฟอร์นิเจอร์ มีพื้นที่ทางสัญจรในตัวบ้านให้กว้างรถเข็นสามารถสัญจรได้สะดวก การกำหนดหลักการออกแบบปรับสภาพที่อยู่อาศัยและเฟอร์นิเจอร์ สำหรับผู้สูงวัยในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้
1. พื้นที่ที่ใช้เป็นประจำควรอยู่ชั้นล่างของบ้าน (กรณีที่เป็นบ้านสองชั้น)
2. พื้นบ้านพื้นเรียบไม่ขรุขระ รอบบ้านไม่มีพื้นผิวขรุขระเนื่องจากผู้สูงวัยมีการทรงตัวไม่ดีอาจจะสะดุดหกล้มได้
3. เพิ่มแสงสว่างภายในบ้านบริเวณห้องนอน ห้องน้ำ ประตู บันได และทางเดิน สวิตช์ไฟอยู่ตำแหน่งเปิด-ปิดได้สะดวก
4. อุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้าน ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย จัดวางเป็นระเบียบ อยู่ในระดับที่หยิบจับได้ง่าย
5. ควรจัดให้มีมุมพักผ่อนสำหรับผู้สูงวัย เช่น มุมสวนเล็ก ๆ เติลียงหน้าบ้าน ศาลา หรือสนามหญ้า เพื่อให้ผู้สูงวัยได้ใช้เวลาว่างในการนั่งเล่น เดินออกกำลังกาย รดน้ำต้นไม้ พุดคุยกับเพื่อนบ้าน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับครอบครัว
6. ติดตั้งสัญญาณขอความช่วยเหลือ จุดต่าง ๆ ภายในบ้าน
7. ห้องนอนอากาศถ่ายเท เตียงนอนเข้าถึงได้ง่าย ความสูงของเตียงอยู่ในระดับที่ผู้สูงวัยนั่งแล้วสามารถวางเท้าได้ถึงพื้น สวิตช์ไฟควรเป็นสวิตช์ท่อนแสง และอยู่ในตำแหน่งที่ไม่สูง

8. ห้องน้ำ กว้างพอที่จะให้รถเข็นหมุนตัวได้ มีราวจับเพื่อช่วยพยุงตัว พื้นเรียบเสมอกัน แยกส่วนแห้งส่วนเปียก ใช้วัสดุที่ไม่ลื่น ไม่มันเงา ทำความสะอาดง่าย มีระดับเสมอกับพื้นภายนอก มีที่นั่งอาบน้ำ ช่องประตูขนาดไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร

การออกแบบร่าง กำหนดขนาดพื้นที่ที่ทำการปรับสภาพมีความกว้าง 7 เมตร ยาว 9 เมตร คิดเป็นพื้นที่ 63 ตารางเมตร ประกอบด้วยห้องนอนสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดกว้าง 3.5 เมตร ยาว 3.5 เมตร จำนวน 2 ห้อง ห้องครัวขนาดกว้าง 3.5 เมตร ยาว 3.5 เมตร มีพื้นที่เชื่อมต่อห้องโถงและห้องน้ำ

ภาพที่ 2 การออกแบบร่างแปลนพื้นที่อยู่อาศัยและเฟอร์นิเจอร์ และการออกแบบร่างภายในบ้านมุมด้านบน สำหรับผู้สูงวัย
ที่มา: ผู้วิจัย (2568)

ภาพที่ 3 การออกแบบภาพร่างหน้าบ้านผู้สูงวัย
ที่มา: ผู้วิจัย (2568)

ภาพที่ 4 ผลการออกแบบภาพร่างการปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ในบ้านผู้สูงวัย
ที่มา: ผู้วิจัย (2568)

ผลการประเมินการออกแบบร่างการปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงวัย ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เครื่องมือที่ใช้คือแบบประเมินผลการออกแบบร่าง โดยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) และหาค่าดัชนีความตรงเชิง เนื้อหา (Content validity Index: CVI) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบผลการออกแบบร่าง ทุกด้าน ครอบคลุมด้านความตรงตามเนื้อหา ความชัดเจนและความเหมาะสมของแบบร่าง (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2550) โดยกำหนดระดับการแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเป็น 4 ระดับ ในประเด็น 1) การออกแบบแบบร่างเฟอร์นิเจอร์มีสัดส่วนการใช้งานในพื้นที่เหมาะสมกับการออกแบบสภาพสิ่งแวดล้อม 2) แบบร่างมีลักษณะเหมาะสมกับการใช้งาน 3) แบบร่างมีคุณค่าทางความงามเหมาะสม 4) แบบร่างสามารถนำไปสร้างได้จริง 5) การออกแบบร่างครอบคลุมแนวคิดอารยสถาปัตย์ 6) แบบร่างออกแบบโดยไม่ซ้ำกับผลงานผู้อื่น และ 7) แบบร่างสามารถนำไปประยุกต์สร้างในพื้นที่อื่นได้ ทุกประเด็นมีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity index หรือ CVI) เท่ากับ 1.00 ซึ่งค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้คือ iCVI อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 (Davis, 1992) จึงถือได้ว่าแบบร่างการปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงวัยที่พัฒนาขึ้นผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

การพัฒนาต้นแบบเสมือนจริงสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงวัย การดำเนินการปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงวัย แบบเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยี Augmented reality (AR) และ Animation เป็นออกแบบโดยการนำข้อมูลการออกแบบร่างด้วยโปรแกรม AutoCAD และโปรแกรม Sketch UP มาปรับปรุงสภาพเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยี Augmented reality (AR) โดยการทำงานของโปรแกรม Unity และ Vuforia ได้ผลการดำเนินงานโดยการแสดงผล ด้วย QR code

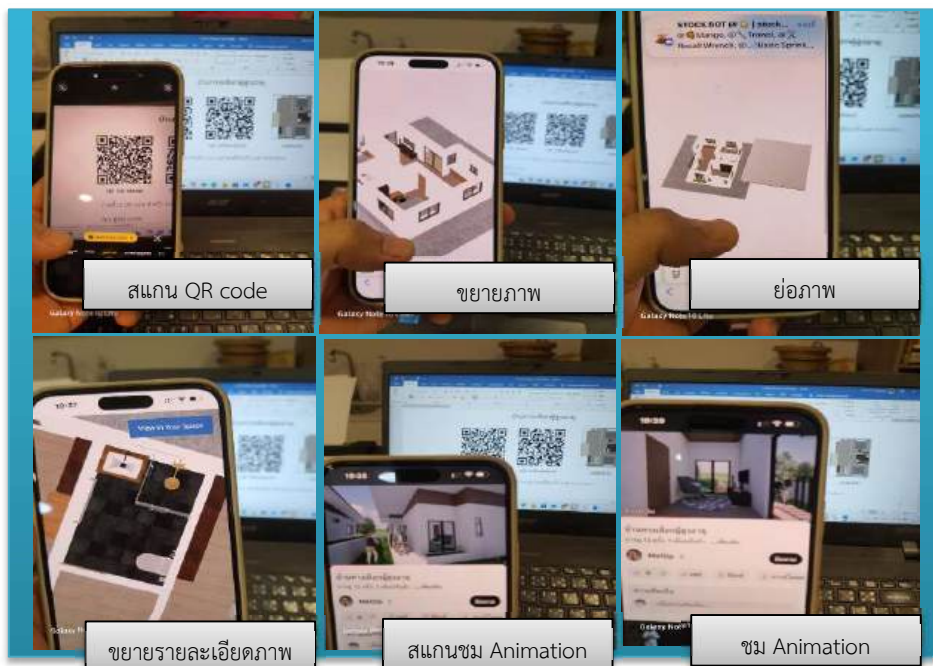
รับ Scan เพื่อให้ดูรายละเอียดของการออกแบบปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ ได้อย่างละเอียด และใกล้ชิดแบบ 360 องศา

ภาพที่ 5 QR code สำหรับ Scan ดูภาพเสมือนจริง และ Animation

ที่มา: ผู้วิจัย (2568)

การแสดงผลภาพเสมือนจริง (AR) การออกแบบปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ โดยการทำงานโปรแกรม Unity และ Vuforia และ Animation ตามการออกแบบร่าง เข้าถึงได้โดยการใช้โทรศัพท์มือถือสแกน QR code ผู้วิจัยจัดทำ QR code ที่เป็นภาพการออกแบบปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุแบบเสมือนจริง และวิดีโอ Animation แสดงภาพเคลื่อนไหวของสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบ

ภาพที่ 6 การสแกน QR code เพื่อเข้าชมภาพเสมือนจริง (AR) และ Animation

ที่มา: ผู้วิจัย (2568)

การประเมินคุณภาพต้นแบบเสมือนจริงสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ หลังจากดำเนินการปรับสภาพเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยี Augmented reality (AR) และ Animation เสร็จ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรีซึ่งสุ่มอย่างง่ายจากฐานข้อมูลผู้พิการในจังหวัดปราจีนบุรี รวมทั้งผู้ดูแล และคนในบ้าน รวมจำนวน 385 คน เป็นผู้ประเมินแบบสอบถามแบบออนไลน์หรือเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ Rating scale ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1961) (อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2531, 43-98) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและต้องปรับปรุง การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์และจัดกระทำข้อมูล การประเมินผลเฟอร์นิเจอร์

ตามเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, 100) ซึ่งเกณฑ์ในการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ สำหรับผู้สูงวัยซึ่งจะถือได้ว่ามีคุณภาพ สามารถนำไปเป็นต้นแบบได้ประเมินจากประชาชนชาวปราจีนบุรี ในคะแนนเฉลี่ย ระดับมาก ขึ้นไป

ผลการประเมิน พบว่า ภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.729 และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 2.601 ซึ่งถือว่าการกระจายตัวในระดับดีเยี่ยม (Aronhime et al., 2014) โดยที่ผลการประเมินทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1) ผลงานการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงวัย มีสัดส่วนการใช้งานในพื้นที่ที่เหมาะสม 2) ผลงานการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงวัย มีลักษณะเหมาะสมกับการใช้งาน 3) ผลงานการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงวัย มีคุณค่าทางความงามเหมาะสม 4) ผลงานการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงวัย สามารถนำไปเป็นต้นแบบประยุกต์สร้างในพื้นที่อื่นได้ 5) ผลงานการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงวัย เป็นผลงานที่คนปกติสามารถใช้พื้นที่ร่วมด้วยได้ 6) เป็นผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงวัย 7) เป็นผลงานที่มีรูปแบบไม่ซ้ำกับผลงานผู้อื่น และ 8) ความชื่นชอบผลงานการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงวัย ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.704 – 4.771 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายอยู่ระหว่างร้อยละ 8.803 – 9.715 โดยมีรายละเอียดดังตาราง 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ สำหรับผู้สูงวัย ตามต้นแบบภาพร่างที่พัฒนาขึ้น ด้วยเทคโนโลยี Augmented reality (AR) และ Animation (จากตัวอย่าง 385 คน)

ผลการประเมิน	Mean	sd	ระดับ
การออกแบบสัดส่วนการใช้งานในพื้นที่	4.712	0.454	มากที่สุด
ความเหมาะสมกับการใช้งาน	4.709	0.455	มากที่สุด
คุณค่าทางความงาม	4.725	0.447	มากที่สุด
สามารถนำไปเป็นต้นแบบประยุกต์สร้างในพื้นที่อื่น	4.761	0.427	มากที่สุด
เป็นผลงานที่คนปกติสามารถใช้พื้นที่ร่วมด้วยได้	4.771	0.420	มากที่สุด
เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงวัย	4.725	0.447	มากที่สุด
มีรูปแบบไม่ซ้ำกับผลงานผู้อื่น	4.704	0.457	มากที่สุด
ความชื่นชอบผลงานการออกแบบเฟอร์นิเจอร์	4.727	0.446	มากที่สุด
ภาพรวม	4.729	0.123	มากที่สุด

ที่มา: ผู้วิจัย (2568)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งสรุปผลการดำเนินงานได้ดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูล การศึกษาข้อมูลครั้งนี้ได้กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายไว้ คือ ผู้สูงวัย หรือผู้ดูแลผู้สูงวัย หรือนักกิจกรรมบำบัด หรือนักกายภาพบำบัด ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยได้จากการเลือกตามวัตถุประสงค์ (Purposive sampling) ในจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อให้ทราบถึงความต้องการการปรับสภาพที่อยู่อาศัยและเฟอร์นิเจอร์ ของผู้สูงวัย เลือกตัวอย่างแบบเอกพันธ์ (Homogeneous sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างที่มีภูมิหลังหรือประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน (ประไพพิมพ์ สุธีวสินนท์ และประสพชัย พสุนนท์, 2559, 39-43) จำนวนตัวอย่าง 12 คน ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการศึกษาเอกสารมาทำการแปลผล โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ได้นำคำสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญมา แสดงความเหมือนและความต่างของแต่ละบุคคล และจัดลำดับความสำคัญและคุณลักษณะของข้อมูล โดยผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์เป็นเพศชาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 50 เพศหญิงจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 50 อายุของผู้ให้ข้อมูล พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีอายุน้อยที่สุด 26 ปี และอายุสูงสุด 88 ปี ประเด็นการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 ข้อ ได้ผลการสัมภาษณ์คือ

1. สภาพของสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงวัยโดยทั่วไปเฟอร์นิเจอร์เป็นไม้ แข็งกระด้าง มีธรณีประตู อ่างน้ำทานข้าวห้องเดียวกัน ไม่มีราวจับ บางพื้นที่มีห้องน้ำแบบนั่งยอง เพียงเป็นแคร่ไม้ไผ่ๆ

2. ปัญหาเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านของผู้สูงวัย เฟอร์นิเจอร์สูงหรือต่ำเกินไป เติงนอนไม่เหมาะสม นุ่มเกินไป บางพื้นที่นอนกับพื้นทำให้ลูกนั่งลำบาก ซักโครกเป็นแบบนั่งยองลูกนั่งลำบาก มีธรณีประตูทำให้การเคลื่อนย้ายผู้สูงวัยทำได้ลำบาก ทำให้ผู้สูงวัยหกล้ม และทุกพื้นที่ในบ้านไม่มีราวจับทำให้ลื่นง่าย

3. ผู้สูงวัยมีพฤติกรรมการใช้พื้นที่และเฟอร์นิเจอร์ส่วนต่างๆภายในบ้านรวมกันในพื้นที่เดียวกัน จัดวางตามความสะดวก

4. สิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านของผู้สูงวัย ควรมึลักษณะการใช้งานที่เหมาะสมกับหน้าที่ มีความคงทน และปกป้องพร้อมทั้งสร้างความปลอดภัยให้แก่ผู้สูงวัยได้ ง่ายต่อการใช้งานและง่ายต่อการดำรงชีวิต อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ไม่กีดขวาง

5. ความต้องการให้มีการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงวัยที่อาจจะสามารถพัฒนาสมรรถนะของผู้สูงวัยได้ควรจะต้องมีราวจับทั้งพื้นที่บ้านและเฟอร์นิเจอร์ หยิบจับง่ายไม่เสี่ยงต่อการเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ มีจำนวนเฟอร์นิเจอร์น้อยชิ้น เฟอร์นิเจอร์ไม่เบาจนเกินไปมีความมั่นคงในการใช้งาน ระยะห่างของเฟอร์นิเจอร์และพื้นที่ใช้งานต่างๆไม่ไกลกัน ประตูทุกบานมีความกว้างเหมาะสมกับรถเข็นและเป็นบานเลื่อน เติงนอนไม่สูงเมื่อลูกนั่งเท้าสามารถแตะพื้นได้เพื่อการทรงตัวที่มั่นคง และไม่อ่อนนุ่มจนทำให้ส่งผลกระทบต่อกระดูกสันหลังและลดแรงกดป้องกันผลกดทับ มีราวจับโหนเกาะยืน เก้าอี้มีความมั่นคงมีพนักพิงและที่วางแขน ซักโครกเคลื่อนที่หรือยึดติดเป็นแบบห้อยขา มีราวจับพุง

การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่าลักษณะที่คล้ายคลึงกันของข้อมูล คือ แนวคิดการออกแบบปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์สำหรับผู้สูงวัย จะต้องมีความมั่นคงแข็งแรง มีราวจับ และสร้างความปลอดภัย จากการเก็บข้อมูลจากผู้กลุ่มเป้าหมาย ได้ข้อมูลสอดคล้องสัมพันธ์กับแนวคิดการออกแบบปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์สำหรับผู้สูงวัย ห้อง (เอนกประสงค์) ควรมีราวจับทั้งพื้นที่บ้านและเฟอร์นิเจอร์ เติงนอนควรมึลักษณะไม่สูงเมื่อลูกนั่งเท้าสามารถแตะพื้นได้เพื่อการทรงตัวที่มั่นคง และไม่อ่อนนุ่มจนทำให้ส่งผลกระทบต่อกระดูกสันหลังและลดแรงกดป้องกันผลกดทับ มีราวจับโหนเกาะยืน โถงขับถ่ายควรมีลักษณะที่มีราวจับที่แข็งแรงมั่นคง และเก้าอี้ควรมีพนักพิง มีที่วางแขน ปรับนอนได้ ซึ่งทุกอย่างสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบที่มั่นคงและปลอดภัย

การออกแบบร่างสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงวัย การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสรุปแนวคิดในการออกแบบบ้านเป็นขนาด 1 ชั้น ที่มีขนาดที่เหมาะสมสำหรับพักอาศัย 2 - 4 คน ภายในตัวบ้านจะถูกออกแบบเป็น 2 ห้องนอน โดยที่ในห้องของผู้สูงวัยจะมีปุ่มขอความช่วยเหลือที่มีสัญญาณแจ้งเตือนทั้งภายในตัวบ้านและบริเวณนอกบ้าน และนอกจากภายในตัวห้องนอนก็ยังมีปุ่มขอความช่วยเหลือติดตั้งบริเวณในรอบตัวบ้านด้วย ภายในตัวบ้านถูกออกแบบให้มีอากาศถ่ายเทอยู่ตลอดเวลาเพื่อลดการใช้พลังงานไฟฟ้า การกำหนดวัสดุให้เหมาะสม พื้นเป็นกระเบื้องยางช่วยดูดซับแรงกระแทก มีพื้นผิวหยาบไม่ลื่น ใช้กระจกเทมเปอร์มีความแข็งแรงสูง และเมื่อกระจกแตกจะแตกโดยไม่แหลมคม สีผนังป้องกันเคมีตกค้างเป็นสาเหตุในการเกิดโรคร้าย จัดวางเฟอร์นิเจอร์ในบ้านที่มีพื้นที่ทางสัญจรในตัวบ้านให้กว้างหากมีรถเข็นก็สามารถสัญจรได้สะดวกจะไม่ชนกับเฟอร์นิเจอร์ที่ได้จัดวางไว้

การออกแบบ โดยพื้นที่ที่ผู้สูงวัยใช้เป็นประจำควรรวมอยู่ชั้นล่างของบ้าน (กรณีที่เป็นบ้านสองชั้น) พื้นบ้านควรเป็นพื้นเรียบและไม่ขัดมัน เพิ่มแสงสว่างภายในบ้าน อุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้าน ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย จัดวางเป็นระเบียบ อยู่ในระดับที่หยิบจับได้ง่าย มีมุมพักผ่อนเพื่อให้ผู้สูงวัยได้ใช้เวลาว่าง และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับครอบครัว ติดตั้งสัญญาณขอความช่วยเหลือ ปรับห้องนอนให้มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก เติงนอนควรจัดวางในตำแหน่งที่เข้าถึงได้ง่าย ความสูงของเตียงอยู่ในระดับที่ผู้สูงวัยนั่งแล้วสามารถวางเท้าได้ถึงพื้น ในระดับตั้งฉากกับพื้นมีแสงสว่างเพียงพอ สวิตช์ไฟควรเป็นสีสะท้อนแสง ห้องน้ำ ห้องส้วมห้องน้ำควรมีขนาดกว้างพอที่จะให้ผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็น สามารถหมุนตัวกลับได้ มีราวจับเพื่อช่วยพยุงตัวขณะที่ลุกจากโถส้วมพื้นห้องน้ำควรเป็นพื้นที่เรียบเสมอกัน แยกส่วนแห้งส่วนเปียก ใช้วัสดุที่ไม่ลื่น ไม่มันเงา ทำความสะอาดง่าย มีระดับเสมอกับพื้นภายนอก ถ้าเป็นพื้นต่างระดับควรเป็นทางลาดควรมีที่นั่งอาบน้ำ กรณีที่นั่งอาบน้ำเป็นเก้าอี้ ต้องเป็นเก้าอี้ที่ติดอยู่กับที่เพื่อป้องกันการลื่นไถลของประตูควรมีขนาดไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร ประตูควรเป็นบานเลื่อนหรือประตูแบบเปิดออกที่สำคัญประตูควรเป็นแบบที่สามารถปลดล็อกจากด้านนอกได้ เพื่อให้คนอื่นสามารถเข้าไปช่วยเหลือเมื่อเกิดอุบัติเหตุลื่นในห้องน้ำ มีสัญญาณฉุกเฉินในห้องน้ำสำหรับขอความช่วยเหลือเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน ผู้วิจัยกำหนดขนาดพื้นที่ที่ทำการปรับสภาพมีความกว้าง 7 เมตร ยาว 9 เมตร คิดเป็นพื้นที่ 63 ตารางเมตร ประกอบด้วยห้องนอนสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดกว้าง 3.5 เมตร ยาว 3.5 เมตร จำนวน 2 ห้อง ห้องครัวขนาดกว้าง 3.5 เมตร ยาว 3.5 เมตร มีพื้นที่เชื่อมต่อห้องโถงและห้องน้ำ

ผลการประเมินการออกแบบร่างสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านสำหรับผู้สูงวัย

ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทุกประเด็นมีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content validity index หรือ CVI) เท่ากับ 1.00 ซึ่งค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้คือ iCVI อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 (Davis, 1992) (อ้างถึงใน บุญใจ ศรีสถิตยน์รากร, 2550) จึงถือได้ว่าแบบร่างการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงวัยที่พัฒนาขึ้นผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

การสร้างต้นแบบเสมือนจริงสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ ผลการดำเนินการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ แบบเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยี Augmented reality (AR) และ Animation เป็นออกแบบโดยการนำข้อมูลการออกแบบร่างด้วยโปรแกรม AutoCAD และโปรแกรม Sketch UP มาปรับสภาพเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยี Augmented reality (AR) โดยการทำงานของโปรแกรม Unity และ Vuforia ได้ผลการดำเนินงานโดยการแสดงผล ด้วยเทคโนโลยี Augmented reality (AR) ผู้วิจัยจัดทำ QR code สำหรับ Scan เพื่อให้ดูรายละเอียดของการออกแบบปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ ได้อย่างใกล้ชิด แบบ 360 องศา

การประเมินคุณภาพต้นแบบต้นแบบเสมือนจริงสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ หลังจากดำเนินการปรับสภาพเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยี Augmented reality (AR) และ Animation เสร็จ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม ให้ประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 385 คน เป็นผู้ประเมินแบบสอบถามแบบออนไลน์หรือเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ Rating scale เกณฑ์ในการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ สำหรับผู้สูงอายุซึ่งจะถือได้ว่ามีคุณภาพ สามารถนำไปเป็นต้นแบบได้ประเมินจากประชาชนชาวปราจีนบุรี ในคะแนนเฉลี่ย ระดับมาก ขึ้นไป ผลการประเมินจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.729 และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 2.601 ซึ่งถือว่าการกระจายตัวในระดับดีเยี่ยม (Aronhime et al., 2014) โดยที่ผลการประเมินทั้ง 8 ด้าน ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.704 – 4.771 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายอยู่ระหว่างร้อยละ 8.803 – 9.715

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา และวิเคราะห์สภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อออกแบบร่างต้นแบบและสร้างต้นแบบสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์แบบเสมือนจริงภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ ตามต้นแบบภาพร่างที่พัฒนาขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งหวังว่าจะได้ต้นแบบสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์แบบเสมือนจริงที่มีคุณภาพสามารถนำไปเป็นต้นแบบในการสร้างบนพื้นที่จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลได้แนวคิดหลักของการออกแบบคือ แข็งแรงปลอดภัย และเข้าถึงง่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ ของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ ทั้งนี้เป็นเพราะสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านของผู้สูงอายุไม่ได้ถูกปรับสภาพให้เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ เป็นสภาพสิ่งแวดล้อมดั้งเดิมที่ใช้อยู่อาศัยร่วมกันภายในบ้านที่ประกอบด้วยผู้คนหลากหลายช่วงอายุ ดังนั้นผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ที่ได้จากกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็น ผู้สูงอายุ หรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ หรือนักกิจกรรมบำบัด หรือนักกายภาพบำบัด จึงมีแนวคิดที่สอดคล้องกัน และเมื่อออกแบบร่างต้นแบบตามผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจึงทำให้ผลการประเมินการออกแบบร่างสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้านสำหรับผู้สูงอายุ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านมีค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

การสร้างต้นแบบสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์แบบเสมือนจริงภายในบ้าน สำหรับผู้สูงอายุ ตามต้นแบบภาพร่างที่พัฒนาขึ้นได้ผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งถือได้ว่าผลการสร้างต้นแบบเฟอร์นิเจอร์แบบเสมือนจริงตามการออกแบบร่างมีคุณภาพ เป็นเพราะการออกแบบที่ตรงตามข้อมูลที่ศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากผู้สูงอายุหรือผู้เกี่ยวข้องโดยตรงและเหมาะสมกับผู้สูงอายุมากที่สุด สอดคล้องกับ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2544) ที่กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุนั้น ควรมีลักษณะเอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในสภาวะแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) ควรให้ความสนใจเรื่องความมั่นคงปลอดภัยของผู้สูงอายุนอกจากเรื่องความสวยงาม จะเห็นได้ว่าสภาวะแวดล้อมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุมากกว่าวัยอื่น ๆ ในภาพรวมการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาสิ่งแวดล้อมหรือชุมชนที่เอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ สอดคล้องกับ ศรียามน ตีรพัฒน์และคณะ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาสิ่งแวดล้อมหรือชุมชนที่เอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างมากที่สุด โดยองค์ประกอบของชุมชนและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุของไทย 2 ใน 5 องค์ประกอบ คือ อาคารสถานที่และการสัญจร กับ ที่อยู่อาศัย-ที่พักพิง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติ

การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านครุภัณฑ์ จึงทำให้ต้นแบบที่ได้เป็นแบบเสมือนจริงไม่สามารถปรับสภาพในพื้นที่จริงได้ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำต้นแบบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเฟอร์นิเจอร์บนพื้นที่จริงของผู้สูงอายุได้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ และคนทั่วไปที่มีผู้สูงอายุในบ้านสามารถนำผลการออกแบบปรับสภาพที่อยู่อาศัยและเฟอร์นิเจอร์ครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบปรับใช้ในบ้านให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปรับสภาพที่อยู่อาศัยและเฟอร์นิเจอร์สำหรับผู้สูงอายุ เป็นการจัดการสุขภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย ควรมีการศึกษานวัตกรรมเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันที่อำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุให้แตกต่างจากของที่ใช้โดยทั่วไป เช่น ที่รื้อยด้ายใส่เข็ม กรรไกร ซ้อนส้อมที่กระชับมือไม่หลุดมือง่าย เป็นต้น
2. จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบแนวทางที่สามารถศึกษาวิจัยลงลึกในรายละเอียดของการปรับสภาพแวดล้อม หรือเฟอร์นิเจอร์สำหรับผู้สูงอายุที่เน้นเฉพาะจุดได้ เช่น การปรับสภาพห้องน้ำ การออกแบบสุขภัณฑ์ต่างๆ การออกแบบโต๊ะเอนกประสงค์ เป็นต้น
3. นวัตกรรมการออกแบบเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับผู้สูงอายุ ที่เป็นระบบกลไกอย่างง่ายไม่ซับซ้อน แต่สามารถพ่นแรงผู้สูงอายุได้ เป็นอีกหนึ่งแนวทางที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาวิจัยเพื่อผู้สูงอายุครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). *กฎหมายผู้สูงอายุ*. เข้าถึงได้จาก <https://www.dop.go.th>.
- กรมประชาสัมพันธ์. (2540). *ความมั่นคงทางสังคมและการประกันสังคม*. กรมประชาสัมพันธ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2531). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. สามเจริญ พาณิชย์.
- ประไพพิมพ์ สุธีสินนท์ และประสพชัย พสุนนท์. (2559). กลยุทธ์การเลือกตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ. *วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 29(2), 39-43
- ศรียามน ตีรพัฒน์ และคณะ. (2565). *การพัฒนาชุมชนที่เอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมพลังของผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมและยั่งยืน: ระยะที่ 1 การพัฒนาตัวชี้วัดของชุมชนที่เอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ*. มูนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.).
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2544). *สวัสดิการผู้สูงอายุ*. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2559). *นโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข*. เข้าถึงได้จาก https://ops.moph.go.th/public/download/document2060_180460.pdf
- Aronhime et al., (2014). Determination of Pressure Effects on the $\alpha \rightarrow \gamma$ Phase Transition and Size of Fe in Nd-Fe-B Spring Exchange Magnets. *Metallurgical and Materials Transactions A*, 46(11), 5002-5010.
- Cochran, W. G. (1953). *Sampling techniques*. John Wiley & Sons.
- Creswell, J. (2015). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. Pearson Education Inc.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and Conducting Mixed Methods Research* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA SAGE
- Davis, L. L. (1992). Instrument review: Getting the most from a panel of experts. *Applied Nursing Research*, 5(4), 194-197.
- Likert, R. (1961). *New Pattern of Management*. McGraw – Hill.

การประยุกต์ใช้สีธรรมชาติจากพืชถิ่น ในการสร้างคุณค่างานทัศนศิลป์และหัตถกรรมสร้างสรรค์ร่วมสมัย

The Application of Natural Dyes from Local Plants in Creating Value for Contemporary Visual Arts and Creative Crafts

สิริชชา สำลีทอง¹, ธนวัฒน์ พรหมสุข², จิรัชยา ฉวีอินทร์³, สิริโชค นวมเจริญ⁴,
ณัฐพล พิชัยรัตน์⁵, ธนพรรณ บุญยรัตกลิน⁶

Siratcha Samleethong¹, Thanawat Phromsuk², Jirachaya Chaweewin³, Sittichok Nawamcharoen⁴, Nattapon pichairat⁵,
Thanaphan Boonyarutkalin⁶

¹สาขาการออกแบบเครื่องแต่งกาย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ,มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

³งานวิจัยและบริการวิชาการ สำนักงานคณบดี,คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ,มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

⁴ศิลปินสวนแม่ฉาน ป่าละอู

⁵มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

⁶สาขาศิลปศึกษามหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร

¹Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University

²Bachelor of Education Program in Art Education Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

³Research and Academic Services, Dean's Office Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

⁴Artist: Suan Mae Chan, Pala-U

⁵Prince of Songkla University.

⁶Faculty of Liberal Arts, Master of Education Program in Fine Art , Shinawatra University

Email : ¹siracha.sa@ssru.ac.th, ²thanawat.p@yru.ac.th, ³jirachaya.c@yru.ac.th, ⁴mint.sittichoke@gmail.com, ⁵Nat_pichairat@hotmail.com,

⁶thanaphan.b@siu.ac.th

(Received : Nov 6, 2025 Revised : Dec 16, 2025 Accepted : Dec 17, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงประยุกต์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้สีธรรมชาติจากพืชถิ่นในการสร้างคุณค่างานทัศนศิลป์และหัตถกรรมสร้างสรรค์ร่วมสมัย โดยเลือกจังหวัดยะลาเป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากมีทุนวัฒนธรรมด้านศิลปกรรมและหัตถกรรมที่โดดเด่น กระบวนการดำเนินงานใช้วิธีการแบบ Workshop-based Action Research ประกอบด้วย (1) การสำรวจและรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับพืชและวัสดุที่ใหสีในพื้นที่ (2) การทดลองสกัดสีและปรับเฉดด้วยสารมอร์แดนท์หลายชนิด เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติด้านความเข้ม ความสว่าง และความคงทนของสี และ (3) การประยุกต์ใช้สีธรรมชาติในสองกลุ่ม อาทิ กลุ่มศิลปินทัศนศิลป์ และกลุ่มงานหัตถกรรมสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า พืชท้องถิ่น เช่น ดินแดง ฝาง ไม้เสม็ดแดง ใบมั่งคุด ใบหูกวาง และคราม สามารถสกัดเป็นเฉดสีได้หลากหลาย โดยสารมอร์แดนท์ส่งผลต่อพฤติกรรมสีอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งความเข้ม การกระจายตัว และความคงทน กลุ่มทัศนศิลป์สามารถพัฒนา “ผงสีธรรมชาติ (pigment powder)” ซึ่งขยายบทบาทของสีธรรมชาติจากงานย้อมสู่การสร้างสรรค์จิตรกรรมร่วมสมัย มีศักยภาพต่อยอดสู่การใช้ในวัสดุศิลป์และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ขณะที่กลุ่มหัตถกรรมสร้างสรรค์สามารถย้อมผ้าและวัสดุพื้นถิ่น เช่น กระจุต ได้เฉดสีที่นุ่มนวลเป็นธรรมชาติ เกิดผลิตภัณฑ์ต้นแบบร่วมสมัยที่สะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่ยะลาและตอบโจทย์ความยั่งยืน องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ทำให้เกิดฐานข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชนิดพืช-เฉดสี-การประยุกต์ใช้ในงานศิลป์และหัตถกรรม ตลอดจนแสดงให้เห็นศักยภาพของสีธรรมชาติในการเชื่อมโยงภูมิปัญญาดั้งเดิมกับการออกแบบร่วมสมัย สามารถต่อยอดสู่การพัฒนา นวัตกรรมสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ เชื่อมโยงเทคโนโลยีและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ-วัฒนธรรม-สิ่งแวดล้อมของชุมชนชายแดนได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: สีธรรมชาติ; พืชพื้นถิ่น; ทัศนศิลป์; หัตถกรรมสร้างสรรค์; ทุนวัฒนธรรม; นวัตกรรมเชิงพื้นที่

Abstract

This applied research investigates the use of natural dyes derived from local plants to enhance the value of contemporary visual arts and creative crafts in Yala Province, a region distinguished by its strong artistic and craft-making heritage. Employing a workshop-based action research approach, the study comprised three phases: surveying and documenting local knowledge of dye-yielding plants; conducting dye-extraction experiments using various mordants to analyze chromatic behavior—including intensity, brightness, dispersion, and fastness; and applying the dyes within two practitioner groups, namely visual artists and creative craft makers. The findings indicate that materials such as red earth, sappanwood, red paperbark, mangosteen peel, Indian almond leaves, and indigo generate diverse tonal ranges, with mordants exerting a significant influence on color properties and durability. Visual artists successfully developed natural pigment powder, expanding the applicability of natural dyes beyond textiles to painting, surface design, and material-based art forms, presenting opportunities for creative-industry innovation. In the craft sector, natural dye applications on textiles and local materials such as Krajoed (grey sedge) produced prototypes with soft, organic tones that embody Yala’s cultural identity and support environmentally responsible production. The study contributes empirical knowledge on plant–color–application relationships and demonstrates how natural dyes can bridge traditional wisdom and contemporary design, yielding new forms of cultural expression while fostering sustainable economic, cultural, and environmental value for communities in Thailand’s southern border region.

Keywords: natural dyes, local plants, visual arts, creative crafts, cultural capital, place-based innovation

ความเป็นมา

ภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมสูง อันเกิดจากการผสมผสานของศาสนาอิสลาม ศาสนาพุทธ และกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน วิถีชีวิตของผู้คนถูกถ่ายทอดผ่านงานหัตถกรรม ศิลปะ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น (อดิสร ศักดิ์สูง, เปรมสิริ ชวนไชยสิทธิ์, 2018) พื้นที่ดังกล่าวจึงเป็นทั้งศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม และในขณะเดียวกันก็เผชิญความท้าทายด้านเศรษฐกิจและสังคม การสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรมผ่านกระบวนการสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนรากฐานความยั่งยืน (Intapanom, S, Chaiphonphong, S, 2023) จากการสำรวจและเก็บข้อมูลเบื้องต้นโดยการพูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่าพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้มีชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญด้านงานหัตถกรรมที่หลากหลาย เช่น งานทอผ้า งานสาน งานกระจูด รวมถึงหัตถกรรมแขนงอื่น ๆ อีกทั้งยังมีศิลปินทัศนศิลป์ที่สร้างสรรค์ผลงานร่วมสมัย ปัจจัยเหล่านี้สะท้อนถึงศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมและหัตถกรรม โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เป็นฐานในการต่อยอด

จังหวัดยะลาเป็นพื้นที่เลือกให้จัดกิจกรรมการประยุกต์ใช้สัทธิธรรมชาติ และการศึกษาของบทความเชิงประยุกต์นี้ ด้วยความเข้าใจสำคัญของสามจังหวัดชายแดนใต้ที่มีทั้งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและข้อท้าทายด้านความมั่นคง กิจกรรมหลักประกอบด้วย การปฏิบัติการเชิงทดลองสองกลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มศิลปินทัศนศิลป์ ซึ่งใช้พื้นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาเป็นศูนย์กลางในการทดลองสกัดและใช้สัทธิธรรมชาติ เช่น ดินแดง คราม ฝาง ฯลฯ เพื่อนำไปสร้างสรรค์งานจิตรกรรมและทัศนศิลป์ร่วมสมัย รวมถึงการต่อยอดพัฒนาเป็น “สัทธิธรรมชาติในรูปแบบผง (pigment powder)” ที่สามารถนำไปใช้ในงานศิลปะหรืออุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น เครื่องสำอาง และ (2) กลุ่มงานหัตถกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งใช้สตูดิโอศรียะลาบาติกเป็นพื้นที่ทดลองการประยุกต์ใช้สี ย้อมผ้า เทคนิคมัดย้อม บาติก ตลอดจนการย้อมวัสดุพื้นถิ่นอื่น ๆ เช่น กระจูด เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ร่วมสมัยและยกระดับมาตรฐานการผลิตในชุมชน

กิจกรรมดังกล่าวตั้งอยู่บนแนวคิดการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น ภายใต้โครงการ “พัฒนาศักยภาพนักสร้างสรรค์และผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มคุณค่าจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ด้วยความคิดสร้างสรรค์” หรือ

Creative South Power (2568)” โดยสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) หรือ CEA มุ่งเน้นถ่ายทอดองค์ความรู้ในการแปรรูปวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและพืชพื้นถิ่นให้กลายเป็นสื่อธรรมชาติ ที่มีมูลค่า และทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างกลุ่มผู้ผลิตวัตถุดิบ (เกษตรกร) และกลุ่มผู้สร้างสรรค์ (ช่างฝีมือ ศิลปิน นักออกแบบ) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นและยั่งยืน กลุ่มเป้าหมายของกิจกรรม ได้แก่ ผู้ประกอบการเกษตร กลุ่มหัตถกรรม ช่างทอผ้า/ย้อมผ้า/บาติก ศิลปินทัศนศิลป์ นักออกแบบ และนักสร้างสรรค์ที่สนใจในไลฟ์สไตล์และผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ โดยกิจกรรมมุ่งเน้นทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสกัดสี (Knowledge) การพัฒนาทักษะการประยุกต์ใช้ (Application Skills) การสร้างแรงบันดาลใจและเครือข่าย (Inspiration & Networking) ตลอดจนการส่งเสริมแนวคิดความยั่งยืน (Promote Sustainability) ตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) การดำเนินงานนี้มีได้เป็นเพียงการถ่ายทอดทักษะ แต่ยังเป็นการสกัดองค์ความรู้เชิงประยุกต์ (Applied Knowledge) ที่เชื่อมโยงภูมิปัญญาดั้งเดิมกับศาสตร์การออกแบบและศิลปกรรมร่วมสมัย ผลงานจากกิจกรรมไม่เพียงสะท้อนความงามของวัสดุท้องถิ่น แต่ยังชี้ให้เห็นศักยภาพของการสร้างเศรษฐกิจใหม่ที่ตั้งอยู่บนฐานทุนทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (ชูสาร อ.รุชณี, 2024) การวิจัยเชิงประยุกต์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

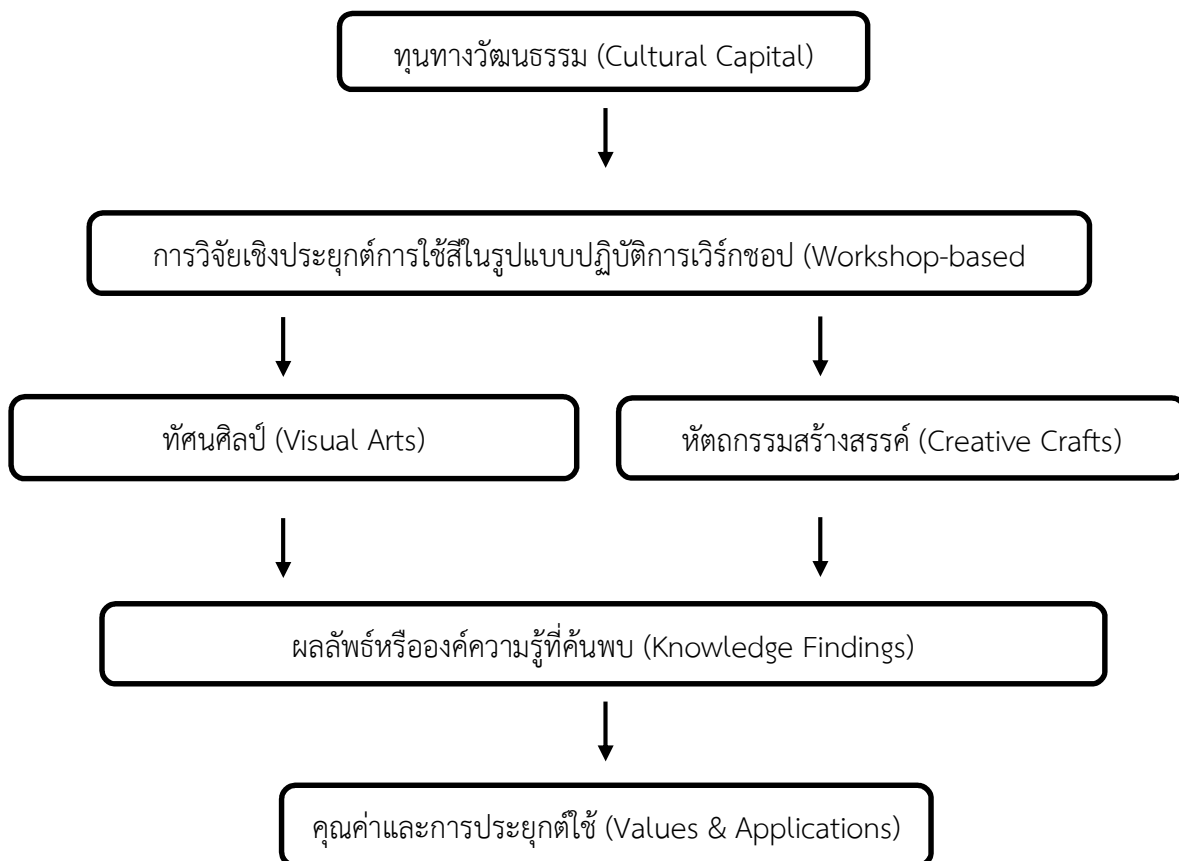
1. ศึกษากระบวนการสกัดและประยุกต์ใช้สีธรรมชาติจากพืชถิ่นภาคใต้ ในงานทัศนศิลป์และหัตถกรรมสร้างสรรค์ร่วมสมัยในจังหวัดยะลา
2. ระบุชนิดของพืชและวัสดุท้องถิ่นที่สามารถนำมาสกัดสีธรรมชาติ พร้อมทั้งอธิบายลักษณะของสีที่ได้ และการประยุกต์ใช้กับวัสดุหรือเทคนิคอื่นๆ
3. ประเมินศักยภาพในการต่อยอดสีธรรมชาติไปสู่การสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม ทั้งในงานทัศนศิลป์และหัตถกรรมสร้างสรรค์

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดของการศึกษานี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานว่า ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) ของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ โดยเฉพาะองค์ความรู้ด้านการสกัดสีธรรมชาติจากพืชและวัสดุท้องถิ่น หากได้รับการประยุกต์และถ่ายทอดอย่างเหมาะสม จะสามารถแปรเปลี่ยนเป็นองค์ความรู้ใหม่และสร้างคุณค่าในเชิงศิลปกรรม หัตถกรรม และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ ในเชิงทฤษฎี กรอบแนวคิดนี้เชื่อมโยง 3 มิติหลัก ได้แก่

1. ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) การใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น คราม ผาง ดินแดง ใบมังคุด และไม้เสม็ดแดง เป็นวัตถุดิบในการสกัดสีธรรมชาติ (Arayajaru, S, Tonthongkam, K, 2024)
2. เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) การเปลี่ยนองค์ความรู้ดั้งเดิมให้เป็นผลิตภัณฑ์หรือผลงานสร้างสรรค์ร่วมสมัยที่สามารถสร้างรายได้และมูลค่าเพิ่ม (Promchinda, P, Boonyananta, S, Traiwichitkhun, D, 2025)
3. ความยั่งยืนและเศรษฐกิจหมุนเวียน (Sustainability & Circular Economy) การใช้ทรัพยากร-ธรรมชาติอย่างคุ้มค่า ลดการพึ่งพาสารเคมี และสร้างผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน

การถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงประยุกต์ (Applied Knowledge Transfer) ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญของกรอบแนวคิด โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมและการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างผู้ผลิตวัตถุดิบ (เกษตรกร) กับผู้สร้างสรรค์ (ศิลปิน นักออกแบบ ผู้ประกอบการหัตถกรรม) ผลลัพธ์ของกระบวนการนี้คาดว่าจะนำไปสู่ (1) การได้มาซึ่งองค์ความรู้เชิงประจักษ์เกี่ยวกับชนิดของพืชและลักษณะของสีธรรมชาติ รวมถึงการนำไปประยุกต์ใช้ในศิลปะและหัตถกรรม (2) การสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น ซึ่งเป็นรูปแบบของการใช้ “ทุนทางวัฒนธรรม” (อุทัยวรรณ ประสงค์เงิน, รัฐไท พรเจริญ, 2024) การต่อยอดสู่การสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน อันสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจหมุนเวียน (เชียรศิริ ไกรวุฒิ, วิริศ, 2024)

ภาพที่ 1 . แสดงกรอบแนวคิด
 ที่มา: ทีมผู้วิจัย (2025)

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาด้าน สีธรรมชาติ (Natural Dyes) มีรากฐานยาวนานในงานสิ่งทอและหัตถกรรม โดยเฉพาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เทคนิคการสกัดและย้อมสีจากพืช เช่น คราม ฝาง และดินแดง ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญของภูมิภาค (เอี่ยมพร จันทร์สองดวง, นกนิต พระไชยบุญ, 2022) ขณะที่งานของ (เปล่ง เจริญศิริชัย, สุรพันธ์, 2017) ชี้ให้เห็นข้อจำกัดเรื่องความคงทนของสี และความจำเป็นในการใช้สารมอร์แดนต์เพื่อช่วยตรึงสีให้มีความเสถียรมากขึ้น ในด้านทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) เป็นทรัพยากรสำคัญที่สามารถแปรเปลี่ยนเป็นคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมได้ ชี้ให้เห็นว่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีศักยภาพต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หากได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ สำหรับการประยุกต์ในงานศิลปกรรมและการออกแบบร่วมสมัย พบว่ามีการทดลองใช้สีธรรมชาติเพื่อสร้างงานจิตรกรรมและสิ่งทอที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน อาทิ งานบาติก และงานมัดย้อม พื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ที่พัฒนาสู่ผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม งานเหล่านี้ยังไม่ครอบคลุมมิติการเชื่อมโยงกับศิลปินทัศนศิลป์ร่วมสมัยในระดับภูมิภาคชายแดนใต้ (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) หรือ CEA, 2568)

นอกจากนี้ แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) และ ความยั่งยืน (Sustainability / Circular Economy) ยังมีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนการใช้สีธรรมชาติ งานวิจัยของ (อานวยศิริ, สุระเกียรติ, 2021) เน้นว่าการใช้ทุนวัฒนธรรมสร้างสรรค์สามารถก่อให้เกิดมูลค่าใหม่ทางเศรษฐกิจ ในขณะที่ (บุญขึ้น, พิณรัฐ, 2024) ชี้ให้เห็นความสำคัญของการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการประยุกต์ใช้สีธรรมชาติแทนสีเคมีในหัตถกรรมและศิลปกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็น การวิจัยเชิงประยุกต์ (Applied Research) ที่ใช้กระบวนการเชิงปฏิบัติการ (Workshop-based Action Research) เพื่อสกัดองค์ความรู้จากการปฏิบัติจริงในพื้นที่จังหวัดยะลา สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่มุ่งอธิบายการประยุกต์ใช้สีธรรมชาติ วิเคราะห์องค์ความรู้ที่เกิดขึ้น และอภิปรายศักยภาพการต่อยอดสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน (Preliminary Survey & Expert Consultation)
 - 1.1 สำรวจข้อมูลภูมิปัญญาสีธรรมชาติในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ โดยเฉพาะจังหวัดยะลา
 - 1.2 เก็บข้อมูลจาก ผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และนักสร้างสรรค์ จำนวน 5 ราย
 - 1.3 ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อเลือกพืชและวัสดุหลักในการทดลอง
2. การจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Workshop-based Applied Experiment) มีผู้เข้าร่วมจำนวนทั้งสิ้น 79 ราย ประกอบด้วย
 - (1) กลุ่มศิลปินทัศนศิลป์ จำนวน 58 ราย (2) กลุ่มงานหัตถกรรมสร้างสรรค์ จำนวน 21 ราย โดยมี เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้
 - (1) เป็นผู้ประกอบการ เกษตรกร ศิลปิน ช่างฝีมือ หรือนักสร้างสรรค์ในพื้นที่ภาคใต้
 - (2) มีผลงานหรือประสบการณ์ที่สามารถนำความรู้เรื่องสีธรรมชาติไปใช้ประโยชน์ต่อยอดได้
 - (3) สนใจเข้าร่วมกิจกรรมได้ตลอดระยะเวลาที่กำหนด

ดำเนินกิจกรรม 2 กลุ่มเป้าหมายหลักในพื้นที่จังหวัดยะลา ได้แก่

- 2.1 (กลุ่มศิลปินทัศนศิลป์) ทดลองใช้สีธรรมชาติที่สกัดจากพืชและดินท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์งานจิตรกรรมและทัศนศิลป์ ร่วมสมัย รวมถึงการทดลองพัฒนา ผงสี (pigment powder) สำหรับใช้ในงานทัศนศิลป์และการต่อยอดสู่อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง
- 2.2 (กลุ่มงานหัตถกรรมสร้างสรรค์) ทดลองย้อมผ้าและวัสดุพื้นถิ่น (เช่น กระจุต) ด้วยเทคนิคย้อม บาติก โดยใช้สารมอร์แดนต์ (เช่น น้ำส้ม ปูนแดง สารส้ม) เพื่อวิเคราะห์ผลต่อเฉดสีและความคงทน
3. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลลัพธ์ (Analysis & Synthesis)
 - 3.1 รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต กระบวนการทดลอง และผลงานต้นแบบ
 - 3.2 วิเคราะห์ผลที่ได้เชื่อมโยงกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (เช่น ทฤษฎีวิวัฒนาการ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ความยั่งยืน)
 - 3.3 สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เชิงประยุกต์เพื่ออธิบาย (1) กระบวนการใช้สีธรรมชาติในงานทัศนศิลป์และหัตถกรรม (2) คุณค่าทางศิลปกรรม-ออกแบบ-วัฒนธรรมศึกษา และ (3) ศักยภาพ/ข้อจำกัดของการต่อยอดสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์และเศรษฐกิจท้องถิ่น

ผลการวิจัย

การวิจัยเชิงประยุกต์ “การประยุกต์ใช้สีธรรมชาติจากพืชถิ่น ในการสร้างคุณค่างานทัศนศิลป์และหัตถกรรมสร้างสรรค์ร่วมสมัย” ในพื้นที่จังหวัดยะลา ได้ผลลัพธ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ ดังนี้

1. ผลลัพธ์กระบวนการประยุกต์ใช้สีธรรมชาติในงานทัศนศิลป์และหัตถกรรมสร้างสรรค์ร่วมสมัย

1.1 การสกัดและเตรียมสีธรรมชาติ

การสกัดสีธรรมชาติในพื้นที่ยะลาพัฒนาจากการทดลองซ้ำ เพื่อให้ได้สูตรและอัตราส่วนที่สามารถทำซ้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้วัตถุดิบหลักจากพืชและวัสดุท้องถิ่นดังนี้

1) ดินแดง (Red Earth) – อุดมลักษณะของยะลา

อัตราส่วน: ดินแดง 2 กก. : น้ำ 10 ลิตร

วิธีทำ: ทุบละเอียด กรอง 2-3 ชั้น

การนำไปใช้:

(1.) ย้อมผ้า: ต้มให้เดือดและเติมเกลือเล็กน้อย

(2.) งานจิตรกรรม: ต้มน้ำให้ตุงก่อน 24-48 ชม. แล้วนำตะกอนไปตากและบดเป็นผงสี

2) ฝาง (Sappan Wood)

อัตราส่วน: แก่นฝางแห้งสับเป็นชิ้นเล็ก 1 กก. : น้ำ 10 ลิตร

วิธีทำ: ต้ม 1–2 ชม. จนได้น้ำสีแดงเข้ม

3) เปลือกมังคุด (Mangosteen Peel)

อัตราส่วน: เปลือกแห้ง 1 กก. : น้ำ 10 ลิตร

วิธีทำ: ต้มอย่างน้อย 1 ชม. เพื่อให้แทนนินออกเต็มที่ ทำให้สีติดทน

4) ใบ/เปลือกเสม็ดแดง (Red Paperbark) ** พืชเด่นในป่าพรุภาคใต้

อัตราส่วน: ใบสดหรือเปลือกต้นสับละเอียด 2 กก. : น้ำ 10 ลิตร

วิธีทำ: ต้ม 1 ชม. กรอง จะได้สีน้ำตาลเหลืองถึงน้ำตาลอ่อน

1.1.2 ลักษณะสีและการใช้สารมอร์แดนต์ ที่เป็นตัวช่วยยิดเกาะและปรับเฉดสี โดยสูตรที่ใช้ทั่วไป ได้แก่

1) น้ำสนิมเหล็ก (Iron) – ให้โทนเข้ม เทา-ดำ

ผสมเศษเหล็ก 0.5 กก. น้ำ 5 ลิตร และน้ำส้มสายชู หมัก 7–14 วัน

2) น้ำปูนใส (Lime Water) – ให้โทนสดหรือออกแดง-น้ำตาล

ปูนแดง 1–2 ช้อนโต๊ะ : น้ำ 5–10 ลิตร พักไว้ 1 คืน ใช้น้ำใส

3) สารส้ม (Alum) – ให้สีสว่างและใกล้เคียงสีธรรมชาติที่สุด

ใช้ 30–50 กรัมต่อน้ำ 5 ลิตร ละลายในน้ำอุ่นก่อนแช่ผ้า

(ดังภาพที่ 2.)

ภาพที่ 2 ตัวอย่างการเตรียมสีกัดสีจากวัสดุธรรมชาติและสารมอร์แดนต์

ที่มา: ทีมผู้วิจัย (2025)

สรุปผลความแตกต่างของเฉดสีจากวัตถุดิบธรรมชาติเมื่อใช้สารมอร์แดนต์ที่ต่างกัน พบว่าส่งผลต่อความเข้มและโทนสี โดยเฉพาะน้ำสนิม น้ำปูนใสที่เพิ่มระดับความเข้ม และสารส้มที่ให้โทนสว่างขึ้น ซึ่งสะท้อนบทบาทของสารมอร์แดนต์ต่อคุณภาพของสีธรรมชาติในการประยุกต์ใช้จริง (ดังภาพตารางที่ 1)

วัตถุดิบให้สี	สีธรรมชาติ (ไม่ใช้สารมอร์แดนต์)	+ สารส้ม (Alum)	+ น้ำปูนใส (Lime)	+ น้ำสนิม (Iron)
ฝาง	แดงส้ม / ชมพูอ่อน	แดงสด / ชมพูเย็น (สีสว่างขึ้น)	แดงเลือนนก / ม่วงแดง	ม่วงเข้ม / ม่วงเกือบดำ
ดินแดง	ส้มอิฐ (Orange Brick)	ส้มสว่าง	น้ำตาลแดงเข้ม	น้ำตาลไหม้ / น้ำตาลเทา
เปลือกมังคุด	เหลืองอมน้ำตาล	เหลืองทอง / น้ำตาลอ่อน	น้ำตาลแดง	เทาดำ / น้ำตาลไหม้ (ปฏิกิริยากับแทนนิน)
ใบเสม็ดแดง	เหลืองนวล / ครีม	เหลืองอ่อนสว่าง	น้ำตาลทอง	เทาอมเขียว / ขี้ม้า
คราม	(ต้องหมักย้อมเย็น)	ฟ้า / น้ำเงิน	(ใช้ปูนปรับ pH ในหม้อ)	(ไม่นิยมใช้น้ำสนิมร่วม)

ตารางที่ 1 สรุปผลความแตกต่างของเฉดสีจากวัตถุดิบธรรมชาติเมื่อใช้สารมอร์แดนต์ที่ต่างกัน
ที่มา: ทีมผู้วิจัย (2025)

1.2 การประยุกต์ใช้สีธรรมชาติในกลุ่มศิลปินทัศนศิลป์

กระบวนการสกัดสีธรรมชาติเมื่อทำปฏิกิริยากับสารมอร์แดนต์ ในรูปแบบผง (pigment powder) ให้เกิดการตกตะกอนของเนื้อสีซึ่งสามารถใช้เป็นวัสดุพื้นฐานสำหรับงานทัศนศิลป์ ศิลปินสามารถสร้างงานจิตรกรรมร่วมสมัยโดยใช้ผงสีธรรมชาติ ถ่ายทอดอัตลักษณ์วัฒนธรรมภาคใต้ (ตัวอย่างดังภาพที่ 3-4) และในอนาคตมีศักยภาพต่อยอดสู่อุตสาหกรรมความงาม เช่น เครื่องสำอาง

ภาพที่ 3 ตัวอย่างสีที่สกัดจากวัตถุดิบให้สีจากธรรมชาติ (ดินแดงและพืชถิ่น) กับสารมอร์แดนต์ ที่นำมาใช้กับงานศิลปะ
ที่มา: ทีมผู้วิจัย (2025)

ภาพที่ 4 กลุ่มศิลปินทัศนศิลป์สร้างสรรค์ผลงานจากการประยุกต์ใช้ผงสีธรรมชาติ
ที่มา: ทีมผู้วิจัย (2025)

1.3 การประยุกต์ใช้สืบทอดชาติในกลุ่มหัตถกรรมสร้างสรรค์

การย้อมผ้าแบบมัดย้อมและบาติกด้วยสีธรรมชาติเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยสร้างเอกลักษณ์ให้กับงานหัตถกรรมท้องถิ่น จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับ อาจารย์ปิยะ สุวรรณพลกุล ศิลปินผู้เชี่ยวชาญด้าน ศิลปะงานผ้าปะลาจิงแห่งศรียะลาบาติก (สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 กรกฎาคม 2568) พบว่า การสร้างสรรค์งานบาติกเริ่มจากการนำ “ลวดลายสายย่านลิเภาโบราณ” ซึ่งเป็นภูมิปัญญาพื้นถิ่นภาคใต้ มาถอดโครงสร้างลวดลายใหม่ ผ่านการเขียนกราฟและแกะแม่พิมพ์ไม้ เพื่อพิมพ์ลงบนผืนผ้า กระบวนการนี้ทำให้เกิดลวดลายร่วมสมัยที่ยังคงรากฐานความงามของงานสาบดั้งเดิมไว้อย่างเด่นชัด

ด้านสีธรรมชาติ ศิลปินเลือกใช้วัตถุดิบจากพืชท้องถิ่นเป็นหลัก ได้แก่ ไม้เสม็ดแดง มะพร้าว และใบมังคุด ซึ่งให้เฉดสีแตกต่างกัน ตามลักษณะวัตถุดิบและกระบวนการสกัด องค์ความรู้เชิงปฏิบัติด้านสีธรรมชาติเกิดจากการทดลองซ้ำและบันทึกอย่างเป็นระบบ โดยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สีแตกต่างกัน ได้แก่ อายุของพืช สภาพดิน สูตรการต้ม ปริมาณวัตถุดิบ ชนิดของสารมอร์แดนต์ และวัสดุที่ใช้ย้อม เช่น ผ้า และเส้นกระจูด ทำให้สีจากพืชชนิดเดียวกันให้ผลลัพธ์ต่างกันตามบริบทการทำงาน

ตัวอย่างสูตรและกระบวนการสกัดสีของกลุ่มศรียะลาบาติก เช่น การสกัดสีจากใบหูกวาง (3 กก./น้ำ 1.5 ลิตร ต้ม 45–60 นาที) ซึ่งใบสีเขียวให้โทนเหลืองสด ขณะที่ใบแห้งสีน้ำตาลให้โทนน้ำตาลเข้ม ส่วนพืชที่เป็นเปลือก เช่น มะพร้าวและไม้เสม็ดแดง ต้องผ่านการ ทุบ ต้ม พักไว้ 1 คืน และกรองก่อนนำไปใช้งาน สีที่ได้จะแตกต่างกันเมื่อใช้สารมอร์แดนต์ต่างชนิดกัน โดยสารส้มให้โทนสว่าง ปูนแดงให้โทน น้ำตาลแดง และน้ำสนิมให้โทนสีเข้มใกล้เคียงดำ

นอกจากนี้ วัสดุเส้นใยอย่าง “กระจูด” จำเป็นต้องล้างและต้มกับโซดาแอชเพื่อลดไขมันก่อนย้อม ทำให้สีจับเส้นใยได้ดีขึ้น โดย สามารถเติมสารมอร์แดนต์ในขั้นตอนการต้มได้เลย ซึ่งต่างจากผ้าที่ต้องแบ่งขั้นตอนย้อมและแยกสารมอร์แดนต์ออกจากกัน กระบวนการ ทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่า สีธรรมชาติไม่ได้เป็นสูตรตายตัว แต่เป็นองค์ความรู้เชิงปฏิบัติที่ต้องอาศัยทักษะ การสังเกต และการปรับแก้ตาม สถานการณ์ วัสดุท้องถิ่นและพืชแต่ละชนิดสามารถให้เฉดสีที่แตกต่างกัน มีความยั่งยืน และลดการพึ่งพาเคมี อีกทั้งยังสามารถต่อยอดใช้กับ วัสดุพื้นถิ่นอื่น เช่น กระจูด เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมร่วมสมัย (ดังภาพที่ 5–8)

ภาพที่ 5 การสกัดสีและประยุกต์ใช้สีจากใบต้นหูกวาง
ที่มา: ทีมผู้วิจัย (2025)

ภาพที่ 6 การทำบาติกลายโบราณของภาคใต้จากสีธรรมชาติ (ไม้เส้ม็ดแดง มะพร้าว และใบมังคุด)
ที่มา: ทีมผู้วิจัย (2025)

ภาพที่ 7 การย้อมกระจุตจากสีธรรมชาติ (มะพร้าว ไม้เส้ม็ดแดง)
ที่มา: ทีมผู้วิจัย (2025)

ภาพที่ 8 เส้นกระจุตสานที่ผ่านการย้อมสีธรรมชาติ (มะพร้าว ไม้เส้ม็ดแดง)
ที่มา: ทีมผู้วิจัย (2025)

2. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเชิงองค์ความรู้และการสร้างคุณค่าทางทัศนศิลป์ -หัตถกรรมสร้างสรรค์

การประยุกต์ใช้สีธรรมชาติจากพืชถิ่นทำให้เกิดองค์ความรู้ทั้งด้าน “คุณภาพสี-การสร้างสรรค์- อัตลักษณ์ท้องถิ่น” อาทิ

- 2.1 องค์ความรู้เกี่ยวกับ ชนิดพืช-เฉดสี-พฤติกรรมสี ที่แตกต่างจากสีเคมี เช่น ความเข้ม ความกระจายตัว และคุณสมบัติการซึมบนวัสดุ ทำให้ศิลปินผู้ใช้เข้าใจเงื่อนไขการควบคุมสีธรรมชาติ และเห็นข้อจำกัด-โอกาสของการใช้สีธรรมชาติในงานสร้างสรรค์ร่วมสมัย
- 2.2 การออกแบบลวดลายบาติกจากลายสาขาน้ำลายปลาโบราณ ในกลุ่มงานหัตถกรรมเป็นการต่อยอดทุนวัฒนธรรมสู่รูปแบบร่วมสมัยผ่านการปรับโครงสร้างลาย แกะแม่พิมพ์ไม้ และทดลองสีธรรมชาติ ทำให้เกิดลวดลายใหม่ที่ยังคงความหมายเชิงวัฒนธรรมของภาคใต้
- 2.3 ความเปลี่ยนแปลงของสี อาทิ เฉดสีอ่อน-นุ่มกว่า ลดความสดจัดแบบสีสังเคราะห์ แต่ให้ความรู้สึกเป็นธรรมชาติและสื่อเรื่องราว โดยเฉพาะเมื่อใช้กับกระดาษและบาติก ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ยะลา
- 2.4 กลุ่มทัศนศิลป์ ศิลปิน นักสร้างสรรค์ให้ความเห็นเกี่ยวกับสีธรรมชาติในเชิงอารมณ์ความรู้สึก อาทิ ให้ความรู้สึกเป็นธรรมชาติปลอดภัย เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืน ลักษณะพื้นผิวมีความเป็นคราฟท์ (Craft) ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ เล่าเรื่องได้แตกต่างจากสีสังเคราะห์
- 2.5 การพัฒนาผงสีธรรมชาติ (Pigment Powder) เป็นผลลัพธ์สำคัญที่แสดงถึงความก้าวหน้าเชิงนวัตกรรม เพราะขยายการใช้สีธรรมชาติจากงานย้อมผ้า ไปสู่งานทัศนศิลป์ เช่น ภาพวาด สีพื้นผิว วัสดุศิลป์ และมีศักยภาพต่อยอดสู่ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ได้ในอนาคต

3. ศักยภาพและข้อจำกัดของการต่อยอดองค์ความรู้

ศักยภาพ

1. สามารถพัฒนาสีธรรมชาติเป็นผลิตภัณฑ์ต้นน้ำ (pigment powder) สำหรับใช้ในหลายอุตสาหกรรม เช่น ศิลปะ เครื่องสำอาง และสิ่งทอ
2. การสร้างเครือข่าย “นักสร้างสรรค์-ผู้ประกอบการ-ชุมชน” ช่วยให้เกิดการจับคู่พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ และเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในพื้นที่

ข้อจำกัด

1. ปัญหาความคงทนของสีเมื่อเปรียบเทียบกับสีเคมี - ต้องการการวิจัยต่อยอดเพื่อปรับปรุงคุณภาพ
2. การผลิตในระดับอุตสาหกรรมยังจำกัด - เนื่องจากปริมาณวัตถุดิบขึ้นกับฤดูกาลและระบบจัดการทรัพยากร
3. ความสม่ำเสมอของสีในแต่ละรอบการสกัด ความคงทนของสีเมื่อผ่านกระบวนการซักหรือถูกแสงแดด และมาตรฐานการผลิตที่แน่นอน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษานี้สรุปได้ว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง ชนิดพืช-เฉดสี-พฤติกรรมสีธรรมชาติ มีความแตกต่างจากสีเคมีอย่างชัดเจน ทั้งด้านความเข้ม ความกระจายตัว การซึมบนพื้นผิววัสดุ และเงื่อนไขการควบคุมสี ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญต่อการประยุกต์ใช้ในงานสร้างสรรค์ร่วมสมัย

ผลการประยุกต์ใช้ในกลุ่มทัศนศิลป์สะท้อนว่า สีธรรมชาติให้ผิวสัมผัสและอารมณ์งานที่เป็นธรรมชาติ ให้ความรู้สึกปลอดภัย และมีความเป็นคราฟท์ (Craft) สามารถสื่อเรื่องราวท้องถิ่นได้ แม้มีความสดและความเสถียรน้อยกว่าสีสังเคราะห์ ขณะที่กลุ่มหัตถกรรมสร้างสรรค์สามารถต่อยอดลวดลายโบราณผ่านบาติกและวัสดุท้องถิ่น อาทิ กระดาษ สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ยะลา นอกจากนี้การพัฒนาผงสีธรรมชาติยังเป็นผลลัพธ์สำคัญที่แสดงศักยภาพ ในการขยายต่อยอดการใช้สีธรรมชาติ สู่อุตสาหกรรมศิลปะและงานสร้างสรรค์สู่ความยั่งยืนในอนาคต

การอภิปรายผล

การประยุกต์ใช้สรีรชาติจากพืชถิ่นภาคใต้ เป็นการสร้างคุณค่าใหม่ให้กับงานทัศนศิลป์และหัตถกรรมร่วมสมัยอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยยืนยันว่าสีจากพืชถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการสร้าง อัตลักษณ์ และถ่ายทอด ทนทางวัฒนธรรมของพื้นที่ สอดคล้องกับการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยทุนวัฒนธรรม (ฉัตรธิดา และ ศักรินทร์, 2566) ในเชิงสร้างสรรค์ สรีรชาติให้คุณลักษณะด้านเฉดสี พื้นผิว และอารมณ์เชิงคราฟท์ (Craft) ที่นุ่มนวลและเป็นธรรมชาติ ให้งานมีเอกลักษณ์เฉพาะ ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานของ (สุพรรณิ ฉายะบุตร และคณะ, 2559) ที่ยืนยันศักยภาพการประยุกต์ใช้สรีรชาติกับวัสดุร่วมสมัย และงานของ (สิริชชา สำลีทอง และคณะ, 2567) ที่แสดงการยกระดับคุณค่าทางสุนทรีย์และความยั่งยืนของงานหัตถกรรมด้วยสีจากทรัพยากรท้องถิ่น และสอดคล้องกับงานของ (Mayusoh. C, 2015) ที่เน้นศิลปะการออกแบบโดยใช้เทคนิคคัลเลอร์กับสรีรชาติ เป็นการบูรณาการวัสดุธรรมชาติเข้ากับเทคนิคหัตถกรรมร่วมสมัยเพื่อสร้างมูลค่าทางศิลปะและผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์

นอกจากนี้ การใช้สรีรชาติยังตอบโจทย์หลักการความยั่งยืน โดยสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และ เศรษฐกิจหมุนเวียน (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2568) ถือเป็นการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรชีวมวลและภูมิปัญญาท้องถิ่น ลดการพึ่งพาวัสดุสังเคราะห์ และส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับภูมิภาค (Kwansanga, Umasin, & Mitinunwong, 2021) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดด้านการทดสอบความคงทนของสีในระยะยาวและการพัฒนาสู่ระดับอุตสาหกรรม ดังนั้นแนวทางวิจัยต่อยอด ในอนาคตจึงควรมุ่งเน้นการบูรณาการองค์ความรู้ด้านสรีรชาติ เข้ากับเทคโนโลยีการออกแบบร่วมสมัย อาทิ การจัดทำฐานข้อมูลเฉดสี หรือ Digital Color Profiles เพื่อสร้างเสถียรภาพและเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ตลาดสากลอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรธิดา หยุคง, & ศักรินทร์ ขนประชา. (2023). การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรบนฐานองค์ความรู้ภูมิปัญญา และพืชอัตลักษณ์ท้องถิ่นของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรคุณธรรม วัดคูเต่า ตำบลแม่ทอม อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา. วารสารวิจัยวิชาการ, 6(3), 201-214.
- เชียรศิริ ไกรวุฒิ, วิริศ. (2024). นวัตกรรมผลิตภัณฑ์วัสดุตกแต่งและสิ่งทอชีวภาพจากธรรมชาติทางทะเลเพื่อส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ยั่งยืนในอุตสาหกรรมแฟชั่นหัตถกรรมเชิงพาณิชย์. Chula <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/74191>
- บุญขึ้น, พิรณัฐ. (2024). สุนทรีย์แห่งวัสดุ: การสร้างคุณค่าสำหรับกระดาษเหลือใช้ในอุตสาหกรรมด้วยเทคนิคเชิงหัตถกรรม. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/12653>
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน), (2568). โครงการพัฒนาศักยภาพนักสร้างสรรค์และผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มมูลค่าจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ด้วยความคิดสร้างสรรค์ (Creative South Power). สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (ภาคใต้).
- สุพรรณิ ฉายะบุตร และคณะ. (2559). การประยุกต์ใช้สรีรชาติจากใบมะม่วงในซิลิโคน. *Veridian E-Journal, Science and Technology Silpakorn University*, 3(5), 22-31.
- สิริชชา สำลีทอง, เตือนตา พรหมตาวงศ์, ณัฐพล พิชัยรัตน์, และ ธนพรรณ บุญยรัตกลิน. (2567). ศิลปะบาติกและมัดย้อมผ้ารีไซเคิลจากสีธรรมชาติเปลือกแสมทะเล: ความงามแห่งความยั่งยืน—กรณีศึกษา ชุมชนบ้านทอนลิ้ง เกาะลันตา จังหวัดกระบี่. วารสารศิลปปริทัศน์, 12(2), 90-100.
- อดิสร ศักดิ์สูง, & เปรมสิริ ขวนไชยสิทธิ์. (2018). วิถีใต้ปะดะ: การดำรงภูมิปัญญาพื้นบ้านสืบสานวัฒนธรรมชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารอินทนิลทักษิณสาร มหาวิทยาลัยทักษิณ, 13(1), 31-5.
- อลิสสา ฤาปาบุตร. (2025). การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติโดยสะท้อนอัตลักษณ์บ้านศรีวัง. วารสารนวัตกรรมการบริหารการจัดการและการสื่อสาร (ITMC), 2(1), 34-52.
- อุทัยวรรณ ประสงค์เงิน, & รัฐไท พรเจริญ. (2024). ภูมิปัญญางานหัตถกรรมจักสานเตยปาหนันสะท้อนจิตวิญญาณชุมชน. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ วิชาการวิจัยและงานสร้างสรรค์, 11(2), 49-64.
- เอี่ยมพร จันทร์สองดวง, & นงนิต พระไชยบุญ. (2022). ความหลากหลายชนิดของพืชให้สีและองค์ความรู้ในการย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมรในอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี, 3(3), 106-121.
- Arayajaru, S., & Tonthongkam, K. (2024). การวิเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรมชุมชนสู่การพัฒนาแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน. *Journal of MCU Philosophy Review*, 7(2), 262-277.

- Intapanom, S., & Chaiphanphong, S. (2023). พื้นที่และงานพัฒนาชุมชนแห่งอนาคตเพื่อมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและสร้างความเป็นธรรม. *Journal of Social Development and Management Strategy*, 25(2), 146-160.
- Kwansanga, N., Umasin, N., & Mitinunwong, C. (2021). ผลิตภัณฑ์แฟชั่นไลฟ์สไตล์จากการพัฒนาเส้นใยด้ายทอ. *Journal of Buddhist Anthropology*, 6(12), 470-483.
- Mayusoh, C. (2015). *The art of designing, fabric pattern by tie-dyeing with natural dyes. Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 197, 1472–1480.
- Promchinda, P., Boonyananta, S., & Traiwichitkhun, D. (2025). การศึกษากระบวนการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจากสวนร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์พหุกรณีศึกษา. *Journal of Social Science and Cultural*, 9(5), 107-122.

การประพันธ์ดนตรีร้องผสมผสานกับการใช้ศิลปะเสียงและดนตรีทดลอง เพื่อจำลองสถานที่และ
เหตุการณ์ ที่ถ่ายทอดความเจ็บปวดจากเรื่องราวความรัก
ที่ผู้คนได้พบเจอในช่วงต้นของทศวรรษที่ 2020s

Composition of a songs mixed with sound arts and experimental music that
Expressing the Emotional Pain of Love Experienced in the Early 2020s

กวินท์ ตันไพฑูรย์ดี

Kavin Tanpaitoonditi

สาขาวิชาสังคีตวิจัยและพัฒนา คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Department of Music Research and Development, Faculty of Music, Silpakorn University

บทคัดย่อ

ในทศวรรษที่ 2020s มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลต่อมุมมองและความคิดต่อความสัมพันธ์เชิงรัก เนื่องมาจากการระบาดโค
วิดสิบเก้าที่ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลง ในแง่ของเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และ ความเป็นปัจเจกบุคคลที่เบี่ยงเบนความสนใจจากการมีความรัก
และการผูกมัดจึงทำให้เกิดความสัมพันธ์เชิงรักรูปแบบใหม่ เหตุการณ์เหล่านี้ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงของเนื้อหาเพลงรัก และการใช้คำ ที่
ต่างจากเพลงรักไทยในอดีต ผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจที่จะตีแผ่ถึงเหตุการณ์ความรักในทศวรรษที่ 2020s ผ่านการประพันธ์บทประพันธ์ จำนวน
4 บทเพลงที่มีความยาว 25.30 นาที เพื่อที่สร้างบทเพลงที่สื่อความหมายที่ตรงกับประสบการณ์ของผู้ที่มีประสบการณ์ร่วมที่เจ็บปวดจาก
ความรักในทศวรรษที่ 2020s รวมไปถึงผสมผสานศิลปะเสียง และ ดนตรีทดลอง เพื่อยกระดับในการสื่อความหมายเพลงนอกเหนือจากคำ
ร้อง ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิดย่อยจาก ศิลปะเสียง และ ดนตรีทดลอง อย่างแนวคิดของ เสียงที่เกิดจากมนุษย์ เสียงบรรยากาศ ดนตรี
Ambient รวมไปถึงแนวดนตรี Shoegaze การประยุกต์ Chamber Music และกรณีศึกษาการผสมผสานศิลปะเสียงและดนตรีทดลองกับ
เพลงร้อง ของ David Bowie, King Crimson, The Beatles, Pink Floyd, Muse, ภูมิ วิภูริศ และ JPBS เข้ากับเพลงในศตวรรษที่ 20
เพื่อใช้การบรรเลงดนตรีในรูปแบบนี้ ยกระดับการสื่อสารความหมายจากบทเพลง

คำสำคัญ : ศิลปะเสียง, ดนตรีทดลอง, เพลงรัก, ทศวรรษที่ 2020s

Abstract

In 2020s there is a dramatic change of a perspective toward love relationship caused by Covid - 19
pandemic that affect the economy system, adaptation of usage of technology and individualism that diverts
attention from being in a relationship. These events create new forms of relationship. Love songs in this era inspired
from the events of this era in terms of lyrical composition. Researcher wish to create four songs duration of 25.30
minutes that portray about events of toxic relationship in early 2020s that speak directly to those who have
endured painful romantic experiences. In spite of convey the meaning from lyrics, Sound art and experimental music
techniques will be deployed to deepen the expressive of meaning from each piece. Researcher will examine sub-
concepts drawn from sound art and experimental music subtopic such as Human sounds, field-recorded sounds,
ambient music, shoegaze, applying chamber music to modern music and case studies on the integration of sound
art and experimental music with Vocal songs by David Bowie, King Crimson, The Beatles, Pink Floyd, Muse, Phum
Viphurit, and JPBS.

Keywords : Sound Art, Experimental Music, Love song, 2020s decade

บทนำ

มุมมองของความสัมพันธ์ในเชิงรักและการเขียนบทประพันธ์เพลงรักได้เปลี่ยนไปตามกาลเวลา มีหลายปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน อย่างในทศวรรษ 1950s ซึ่งเป็นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ผู้คนส่วนใหญ่มีความใฝ่ฝันที่จะมีชีวิตที่มั่นคง มีบ้านและมีครอบครัว โดยเนื้อหาเพลงรักในยุคนั้นมักสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาและสื่อถึงความรักที่บริสุทธิ์ ต่อมาในทศวรรษ 1960s และ 1970s เริ่มมีแนวคิดกระแสฮิปปี้เข้ามาส่งผลให้ภาษาเริ่มมีความซับซ้อนและมีความเป็นกวี รวมถึงแนวคิดต่อต้านวัตถุนิยม ในทศวรรษ 1980s และ 1990s การเขียนเพลงได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากขึ้น รวมไปถึงเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาท เช่น เพจเจอร์และโทรศัพท์ จนมาถึงทศวรรษ 2000s และ 2010s ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านมุมมองของความสัมพันธ์เชิงรัก และภาษาเพลงรักอย่างมหาศาลจากเทคโนโลยี มีความรักรูปแบบใหม่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นรากฐานของการเขียนเพลงรักและการใช้คำในยุคนี้อย่าง

จนถึงในยุคปัจจุบัน ทศวรรษ 2020s เป็นหนึ่งในช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ปัจจัยที่สำคัญมาจากโรคระบาดโควิดสิบเก้า ที่ได้สร้างการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น จึงนำไปสู่การปรับตัวโดยพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น เช่น การสื่อสารทางออนไลน์ในการสานสัมพันธ์ อาทิ การหาคู่ในแอปพลิเคชัน การวิดีโอคอล การแชท เป็นต้น นอกจากนี้ผู้คนมีความเป็นปัจเจกและความเป็นตัวของตัวเองเพิ่มขึ้น จึงมีเงื่อนไขมากขึ้นในการเลือกคู่รัก รวมถึงเงื่อนไขที่เกิดจากระบบทุนนิยม รักแท้เริ่มเลือนหายไปเพราะผู้คนคาดหวังความมั่นคงและสถานะทางสังคม เนื่องจากการหารายได้ที่ยากลำบากมากขึ้น ทำให้หลายคนไม่พร้อมที่จะมีคู่หรือครอบครัว เพราะต้องหาเงินเพื่อเลี้ยงตัวเอง สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการใช้คำและเนื้อหาในการเขียนเพลงรัก โดยเฉพาะเพลงรักที่มีเนื้อหาเศร้าและตีแผ่ถึงความผิดหวังจากความรัก เช่น การนำองค์ประกอบที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีมาใช้ในบทเพลง หรือความสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่ที่ไม่เคยมีในอดีต เช่น การ Ghosting การหายไปโดยไม่ตอบแชท หรือ ความสัมพันธ์ที่ไม่ผูกมัดเนื่องจากความคิดเกี่ยวกับการสร้างครอบครัวลดลง

ผู้วิจัยได้พบเห็นเหตุการณ์และประสบการณ์ความเจ็บปวดจากความรักของผู้คนในประเทศไทย ไม่ว่าจะผ่านโลกออนไลน์ โลกออฟไลน์ หรือเรื่องเล่าจากผู้ที่มีประสบการณ์ ผู้วิจัยต้องการนำประสบการณ์ต่าง ๆ ในหลายรูปแบบของความเจ็บปวดจากความรักจากช่วงต้นทศวรรษ 2020s ที่มีร่วมกับผู้คนมาถ่ายทอดเป็นดนตรีร้องผสมผสานกับศิลปะเสียงและดนตรีทดลองเพื่อจำลองสถานที่และเหตุการณ์ ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิดของศิลปะเสียงและดนตรีทดลอง ที่เป็นการใช้เสียงจากสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคย มาประกอบในดนตรีเพื่อสื่อสารในบริบทที่ดนตรีที่มีทำนองไม่สามารถสื่อได้ และยกระดับการสื่อความหมายของเพลง

รูปแบบศิลปะเสียงที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาคือ Musique Concrète, แนวคิดของ John Cage แนวคิด Michael Nyman เสียงไวท์นอยส์ เสียงที่เกิดจากมนุษย์ เสียงพื้นหลัง ดนตรี Ambient ดนตรี Shoegaze และการประยุกต์ Chamber Music เข้ากับเพลงในศตวรรษที่ 20 นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากรณีศึกษาของศิลปินที่นำเพลงร้องไปผสมผสานกับศิลปะเสียงจนกลายเป็นเพลงสมัยนิยม อาทิเช่น David Bowie, The Beatles, Pink Floyd, King Crimson, Muse ภูมิ วิภูริศ และ JPBS ตัวอย่างเพลงของ David Bowie เช่น เพลง Space Oddity ที่ใช้เอฟเฟกต์ phaser เพื่อสื่ออารมณ์ของห้วงอวกาศ เนื้อเพลงเกี่ยวกับผู้ที่ติดอยู่ในอวกาศ สำหรับ The Beatles ในเพลง Yellow Submarine ที่เกี่ยวกับความสนุกสนานบนชายหาด โดยใช้เสียงที่สร้างในสตูดิโอมาจำลองชายหาด ทั้งเสียงเด็กวิ่งเล่น เสียงคลื่น เสียงกระดิ่ง และเพลง 21st Century Schizoid Man ที่เป็นเพลงเสียดสีและต่อต้านสงครามเวียดนามและผลร้ายในอนาคหลังจากเกิดสงคราม King Crimson ได้ใส่เอฟเฟกต์เสียงแตกรวมถึงดนตรีที่ไม่รู้เนื้อเพื่อสื่อถึงความรุนแรงและความเจ็บปวด รวมถึง ภูมิ วิภูริศ และ JPBS ที่ไม่ใส่เสียงบทพูดเข้าไปในเพลงเพื่อสื่อความหมายอย่างชัดเจนโดยไม่ขัดกับทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของการใช้คำในเพลงรัก จากอดีตทศวรรษ 1950s จนถึง 2020s อันเนื่องมาจากมุมมองต่อความสัมพันธ์เชิงรัก เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี เพื่อการเปลี่ยนแปลงและกลั่นกรองข้อมูลที่สำคัญไปใช้ในการประพันธ์เพลง

ผู้วิจัยจะนำความรู้จากการค้นคว้าการใช้คำร้องในเพลงรักจากอดีต (ทศวรรษ 1950s จนถึง 2020s) รวมไปถึงแนวคิดต่าง ๆ ของศิลปะเสียงและดนตรีทดลอง และการประยุกต์ใช้ศิลปะเสียงเข้ากับเพลงร้องจากศิลปินที่กล่าวมาเบื้องต้น มาผสมผสานกัน เพื่อสร้างสรรค์ผลงาน 4 บทประพันธ์ความยาว 25 นาที 30 วินาที ที่ประกอบด้วยเสียงร้อง กีตาร์สองชิ้น กีตาร์เบส กลอง คีย์บอร์ด, ไวโอลินสองชิ้น วิโอลา และเชลโล่ ถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกจากความเจ็บปวดเกี่ยวกับความรักที่ผู้คนได้พบเจอในช่วงทศวรรษ 2020s เพื่อสร้างผลงานเพลงที่สามารถเข้าถึงผู้ร่วมประสบการณ์ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของการใช้คำและเนื้อหาของเพลงรักจากทศวรรษ 1950s จนถึงทศวรรษ 2020s รวมถึงแนวคิดศิลปะเสียง ดนตรีทดลอง และกรณีศึกษาของศิลปินที่ผสมผสานศิลปะเสียงและดนตรีทดลองเข้ากับเพลงร้อง

2. เพื่อสร้างบทเพลงที่มีแนวคิดการผสมผสานศิลปะเสียงและดนตรีทดลองเข้ากับเพลงร้องจำนวน 4 บทเพลง เพื่อจำลองสถานที่และเหตุการณ์ที่ถ่ายทอดความเจ็บปวดจากเรื่องราวความรักที่ผู้คนพบเจอในช่วงต้นทศวรรษ 2020s เพื่อสร้างประสบการณ์ร่วมที่ผู้ฟังสามารถเข้าถึงได้

ขอบเขตการวิจัย

1. ศึกษาการเปลี่ยนของการใช้คำของเพลงรักในทศวรรษที่ 1950s ถึง 2020s
2. ศึกษาแนวคิดศิลปะเสียง ดนตรีทดลอง และ กรณียศึกษาของศิลปินที่ผสมผสานศิลปะเสียง และ ดนตรีทดลองเข้ากับเพลงร้องในช่วงทศวรรษ 1960s ถึง 1970s และ 2000s ถึง 2020s
3. แนวดนตรีประพันธ์เป็นแนวดนตรีทดลองที่มีกลิ่นอายของ Shoegaze, Pop, Soul, R&B, Rock, Ambient ผสมผสานกับดนตรี Chamber Music โดยใช้เครื่องดนตรีไม่เกินสิบชิ้น ได้แก่ เสียงร้อง, กีตาร์สองชิ้น, กีตาร์เบส, กลอง, คีย์บอร์ด, ไวโอลินสองชิ้น, วิโอลา และเชลโล่

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อจำลองสถานที่และเหตุการณ์ที่ถ่ายทอดความเจ็บปวดจากเรื่องราวความรักที่ผู้คนได้พบเจอในช่วงต้นของทศวรรษ 2020s ผู้วิจัยจึงค้นคว้าเกี่ยวกับศิลปะเสียง และได้พบว่า Musique Concrète ของ Pierre Schaeffer มีแนวคิดการจำลองสถานที่และเหตุการณ์โดยนำเสียงที่ถูกบันทึกมาปรับแต่ง มารวมกันเป็นสถานที่ ที่ Pierre Schaeffer ต้องการให้ผู้ฟังได้รู้สึกว่าคุณอยู่ในสถานที่นั้น หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับดนตรีทดลองเพื่อศึกษาแนวคิดการขยายขอบเขตของการเล่นเครื่องดนตรี และการประพันธ์ดนตรี รวมไปถึงการจัดวางโครงสร้างที่สามารถสื่ออารมณ์และความรู้สึกได้มากกว่าโครงสร้างดนตรีแบบสมัยนิยม และได้แรงบันดาลใจจากแนวคิดของ John Cage ที่เชื่อว่าเสียงทุกเสียงซึ่งไม่จำเป็นต้องมาจากเครื่องดนตรีสามารถเป็นเสียงดนตรีได้ อย่างเพลง 4'33" ที่เป็นเสียงนอยซ์ของสถานที่การแสดงในขณะที่แสดงบทเพลงนี้ และแนวคิดของ Michael Nyman ที่ให้ความสำคัญกับโครงสร้างที่ไม่ตายตัวและความไม่แน่นอน ที่เพลงไม่จำเป็นต้องมีโครงสร้างสำเร็จอย่างท่อน Verse, Pre-chorus และ Chorus เพื่อให้สามารถสื่อสารความหมายได้อย่างอิสระมากขึ้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับ ไวท์นอยซ์ เพราะเป็นเสียงที่ถูกใช้อย่างแพร่หลายใน อุตสาหกรรม ศิลปะเสียงและดนตรีร้อง ผู้วิจัยจึงศึกษากระบวนการเพื่อนำมาเป็นส่วนสำคัญในการจำลองสถานที่และเหตุการณ์ ในบทเพลง เพื่อให้อารมณ์ถึงเสียงแห่งความเจ็บที่ให้อารมณ์วังเวงและอ้างว้าง รวมไปถึงเสียงบรรยากาศที่ถูกสร้างแบบ Foley และ เสียงบันทึกภาคสนาม (Field Recording) ที่มีบริบทการสื่อความหมายในแบบเดียวกับ เสียงไวท์นอยซ์ และ ดนตรี Shoegaze ซึ่งเป็นการใช้เครื่องดนตรีสื่อความหมายที่วังเวงและชวนฝัน

และเสียงจากมนุษย์อย่างเสียงหัวใจซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการตีแผ่เพลงที่สื่อถึงความรักและความเจ็บปวด และ บทพูดเพื่อสื่อความหมายที่สามารถ พูดได้มากกว่าคำร้องเพราะไม่มีกำแพงทางด้านทำนอง

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาการประยุกต์ใช้ Chamber Music เพื่อสื่ออารมณ์จากเครื่องสายที่ให้อารมณ์เหงาและวังเวงจากความเจ็บปวดของความรัก รวมไปถึงการจัดวางนักดนตรีเพื่อทำการแสดงดนตรีเดี่ยว (Recital) เครื่องสายในพื้นที่ที่จำกัด โดยให้มีกลิ่นอายดนตรีคลาสสิกแบบซิมโฟนี รวมไปถึงดนตรีบรรยากาศของ Brian Eno ที่ให้ความรู้สึกในแบบเดียวกัน

สุดท้าย ผู้วิจัยต้องการศึกษาศิลปินต่าง ๆ ที่ได้นำแนวคิดที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้าก่อนหน้านี้มาประยุกต์ใช้กับดนตรีร้องหรือเพลงสมัยนิยม อย่าง David Bowie ที่ผู้วิจัยเชื่อมโยงในเรื่องของโครงสร้างดนตรีที่ไม่ตายตัว เช่น การตัดแปะท่อนและวางโครงสร้างที่ไม่ตายตัว ส่วน King Crimson ที่มีการเปลี่ยนจังหวะที่ต่างกันอย่างสุดขีดในบทเพลง, The Beatles และ Pink Floyd ที่ใช้เสียง Foley และเสียงภาคสนามผสมกับบทเพลง, Muse ที่มีความคล้าย King Crimson แต่ผสมผสานด้วยเครื่องสังเคราะห์เสียง และสุดท้ายคือ ภูมิ วิภูริศ และ JPBS ที่แทรกบทพูดเพื่อสื่อความหมายได้อย่างทรงพลังและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

บทประพันธ์ทั้งสี่ถ่ายทอดอารมณ์ความรักและความเจ็บปวดในยุค 2020s ผ่านเหตุการณ์สำคัญ เช่น การถูกกักขัง, การถูกทอดทิ้ง, การผูกมัดโดยไม่สมัครใจ และการยอมรับความจริงเพื่อปล่อยวาง โดยใช้แนวดนตรีทดลองและ Chamber Music แบบ String Quartet ผสมกับแนว Shoegaze, R&B, Rock และ Ambient เพื่อสื่ออารมณ์ได้หลากหลาย

ผู้วิจัยศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษารักในบทเพลงไทยตั้งแต่ปี 1950s ถึง 2020s พบว่าเหตุการณ์โควิด 19 และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าได้เปลี่ยนรูปแบบความรักและการใช้คำในเพลง เช่น ความสัมพันธ์จากโซเชียลมีเดีย, การ Ghosting, และ Stashing

ตัวอย่างเพลงแต่ละยุคสะท้อนเทคโนโลยีที่ใช้ เช่น เพลง จดหมายผิดซอง ไอ้หนุ่มแพ็กปลิงค์ ออกหักจากมือถือ จนถึงเพลงยุค 2020s อย่าง เพลง อยู่ดีๆ ก็หายไปไหนไม่ตอบ และ “แปะหัวใจ” ที่พูดถึงความรักในโลกออนไลน์ เพลงในยุคนี้จึงทำหน้าที่เป็นบันทึกสังคม สะท้อนเทคโนโลยี ความรู้สึก และภาษาของผู้คนที่เปลี่ยนไป โดยเนื้อหาเน้นความรู้สึกโดดเดี่ยว ความไม่มั่นคง และการค้นหารักในยุคดิจิทัล ทั้งในแบบโรแมนติกและมุมมองปัจเจกนิยมร่วมสมัย

1. อรรถาธิบายบทประพันธ์ No.1 Lockdown Rhapsody

บทเพลงนี้ต้องการสื่ออารมณ์ถึง เหตุการณ์ล็อกดาวน์ จากโรคระบาดโควิดสิบเก้า ที่มาพร้อมกับความรู้สึกที่เจ็บปวด เพราะได้แยกทางกับคนรัก เนื่องจากต้องถูกล็อกดาวน์เพื่อความปลอดภัยจึงนำไปสู่การกักขังที่ไม่สามารถ ออกไปข้างนอกเพื่อหลบ เลื่อนและระบายความเศร้าและความเจ็บปวดได้

ผู้วิจัยกำหนดแนวดนตรีร้องเป็นแนว Shoegaze ผสมกับ Soft Rock ซึ่ง Shoegaze เป็นแนวดนตรีที่ใช้เสียง รีเวิร์บและเสียงที่ ขวุ่นฟุ้ง ให้ความรู้สึกที่เหมือนอยู่ในห้องกว้างๆแต่ก็รู้สึกโดดเดี่ยว จุดประสงค์คือเพื่อสื่ออารมณ์และความรู้สึกถึงความอ้างว้าง และ การถูก พ้นจากการโดยมีเสียงจากความทรงจำที่สะท้อนไปมา ศิลปะเสียงที่ผู้วิจัยต้องการใช้คือ เสียง หัวใจหยุดเต้น, หัวใจเต้น และ เสียงไอ เพื่อสื่อ ถึงความยากแค้นในสถานการณ์โรคระบาด ที่ทำให้ต้องติดอยู่ในห้อง

1.1 โครงสร้างบทประพันธ์ No.1 Lockdown Rhapsody

บทเพลงนี้มีท่อนที่แตกต่างทั้งหมด 6 ท่อน ได้แก่ ท่อน A (Verse) ท่อน B (Pre chorus) ท่อน C (Chorus) ท่อน D (Bridge I) ท่อน E (Bridge II) ท่อน F (Instrumental)

รูปแบบ โครงสร้าง บทประพันธ์

F → A → B → C → F1 → D → F2 → E → F3 → C1 → F4 → F5

บทประพันธ์นี้ แนวดนตรีคือ Shoegaze ผสม กับ Soft rock แบบดนตรีร็อกกระแส (Alternative Rock) ที่ได้กล่าวไปเบื้องต้น และ ผสมกับดนตรีซินธ์เวฟ บทประพันธ์นี้วางโครงสร้าง มหากาพย์ย่อย เพื่อให้มีความรู้สึกเหมือนได้ฟังหลายเพลงในหนึ่งบทเพลงใน เรื่องราวเกี่ยวกับการถูกล็อกดาวน์พร้อมกับความเจ็บปวด ซึ่งการเรียบเรียงได้แรงบันดาลใจมาจากเพลง Bohemian Rhapsody ของ Queen ที่มีแนวคิดการ รวมสามบทเพลง เป็น หนึ่งบทเพลง เพื่อสื่อถึงการเปลี่ยนอารมณ์และความรู้สึกของแต่ละท่อน

1.2 อรรถาธิบายเนื้อร้องบทประพันธ์ No.1 Lockdown Rhapsody

แนวคิดและกลวิธีการประพันธ์เนื้อเพลงคือการใช้การเปรียบเทียบ และ พรรณา ให้เนื้อเพลงมีความเป็นกวี โดยอิงจากเพลงไทยจากในทศวรรษที่ 1970s ตัวอย่างเช่นเพลง เป็นไปไม่ได้ ของ The Impossible สื่อถึง ความรู้สึก เจ็บปวด ในความรักที่ไม่สมหวัง ความปรารถนาที่จะมีหลายหน้าหลายตาเหมือนทศกัณฐ์ เพื่อแสดงความรักและพูดคำว่ารักได้มากกว่าหนึ่งเสียง แต่ความจริงเป็นเพียงมนุษย์คนหนึ่งที่มีเพียงหน้าเดียว ดวงตาคู่เดียว

อย่างเช่นเนื้อร้องท่อน Chorus ของบทประพันธ์

Chorus :

ฉันอยากหนี ออกไปไกล ไกล โบกบินออกไปให้เห็นโลกทั้งใบ
แต่โลกนี้ยังคงเหน็บหนาว ฉันไม่อาจหนีออกไป

นานวัน ผ่านวันและเวลา ใจโรยราทนความเจ็บปวดไม่ไหว
ภาพเธอ ยังคงถูกพันนาการ พร้อมกับฉัน

ท่อนสำคัญที่สื่อความหมายในท่อน Chorus :

ในตอนที่เราว่า **โอบบินออกไปให้เห็นโลกทั้งใบ แต่โลกนี้ยังคงเหน็บหนาว ฉันไม่อาจหนีออกไป** คือการมีความรู้สึกอยากออกไประบายความทุกข์ แต่ไม่สามารถออกไปได้ เพราะการระบาดยังไม่จบสิ้น

1.3 อรรถาธิบายการเรียบเรียงบทประพันธ์และการประยุกต์ใช้ศิลปะเสียงและดนตรีทดลองของบทประพันธ์ No.1 Lockdown Rhapsody

1.3.1 ท่อน F Introduction (นาทียุค 0.00 – 1.10) (ห้องที่ 1 -25)

เปิดด้วยเสียงไวท์นอยซ์ ที่ถูกเพิ่มในย่านที่ 1350 Hz เพราะผู้วิจัยต้องการให้เสียงมีความชาน้อยลง ที่ให้อารมณ์ความรู้สึกถึงความว่างเปล่า จำลองถึงเสียงแห่งความเงียบที่ไม่เคยเงียบ ซึ่งผู้วิจัยอิงจากแนวคิดของ John Cage ที่จะมีเสียงอยู่ทุกที่เสมอ รวมไปถึงเสียงด้วยเสียง หัวใจที่มีจังหวะที่ค่อย ๆ เต้นช้าลงสื่อความหมายถึงหัวใจที่กำลังจะแตกสลาย ตามด้วยเสียงไอ ที่เข้ามาในนาทียุค 0.15 ที่สื่อถึงการระบาดของโควิดสิบเก้า และเสียงเครื่องวัดอัตราการเต้นของหัวใจ ที่สื่อความหมายเดียวกับเสียงหัวใจที่เต้นช้าลง

ในนาทียุค 0.21 มีเสียงเซลโลคลอมาเบา ๆ โดยที่เล่นโน้ตโทนิค (โน้ตตัว A จากคีย์ A) พร้อมกับเสียงหัวใจที่หยุดจากเสียงเครื่องวัดอัตราการเต้นของหัวใจ และตามด้วยเครื่องสายที่เหลือน ที่เข้ามาในนาทียุค 0.44 ที่ให้ความกังวาน สื่อถึง ความทรงจำที่ยังคงและฝังอยู่ในใจ องค์ประกอบโดยรวมของท่อนนี้ใช้แนวคิดการสื่อความหมายด้วยพื้นผิวเสียง (Texture over form) ของ David Bowie โดยใช้เครื่องเครื่องดนตรี และเสียงเอฟเฟกต์ต่าง ๆ

1.3.2 ท่อน C Chorus (นาทียุค 2.18 – 3.03) (ห้องที่ 50 -63) และ F1 String Instrumental (นาทียุค 3.03 – 3.26) (ห้องที่ 64 -73)

ท่อน Chorus หรือ ท่อนสุค คือท่อนที่จะมีเนื้อร้องที่จะพูดถึงความรู้สึกที่อยากบอกมากที่สุด และต้องการสร้างความดรามatik (Dramatic) เพื่อยกระดับการสื่อสารอารมณ์ที่เจ็บปวด โดยให้เครื่องสายทั้งสิ้นขึ้นเล่นทั้งหมด โดยที่ วิโอล่าและเซลโลมาเสริมในตอนต้นของท่อน C Chorus จนถึง จบท่อน F1 String Instrumental และมีการใส่เสียงแตกอ่อน ๆ (เสียง โอเวอร์ไดร์ฟ) ลงในกีตาร์ เพื่อสร้างไดนามิกที่ต่างจากท่อนที่แล้ว ห้องสุดท้ายของท่อน F1 String Instrumental เครื่องดนตรีเป็นพาร์ทรี่ทิมและเครื่องสาย เล่นเป็นจังหวะสามพยางค์เพื่อเป็นทรานส์ซิชันไปสู่ท่อนต่อไป เป็นอัตราส่วนจังหวะ 6/8

ภาพที่ 1 ทรานส์ซิชัน แบบสามพยางค์ สู่ท่อน จังหวะอัตราส่วน 6/8
ที่มา : กวินท์ ตันไพฑูรย์ดิลี

2. อรรถาธิบายบทประพันธ์ No.2 My Notification

บทเพลงนี้ต้องการสื่ออารมณ์ถึงความรักรูปแบบใหม่ที่ได้ถือกำเนิดขึ้นในทศวรรษที่ 2020s ที่เรียกว่า Ghosting ที่เป็นการหายไป ของอีกฝ่ายโดยขาดการสื่อสารซึ่งเรื่องราวในเพลงได้ตีแผ่ถึง การเสียดสีการสื่อสารจากคนที่เรารักและเฝ้ารอ ตลอดเวลาโดยไม่เป็นอันทำอะไร เพื่อรอการติดต่อจากอีกฝ่ายแล้วพอขาดการติดต่อโดยปราศจากสาเหตุ ก็เกิดความเจ็บปวด เหมือนอาการลงแดง

ผู้วิจัยกำหนดแนวดนตรีร้องเป็นแนว Shoegaze, Soul, R&B ยุคปัจจุบัน เพื่อสื่ออารมณ์ถึงความเป็นความรักในรูปแบบใหม่ ที่เกิดจากเทคโนโลยีปัจจุบัน ศิลปะเสียงที่ผู้วิจัยได้ใช้คือเสียงร้องวนไปวนมา โดยใส่ วางทับกันแบบไม่ตรงจังหวะให้เป็นเหมือนเอฟเฟกต์เสียงที่ทำมือ และ เลเยอร์ด้วยเสียงร้องที่ถูกนำไปกลับ (Reverse) และ ใส่เสียง Delay ที่ถูกเพิ่มอีก 1 octave เพื่อจำลองถึงอาการหลอนจากการเสพยาเสพติด

2.1 อรรถาธิบายโครงสร้างบทประพันธ์ No.2 My Notification

บทเพลงนี้มีท่อนที่แตกต่างทั้งหมด 5 ท่อน ได้แก่ ท่อน A (Verse) ท่อน B (Pre chorus) ท่อน C (Chorus) ท่อน D (Bridge) ท่อน E (Instrumental)

รูปแบบ โครงสร้าง บทประพันธ์

E → A → B → C → E1 → A1 → B1 → C1 → D → E2 → C2 → E3 →

บทประพันธ์นี้ แนวดนตรีคือ Shoegaze, Soul และ R&B ที่ผสมดนตรี Chamber Music รูปแบบโครงสร้างได้แรงบันดาลใจมาจากเพลงสมัยนิยม ที่เริ่มด้วย Intro (ท่อน D) ท่อน Verse (ท่อน A) ท่อน Pre chorus (ท่อน B) ท่อน Chorus (ท่อน C) และ วนซ้ำทั้งหมดอีกรอบ เพราะเนื้อหาของเพลงมีองค์ประกอบที่บ่งชี้ถึงความรักในยุคสมัยปัจจุบัน ตัวอย่างเพลงที่ใช้โครงสร้างนี้คือเพลงรักแรกพบ เพลงเธอ เพลงแพ้ทาง และเพลงอื่น ๆ อีกมากมาย

รวมไปถึงผู้วิจัยได้ใส่คอร์ด ที่ให้กลิ่นของ Soul และ R&B อิงมาจากการประยุกต์ใช้ในเพลงสมัยนิยมในยุคปัจจุบัน ตัวอย่างเช่นในนาที่ที่ 2.09 ผู้วิจัยได้ใช้หลักการแทรกคอร์ดแบบ Secondary Dominant ที่ถูกใช้ในเพลง R&B และ Soul อย่างแพร่หลาย ในระหว่างคอร์ด Cm7 ไปคอร์ด F ผู้วิจัยได้ใส่แทรกคอร์ด C Dominant 7 ซึ่งรูทโน้ตของคอร์ดนี้ เป็นตัวที่ห้าของคอร์ด F เพราะตามหลักทฤษฎีของ Secondary Dominant รูทคอร์ดแทรกคือตัวที่ห้าของคอร์ดต่อไปและ มีเทนชันที่เป็นแบบ Dominant อย่าง 7, 9, 11 หรือ 13

แนวคิดและกลวิธีการประพันธ์เนื้อเพลงนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ภาษาสื่อสารที่ตรงไปตรงมา แลความร่วมมือโดยผสมผสานคำภาษาอังกฤษเข้าไปในเนื้อร้อง แต่จะมีบางส่วนเล็กน้อย ใช้การเปรียบเปรยเพื่อความสวยงามของภาษาและเพิ่มมิติในการสื่อความหมาย โดยอิงจากการเขียนเพลงในทศวรรษที่ 2020s ที่ได้กล่าวมาเบื้องต้น โดยเฉพาะในแง่ของความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ที่ถือกำเนิดขึ้นและเทคโนโลยีที่ส่งผล

2.2 อรรถาธิบายเนื้อร้องบทประพันธ์ No.2 My Notification

Chorus :

Good morning คำๆนี้ มันไม่มีอีกแล้ว คำตอบคือเธอต้องการลาจาก

จากไปไม่คืนย้อนมา

Oh good morning เธอเคยบอกคำนี้ในวันที่แสงส่องฟ้า But right now

เป็นเพียงแค่ความทรงจำ ที่ไม่มีวันย้อนคืนอีกแล้ว

ท่อนสำคัญที่สื่อความหมายในท่อน Chorus :

ในตอนที่เราว่า เธอเคยบอกฉันในวันแสงส่องฟ้า เป็นการบ่งบอกถึงเวลาตอนเช้าที่แสงจากพระอาทิตย์ส่องขึ้นไปบนฟ้า

2.3 อรรถาธิบายการเรียบเรียงบทประพันธ์และการประยุกต์ใช้ศิลปะเสียงและดนตรีทดลองของบทประพันธ์ No.2 My Notification

อย่างเช่น ท่อน E Introduction (นาที่ที่ 0.00 – 1.17) (ห้องที่ 1 - 21)

เริ่มต้นด้วยเสียงไวท์นอยซ์ที่ถูกเพิ่มในย่านทุ้ม ซึ่งสื่อความหมายให้เป็นเสียงแห่งความเจ็บปวดคิดถึงเสียงไวท์นอยซ์ในบทประพันธ์ที่ No.1 Lockdown Rhapsody ตามมาด้วยเสียงกีตาร์ ที่เล่นแบบ Tremolo Picking ในนาที่ที่ 0.11 ตามด้วยเสียงกีตาร์ที่ถูกเพิ่มอีกทีด้วย Pitch Shifter ในนาที่ที่ 0.57 และเสียงเปียโน ที่เล่นจังหวะที่ขัดต่อเสียงพื้นหลัง และเสียงร้องท่อน Chorus ที่ร้องวนไปวนมา โดยผู้วิจัยสร้างเอฟเฟกต์โดยตัดแปะด้วยมือ ไม่ได้ใช้ปลั๊กอินเพื่อสร้างความสับสน พร้อมกับเสียงดีเลย์อีกชั้นที่ถูกปรับให้สูงขึ้นหนึ่ง Octave เพื่อจำลองถึงการเสกติดการสื่อสารที่ทุกขทรมานเหมือนการเสกติดยาเสพติด และเสียงระฆังสื่อถึงเสียงแจ้งเตือนข้อความจากโทรศัพท์

ได้แรงบันดาลใจมาจากเพลง Lucy in the sky with diamonds (LSD) ของ The Beatles ช่วงอินโทร นาที่ 0.00 - 0.21 ที่เป็นการทำ Sound Collage ด้วยเสียงเทปวนที่ถูกปรับแต่งหลายเสียงมารวมกันที่ให้อารมณ์ถึงความเพ้อฝันและไม่อยู่กับความเป็นจริง และผู้คนที่ต่างตีความเพลงนี้ ในแง่มุมของการเสพยาเสพติดเพราะชื่อย่อของเพลงนี้คือ LSD ซึ่งเป็นชื่อยาเสพติดชนิดหนึ่ง

3. อรรถาธิบายบทประพันธ์ No.3 Obligation

บทเพลงนี้ต้องการสื่ออารมณ์ถึงความทุกข์และความเจ็บปวด ที่ต้องเผชิญกับความรักในรูปแบบของการที่ไม่อยากผูกมัดของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่ง ต้องการการผูกมัด และ ตามหารักแท้ แต่สุดท้ายก็ต้องผิดหวังเพราะอีกฝ่ายไม่ต้องการ การผูกมัดเพราะอาจจะสิ้นศรัทธาในความรัก หรือมองว่าความผูกมัดเป็นพันธะ และเป็นบ่วงที่ทำให้ขาดอิสรภาพ ซึ่งเป็นอิสรภาพบนความทุกข์ของอีกฝ่าย บทเพลงจึงต้องการตีแผ่ถึงความรู้สึกสองชั่ว ที่แสดงผ่าน แนวเพลง และการวาง คอร์ดโปรเกรสชัน ที่ให้ความรู้สึกเหมือนน้ำกับไฟ ผู้วิจัยกำหนดแนวดนตรีร้องเป็นแนวเพลงร็อก ผสมกับแนว Classical แบบ Chamber Music เพื่อสื่อถึงความตรงข้ามกับสองความรู้สึกในหนึ่งบทเพลง ศิลปะเสียงที่ผู้วิจัยได้ใช้คือ คือเสียงบันทึกภาคสนามซึ่งเป็นเสียงนกนางนวล เพื่อสื่อถึงอิสรภาพของฝ่ายที่ไม่ต้องการผูกมัด

3.1 อรรถาธิบายโครงสร้างบทประพันธ์ No.3 Obligation

บทเพลงนี้มีท่อนที่แตกต่างทั้งหมด 7 ท่อน ได้แก่ ท่อน A (Verse) ท่อน B (Pre chorus) ท่อน C (Chorus) ท่อน D (Bridge) ท่อน E (Instrumental I) ท่อน F (Instrumental II) ท่อน G (Instrumental III)

มีท่อนที่แตกต่างทั้งหมด 7 ท่อน

E → F → A → B → C → F1 → A1 → B1 → C1 → D → F2 → G → C2 → G

บทประพันธ์นี้มี แนวดนตรีคือร็อกผสม กับ ดนตรีแซมเบอร์มิวสิกที่มีลูกเล่นแบบ ซิมโฟนิค โดยบทประพันธ์นี้ ท่อนเพลงส่วนใหญ่จะเป็นดนตรีบรรเลงเพื่อนำเสนออารมณ์ที่หลากหลาย และตีความตามอารมณ์และความรู้สึกของผู้ฟัง เพราะการจากลาด้วยความสัมพันธ์ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ต้องการ การผูกมัดเป็นหนึ่งในรูปแบบความสัมพันธ์ ที่คลุมเครือและขุ่นมัวที่สุด และจะ ท่อนเนื้อร้องเพียงสองท่อนที่ต้องการสื่อความหมายที่สำคัญ

ผู้วิจัยได้เปลี่ยนอารมณ์เพลงไปมาในช่วงที่ตรงข้ามโดยการเปลี่ยนคีย์และเปลี่ยนกลุ่มต่างๆเพื่อสื่ออารมณ์สองชั่ว ระหว่างคนที่ผิดหวังและคนที่สมหวังที่ได้ใช้ชีวิตอย่างอิสระ อย่างการเปลี่ยนคีย์ อี ไมเนอร์ ไปเป็น อี เมเจอร์ ให้ความรู้สึกเหมือนความมืดและความสว่าง ความร้อนและความเย็น

3.2 อรรถาธิบายเนื้อร้องบทประพันธ์ No.3 Obligation

Chorus :

ปลายทางที่แสนยาวไกล เส้นทาง ไม่มีแสงใดๆ

ดวงไฟจากหัวใจ ไม่อาจ ส่องแสง ให้เห็นทาง

เธอปิดประตูหัวใจ คงผิดที่ฉันที่พยายามจะเปิด

ดอกไม้ไฟ ที่สวยงาม ส่องแสงเพียงชั่วคราว

ท่อนสำคัญที่สื่อความหมายในท่อน Chorus :

ในท่อนที่ร้องว่า ปลายทางที่แสนยาวไกล เส้นทาง ไม่มีแสงใดๆ ดวงไฟจากหัวใจ ไม่อาจ ส่องแสง ให้เห็นทาง สื่อถึงความหมายการสิ้นความหวังในการพัฒนาความสัมพันธ์เพราะคนที่รักไม่ต้องการ การผูกมัดตั้งแต่แรก

ในท่อนที่ร้องว่า เธอปิดประตูหัวใจ คงผิดที่ฉันที่พยายามจะเปิด สื่อถึงการโทษตัวเองที่การค้นหารักแท้ไป ทำให้คนที่รักอึดอัดใจ

ในท่อนที่ร้องว่า ดอกไม้ไฟ ที่สวยงาม ส่องแสงเพียงชั่วคราว สื่อถึงความสุขที่ชั่วคราวจากความสัมพันธ์ระยะสั้นที่ไม่ผูกมัด

3.3 อรรถาธิบายการเรียบเรียงบทประพันธ์และการประยุกต์ใช้ศิลปะเสียงและดนตรีทดลองของบทประพันธ์ No.3 Obligation

ท่อน E Introduction (นาทียุค 0.00 – 1.20) (ห้องที่ 1 - 40) และ E2 Outro (นาทียุค 6.48 – 7.06) (ห้องที่ 205 - 213)

ในท่อน E1 เปิดด้วยเสียงกระดิ่งลมและนกกางเขน เพื่อสื่อถึงอิสรภาพของฝ่ายที่ไม่ต้องการ การผูกมัด อิงจากช่วงต้นของบทประพันธ์ Go West ของ Pet Shop Boys ตามด้วยเครื่องสายที่คลอเข้ามา ในนาทียุค 0.32 ด้วยการเล่นโน้ตในคีย์อีไมเนอร์ เพื่อจำลองถึงความรู้สึกที่ร้อนที่สื่อถึงความทุกข์ของผู้ที่ผิดหวังในการตามหารักแท้

ท่อน E2 ใช้การจัดวางเสียงในแบบเดียวกับท่อน E1 แต่ไม่มีเสียงเครื่องสายแล้ว แต่ถูกแทนด้วยเสียงซินธ์แพด เบาๆ ที่จะเป็นการปูทางไปสู่ บทประพันธ์ที่ No.4 The Gate

ท่อน G Instrumental Strings (นาทียุค 5.08 – 5.54) (ห้องที่ 155 - 177) และ G1 Upbeat Instrumental Strings (นาทียุค 6.26 – 6.48) (ห้องที่ 194 - 204)

ท่อนที่เป็นท่อนบรรเลงของเครื่องสายที่ให้อารมณ์เหมือนอยู่ในวงกว้างก็อีกรูปแบบหนึ่งที่นอกเหนือไปจาก ท่อน D เปิดด้วย วิโอล่าที่เล่นสามพยางค์ และ เชลโล่ที่เล่นดาวน์บีทแบบสตักกาโด

ภาพที่ 2 สกอร์ของเครื่องวิโอล่า และ เชลโล่ในช่วงต้นของท่อน
ที่มา : กวินท์ ตันไพฑูรย์ดิถี

และตามมาด้วยกลุ่มไวโอลินทั้งสองชิ้น ในนาที่ที่ 5.16 ที่ค่อย ๆ เล่นคลอ ๆ มาจนถึงนาที่ที่ 5.32 ได้เพิ่มความถี่ของการเล่นเป็นเบ็ตสองชั้น สลับ กับเบ็ตหนึ่งชั้นคนละครึ่งห้อง แบบโอเพ่นสตริง และตอนจบของท่อน G ได้มีการเล่นเดี่ยวของไวโอลินแนวสองต่อด้วยเชลโล่ วิโอล่า และ ไวโอลินแนวหนึ่ง เพื่อเป็นทรานซิชันไปห้องต่อไป

เนื้อหาที่ต้องการสื่อความหมายคือการตั้งคำถามของทั้งสองฝ่ายว่าสิ่งที่ทำ เป็นทางที่ถูกหรือเปล่า อย่างในฝ่ายที่ยังศรัทธาในความรักและต้องการตามหาคู่แท้ ซึ่งต้องผิดหวังอีกครั้ง แล้วได้เกิดคำถามว่าต่อไปรักแท้จะมีจริงอยู่ไหม และในฝ่ายที่ไม่ต้องการ การผูกมัดก็จะตั้งคำถามว่าถ้าความสุขไม่ใช่ความรัก แล้วความสุขที่แท้จริงคืออะไร

4. อรรถาธิบายบทประพันธ์ No.4 The Gate

บทเพลงนี้ต้องการสื่ออารมณ์ถึงการผ่านประสบการณ์ความรักและความเจ็บปวดที่โหดโชน จนสามารถชินกับความเจ็บปวด และได้รู้จักการปล่อยวางและยอมรับความเป็นจริง ซึ่งชื่อเพลง มีชื่อว่า The Gate คือประตูที่เปิดความเจ็บปวดให้ออกไป และ เป็นประตูที่จะพาให้เราหนีออกจากโลกใบเดิมๆ แนวเพลงที่ประยุกต์ใช้คือ ดนตรีบรรยาการ ที่ใช้ซินธ์แพด เป็นเครื่องดนตรีหลัก และผสมกับดนตรีรีคอร์ดทดลอง ที่มีความหนักหน่วงขึ้นในตอนท้ายเพลงมีการออกแบบเสียงโดยใส่ เสียงบทพูดในลักษณะเทศนา เพื่อเพิ่มความความศักดิ์สิทธิ์ และความสุขุม เพื่อให้สื่ออารมณ์และความรู้สึกถึงการปล่อยวางได้มากยิ่งขึ้น

4.1 อรรถาธิบายโครงสร้างบทประพันธ์ No.4 The Gate

บทเพลงนี้มีท่อนที่แตกต่างกันทั้งหมด 4 ท่อน ได้แก่ ท่อน A (Verse) ท่อน B (Chorus) ท่อน C (Bridge I) ท่อน D (Instrumental) ท่อน E (Instrumental 2)

รูปแบบ โครงสร้าง บทประพันธ์

D → A → B → C → E → B1 → A1 →

บทประพันธ์นี้แนวดนตรี คือ ดนตรีบรรยาการในรูปแบบของ Brian Eno ที่ใช้เครื่องสังเคราะห์เสียง เป็นเครื่องดนตรีหลัก และรีคอร์ดผสมกับ ดนตรี Chamber Music เนื่องจากบทประพันธ์นี้สื่อความหมายที่บรรยายถึงการผ่านประสบการณ์ความรักที่โหดโชน จนมีภูมิคุ้มกันและสามารถทนกับความเจ็บปวดและยอมรับความเป็นจริงได้ ผู้วิจัยจึงได้ใส่บทพูดที่มีลักษณะเสียงที่นุ่มลึก และดูสุขุมลงไปเพลง อิงจากแนวคิดของ ภูมิวิวิธกร และ JPBS เพื่อเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสื่ออารมณ์ที่ดูสง่างามและผ่อนคลาย และ สื่อความหมายของบทเพลง

ผู้วิจัยวางโครงสร้างเพลงแบบเรียบที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อนแต่ไม่ได้ยึดรูปแบบตามเพลงสมัยนิยม อย่างมีท่อน Verse ที่เป็นการใช้เสียงบรรยายธรรมะ และเน้นเพียงท่อน Chorus และท่อน Bridge ดนตรีในช่วงแรกผู้วิจัยเรียบเรียงดนตรีที่ทำให้ไม่เกิดการเหนื่อยล้าในการฟัง (Ear Fatigue) แต่มีท่อนที่ดนตรีมีความหนักในช่วงครึ่งหลังของบทประพันธ์ที่เป็นการสื่อถึงการระบายความเจ็บปวดก่อนที่จะปล่อยวางและใช้ชีวิตต่อไป

4.2 อรรถาธิบายเนื้อร้องบทประพันธ์ No.4 The Gate และ การสื่อความหมายของแต่ละท่อน

Verse :

ความเจ็บปวดเป็นเรื่องธรรมดา ไม่อาจหนีพ้นจากความเจ็บทั้งปวง
เราต้องพลัดพรากจากสิ่งที่เรารัก และ พันธะ ด้วยกันทั้งสิ้น

เราต่างมีกรรมเป็นของตัวเอง เราจักทำกรรมอันใดไว้ ดีหรือชั่วเป็นบุญหรือเป็นบาป
เราต้องได้รับผลกรรมนั้น

เพราะการเกิดเป็นทุกข์ การไม่รู้จักปล่อยวางเป็นทุกข์
สุขใดเล่าจะเท่ากับความสงบในใจของเรา เราจึงต้องหาความสงบสุขในจิตใจ ของตนเอง

ท่อนสำคัญที่สื่อความหมายในท่อน Verse :

บทพูดในท่อนนี้ เป็นบทพูดในลักษณะบทเทศนาจากพระหรือผู้ที่มีอิทธิพลทางศาสนาพุทธ เนื้อหาโดยรวมของท่อนนี้ พูดเรื่องสังขารที่เราต้องพลัดพรากจากสิ่งที่เรารัก เราไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรได้ นอกจากต้องยอมรับความจริงและปล่อยวาง

Chorus :

ประตู่หัวใจ เปิดออกเมื่อใด ชั่งตัวเองมานานเหลือเกิน
ความเหน็ดเหนื่อย ความมืดมนต้องทนอีกนานเท่าไร

ใจฉันดวงนี้ คงบอก เธอจากไปไม่กลับมา
ฉันไม่อาจเปลี่ยนเธอ แต่เธอเปลี่ยนฉัน

ท่อนสำคัญที่สื่อความหมายในท่อน Chorus :

ในท่อนที่ร้องว่า **ประตู่หัวใจ เปิดออกเมื่อใด** และ **“ความเหน็ดเหนื่อย ความมืดมนต้องทนอีกนานเท่าไร”** สื่อว่าเป็นการรอคอยว่าเมื่อไหร่ความเจ็บปวดจะหายไป เพื่อที่จะเปิดหัวใจไปหาความสุขภายใน

ในท่อนที่ร้องว่า **ฉันไม่อาจเปลี่ยนเธอ แต่เธอเปลี่ยนฉัน** สื่อความหมายว่า เราไม่สามารถเปลี่ยนใจให้คนที่เรารัก กลับมารักเราได้ หรือเป็นแบบที่เราต้องการได้ แต่เขาเปลี่ยนเราได้ เปลี่ยนให้เราเรียนรู้กับความเจ็บปวด และ เรียนรู้ในการปล่อยวาง

3.3 อรรถาธิบายการเรียบเรียงบทประพันธ์และการประยุกต์ใช้ศิลปะเสียงและดนตรีทดลองของบทประพันธ์ No.4 The Gate

ท่อน D Introduction (นาทียุค 0.00 – 0.25) (ห้องที่ 1 - 8)

เริ่มด้วยเสียง เครื่องสังเคราะห์เสียง ที่มีการเลเยอร์สองชั้นและแพนซ้ายและขวาเพื่อให้เสียงกว้างโดยเสียงที่อยู่ทางซ้ายเป็นเสียงซอฟท์แพดที่แอตแทค ซึ่งคือ ความเร็วของหัวเสียง มีไม่เยอะมาก และ ฟังขวาคือเสียงซินธ์ที่ถูกตีทวนเล็กน้อย

ได้แรงบันดาลใจมาจากเพลง Music for Airports (1978) ของ Brian Eno ที่เป็นเพลงบรรยากาสที่ถูกสร้างด้วยเครื่องสังเคราะห์เสียงที่ให้ความผ่อนคลาย เป็นการปูบรรยากาส ในการเข้าสู่การตั้งจิตที่ปล่อยวาง และ การค้นพบสังขาร

ท่อน A Dialogue Verse (นาทียุค 0.25 – 1.21) (ห้องที่ 9 - 25)

ในขณะที่เสียง เครื่องสังเคราะห์เสียง เล่นอยู่ในนาทียุค 0.25 เสียงบทพูดได้ถูกแทรกเข้ามาเพื่อจำลองบรรยากาสห้องนั่งสมาธิที่มีพระหรือ ผู้นำลัทธิพุทธบรรยายให้จิตใจเราสงบ และ ผ่อนคลาย ตามจุดประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการสื่ออารมณ์การปล่อยวาง

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการใช้ถ้อยคำในบทเพลงรักยุคทศวรรษ 2020s ซึ่งได้รับอิทธิพลจากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อทั้งทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และมุมมองด้านความรักและความสัมพันธ์ของผู้คน โดยเปรียบเทียบกับพัฒนาการของบทเพลงรักในทศวรรษก่อนหน้า ตั้งแต่ช่วงปี 1950s ถึง 2010s เพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาแนวคิดของเพลงรักในแต่ละยุคสมัย จากการวิจัยพบว่า เพลงรักในยุค 2020s มีความโดดเด่นในด้านการถ่ายทอดความรักในรูปแบบใหม่ที่เกิดจากผลของเทคโนโลยี

ความไม่มั่นคงในความรัก และความซับซ้อนของความสัมพันธ์ ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดในยุคก่อนที่มักเน้นความโรแมนติกและความแน่นอนในความสัมพันธ์มากกว่า

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังได้ศึกษาแนวคิดทางศิลปะเสียงและดนตรีทดลองจากนักคิดและศิลปิน เช่น John Cage และ Michael Nyman รวมถึงศึกษาการใช้เสียงอย่าง White Noise เสียงหัวใจ เสียงพูด เสียง Foley เสียงบันทึกภาคสนาม และแนวดนตรีอย่าง Ambient Shoegaze และการประยุกต์ Chamber Music เข้ากับดนตรีสมัยนิยม โดยได้นำข้อมูลจากกรณีศึกษาศิลปินที่มีแนวคิดผสมผสานศิลปะเสียงกับเพลงร้อง เช่น David Bowie, King Crimson, The Beatles, Pink Floyd, Muse, ภูมิ วิภูริศ และ JPBS มาใช้ในการพัฒนาและประพันธ์บทเพลง

บทเพลงทั้งหมดถูกจัดแสดงในรูปแบบ Recital ณ หอดนตรีศาสตราจารย์ตรีใจ บุณสมภพ เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2568 เวลา 19.30 น. โดยมีนักดนตรี 10 คนร่วมแสดง ประกอบด้วยนักร้อง กีตาร์ 2 ชิ้น กีตาร์เบส กลอง คีย์บอร์ด ไวโอลิน 2 ชิ้น วิโอลา และเชลโล

อภิปรายผล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสจัดงานแสดงดนตรี (Recital) และพบเจอปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงตระหนักได้ว่าต้องสร้างแผนสำรอง เพื่อรองรับหากสิ่งที่วางแผนไม่เป็นผลหรือเป็นไปตามคาด อย่างการเผื่อเวลาการดำเนินการสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อนักดนตรี และการจองห้องเพื่อฝึกซ้อมและทำการแสดง รวมไปถึงต้องหาวันเวลาสำรองสำหรับการฝึกซ้อม หรือ ถ้าหากเกิดเหตุสุดวิสัยต้องหาวันสำรองสำหรับการแสดงดนตรี

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลและทบทวนวรรณกรรมได้รับรู้ถึงแนวคิด ของศิลปะเสียงและดนตรีทดลอง รวมไปถึงหัวข้อย่อย ได้ทำให้ผู้วิจัยได้รับรู้ถึงแง่มุมต่างๆและมิติ ของการประยุกต์องค์ประกอบที่แปลกใหม่เข้ากับเพลงร้อง และ ทำให้ผู้วิจัยมีความกล้าที่จะทดลองเสียงต่างๆ รวมไปถึงเสียงที่คนทั่วไปอาจไม่ได้ยินมาเป็นเสียงดนตรี มาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสื่อความหมายของบทประพันธ์ สำหรับในแง่การใช้คำของเพลงรักในทศวรรษที่ 2020s และ ในอดีตอย่างทศวรรษที่ 1950s จนถึง 2010s ได้ทำให้ผู้วิจัยรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงและแง่มุมต่างๆ ของการเขียนเพลงรัก รวมไปถึงเข้าใจ สภาพสังคม และ มุมมองต่อความสัมพันธ์เชิงรักในแต่ละยุคที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของการเปลี่ยนแปลงของ เทคโนโลยี อย่างการแชท การ หาคู่เดทในแอปพลิเคชัน ที่ทำให้ความรักในรูปแบบใหม่ถือกำเนิดขึ้น รวมไปถึง เรื่อง การตั้งเงื่อนไข ของความสัมพันธ์ อย่างสถานะทางการเงิน และ สถานะทางสังคม ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเนื้อเพลง และ เนื้อหาเพลงรัก เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างบทประพันธ์ที่คนในยุคปัจจุบันสามารถเข้าถึงความหมายและ แก่นความรู้สึกของเพลง สุดท้ายแล้วผู้วิจัยมีความคาดหวังว่า งานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นแนวทางสำคัญสำหรับผู้สนใจในการใช้ศิลปะเสียงและดนตรีทดลอง ยกกระตือรือร้นการสื่อความหมายบทเพลง รวมไปถึงแนวทางการถ่ายทอดความเจ็บปวดจากความรักผ่านบทเพลง รวมไปถึงแนวทางการจัดงานแสดงงานดนตรี

เอกสารอ้างอิง

- Ground Control (2024). คู่มือการสร้าง ของศาสตราจารย์ 'ลัทธิ' Paul Vibhavadi ใน MV The Other Side ซิงเกิ้ลใหม่ ที่ไม่เกี่ยวกับ Phum Viphurit [Image Attached]. Ground Control. <https://www.facebook.com/share/p/1BrmUGvCdX/>
- Historock. (2563). Bohemian Rhapsody กับที่มาและทฤษฎีเกี่ยวกับความหมายที่ซ่อนไว้ในเพลง. Historock. <https://www.youtube.com/watch?v=uQL9p8KJ5LA&t=1471s>
- The Momentum. (2017). Songscape: Beatles ในฐานะนักดนตรีทดลอง The Beatles in Experimental Music. The Momentum. <https://themomentum.co/songscape-the-beatles/>
- The Active. (2024). อยู่กับตัวเองก็ไม่แยเท่าไร ไหวไหม ...? เมื่อก้าวสู่สังคม 'คนโสด'. Thai PBS. <https://theactive.thaipbs.or.th/read/single-people-society>
- กุลธีร์ บรรจุก้าว.) 2558), ดนตรีตะวันตก.ศ.วัฒนธรรมดนตรีสมัยนิยมตั้งแต่ปี ค :1950 – 2000 [รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา,

Miles, B. (1997). *Paul McCartney: Many Years from Now*. Henry Holt and Company.

- Müllerensiefen, Et al(2011). *The Goldsmiths Musical Sophistication Index (Gold-MSI): Technical report and documentation (Version 0.9)*. University of London
- Murray, R. (2001). *Companion to Pop and Rock : The Shoegaze Revolution (3rd ed.)*. Cambridge UP
- Nyman, M. (1999). *Experimental Music: Cage and Beyond (2nd ed.)*. Cambridge University Press.
- Pinch, Et al(2002). *Analog Days: The Invention and Impact of the Moog Synthesizer*. Harvard University Press.
- Rhino. (2020). Pride Single Stories: Pet Shop Boys, “Go West”.
<https://www.rhino.com/article/pride-single-stories-pet-shop-boys-go-west>
- Russolo, L. (1913). *The Art of Noises : Il manifesto Futurista “L’arte dei rumori”*.
- Songfacts. (n.d.). Muse - Knights of Cydonia. <https://www.songfacts.com/facts/muse/knights-of-cydonia>
- Stone, R. (2020). 100 greatest Beatles songs: ‘Strawberry Fields Forever’.
<https://www.rollingstone.com/music/music-lists/100-greatest-beatles-songs-154008/strawberry-fields-forever-165461/>
- Suares, K. (2022). King Crimson 21st century Schizoidman : Reclamation Magazine.
<https://reclamationmagazine.com/2022/08/19/king-crimson-and-the-21st-century-schizoid-man>
- Viers, R. (2008). *The sound effects bible: How to create and record Hollywood style sound effects*. Michael Wiese Productions.
- Weigel, D. (2017). In an excerpt from his new book : David Weigel examines the short-lived success and decline of England’s prog rock heroes King Crimson.
<https://daily.redbullmusicacademy.com/2017/06/the-show-that-never-ends>